MURAT MENTEŞ

KAOSA MÜTEVAZI BİR KATKI

İÇİNDEKİLER

Selam / İkimiz de ailemizin yüzkarasıyız, dost olabiliriz .. 11
Kaosa mütevazı bir katkı 14
Yazıyooor... Yazıyooooorrr!..
'İç çamaşırlarına neden cep dikilmiyor?!' 18
Underground'lıkta ferahlık vardır! 23
Tehdit eden öldürür de! 26
Van Houten kakaoları içiniz! 32
Şişmanlar daha çok sabun harcar 36
Lütfen silah sesinden sonra mesaj bırakın 41
"Hayır Hayır" krakerleri 45
Burada okuyacağınız gerçekler
ağıza alınmayacak yalanlardır 49
Şeytan tüyünden yastık 55
Cücelerin kamburuna dokunmak uğur getirir 61
Öpücük ambargosu 68
İmtizacsız izdivac imtidad etmez 73
Milyonerler için şarkılar 77
Ünlülerin hastalıkları bulaşıcıdır 83
Bütün bunlar bana hastayı kaybettiğimiz
ameliyatları hatırlatıyor 89
Kemik buketi 94
Haksızlık etmekte haklısınız 99
Mezarımı derin oyun, içine microchip koyun 113
Öldükten sonra herkes ciddileşir 117
Şampiyon olmak istiyorsun evlat /
bunun için fazla çirkinsin fakat! 122

Birbirini kamçılayan köleler 126
Gücünü, bitmiş kalem pillerden alan bir hikaye 129
Fotojenik yamyamlar 132
Kanamalı at kuyruğu 136
Bir insanın at olmasını gerektirmez, ahırda doğması 141
Hafifletici sebepler 144
Neden kimse kapısına "cici köpek" levhası asmıyor? 148
Yürüyebilen yaralılar kulübü 152
Hayallerinin kahramanı senin tabağından yer 156
Canilerin pikniği 161
Mr. Rabu neden bir kilise faresi kadar sessizleşti? 167
Düşlerine yakışmaya çalış! 170
Sigara içenlere ateş etmeyin 175
Timsaha düşen bataklığa sarılır 180
İkiz [titrek] bacanaklar ya da Spagetti kodu 185
Bir tuhaflık olmaması ne tuhaf 190
Çok gezerim ama hiçbir yere gitmem 194
Mezbahada vals 199
Tüfekle törpülerim tırnaklarımı 204
Cezaevi papazı "miyav" dedi 208
Anacaddede yastık kavgası 211
200. doğumgününüzü kutlamak için
mezarınıza uğrayacağım 219
Özel hayatlarınız alınır, satılır,
yenisi ile değiştirilir 223
Mavi gözlü polisler 227
Silah arkadaşlığı yoluyla geçen hastalıklar 230
Yazarın yerçekimiyle imtihanı 235
Hayırlı bir anormallik 240
Baştan savma intihar 244
Can çekişme biçimin seni ele veriyor 248

Azize, bu kitap senin!

KAOSA MÜTEVAZI BİR KATKI

11 Ağustos 1999 gecesi evimin salonunda kahve içip gazete okurken anonim bir culex'in (*) saldırısına uğradım. Bu gözüdönmüş kan emiciyi haklamak için elimdeki gazeteyi katladım ve karşı saldırıya geçtim. Zorlu bir mücadele sonunda onu can alıcı bir gazete darbesiyle duvara mıhladım. Mezkur culex'in kanı salonumun duvarlarından birinde küçümsenebilir bir leke bırakmıştı ve zaten benim gibi barbarca bir görmüş-geçirmişlikle mücehhez bir gazete okuru için böyle mikro cinayetlerin sözünü etmek bile makro lüzumsuzluk demekti. Derken, tekrar gazetemi okumaya koyuldum ve en arka sayfanın sağ alt köşesinde culex'in kalıntılarına rastladım. Kalıntıların bulunduğu yerde bir böcek ilacı reklamı ya da haşere zehirleme servisi ilanı olsaydı amma matrak olurdu fakat yoktu; onların yerine Mars'ın bir Avustralya firması tarafından parsellenip satıldığına dair bir haber vardı. Merkezi, Melbourne'de bulunan 'Mars & Authory' adlı kuruluş tarafından satışa çıkarılan arsaların fiyatı 6,5 - 29 $ arasında değişiyormuş. Durumdan kuşkulanan Avustralya Senetler ve Yatırım Komisyonu, söz konusu firmanın faaliyetlerini inceleme kararı almış ve müfettişler, Mars'tan arsa almak

(*) Culex: Ev sivrisineği.

için firmaya ödeme yapan müşterilerle temasa geçmiş filan.

Culex'ten geriye kalan parçaların kuruduğunu farkettim ve bir fiskeyle gazetemden sıyırdım onları.

Jelleşmiş beyninde binlerce zehirli kıymık taşıyan biz şehirliler, yerli-yerleşik ['yerli yerinde' demiyorum] olana bayılırız; ah, bir de kazanılmış atalete yani tatile. Militanca bir hırsla dünyaya kazık çakmaya uğraşırken Mars'taki sessizlik kulağımıza hoş gelir ve uzaydaki çıkarlarımızı hesaplarken bilgisayar yardımına başvururuz. Tevafuktan kaçarken felakete toslayacağımızı aklımıza getirmediğimiz için eşyaya uygunsuz sıfatlar yakıştırarak frapan imajlar oluşturur ve bu arada kendi görüntümüzün silikleşmesine göz yumarız. Sağlam, kalıcı ve başedilmez görünsün için 'gayrimenkul' deriz, pasta gibi dilimlenmiş arazilere, pasta gibi kat kat yapılmış ve artık gök cismine benzeyen binalara.

Teknolojik kesinliklere[!] tam teslimiyetin doğurduğu 'tabiî' boşlukta sallanırken, ölümcül bir münasebetsizlikle Azrail'i ve onun etkinliğini inkara ya da itfaya yeltenişimizin bilançosunu uzmanlara imzalatırız.

Robotlar tarafından kullanılan robot yüklü TIR'larda şanlı yurdunun bayrağının dalgalandığını görüp heyecanlanan saygın vergi mükellefleri, herdaim haklı müşteriler ve/yahut bireysel kılık kıyafet devrimi yapmış narsisist züppelerle dolu bir gezegende yaşamak; sürekli ve aralıksız olarak bize eşlik eden ve eli kalem tutan meleklerin arasında bulunmaktan daha çok işimize gelir, hoşumuza gider. Karton politikacıların, kukla sanatçıların, kurmalı öğretmenlerin, oyuncak tamircisi doktorların, kuş dili konuşan hukukçuların ve numaralandırılmış işçilerin; sosyal hiyerarşik yapı dahilinde sergiledikleri göz kamaştırıcı dayanışma avuntusu içinde, vicdanlarından geriye kalan son kırıntıları da ithal yetim kanlarıyla ısla-

tarak yumuşattıkları modern dünya karşısında, su tabancası işlevi gören ve haklı nedenleri olan bir küçümseme, hattâ [neden olmasın?] bir terkedip gitme eylemi işe yarar mı acaba? Belki.

Ortaçağı atlatılmış bir maddi kriz dönemi saymaya yatkınızdır. Cep telefonu, bilgisayar, elektrikli aydınlatma sistemleri ve ev aletleri... yokken ha kral olmuşsun ha köle ne farkeder? Ortaçağın tescilli geçiciliği karşısında cep telefonlarının kalıcılığı bizim çağcıl güvenlik hissimizin kaynağını teşkil eder. Ayaklarımızı yerden kesebilmek için ürettiğimiz arabalar, bize adım atacak yer bırakmadığında Mars'a göç edeceğiz ne de olsa.

Hak değil çıkar gözeten bir bencilliğin toplumun iliklerine işlediği önyargısının motive ettiği sosyo-politik ezicilik, medyatik söylemin hunharlığına da geçerlilik kazandırır. "Bir sinekle bir devlet adamı arasındaki benzerlik nedir?" sorusunun cevabı 19. yüzyıldan hazırdır: "İkisini de gazeteyle öldürebilirsin!" 'Tüketici' sıfatı isimleşeli beri, ömür boyu gazete okuyanların ölüm/kalım sebepleri arasında medya faktöründen bahis açan yok çünkü bahisleri hep gazeteler açıyor. Dünyayı dev bir sinek olarak algılayan birileri, onu ellerindeki katlanmış gazetelerle "Şırrraaaaak!" diye kendi çöplüklerinin karanlığına yapıştırmaya hazırlanıyor.

Aciliyet asabiyetinden doğan panikle tozutanların iletişimi, bacasından çıkan dumanlar içinde kalarak görünmeden ilerleyen bir treni, öküzlerin gözünün bir yerlerden ısırması gibi zorlu bir belirsizliğe mıhlanmıştır.

Zihinsel irtifa kaybını sona erdirmesi, biricikliğimizi kumar masasında bırakmaması ve 'hayatını kazanırken' hayat kazandırması gereken entelektüel de gözden kaybolmuş çünkü medyanın tavanarasındaki tabutlardan birinde 'yaşamayı' seçmiştir. Sürüleşmiş halkın sözcüsü, lanetli bir büyünün tesiri altındaki politik bir yük hayva-

nı edasıyla geviş getirerek vaziyeti idare etmekte yani devrimci ideallerin ve zalimleri ırgalayan bir tehlikenin temsilcisi değil; her türlü materyal ve moral değeri 'kuşatan' liberal piyasadaki kanlı ucuzluğun getirdiği dünyevi hareketlilikteki kaosun alelade bir unsurudur. Öyle ki, gazete kağıdıyla sarmalanmış bu kuru kafalar yüzünden, her türlü entelektüel teşebbüs, kaosa yapılmış mütevazı bir katkıya indirgenmektedir.

Herşeye rağmen, tekdüze kükremelerde ve/ya da dürüstlükten uzak birtakım nezaket jestlerinde ifadesini bulan insancıl yaklaşımlar, yaralı bilince tükürük kadar faydalı elbette. Ayrıca, Georg Christoph Lichtenberg'in de dediği gibi: Üzerine yasaların kazılı olduğu çikolata ve arsenik tabletleri de işimizi pekala görür.

YAZIYOOOR... YAZIYOOOOORRR!.. 'İÇ ÇAMAŞIRLARINA NEDEN CEP DİKİLMİYOR?!'

Yeni Zelanda'nın Wellington şehrinde yaşayan emekli marangozlardan biri, Bay Michael Morel, 10-11 Nisan 1999'da 25 saat boyunca hayat hakkında konuşarak gevezelik rekoru kırdı! 64 yaşındaki Morel, 1957 yılında 24 saat 19 dakika süresince çenesini açık tutan Storm Thurmond'u geride bıraktı ve bu başarısını bira içerek kutladı.

Rekortmen Bay Morel'in aptalca gayretkeşliği sadece uğursuz bir acayiplik değil ama aynı zamanda dayanıklılık, ısrar ve direnişin murdarlaştırılmasına da örnektir. Geveze kişi, muhatabıyla kurduğu münasebetin bir anlama kavuşmasına izin vermeksizin, sözel enflasyondan kaynaklanan bir değer kaybına yol açar ve kendisini 'konuşan hayvan' konumuna düşürür. Gevezeliğin ilerlemesi ve yayılması; doğru ile yanlış, iyi ile kötü, güzel ile çirkin, faydalı ile faydasız [bilinmeli ki faydasız, zararlının ta kendisidir] arasındaki farkın ortadan kalkması ve böylelikle sessizliğin bile yozlaşmasına varır. Konuş-k-an bir hayvanın dinleyicisi, susan hayvandır! Haksızlık karşısında susmak, şeytanın yakın akrabaları arasına katılmaktır ve/fakat konuşarak haksızlık etmekten de kaçına-

bildiğimiz ve dilimizi düzeltmeden elimizden hiçbirşeyin gelmeyeceğini, belimizi doğrultamayacağımızı kavradığımız ölçüde şeref kazanırız. Dil-in-e hakim olamayarak lüzumsuz bir fazlalık [lüzumlu bir fazlalık var mıdır?] haline gelen kimse, eline ve beline sahip çıkamayacağını da göstermiş olur. Özümüzle sözümüz, fikrimizle zikrimiz ve söylediğimizle eylediğimiz arasındaki uyumun peşinde değilsek, insanın zarar görmesinden çıkar güttüğümüz ve tam da bu sebeple güdülmeye müsait olduğumuz ortaya çıkar. Konuşan ya da susan hayvan olmaktan kurtulunmadıkça güdülmekten de kurtulunmaz.

Gevezelik eleştirisinin eleştirel gevezeliğe dönüşmemesi ender görülen bir olaydır; gelgelelim nasıl ki bebeklerle ilgili bir konferansta bebekler konuşamıyorsa, gevezeler de gevezelik hakkındaki bilgiyi iletemezler. Tecrübenin önemini törpüleyen ve kendisine bir tecrübe süsü veren gevezelik, vakit öldürmenin en canice biçimidir. Medyanın [o çenesi düşük kırk başlı, takma dişli, dul canavarın] faaliyeti, seyircileri susan hayvana çeviren özelliği bakımından tam bir gevezeliktir. Seyirci kırk yılda bir sokaklara dökülüp şu veya bu yayını protesto ettiğinde de medyatik bir malzemeye dönüşür. Televizyon seyretmek ve/ya da gazete okumak tecrübe değeri taşımaz çünkü izleyicinin özgün bir katkısıyla ortaya çıkacak program dışı etkilere esasen kapalıdır ve tecrübenin itibarını silmeye, buna bağlı olarak tecrübesizliğe hizmet eder. Kelle koltukta cenk etmek için hiçbir haklı gerekçesi bulunmayan çünkü haklılığın bir gerekçe sayılmadığı çağımızın beyni deterjan reklamlarıyla yıkanmış bireyleri, koltuğa 'gömülmüş' gövdelerinin üzerindeki kuru kafalarıyla, toplumda kendilerine yer açmayı başarmış teneşir kargalarını andırıyorlar. Elekten geçirilmemiş milyonlarca elektronik ses ve görüntüyle hem kör hem sağır olup çıkmış bir adamın ya da kadının zaping yapması, bir ölünün mezarında sağa sola dönmesi kadar tecrübe niteliği taşır an-

cak. En yeni dedikoduların [gıybet kelimesinin yerine geçen bu efemine lakırdı manevi terörün, gerizekalılığın kasvetinin ve çirkinliğin diktatoryasının motorunun adıdır] aktarıldığı tv. programları ve gazete sayfaları, varoluşlarını bir dedikoduya indirgemiş tüketicilere yöneliktir. Sadece magazin haberleri ve paparazziler değil; ateşli politik tartışmalar, her telden çalan belgeseller, teatral bir biçimde sunulan haber bültenleri, atraksiyonel kültürsanat programları, birinden biri tam size göre olan sinema filmleri, fare gibi sindiği gazete köşesinden ekranın ortasına sıçrayıp fareli köyün kavalcısına dönüşen yazarların 'dinlendirici' yorumları, canhıraş spor müsabakaları, züppeliğin sözel ve görsel kayıtları 'talk show'lar ['konuşma gösterisi' anlamına gelen bu ibare, boşboğazlığın meşruiyetinin ithal edildiğinin de göstergesi] ve de burada sıralamakla sonunu getirmeye güç yetiremeyeceğim trilyon çeşit yayını ciddiye alsaydık ne olurdu? Bütün bunlar doğru, iyi, güzel yani dikkate değer, zihin açıcı, akılda tutulması gereken şeyler midir? Değilse medyanın 'örgütlü gevezelik' diye tanımlanması zorunludur.

İletişim ve ulaşım araçlarının sindirici, susturucu ve aptallaştırıcı etkilerinin boyutları o derece büyüdü ki, cep telefonu kullanmanın henüz yaygınlaştığı ve abartılı bir prestij göstergesi sayıldığı günlerde bazı yoksul vatandaşlar, soygun esnasında oyuncak tabanca kullanan hırsızlar gibi, gerçek izlenimi uyandıran plastik [yani sahte] cep telefonları taşıdılar yanlarında: İşte medyanın reformlarla sofistikeleştirdiği putperestlik yorumu. Medyanın kendisi de bir put formundadır: Bundan dolayı kitlelerin gece gündüz ödediği [materyal/moral] faturaları tayine yetkilidir. Topluma uyum sağlamanın gizil birinci koşulu tv. seyretmek ise bu koşulun koşulu da olup biten her şeye seyirci kalmaktır. Seyircilerden müteşekkil bir toplumdaki entelektüellerin, vatandaşların göz hizasına gelerek "Sayın seyirciler, bırakın şu seyretme işini" deme-

leri de seyirlik bir durumdur: Medyaya yamanmış entelektüel[!] 'derin komedyen'dir; onun hüznüne hem ahmaklar hem de akıllılar gülebilirler.

Üzerindeki lanet kaldırılan uyumsuzluk ve/ya da aykırılık da uysallaştırılmış, sözel ve görsel yaygaranın cazibesini artıran bir unsur olup çıkmıştır: Tv. şeklinde bir kalemtıraş, gazete görünümünde bir paspas, her görenin Ferrari sandığı kırmızı bir sandık ya da telefondan farksız bir kül tablası [ahizeyi kaldırınca külü telefonun içine boşaltıyorsun, nikotin alımı tamamlanınca telefonu kapatıyorsun!] kullanmak tüketim manyaklığının bir mertebesini işaret eder, yıkıcılıkla çelişmez; pratize edilmiş gevezece kurgular, tekilliği garantilese de yeganeliği ve hele müstesnalığı temin etmez: Herkes yalnızca kendisinde mevcut olan bir şey ele geçirmişse, sıradanlık bu durumdan zarar görmez.

Eski eşyalar satılan bir dükkanın kapısında "Burada çamaşır ütülenir" yazılı bir tabela asılıdır. Bekar bir moruk, çamaşırlarını toplayıp getirir. Büyük hata! Tabela satılıktır! Medyanın içeriği ile maksadı arasındaki bağlantı bu hikayedeki gibidir: Sağ gösterip, solu da gösterip dil çıkaran medyanın kuru gürültüsü; nasihat kılığına girmiş musibet, tabiat kılığına girmiş kurt ya da vaiz kılığına girmiş kola şişesini andırır.

Çocuğun biri taşıt trafiğine kapalı bir caddede gazete satarken bağırıyor: "Yazıyooor!.. Yazıyooooorrr!.. İç çamaşırlarına neden cep dikilmiyor?!" Satınaldığınız gazeteyi açıp okuyorsunuz: "Çünkü çamaşır ceplerine konulacak bozuk paralar, gazete alırken harcanıyor!" 'Medyatik cepçilik' diye işte buna denir!

Medya, etçil iktidarın ön ayaklarıdır: Düpedüz 'çamaşırcı' adlı ayı çeşidinin ön ayaklarının işlevini görür. Amerika kıtasında yaşayan çamaşırcı ayı [Procyon lotor], aşağı yukarı 75 cm uzunluğundadır ve akarsuların kena-

rında yaşar. Postu kızılımsı, kuyruğu beyaz halkalı olan çamaşırcı, geceleyin kurbağa, kaplumbağa, yengeç, kemirgenler ve kuşlar gibi küçük hayvanları yakalar; avlarını yemeden önce ön ayaklarının yardımıyla akarsuda çitileyerek yıkar. Modern ön ayaklar [isterse protez olsun] ise katliamı temizliğe çevirir, her türlüsünü!

Velhasıl, baskıdan yeni çıkmış bir gazete Kant'ı hapşırtmaya yeterdi.

Kurmalı oyuncak tilkilerin uyum içinde dolaştıkları bronz bir kafa; kauçuktan ve şişkin bir mide; lağımların ve ikiyüzlüce tasarlanmış nezaket jestlerinin dumanından etkilenmeyen plastik bir burun; bir traktörün yüz ifadesini gasp etmiş şehirlinin kibrini bütünleyen takma canavar gözleri... Metropoldeki kronik somurtkanlık [kabızlığın kesin kanıtı] ve aktüel üçkağıtçılık [cebinde fazla nakit bulunduranların ya da kredi kartı taşıyanların kendilerini ajan zannetmeleri dolayısıyla açıp saçtıkları gazetelerden yayılan şu hastalık] insanlıktan yani tanınabilirlikten uzaklaşmanın tezahürleridir. Şu aşamada turbo motorlu kapitalizmin uğultusuyla tıkanan coşku kanalının görkemli açılışını temin için, zalimliğin kölelerin sakarlığından doğan aksayışlarına bel bağlamak yalnızca bir zamanlar onura delil teşkil eden utancı koyultacaktır. Zihin açıklığının hatırına bir nebze sakinleşelim ve underground [yeraltı] sözcüğünü dilimizin ucunda [tramplende nöbet tutan mücehhez bir nefer misali] bir müddet bekletip sözcüğün kazandığı anlama dikkat edelim.

Yeraltı faaliyeti, yasal prosedürlerin davet ettiği konsensüse verilen sırıtkan bir cevap, geçirgen düzenlemeleri ifsad eden ve elverir ki yüz kızartmayan bir sabıka

kaydına sahip olma/çıkma işidir. Yeraltı sanatı ise standart ticari yollardan ayrılarak ortaya konan öncü gösterileri, edebî eserleri ve bu edebî eserlerin biraraya getirildiği dergileri kapsayan gıcık-layıcı- bir ifadedir. Yeraltı edebiyatı ve dergileri, güneşin altında söylenmemiş sözün kalmadığı sanısının getirdiği arkaya yaslanma eğilimini yadırgayanların karargahıdır.

"Kapitalist toplumda üretim, insanların gereksinimlerinin ve yeteneklerinin bağımsız gelişimini baltalar; bu toplumda barış, ancak sürekli savaş tehdidiyle ayakta durabilir" yazan [Adorno'nun yoldaşı] Herbert Marcuse'un talebelerinden Rudi Dutschke [zaptedilemez entelektüel], 1968'de "Artık masa başında oturup ahkam kesmenin zamanı değil, entelektüelin vazifesi sokak organizatörleriyle, dozer operatörleriyle, orduya katılmayı reddedenlerle aynıdır: Halk hakkında değil, halkla konuşmak. Bugün için etkili edebiyat artık yeraltı edebiyatıdır, Malcolm X'in hutbeleri, Rolling Stones'un, Aretha Franklin'in şarkılarıdır. Bunun dışında herşey Moynihan Raporu veya Time makalesi gibidir: Herşeyden bahseden fakat hiçbirşey anlatmayan ve hiçkimseyi değiştirmeyen, binlerce kelimenin doldurulduğu kağıttan ceset torbaları..." diyordu.

Yasaları zora koşan haklılık, ölümcül bir teselli arayışı, modernize edilmiş nanemollalığın kusturucu sefaletine yönelik artistik bir hamle gibi göstergeleri olan yeraltı mensubiyetini marjinal diye nitelemek yüzeyselliğin daniskasını keşfe çıkmak anlamına gelir. Çünkü marjinalliğin bünyesi, ruhunu teslim etme ya da satma durumuna düşenlerin son nefeslerinden başka bir şeycik içermez. Bu son nefes [unutulmaya elverişli] bir çığlık olsa ne yazar? Hal bu ki, yeraltından gelen ses baskıncı gür ve özgün bir tarzda tehditkardır.

Alkışın ve ışığın cazibesine doğuştan zaafı olan her

pop starı, kitlenin alerjik maneviyatına sunulan ucuz bir işporta malıdır ki yeri daima yedeklerle doldurulabilir. Yeraltında 'yedek insan' barınmaz.

Bir ayağı çukurda sabitlenmiş alüminyum bir taviz abidesi olan tedirgin bireyin paniğinden hiçbir enerjik atılım imkanı doğmamıştır bugüne dek.

Gelgelelim yeraltı; havada, karada ve suda hız kesmeden hareket etme bilgisinin ve sevgisinin tohumunu kucaklar. Sanat eseri, kamusal düzenlemelerin getirdiği sınırlamaların ıraksandığı bir düzlemde vücuda geldiği içindir ki her sanatçı sosyal bir vize problemi yaşar. Halkın bağrından çıkıp yine halkın oturma odasında taht kuranların mesleği konumuzun dışında ve uzağındadır. Bu demek gönül teli tınlatmakla yetinmemeli, [varsa] kara bayrağı [varılabilirse] karaya çıkarıp karanlığı yalpalatmalıdır. Yeraltı sanatçısı, minare-kılıf ilişkisine yepyeni açılımlar kazandırması bakımından, muhafız olduğu kadar dedektiftir de.

Ne demiş Hindistanlı ünlü fakir?

"Teknolojik göz boyamaya ve

Kof ruhların bayıltıcı kozmetiğine hayır!

Ödünç teni öz toprağına daldır

Bre gafil, underground'lıkta ferahlık vardır!"

Tarragona'da anonim bir kafadan çatlak, Turizm Bürosu'na imzasız mektuplar gönderdi: "Salu'daki plajlardan birine klas bir bomba yerleştirdim. Yarın saat 21.30'a kadar 100.000.000 peseta ödemezseniz... Bommm!" Şantajcıyla bürokratlar arasındaki iletişim sorununun da etkisiyle Salu sahilinde bir hafta arayla iki bomba patladı; bir kadın ve köpeği öldü. Tarragona'daki kuma bulanmış insan ve köpek parçalarının turizm gelirlerini aşağı çektiği günler geçen yüzyılda kaldı; tam olarak 1999 yazında. Bu kanlı turistik/polisiye olayı unutmaya ve unutturmaya çalışan Turizm Bürosu yetkilileri 13 Nisan 2000 günü posta kutularında yine imzasız bir mektup buldular. Ürkütücü şantaj nakaratı geçen seneki faciayı referans gösteriyordu: "Bu seferki daha çok gürültü çıkaracak!" Fakat bu defa İspanyol polisi atak davrandı ve bombacının tepesine bindi. Canavar şantajcı, Katalanca yayınlanan Auvi gazetesinde çalışan Sergi Uzquiano [28] idi. Uzquiano, sorgu sırasında geçen yılki olayla ilgisi olmadığını ve bu işe diğer gazeteleri atlatabileceği bir haber yakalayabilmek için kalkıştığını söyledi!

Gazeteler her gün bizim için yazılan şantaj mektuplarıdır. Medya, iktidarın üstü kapalı talimatlarını yurttaş-

lara iletirken, toplumsal varlığımızın kişiliksizleşmemize bağlı olduğu mesajını verir. En büyük haberler, aynı zamanda en yoğun ve sıradışı tehditlerdir. Denize düşen uçakta ruhunu teslim eden bir grup müzisyenin ardından şarkılar söyleyen detone hayranların kör talihi; üst düzey politikacıların yarıdan fazlasının akrep burcundan oluşu; dünyanın herhangi bir yerindeki şu veya bu suçlunun ense tıraşının uydu aracılığıyla görüntülenebileceği ve/ya da her bir sigaranın insan ömründen tam 11 dakika eksilttiği türünden haberler, bizim iyiliğimiz için canını dişine takan medya mensuplarının samimi ikazları sayılabilir mi?

Wittgenstein, 'okuduğu gazetede yazılanların doğru olup olmadığını anlamak için aynı gazeteden birkaç tane satınalan bir adam'dan söz eder. Medya karşısında, tutarlı bir temkinlilik ya da kitle iletişim araçlarının etkilerinden tamamen korunmak zorun da zoru bir iştir. Böylesi bir tavrın aynı zamanda her türlü sosyal münasebetin de kökünü kazıyacağı düşünülecektir. Televizyon seyretmenin zararlarını gündeme getirmek isteyenler 95 saniye boyunca içlerini dökebilecekleri 'söz vatandaşın' programının doğal davetlileridir zaten. Medyanın saldırgan ve baskıcı yönü, burjuva politikalarındaki yumuşatıcı indirgemeler, klişeler ve yemlemelerle perdelenir. Trajik çelişkileri sergileyerek ilgisini çektiği izleyicilerin kanal değiştirmesini kibarca yasaklayan haber sunucusu [gören gözümüz, duyan kulağımız, tutmayan elimiz, kırık bacağımız, peynirleşmiş beynimiz... herşeyimiz!], meraklı kitleyi çelişkinin bir parçası olmaya ve öküz-tren ilişkisinin öküz boyutunu ihya etmeye yöneltir. Önceden belirlenmiş duygular üreten bir satış makinesi olan medya, pireyi deve yapar ve bu zıplama şampiyonu kan emicinin bayram çağı tek bir açık televizyon ya da gazete kalmayıncaya dek sürecektir.

Napoli Kamorra'sı, Çin Triad'ları, Kalabriya Ndrangheta'sı, Japon Yakuza'sı bir yana Sicilya 'Mafia'sı

ile medyanın işleyiş biçimleri arasındaki benzerlik iki kan damlası arasındaki gibi/kadardır. Mafia kelimesinin, Arapça'daki 'mahyas'dan [palavra] geldiği söylenir. Palavra ile medya öylesine içiçe geçmiş ki hangisi hangisini kapsıyor bilemiyorum. Minare hırsızı, son derece gösterişli bir kılıf hazırlamış. Yine Mafia adının; meseleleri ayaklanmalarla halletmeyi huy edinmiş, materyalizm karşıtı, ömrü görkemli yenilgilerle geçmiş, 'İman ve İstikbal' [1835] adlı kitabın ve 'Doğu Halklarına' [1869] başlıklı bildirinin yazarı Guiseppe Mazzini'ye [1805-72] atfen söylenmiş 'Mazzini Autorizza Furti Incendi Avvelenamenti!' [Mazzini hırsızlık, kundakçılık ve zehirlemeyi onaylıyor!] cümlesinin kısaltması olduğu iddia edilir. Hırsızlık, kundakçılık ve zehirleme gibi maddi kıyımlar medyanın mevcudiyetinin temel gerekçelerini teşkil ediyor. Kara haberlerin yer almadığı bir tv. bültenine ya da gazeteye kim reklam verir? Omerta [sessizlik] yasası da medyanın mafyadan uyarladığı fakat kavramsallaştırmaksızın yürürlükte tuttuğu bir prensiptir. Uomo [erkek] sözcüğünden türeyen omerta yasasına göre erkekler kendi problemlerini devletin ilgili birimlerine başvurmaksızın sessizce çözmelidir. Omerta'ya uymayanlar feci şekilde cezalandırılır. Medya izleyicileri içinse sessizlik başlıbaşına bir ceza şeklini almıştır. Tv. seyircisi de gazete okuru da cinsiyeti belirsiz, 'pasif' ve sessizdir: Bu berbat durumdan kurtulmak için ölmek yani daha büyük bir sessizliğe 'gömülmek' lazımdır! Mafya ile politik iktidar odakları arasındaki ilişkiye 'Partito' denir. Politik güçlerin korumasına karşılık mafya da onları destekler. Mafyanın hüküm sürdüğü bölgelerdeki insanların oyları belli kişilere aktarılır ve suçgüç dengesi kurulur. Burjuvazinin, tahakküm altına almaksızın sömürmeyi ekonomik ve sosyo-psikolojik sebeplerle tercih etmesi dolayısıyla medyaya büyük iş düşer. Sosyo-politik koşullanmanın sağlanması ve seçimlerin gürültülü bir bilinçsizlik içinde fakat medyatik hipnozun et-

kisi altında gerçekleştirilmesini; zirveye çıkan yoldaki karanlık virajların hızla ve kolayca alınmasını temin eden medya patronları da sevecen ama esrarengiz ellerin yardımıyla köşeyi dönerler. Cosca [enginar] ilkesi mafyanın gizemli işleyişini açıklar: Enginarın gövdesi mafya üyelerini, yapraklarsa müşterileri simgeler. Yukarıdan aşağıya hamilik ve akrabalık bağları temelinde örgütlenmiş bir emir komuta zinciridir bu fakat müşteriler birbirlerini asla tanımazlar. Medya muhatapları da yayın organlarına sıkıca bağlı kalmalarına rağmen birbirleriyle ilişki kurma gücünden yoksun bırakılırlar. Haber bültenlerinde her gün, komşusunu doğradıktan sonra parçalarını balkona serip güneşte kurutarak kışa hazırlık yapan tırlak apartman sakinlerinden filan bahsedildiğini göz önüne alırsak, toplumsal güvensizliğin körüklenmesinin kime yaradığını görebiliriz. Medya, sosyal ilişkileri bozuk insanların çoğalması için çalışır; bu sayede korkaklaşan, tedirginleşen kitlenin uysal, itaatkar, mıymıntı, pısırık, budala ve nevrotik yaratıklar haline gelmelerine yol açar. Medya 'müşterileri' hem birbirlerini ve hem de medyatik kimseleri gerçek kimlikleriyle hiçbir zaman tanıyamazlar. Sohbeti koyulaştırdıkları takdirde tv. seyretmeyi büyük ölçüde aksatacakları için seyircilerin birbirleriyle yakınlaşmaları binbir çeşit dümenle önlenir... Palermo Körfezi'deki Conca d'Oro adlı uçsuz bucaksız meyve sebze bahçelerinin bulunduğu bölge mafyanın iştahını kabartıyordu. Mafya üyeleri burayı kontrol altına aldılar ve arazilere giden suyu denetleyerek ürün fiyatlarını belirlemeye başladılar. İlginçtir, Conca d'Oro 'Altın Kabuk' anlamına gelir. Medya da bugün insanların zihinsel ve duygusal beslenme kanallarını denetleyerek onları zehirlemekte; dolaysız biçimde fiyatlandırmaktadır. Bir otomobil gezintisinden alınan zevk bile, kilometre göstergesi, ulaşılan hız ve tüketilen benzinle ölçülür; şık giyinmek, giysilerin markası ile açıklanır; güzel saçlara sahip olmak, kullanılan şampu-

ana ve ne sıklıkta kullanıldığına bağlanır; entelektüel kimlik, okunan gazeteden bağımsız bir biçimde belirlenemez ise insanlar fiyatlandırılmış ama epeyce de ucuzlamış ve mesele [zırh ya da transparan] kabuktan ibaret demektir. Lupara Bianca [beyaz tüfek], mafyanın bir haini bütünüyle [mesela bir inşaatın temeline dökülen harca karıştırarak] susturması işlemidir. Medya kulakları sağır, gözleri kör eden şiddetiyle, hain seslerin yükselmesini engeller. Bu bakımdan gazete kağıtları ve 'beyaz cam' ses geçirmez bir duvar gibidir. Ayrıca medya, Lupara Bianca işini mafyadan daha sofistike bir düzeye yükseltgemiştir. Aykırı ve harekete geçirici tebliğleri, leş burjuva alicenaplığı ile bünyesine çağıran medya, bu unsurları da gösterinin önemsiz bir parçasına dönüştürür.

Yasal bir suç örgütü görünümündeki kapitalist devlet, kendi dışındaki kapitalist suç şebekelerini yasadışı ilan etmekle birlikte onlarla iyi geçinmenin yollarını bulmakta zorlanmamıştır. Medya da modern sömürünün sürekliliğini garantilemesi itibariyle elbette kapitalist bir terör örgütünün şablonlarını kullanacaktır. Cinayet mahallinde açık televizyonların bulunduğu ve cesetlerin gazetelerle örtüldüğü bir dünyada yaşamak kimseye acıklı gelmiyor; hayatımıza baştan sona yayılan ironik acziyet katmerleniyor.

Mafyanın binlerce habere, belgesele ve sinema filmine konu edildiğini düşünürsek medya babalarının sapına yapıştıkları enginarın yapraklarını saymanın imkansızlığı ortaya çıkar. Sözgelimi 'Damardaki Kokarca' adlı bir gangster filminde Baba Gallo 'Pilli Kalp' Gambino [Mafya'da 'Baba' telefonu "Öt bakalım" diye açan kişiye denir], 'Yüksek Voltaj' Vincenzo ve 'Ecel Şerbetçisi' Pelikano'yu, Kanlı Çelenk kasabasında çizmeyi aşan 'Tüfek Cini' Torrio'yu susturmakla görevlendirir. Mafyosolar, içinden kargalar uçan bir arabayla Kanlı Çelenk'teki 'Meşum Komşu' barına gelirler ve Tüfek Cini'ne ölümüne

benzeyen bir adamı zımbalayıp giderler. Ölen, Entomolojist Salvatore'den başkası değildir. Vincenzo ve Pelikano, evelki gece beynini dağıttıkları Tüfek Cini'ne hazırlıksız yakalandıkları ömürlerinin son saniyelerinde bu dokuz canlı manyağa hayranlıklarını gizleyemezler. Olup bitenlerden hiçbirşey anlayamayan Gambino'nun da kalbinin pili biter... Tüfek Cini de dahil hiçkimse Salvatore için yas tutmayacaktır. Tv. seyircileri neyi ne derece önemseyecekleri hususunda sapıkça şartlan-dırıl-mış olmaktan gocunma yeteneğinden mahrumdur. Hiç tv. seyretmeyen bir vatandaş ise tv. haberlerinde bir hilkat garibesi olarak tanıtılma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

[Esrarengiz İskoçyalı John Logie Baird'in ilkel ve minik bir televizyonla Londra'da 1926'da ortaya çıktığını akılda tutarsak, 24 Aralık 1924 gecesi Fury Argolia'nın işlettiği Adonis Kulübü'ndeki suikast fiyaskosunda Tahta Bacak Lonergan'ın beynine saplanan üç kurşunla piyano taburesinde can verdiğini hatırlamanın neden sadece nostaljik bir başdönmesine yol açtığını açıklayabiliriz. Televizyonun gövdesine yaslanmaksızın 'gerçekleşemeyen', taslak halinde kalan cinayetlerin kanıtları arasında okunaksız bir el yazısıyla ve yamalak bir dille yazılmış şu not içimizdeki ekranı karartmaya namzettir: "Topal tazı ava giderken geberdi! Yeterince kan varsa intikamın mayası 120 saniyede tutar ve yıllar süren hırlaşma boşa çıkar!" İmza: Noel Katliamı'nın derin sponsoru, Yaralı Yüz.]

Montague Dükü'nün iddiasına göre halk reklamlarda söylenen her şeye inanırdı; Lord Chesterfield ise bu görüşe kesinlikle katılmıyordu: "Hayır dostum" diyordu Chesterfield, arkadaşı düke, "reklam insanları belli-belirsiz bir oranda/biçimde etkileyebilir fakat insanlar zannettiğin kadar geri kafalı değiller."

"Tiyatroda bir adam bastonuyla bir orkestra eseri çalacak ve alelade bir şarap şişesine girerek şarkı söyleyecektir" şeklinde bir blöf-reklamla halkı kandırabileceğini öne sürdü dük. Lord, halkın bu numarayı yutacağına ihtimal vermemekte ısrarlıydı. Bahse girdiler ve 1749'da bu ilan/reklam birkaç Londra gazetesinde yayımlandı. Halk, Montegue Dükü'nü haklı çıkardı ve tiyatro tıklım tıklım doldu; gel gör ki hayal kırıklığına uğrayan ve bahis konusu şakadan hoşlanmayan tiyatroseverler ancak binayı parçalayarak sakinleşebildiler.

Bugün bireyin beş duyusunu [ve varsa eğer altıncı hissini de] ablukaya alan yalan-dolan şebekesi medya, reklamları 'özgürleştirici bir seçenekleri çoğaltma etkinliği' olarak sunuyor. Günde 1500-2000 defa reklam ifritleri tarafından tokatlanan bireyin seçme özgürlüğünü sevsinler. Daha çok ürünü-hizmeti azami ölçüde tüketebilmek

arzusu ve çabası her ne kadar aşırı şişmanlıktan patlamak üzere olanların sayısının açlık yüzünden ölümle pençeleşenlerin sayısına [1 milyar 200 bin, -1999 itibariyle-] ulaşması sonucunu doğurmuşsa da reklamların kronik muhtaçlığa açılan ve kapanmayan otomatik kapılar olduğu gerçeği, cereyana kapılarak kafayı üşüten vatandaşlara çaktırılmıyor.

Reklamcılık, iktisatı ilim olmaktan çıkarıp [kimin neyi ve/ya da neyin kimi temsil ettiğini histerik tüccarlar lehine karara bağlayan] bir temsil sanatına dönüştürdü!

Sanırım [yani umarım] aramızda Selpak havlularında sağa sola dökülen sıvıları hortumlayan minik pembe fillerin gizlendiğine inanan ya da 'Sevinç nedir?' sorusunu 'Calve mayonezi paylaşmaktır!' diye cevaplayacak biri yoktur...

Tekno-enformatik bombardıman entelektüel taraf-girliğin gösterişsiz yöresini mezarlığa çevirerek aç/açık-gözlülüğü taçlandırıyor. Reklamlar da kitleyi medyatik hipnozla güden iktidarın değirmenine kan taşıyor; gerçeği ifade etmeyen içerikleriyle yalanı [kim bilir kimin lehine] normalize ederken, niteliksiz fakat şaşaalı bir yaşam tarzının da propagandasını yürütüyorlar. Mesele, ulaşılması zor kolaylığa varmak için manyaklar gibi debelenen kalabalığa iştirak etmekten geri durmak adına öne sürülebilecek bir gerekçe ve/ya da güvencenin nerede bulunabileceğidir. Evet, Selpak'ın kağıt havlularında minik filler yok fakat anti-reklamizm de reklamı hedef alması bakımından bir tuzak/ideolojidir. Bu sebeple, "Reklamın iyisi kötüsü olmaz" derler; iyi ile kötü arasındaki farkı ihmale davettir reklam. Reklamı ateşli bir biçimde reddeden bir diskur, onun semirmesine yol açar. Sadece reklamı değil, kapitalizmin herhangi bir unsurunu dürüstçe kınamak, dönüp dolaşıp, onu savunmak anlamına gelir. Yani minik fillerin illüzyondan ibaret olduğunun ispatı, onları besler.

Statükonun hizmetindeki reklam, sanatın ve düşüncenin de bayiliğini yapmaktadır. Sanat ve düşüncenin sosyal alandaki modern gerileyişi; bu ikisinin sektörel bir kimliğe bürünememesi, teknolojik zıplamalara angaje olamaması sebebiyledir. Halbuki reklamcılık tam anlamıyla bir sektördür ve teknolojik hoppalık karşısında kıldan ince bir şey varsa o da onun boynudur.

Kapitalizm, şiiri, çamaşır yumuşatıcısı kutusuyla veya mutfak robotuyla dans eden ideal kadınların coşkulu tepinmelerinde somutlaştırırken; artık düşünce dediğin banka işlemlerini telefonla halledip stada erkenden giderek yer kapmayı akledebilmektir. Ahmaklık en kıyak deterjanla aklanmış, mankafalık dişmacunlarından bahseden şarkıların yardımıyla göklere çıkarılmıştır.

Diyelim televizyonda üzerine iguana fotoğrafı basılı tişörtlerin reklamı yapılıyor. İguanalı tişörtü giyen her kimse tişörtün reklam malzemesidir artık. Belirleyici tv. mu, tişörtü satınalıp giyen kişi mi, tişörtün kendisi mi yoksa üretici-satıcı mı belirsiz. İnsanlar şu veya bu markayı kullanmakla kişisel değersizliklerini inkara yeltenerek itiraf ediyorlar ama bu zavallılığın reklam ve ambalaj marifetiyle pahaya bindirilmesi kitlesel kaşıntının bilincin dışına sürülerek terörün tıkırında gitmesini sağlıyor. Öyle ki, her türlü felaket, reklamın cadı kazanında kaynayan aşa baharat niyetine katılıyor.

Metalaştırılan farklılık ve yozlaştırılmış gerçeği satınalmak için can atan burjuvaların gündeminde Benetton reklamlarının hatırı sayılır bir yeri vardır: Elinde bir insanın uyluk kemiğini tutan paralı asker Benetton'ın emrindedir! 1992 yılında tecavüz ettiği siyahi bir genç kızı öldürdüğü için idama mahkum edilen 'beyaz' Jeremy Sheets, 1000 $ karşılığında Benetton reklamında rol aldı. Kalite hiçbirşeydir, istismar ve taciz herşey!

Firmaların yalancısı reklamcılar, müşteri memnu-

niyeti için icabında klozeti tavana bile monte edeceklerini söylerken ciddidirler çünkü yoldan çıkarak kendilerine uğrayan müşteriye sapıtma imkanı tanımaları gerektiğini bilirler.

Paris'te 1888'de idam edilen bir başka beyaz da kendisini seyretmeye gelen heyecanlı kalabalığa, giyotin boynuna doğru inerken aldığı son nefesinde "Van Houten kakaoları içiniz!" diye haykırdı çünkü Van Houten temsilcileri bu çığlığa karşılık, mahkumun geride kalan ailesine bakacaklarını söylemişlerdi.

Günümüzde insan ömrü tastamam iç karartıcı bir reklam arasına dönüşmüştür ve 'az sonra' olacakların sorumluluğu nezleli gulyabanilere aittir!

Ayvanın tadını öğrenmek isteyen kişi onun şeklini değiştirmek zorundadır: Isırarak. Fakat ayva da insanda belli/belirsiz bir değişikliğe yol açabilir!

ŞİŞMANLAR DAHA ÇOK SABUN HARCAR

Şişmanlar, derken 1323-1371 yılları arasında Bulgaristan'daki krallık hanedanı üyelerini ve/ya da [1371-1393] Tırnova Prensliği'ni ['Şişmanlar' diye anılıyorlardı] kastetmiyorum. Şişman kelimesi, 'şişmek'ten türemiş olup, deri altında aşırı derecede yağ toplanması sebebiyle vücudunun her yanı şişkin olan [kimse] anlamına geliyor.

İster şişman ister sıska olsun bireyin ihtiyaçlarının tespit edilmesi uzmanların, bu ihtiyaçları bireye duyurmak reklamcıların, icat edilmiş ihtiyaçların icabını yerine getirmek de tüketici bireyin işidir. Esasen, kapitalist ekonomi, ihtiyaca muhtaçtır ya, tüketici yaftası yapıştırılmış bireye vaziyet çaktırılmaz. Uzmanlar paketlenmiş makarna, ketçap, ambalajlanmış yoğurt ile mayonezin art arda sıralandığı bir ihtiyaç listesi öne sürerler; reklamcılar bütün bu ürünlerin dayanılmaz, vazgeçilmez, kışkırtıcı, ilham verici özelliklerinden dem vuran şarkılar yaparlar. Bilinçli tüketici de gider, hipermarketten makarna ve makarnayı makarna yapan mamulleri satınalır. Uzmanların, şaşmaz altıncı hisleri ile belirledikleri bir süre sonra gelsin özel acılı-acısız makarna sosları, yoğurtlu mayonezler, kendinden soslu makarnalar, onbeş değil, sekiz değil, tam üç dakikada hazırlanan son model harika makarna-

lar! Bütün tüketim maddeleri için benzer bir formül vardır: Şampuanlar, otomobiller, boya kalemleri, sandalyeler, meyve suları, kozmetik... ve belki de en önemlisi, soğukkanlılığımızı muhafaza edebilmemizi sağlayacak iç hacmi geniş bir buzdolabı!

Birey, muhtaç olduğu ürünleri satınalmakla bitirecek kudrete asla ulaşamaz çünkü ihtiyaçlar sınırsızdır yani tüketici [ismi lazım değil] daima üste para ödemek zorundadır. Son model bir bulaşık makinesine ihtiyacın varsa ki var [bunu herkes biliyor] aylar önce aldığın eski bulaşıcı makineyi ya da elektrogitarını getir ve üste 'birazcık' para ödeyip filan marka bulaşık makinesini götür! Böylece modern bireyin hem evi hem de vücudu sürekli birşeylerin dolup boşaldığı egzotik bir zımbırtıya dönüşür.

Oh, demek yediğin makarnalar ve içtiğin portakallı gazozlar seni bir yağ fıçısına çevirdi. Demek bedenin çağdaş standartlara uymayan bir şekil aldı: Cildin kırıştı, saçın döküldü ve sezon sonu ucuzluktan istifade satınaldığın kot pantolona sığamıyorsun! Profesyonel telkincinin gaipten gelen sesine kulak ver o halde: X marka cilt bakım setine para yatır; Y marka şampuanı sonsuza dek kullan; hepsinden önemlisi, şu gitmeyen bisikleti, başka bir gezegenden ithal edilmiş zayıflatıcı çayı, sihirli zayıflama formülleriyle dolu falan kitap setini ve bilmem ne marka büyülü eşofmanı satınal! Bu arada psikiyatrına şişmanlık meseleni anlat, ayrobik salonuna kaydını yaptır, haftada beş defa saunaya gir, senelik iznini bir zayıflama kampında geçir ve inancını asla yitirme!

San Francisco'daki bir zayıflama kulübünün, reklam panolarını, uzaylı canavar resimlerinin altına "Geldiklerinde ilkin bir şişmanı yiyecekler!" yazılı afişlerle donatması şişmanları öfkelendirdi. Yaklaşık yirmibeş şişman protestocu kulübün önünde toplanarak 'gövde gösterisi' yaptı. Protestocuların lideri ve şişmanlık hakkında

bir de kitabı bulunan yazar Marilyn Wann yaptığı açıklamada, aşağı yukarı 97 milyon şişman Amerikalı'yı temsil ettiğini, kulübün tavrını inanılmaz derecede ayıp bulduğunu ve toplumun şişmanlardan soğutulmaması gerektiğini söyledi.

Yukarıdaki paragrafta aktardığım gazete haberi de gösteriyor ki, şişmanlık modern bireyin duygusal-sindirim sistemini bozmaktadır. Sosyal tüketim saplantısının insan bedenine yaptığı basınç, bireyi sürekli, semirip-semizleşmek ve incelip ideal kiloya ulaşmak arasında durmadan çırpınmaya sevkediyor. Kendinize bir bakın: Eğer üç ayda onbeş kilo alıyor, sonraki üç ayı da bu kiloları vermekle geçiriyorsanız ve bu hep böyle devam ediyorsa siz ideal bir tüketicisiniz demektir.

1718-1792 yılları arasında yaşamış, bahriye bakanlığı yaptığı dönemlerde İngiliz siyasetinin sularını hovardaca bulandırmış John Montagu Sandwich, O. Neale'in gravüründe zayıf bir adam olarak tasvir edilmiş. Bana göre Sandwich gravürde göründüğü kadar zayıf değildi ya da o kadar cimriydi ki, mecbur kalmadıkça yiyecek satınalmıyor, hazinesinden gram eksilse kahroluyordu. Hiç tanımadığım bir ölünün ardından atıp tuttuğumu sanmayın sakın: John Sandwich, bir yandan kumar oynarken bir yandan da oyunu yarıda bırakmamak için, masasına getirttiği ve arasına peynir, sucuk, salam, tavuk eti, jambon filan koydurttuğu yağlı bir ekmek yerdi. Bugün kumar oynar gibi yaşayan ve/ya da üzerine kumar oynanan milyarlarca insanın ayakaltı mekanlarda ayaküstü tıkındıkları sandviçler işte bu kumarbaz İngiliz siyasetçinin icadı ve yadigarıdır. Ağzındaki lokmayı çiğnerken kimin anısını yaşattığını bilmeyen ve yemek 'seçmemekle' övünen kişi halt yemektedir.

Hem alınan gıda çeşidi hem de bu gıdanın hazırlanışı ve mideye ulaştırılma hızı bakımından tek tip beslen-

menin kitleselleşmesi, yemek yemenin anlamını tümüyle değiştirdi. Kolayca hazırlanabilen cızırtılı sandviçler, bünyemize yaptığı envai çeşit etki bir yana, başka insanların sofralarını da belirliyor. Metropollerde milyonlarca amele öğle saatinde hamburger yiyecek diye Mc Donald's ve benzeri kapitalist şebekeler adına dünya çapında korkunç bir sömürü ağı örülüyor. İnsanlar ete doymuyorlar, sonuçta ekolojik ve ekonomik dengeler yıkıma uğruyor. Zayıf düşürülenlerin etleri ile beslenen lömbür lömbür burjuvalar bir süre sonra birbirlerini yemek zorunda kalacaklar. 1999 Aralık'ında, dünyanın dört bir yanından gelerek Seattle'da buluşan ve Dünya Ticaret Örgütü'nün toplantısını sabote ve küreselleşmeyi protesto eden 40 bin kişiden [bu 40 bin kişiye "kırkbir kere maşaallah" diyenlerden değilim, ayrı konu] biri olan Fransız asıllı çiftçi Jose Bove, hormonlu et tüketimine karşı çıkarak, "Adam gibi sebze meyve yemeliyiz" diye haykırıyordu. Eleman, daha önce aynı amaçla Eyfel kulesinin etrafında koyunlarını ve kazlarını otararak eksantrik bir eylem yapmış, Ağustos 1999'da da traktörüyle bir Mc Donald's şubesinin vitrininden içeri dalmıştı. Mc Donald's'taki traktör gezintisinden ötürü 10 ay hapis istemiyle yargılanan Bove, 1998'de de genetik karakterleriyle oynanmış mısırların yetiştirildiği bir tarlayı talan etmişti; zinde zayıflar ve sahici sıskalık adına!

Şişman tüketici ile zayıf tüketici arasında özentiye ve/ya da nefrete dayalı bir duygusal ilişki herdaim yürürlüktedir. Zayıf, şişmanlatıcı mamulleri satınalma telaşında olan fakat şişmanlamaktan korkan; şişman ise yarının yemeğini bugünden yediği halde 'su içsem yarıyor' gibi savunma sözlerinin gerisinde, bedeninin müstakbel zarafetine yatırım yapan kişidir. Cilveli bir çelişki daha: Zayıflamak için kırk fırın ekmek yemek gerekmektedir! Bu ikisinin [Laurel ile Hardy] bir başka ortak özelliği de, şişmanlığı öncelikle etik değil, modern 'ölçüleri' dışlayan es-

tetik bir facia addetmeleridir.

Metropollerde veya dünyanın diğer mahrumiyet bölgelerinde açlıktan bayılan hattâ ölen insanlar [ihtiyarlar, kadınlar, çocuklar, bebekler... -modern dünyanın okunmayan parantezlerinde mahsur kalmış olanlar-] için şişmanlık bir gündem maddesi [veya bir alınganlık vesilesi] değil. Onlar bizim oburluğumuzun, daha incel-t-erek söylersek, bilinçli tüketici olma yolundaki samimi gayretimizin fidyesini ödüyorlar ve bedenlerinin yüzölçümüyle doğru orantılı olarak, yani senden benden çok daha az sabun harcıyorlar. Gazetelerdeki, okumadan geçtiğimiz haberlerde bir fotoğraflık saltanatları var onların.

Aç insanların kaydedilmiş görüntüleri şişmanlamamıza yol açıyor fakat gazete ve/ya da tv. izleme perhizi öneren bir göbek sahibi çıkmıyor!

Zirveye ulaşınca nedense nefesi ve hızı kesilen İtalyan asıllı yönetmen Quentin Tarantino'nun Pulp Fiction adlı filminin ilk sahnesinde Pumpkin [Balkabağı, Tim Roth] ile Honey Bunny [Ballı Tavşancık, Amanda Plummer] Los Angeles'ta bir kafeteryada yavaş yavaş kahvaltı yaparken hızlı hızlı konuşmaktadırlar. Pumpkin, federal bir banka soymanın çocuk oyuncağı olduğunu çünkü federal bankaların sigortalandıklarını ve bu yüzden soygun esnasında banka memurlarının kahramanlık yapmaya kalkışmadıklarını filan söylüyor ve ekliyor: "Bunu bir heriften duydum, federal bir bankaya bir telsiz telefonla giriyor, telefonu veznedara veriyor, telefonun diğer ucundaki herif de 'Bu adamın küçük kızı elimizde, eğer ona tüm parayı vermezsen kızı öldürürüz' diyor." Ballı Tavşancık soruyor: "İşe yaramış mı?" Balkabağı'nın cevabı gayet net: "Lanet şey işe yaramış!"

Telefonun cepte taşınabilir hale gelmesi dolayısıyla tramvay yolculuklarına, basketbol maçlarına, kır gezilerine... katılan bir şeye dönüşmesi her an bir tele-baskına uğramamız ihtimalini de artırdı. Allah hayırlısını versin, etkileyici intiharından sonra cep telefonu size kalan arkadaşınızın tabutunu taşırken telefon çalabilir ve bir yan-

dan tabuta omuz verirken öbür taraftan telefonu açtınız diyelim. Arayan kişi soruyor: "Filan'la görüşebilir miyim?" "Filan Bey şu anda omuzumdaki tabutun içinde, bir notunuz varsa söyleyin, önümüzdeki pazar günü ben de intihar edeceğim; kendisine iletirim..."

Ne demiş tez yaşlanan zamaneler? "El elin eşeğini cep telefonuyla arar!"

Bana en cazip gelen telefon numarası yanlış numaradır. Telefon kazalarına uğramayı göze alarak telefon edindiğimizi düşünürsek, 'yanlış numara'nın bütün telefon numaralarının ortak adı olduğunu kavrarız. Elizabeth Hartley ve Emilyn Philbert adlı saygın iki bayanın çalıştıkları New York'taki şirketin telefon numarasını bilmiyorum. Yani söz konusu şirketin telefonu benim için tipik bir gaip-yanlış numara. Uzatmayayım, 55 yaşında bir kadın, 27 Ocak 1999 Çarşamba gecesi bol miktarda 'ilaç' aldıktan sonra, arkadaşı Liz'e telefon açtı. Niyeti, Liz'e "Ben intihar ediyorum Liz, elveda..." demekti. Fakat bir yanlış numara çevirmişti ve kablonun ucuna Elizabeth Hartley takılmıştı. Hartley, "Madem ki Liz'i arıyorsun, Liz'in telefon numarasını çevirsene be kadın, burada çalışmaya çalışıyoruz! Gece vakti senin tele-zırıltını çekemem!" demedi. Onun yerine, kendisini kimsenin sevmediğinden yakınan bu acı-acıklı sesin sahibine: "Ne olursa olsun ben seni seviyorum" diye karşılık verdi. Olayın anlatıldığı ve zorunlu olarak kısa tutulmuş gazete haberinde, kırkbeş dakika süren telefon konuşmasından aktarılan tek cümle bu. Gazetelerden dünyada olup biten herşeyi aynen yazmalarını bekleyemeyiz zaten; profesyonelliğe sığmaz. Bayan Hartley, New York'lu modern bir iş kadını olmanın, zaten güçlü olan altıncı hissine yaptığı katkının da desteğiyle ortada bir mesele olduğunu şıp diye anlamıştı ve malum konuşmayı uzattıkça uzattı. Hattâ arayan bayanın ev adresini bile öğrendi bu arada. Emilyn Philbert de, kendine zarar vermeyi kafasına koymuş olan bayanı polise ih-

bar etti. New York polisi ise Hollywood filmlerindeki 'iş işten geçtikten sonra çıkagelen üniformalılar' imajını yıkarak olay yerine vakitlice vasıl oldu ve duruma el koydu.

Bu olaydan da anlaşıldığı gibi biz yanlış numara sahiplerine hayatî vazifeler düşüyor.

1878 senesinde Connecticut New Haven'da yayımlanan dünyanın ilk telefon rehberinde yalnızca elli kişinin adı geçiyordu. Onların adları hem telefon rehberine hem de tarihin arka sayfalarına aynı anda yazıldı. Söz konusu elli kişi, 19. yüzyılın son çeyreği boyunca parmakla gösterilen acayip, farklı ve/yahut ayrıcalıklı kimseler olma özelliğini korudular. Bugün için adı telefon rehberinde kayıtlı kimseler bu durumdan bir övünç payı çıkarma şansına sahip değiller. Teknoloji, sıradanlığı geliştiriyor ve kitleselleşen bayağılık, tuhaflığın yeni görünümler kazanmasını sağlıyor. İnsanların birbirine yabancılığı, potansiyel kurtuluş ve/ya da yıkımı, uzayan isim listeleri arasında boğarak anonimleştiriyor.

Birini öldürmek suç, ölüm de bir ceza ise, intihar suçla cezayı birbirinden çıkararak yargıçların elini kolunu bağlar. Nitekim, Türk Ceza Kanunu'nun 454. maddesine göre birini intihara teşvik ve/ya da ikna etmek, intihar müteşebbisine yardım etmek, intihar girişimi başarıya ulaşırsa, suçtur. Ama mezkur kanuna göre, intihar etmek suç sayılmıyor. Cinayetle infazın kesiştiği yerde suçlama geri tepiyor. Telefonla sağlanan diyalogun, bireylerin telef olmalarını engelleyebileceği yönündeki kanaati, telefon sahiplerinin tümü paylaşıyor mu, yoksa telefon faturalarının psişik bir parçası mı bu intiharlar?

Samuel Langhorne Clemens [bilinen adıyla, Mark Twain], kendisini mucit olarak takdim eden Alexander Graham Bell adında bir adamın üzerinde çalıştığı telefon denen cihazın sağlayacağı kazanca ortak olmak üzere para yatırmayı reddetti: "Sen komik bir adamsın Bay Bell;

hem kaçıp kurtulmayı zorlaştıran ve hem de kavuşma arzusunu sönümleyen bir zımbırtıyı kim, niçin kullanmak istesin?"

Twain yanılmıştı. Modern hasretlerini telefonla giderebilenlerin yanısıra bilhassa cinayetlerine dantel örtmeyi seven katiller için telefon ilginç bir oyuncaktı. Kepçe kulaklı bir tetikçi, Mary adlı kurbanını mıhlamadan önce Mary'nin ev telefonunun telesekreterine şu ibret verici mesajı kaydetti: "Mary şu anda telefona cevap veremiyor. Mesaj iletmek istiyorsanız, en yakınınızdaki ruh çağıran birilerine başvurun." Bang! Bang! Bang!

Dünyadaki bütün vidalar sağa doğru çevrilerek takılır. Bunun tek istisnası, müstesna-lık-lar ülkesi Amerika'dadır: New-York Metrosu'ndaki ampuller sola çevrilerek takılır.

Paraguay'da düello yasal fakat tarafların kendilerine kan verebilecek birini yanlarında bulundurmaları zorunludur.

Telefon mucidi Graham Bell, karısıyla hiç telefonda konuşmadı çünkü Bayan Bell sağırdı.

18 Şubat 1979'da Sahra Çölü'ne kar yağdı.

Monaco'nun ulusal orkestrası, ordusundan daha kalabalıktır.

Kutup ayıları solaktır.

Dünyada kişi başına düşen karınca sayısı 1 milyondur ve karıncalar uyumaz; dahası en az köpekler kadar iyi koku alırlar ve bir karınca kendi ağırlığının 50 katı ağırlığı kaldırabilir.

Antartika'nın uluslararası telefon kodu 672'dir.

Yukarıya kaydettiğim bilgilerin ne derece önemli oldukları sorusunu bir kenara bırakalım ve televizyonu açıp sonradan-sarışın spikere bağlanalım: "Sayın seyirci, Harley Davidson'ıyla Sahra Çölü'nde seyreden Iain Banks,

Pepsi içmek için mola verdiği benzin istasyonundan Antartika'daki bir araştırma gemisinde görev yapan kayınvalidesine telefon açtı. O esnada benzincideki radyoda Paul Dukas'ın 'Büyücünün Yamağı' adlı eseri Monaco Ulusal Orkestrası tarafından çalınıyordu. Kayınvalidesine boşandığını ve artık bir kayınvalidesi olmadığını bildirmeye çalışan Banks, her seferinde "Sesini duyamıyorum" diyen kadına "Antenlerini kuzeye çevir ve beni iyi dinle edepsiz cadı: Senden de kızından da kurtuldum, şimdi duydun mu pis moruk!" diye bağırınca dananın kuyruğu koptu. Konuşmaya denizaşırı bir kulak misafiri olarak katılan Paraguaylı Alberto Figueroa, Bay Banks'i anonim bir kadına tele-hakaret ettiği için düelloya davet etti. Davet kabul gördü. Büyücünün Yamağı eşliğinde silahlara davranıldı ve Banks, kanlar içinde aramızdan ayrıldı. Olay yerinden hızla uzaklaşan Figueroa'nın solak bir kürk taciri olduğu bildirilirken, Banks'in etçil karıncalarla kaplanmış cesedini inceleyen yetkililer, talihsiz dulun ceket cebinde New York Metrosu'ndan yürütülmüş bir ampul buldular."

Baş döndürücü hızı ve baştan çıkarıcı içeriği ile insanlığın başına bela olan medyanın en büyük işlevi, hakikatin tahrik edici özünü parçalayarak onu buharlaştırmasıdır. Dünyada olup bitenleri oturma odamıza projekte ederken hayatın hunharca tahrif edilmiş röprodüksyonundan başka bir şey sunmayarak kitlesel ve sürekli bir yalana boyun eğmemizi sağlayan; geberene kadar tv. seyredip gazete okuyarak nereye varacağımız sorusunu bir piç cesedi gibi uzaya fırlatıp bizi varsaydığı için şımarmamız gerektiğini ima eden; 18 yaşına geldiği ve bu arada tv.'da 20 bin cinayete şahit olup yarım milyon reklam seyrederek bir nebze dengesizleştiği için, hiç tanımadığı birini doğrayıp derin dondurucuya kaldıran kendi halindeki genci tüm dünyalılara tanıtarak bilgisayarda hazırlanmış bir üstün hizmet madalyasını logosunun yanına iliştiren televizyon kanalları ve diğer medya organları gezegeni-

mizdeki ön ayak takımının [o seküler fanatiklerin] boşboğaz sözcüleridir.

Hayatı bütünüyle, iki boyutlu bir alanla ilgi kurarak tanımak fakat üç boyutlu bir varlık olmanın sıkıntısı, ancak beyinsizce bir sünepeliğin ya da nedenini açıklamaya kimsenin güç yetiremediği bir terörün sebebiyet verdiği gerginlikle bitişik rahatlıkla kımıldatılabiliyor.

Her türlü öldürücü etkiye açık bırakıldığımız ve gelip geçici bir günde ruhumuzu teslim edeceğimiz türünden hakikatleri kibirli bir gafletle karşılayabilmemizi sağlayan politik-medyatik cerrahi müdahaleler bize [binyılın kuyruğundaki kenelere] boşuna mı yapılıyor? Kuşkusuz hayır. Gereğinden fazla bilgiyle ne yapacağımızı sormayalım lütfen ve kutup ayılarının solak olduğunu aklımızdan çıkarmayalım.

Mesaj enflasyonu dolayısıyla, olup bitenleri ve söylenip geçilenleri bir önem sırasına koyamıyoruz. Böylelikle sadece iletişim araçlarından aldığımız iletiler değil, şahsi ilişkilerimiz de fesada uğruyor. "Sana bir sır vereceğim fakat aramızda kalacak" diye aktarılan haberler/bilgiler kolayca dedikoduya dönüşüyor. Ve sırrın ne olduğu bir sır haline geliyor.

Medya, modern dünyanın her noktasına sirayet etmiş bulunan zulmü, kös kös oturarak desteklememizi sağlayan zırıltı mekanizmalarının toplamı olmakla kalmıyor, mazlumluğun kadim/onarıcı potansiyellerini de iflasa sürüklüyor. Afrika'nın orta batısında insan avı sürerken bilinçli bir tüketici, güvenle satınaldığı şampuanın onu nasıl kelleştirdiğini anlatıyor fırsattan istifade. Bilmemkaç milyar kişi arasında yapılan çekilişte tek kişilik idam cezası kazananın 15 dakikalığına ünlü olduğu televizyon programları seyretmekten usandım şahsen. Ve böylesi durumlar için tırnaklarımın arasında her seferinde bir soru işareti bulunduruyorum: "?"

Dev kadın, kocasının önüne yemek tabağını bıraktığında koca dev, tabaktaki insanlara bakarak karısına sormuş: "Bunlar da ne böyle?" Kadın: "Kraker... 'Hayır Hayır' krakerleri" Dev adam krakerlerden birini almış ve ağzına götürmüş. İnsan/kraker, tabaktan devin ağzına doğru hızla yollanırken bağırıyormuş: "Hayıııır! Hayııııır!"

BURADA OKUYACAĞINIZ GERÇEKLER AĞIZA ALINMAYACAK YALANLARDIR

Yağmurdan fazla birşey bu gece
yağan üzerimize
şimşekten fazla birşey,
saçmasapan bir kağıt oyunundaki hileden fazla.
Ceplerimizin
hiçbiri dolu değil altınla,
kimse gelin çiçeğini yakalayamamış...
Kuru bir veda sözcüğünden
fazla birşey söylemek isterim sana
dökük kalbine sıkıştırılmış sıkıntıdan fazla.

Söze şarkı söyleyerek başlamak; uzatmaları oynadığımız gerçeğini suni gübreyle örtmekten, kalp-beyin-mide üçlüsünü birbirine karşı kışkırtmaktan ve tanınması [fotokopiler, hormonlar, naylonlar, antenler, gizli kameralar, beyni süngerleştiren bonbonlar ve şifreli mesajlardan oluşan içeriğindeki, duyuları felç eden izdiham dolayısıyla] imkansız çağımıza tanıklık etme endişesinden kaynaklanan yazınsal bir gözükaralıkla kalem sallamaktan iyi-

dir. Müzikal davetlerle seslenilmeye değil ölümcül tehditlerle güdülmeye yatkın kimseler karşısında, blöf yapma zorunluluğundan doğan kronik bir güçsüzlükten ve paradoksal bir biçimde ümitsizliğin yörüngesinde yer alan ümitten başka ne duyumsanabilinir?

Şarkıların yarıda kesilmemesi için gereken sosyokültürel terbiyenin bünyemizden sökülüp alınması ile yalan-cılığ-ın iliklerimize işlemesi aynı hipnotik operasyonla gerçekleştirildi. Aldatan ve/ya da aldatılanlar safına katılmak dışında bir seçenek ararken, yaşadığı kentin derme çatma bir labirent olduğunu keşfederek bütün kişisel projelerine paranoyakça bahaneler bulaşmasını engelleyemeyen, modern çaresizliklerin şekillendirdiği dürüst bir yalancı konumuna düşen okuyucu kendi ikiyüzlülüğünün, yazarı da nitelediğini kavramanın rahatlığıyla gevşemiş durumdadır. Otomatikleşmiş gündelik zorbalığın herkesi kendi adına çalışan gizli ajanlara dönüştürdüğü yaşantı piyasasında yazar da okur kadar zan altındadır ve bu ikisinin ilişkisi en ucuzundan bir suça ortak olmak türündendir. Yazar yanlış anlaşılacağına güvenir, okur da kendisi hakkında yeterli delilin asla toplanamayacağına! Sessizce sürdürdükleri gevezelik, risksiz bir heyecan olmaktan öteye gidebilir mi? Uygarca münasebetsizliğin en belirgin sahnesi, varoluşsal çekincelerin çığırından çıkardığı okur-yazar ilişkisindeki ihanete varan pısırıkça tutumda ortaya çıkar. Medyatik dolayım, canlılığa zeval vererek insanları katatonikleştirir: Gazeteler sadece gazete satınalmaya devam etmeyi zorunlu kılan bir ufka işaret eder ve sorumlu bir hamleyi teşvike tevessül etmezler. "Bir yalanı yutarsanız, peşinden gelen herşeyi yutmak zorunda kalırsınız" diyen Ralph Waldo Emerson, [medyanın kuruttuğu bir sevgi kaynağı olan dikkatin ve ustaca boğuntuya getirdiği ahlak ilkesinin boşalttığı yerde dal budak salan] yalanın üreme hızını gereğince vurgulamış işte.

İktidarın medya aracılığıyla manipülatif olanı latif

göstermesi başlı başına bir manipülasyondur ve/fakat her zerresi sömürülen insanlığın direncini kırmak için kamçılamak yeterli [ve/ya da yeter sayıda kamçı] olsaydı, uğradığımız felaket, cehaletin ve gafletin verdiği ömür boyu [aile boyu] garantiyle gizlenemezdi. Bu arada tekno-kamçılarla hizaya getirilenlerin birer medya figürü gibi algılandığı, seyirci koltuğunda geçirilen süre kimin aleyhine işliyor acaba? Yalancı, yaşadığı sürece söylediği yalanların her birini işiten tek insandır; dolayısıyla kendisini karşılıksızlaştırarak zararın büyüğünü çeker.

Londra'daki The Traveler's Joy Hungry Horse [Yolcunun Eğlenceye Susamış Atı] adlı barın ortasındaki kırmızı telefon kulübesi, tele-yalan söylemek isteyenlerin hizmetinde: Muhtelif ses efekti kayıtlarının bulunduğu bu yalancılara özel kabinde; randevusuna, evine, işyerine... gitmeyen kişiler uyduracakları mazeretle örtüşen efektleri kullanıyorlar. Mesela 'Trafik kilitlendi' yalanını araba gürültüleriyle takviye eden veya 'Treni kaçırdım' mavalını tren düdükleri ile zenginleştiren ses kayıtları yoğun alaka görüyor! Barın sahipleri, müdavimlerin talebine uygun yeni efektler de hazırladıklarını ifade ediyorlar. Yani doğru söylendiği takdirde belirecek tehlikeyi ilişkinizden uzak tutmak istiyorsanız, inandırıcı bir yalan satınalabilirsiniz; fakat bu defa ilişkiniz, yalan piyasasındaki imkanlara ve sizin satınalma gücünüze bağlı hale gelecektir. Karşınızdaki kişi de sizinle münasebetini yalan dolanla yürütme hakkını kendinde gördüğünde birbirini tanımaktan aciz ve kendini doğru tanıtmaktan korkan meşum gudubetlerin grotesk piyesinde baş rolü kaptınız demektir. Piyasadaki satıcı ve/ya da müşteri konumunuzdaki en küçük bir sarsıntı esnasında beyaz yalanlarınız size bunama, nefret, terkedilme ve aşağıla-n-ma olarak geri dönecektir.

Güney Carolina'da yaşayan 65 yaşındaki Wynema Faye Shumate adlı kadın, ölü sevgilisi James O'Neil'ın cesedini bir yıl boyunca evinin garajındaki derin dondurucu-

da saklad. Bunun sebebinin emekli maaşını almayı sürdürmek olduğu anlaşıldı!

Yalan; ekonomik bir zorunluluk, politik bir silah, sanatsal bir gereklilik, medyatik bir yöntem, cinsel bir bahşiş ya da toplumsal bir alışkanlık olarak meşruiyet kazandığı anda güçsüzlüğün ve suçun üreme koşulları yerine getirilmiş demektir. Artık her ilişkide bir skandal, her yardımda bir tehdit ve her iddiada bir ihanet virüsü hüküm sürer. Riya, cinayeti [zulmü] her gördüğü yerde gözlerini yumarak selamlar.

Temel amacı izleyicilerinin ilgisini biçimlendirmek ve sömürmekten ibaret medya, binlerce sıradan olayla birkaç flaş haberin birbirine değmeden hareket ettiği hızlı bir iletişim mekanizması dahilinde kitlesel bir heyecan uyandırma ilkesiyle işler. Bugün için gazeteciler meslekî sorumluluklarının belirlediği verimsiz doğrultudan hızla saparak heyecan verici kurgusal hikayeler uydurma yoluna girmişlerdir. Görüntü teknolojisinin sağladığı kolaylıklarla doğuştan sakallı ve dört dilde konuşabilen üç günlük bir bebeğin ağzından kıyamet kehanetlerinde bulunmak bir tür ustalığa dönüştü.

Ruanda'da Hutular'ın yaklaşık 1 milyon Tutsi'yi katlettiği [1994] soykırım haberleri dünya medyasına mayıs ayında yayınlanmaya başlandı; halbuki katliam nisanın ilk günlerinde başlamıştı fakat herkes Cannes Festivali'yle filan meşguldü. Bazı yayın organları da Ruanda'daki cesetlerin üzerini, Bosna'da ölenlerle örtüyordu yani bir felaket bir başka felaketle gizleniyor ve böylece herkesin habersizliğine dayalı yepyeni bir felaket doğmuş oluyordu. Salgın hastalıklar ve mermiler arasında sıkıştırılıp can veren, kafaları ve gövdeleri parçalanarak ıslak parçacıklar halinde çevreye saçılan yüzbinlerce mazlumu kurtarmak, kokularıyla ünlü Fransızların işiydi. Fransız askerleri, kurbanları korumak için bölgeye operasyon dü-

zenlediler. Tv. haberlerinde ve gazetelerdeki görüntülerde dermansız kalmış, kahırlı bir yorgunlukla yıpranmış kişilerin yanında Fransızlar'ın yer aldığı belgeleniyordu. Daha sonra bu kimselerin kurban değil, öldürmekten bitap düşmüş cellatlar oldukları ve namussuz Fransız birliklerinin de Hutular'ı korudukları ortaya çıktı! Yalan her zaman tehlikelidir fakat Fransızca söylendiğinde daha da tehlikelidir!

Ludwig Wittgenstein, bir kıyıya "Kişi yalan söylemiyorsa yeterince özgündür" yazmış. Kitlesel alanın özgünlükle ters düşmesinde yalanın işlevi cehaleti ve yoksulluğu kökleştirici türdedir. Böylelikle bir kimse toplum içinde kendini yaralanmış hissediyor ve sesini yükseltiyorsa toplum o kişiyi, muallak bir ihanet suçu isnad ederek, cezalandırmakta gecikmez.

13 Eylül 2000 günü, Stuttgart'ta mide kanserinden ölen Konrad Kujau ise yalan söylediği için hüküm giyen ender insanlardandı. Kujau, yakın tarihin en büyük kaydı olduğunu öne sürdüğü, elindeki 63 ciltlik eserin Adolf Hitler tarafından yazıldığını söyleyerek tarihçileri ve gazetecileri peşine takmış, dünya çapında ilgi uyandırmıştı. 'Hitler'in Günlüğü'nü Stern dergisine 4 milyon 800 bin $'a satan Kujau, daha sonra, Stern'in 1983'te yayımladığı günlüklerin sahte olduğunu kabul ederek ömrünün üç yılını hapislerde geçirdi. Daha iyisi, Hitler'in sahte günlüklerinin ortaya çıkmasını sağlayan[!] Stern muhabiri Gerd Heidemann adlı yahudi, sahtekarlık suçundan 4 yıl 8 ay hapse mahkum edildi.

Bir şarkıyı [tercihen bas gitar ve tanklarla çalınan bir marşı] birlikte, birbirimizi yarı yolda bırakmayacak şekilde söylemeye yetecek manevi kazancı yitirdik madem, o halde fıkra anlatarak vaziyeti idare edebiliriz. Nasılsa fıkra anlatmak için senkronik bir dayanışmaya lüzum yok: Ulusal bir gazetenin sahibi her hafta sonu ak-

şam yemeklerini aynı restoranda yiyordu. Patronun masasına her seferinde aynı garson servis yapar ve yüklü bir bahşişi cebe indirirdi. Yine bir akşam yemeğinde restorana gelen gedikli müşteri, garsonun değiştiğini görünce durumu yadırgadı ve kibarca sordu: "Arkadaşın nerede, yoksa hastalandı mı?" Yeni garsonun cevabı da kibarcaydı: "Hayır efendim, o sizi kumarda kaybetti."

Şaolin Manastırı'nda ruhlarını ve bedenlerini terbiye etmek üzere günlerini meditasyon yaparak, konuşma orucu tutarak, yağsız tuzsuz pirinç lapası yiyerek ve cinsel perhizle geçiren rahipler artık yeni çömezler bulamıyordu. Uzakdoğu sinemasının, 80'li yıllarda [o zoptirik avantür filmleri aracılığıyla] dünyaya şarlatanca teorilere ve şaklabanca pratiklere kendini kaptırmış dazlaklar diye tanıttığı Şaolin rahipleri, halkın gözünden/gönlünden düşeyazan ulviyete hürmeti canlandırmak için dünyanın çeşitli yerlerinden bilim adamlarını manastıra davet ettiler. Maksatları, modern dünyaya "Biz sizin zannettiğiniz gibi boş işlerle uğraşmıyoruz" mesajını vermekti. Bilhassa Amerikan bilim adamlarının icabet ettiği davete gazeteciler de katıldı. Misafirlerin toplanmasından sonra çömezlerden biri meydanın ortasına doğru yürüdü ve durdu. Olduğu yerde yaklaşık dört metre yükseğe sıçradıktan sonra yere indi ve yavaşça geri çekildi. Tibetli münzevi cemaatin sunuşu bundan ibaretti. Olayın görüntüleri Amerikan televizyon kanallarında yayınlandı ve NBA yetkilileri apar topar Tibet'e giderek, zıplayan çömeze dünyanın en büyük basketbol liginde oynaması için parlak[!] bir teklifte bulundular!

NBA heyeti sportmenliğin kadehini taşırmayan, enerji verici budalalık şerbetiyle sarhoş, Tibet'e doğru uçarken; basketbolcu olmak isteyen iki genç, Detroit 13. Cadde'de yürüyen bir Çinli'yi durdurdular: "Hey ahbap, alnındaki benek de neyin nesi?" "Ne beneği?" Bang! "İşte bu!" Alnından vurulan Çinli, durduğu yerde dört metre zıplamasını sağlayamayan Nike marka spor ayakkabıları için öldürülmüştü! 1990'lı yıllar boyunca; naylon yanığı Air Jordan ve sorumluluklarından kaçmak için koşması gerekmeyen Billy Burroughs'un oynadığı spor ayakkabı reklamlarına buffalonun metroya baktığı gibi bakan gençlerin, ayaklarına gelen sportif cinayet fırsatlarını değerlendirdikleri onlarca vaka polis kayıtlarına geçti...

Küresel köylü kızları ve delikanlılarının [bedensel] güzelliğinin metreyle ölçülerek belirlenmesi ve piyasada dolaşıma girmesiyle birlikte, dünyevi mahrumiyetlerin sınırları genişleyiverdi. Çünkü görsel dayatmaların tayiniyle, kimimizin vücudu fiyakalı bir eğlence mekanı değeri kazanırken, çoğumuz engebeli bir çöp tenekesinin içinde mahsur kaldığımızı öğrendik. Başka bir deyişle bedenlerimiz, [uçurumdan] atsan atılır, [ucuza] satsan satılır bir ıskarta ve/ya da kahredici bir teselli armağanı gibi elimizde kaldı. Kozmetiğin, estetik cerrahinin ve/yahut kopyalanmış jest ve mimiklerin yardımıyla kendi bedeninden kurtulma çabası doğal bir eğilime dönüştü. İmaj lakırdısı kamunun ağzına [şekerli, balonlu bir] sakız oldu.

Redhouse sözlüğünde 'şekil', 'suret', 'put', 'hayal', 'yansıtmak', '[bir kişi ya da kurum hakkındaki] toplumsal kanaat' kelimeleriyle karşılanan *image* / imaj [tamam, kelimenin kökü Fransa'da]; maddi biçimlerin, insan ilişkilerinin her türlüsüne hükmetmesi dolayısıyla çağımızın/günümüzün kritik mevzularının odağındadır. Kitleyi mercek altında tutanlar, sektörleşmiş politika ve eğlence alanlarına konuşlandırmak üzere, herkesin görebildiği hayalet putlar üretirler. Bu hayalet putlarla münasebeti-

miz yüzeysel ve yaygındır: Kendi yüzeyimize onların görüntüsünü yayarız!

Ulaşılmaz fakat yakın, kan bağımız olmadığı halde ailemizden olan, ölmeden miras bırakan tuhaf medya yaratıkları; görsel sahtekarlığın aldatma gücünün sınırlarını bizim için zorluyorlar. Görüntünün anlamdan çok ama çok daha hızlı hareket etmesinden ve böylece nedenlerin solda sıfır kalarak yitmesinden kaynaklanan bir çılgınlık salgını yaşanıyor. Kitleselleşen iletişim biçimleri, iki kişinin kolaylıkla mutabakat sağlayabileceği hususları kitlenin onayına sunarak kişiselliği [ve de mahremiyeti] murdar ediyor. Fısıldaşmaların anonslardan ayırdedilmesindeki zorluğun, insanların yaşları ilerledikçe artan şımarma ihtiyaçlarının ve gönül gözünün körleşip can kulağının sağırlaşmasının kökeninde modern iletişim biçimlerinin, içeriği geri plana itmesi yatmaktadır.

Neil Postman, bu hususu bereketli ve müşahhas bir misalle izah ediyor: "Amerika Kızılderilileri'nin bir zamanlar duman işaretleriyle gönderdikleri mesajların tam içeriğini bilmesem de, bu işaretlerle felsefi bir tartışma yapılmadığını rahatlıkla tahmin edebilirim. Duman halkaları varoluşun niteliğiyle ilgili fikirleri yansıtabilecek karmaşıklıkta değildir; ancak bu karmaşıklığa sahip olsaydı bile bir Cherokee filozofu, daha ikinci aksiyomunu iletmeye geçmeden önce elindeki bütün odunlarla battaniyeleri tüketirdi. Felsefe yapmak için dumandan bu şekilde yararlanamazsınız. Dumanın biçimi felsefi içeriği dışlamaktadır."

Teknolojinin, konuşmayı kelimelerden ziyade görüntülerle aktarılır hale getirmesi, anlamın yükünü sözden ayırıp görüntüy-l-e nakletmesi, algılama ve kavrama tarzında negatif bir devrimdir. Teklifsizliğini bir teklifler bolluğu, kargaşasını geniş çaplı bir rahatlık ve yıkıcılığını sürgit bir inşa faaliyeti gibi gösteren bu devrimin [kötülük de-

recesi bakımından birbirinden] önemli beş sonucu vardır:

1] Somutluğun egemenliği altındaki görsellik, soyutluğu su götürmez anlamı kuşatarak muhakemeyi aşındırdı. Yargı, görsel misallerin dayanılmaz çokluğu arasında iğfal edildi; yani anlamın ağırlığı büyük ölçüde çöpe gitti.

2] Modern emperyalizmin kozu, teknolojik ve kitlesel illüzyonlar üreten silahlardır. Kişiyi kendine bakarken bile yanıltabilecek illüzyonlar!

3] İmparatorluk elçileri/askerleri, televizyon aracılığıyla az gelişmiş ülkelere dans ederek, şarkı söyleyerek ve/ya da sofradan kalkmaksızın girebiliyor. Dilerseniz şöyle söyleyeyim, Arnold Schwarzenegger oturma odanıza kaç kere geldi ve [huyu kurusun] ortalığı kan gölüne çevirip tekrar görüşmek dileğiyle ayrıldı?

4] Tüketimin merkezî öğesi olan ve yenile-n-me saplantısı gereği hızla eskiyen/değişen görüntüye iliştirilen anlam, kavranabilir ve ilkeselleşebilir olmaktan çıkarak uçucu hale geldi.

5] İmaj kreatörlerince saptanarak yığınlara telkin edilen ölçülere uymayan ve/yani görsel beğeni uyandırmayan kişilerin sözleri değerini kaybetti! İşte şimdi can yakıcı bir paradoksun menziline girdik: İyi görünürsen, ne söylediğinin bir önemi kalmaz; kötü görünürsen, söylediklerin önemsenmez!

Müdahil değil fakat dahil olduğumuz şehrin, caddelerini dolduran reklam panoları veya evimizin merkezindeki televizyonlardaki oynak görüntülerin yanısıra; şehrin silueti ve evimizin dış cephe kaplaması veya dekoru da piyasa değerimizi ilgilendiriyor/etkiliyor. Günden güne hepimize yeni 'biriciklik kalıpları' veriliyor; kalıbımızın ya da kalıpçımızın adamıyız. Sahici bir kişisel meselemiz bile yok ["Big Brother, we have not any problem"], tamamen anlamsız/dokunaksız/faydasız bir iletişim/etkileşimin söz-

de özneleriyiz. Herşeyimiz ortak ama bizim tarafımızdan kurulmuş bir ortaklık yor ortada. Can çekişirken saçlarımız jöleli, cebimizde bir telefon ve ayaklarımızda bir çift spor ayakkabı olacak! [Bu cümleyi, "Saçlarımızı jölelemek, cep telefonu kullanmak ve spor ayakkabı giymek bizim can çekişme biçimiz oldu/olacak" şeklinde diye de yazabilirdim, bilesiniz.]

Cesurca bir sarsaklıkla sürdüregeldiğimiz gündelik laflamalarımız [konuşma] esnasında imaj sözcüğüyle yanyana getirdiğimiz 'karizma', 'Allah vergisi yetenekler ve edadan kaynaklanan cazibe' demektir. Bugün için karizma, pop starları gibi giyinmek, politikacılar gibi konuşmak, ünlü aktörlerden rol çalmakla falan edinilebilecek bir ayrıcalık sanılıyor. Oysa karizma, bir özgünlük mertebesidir ve taklitle bağdaşmaz. Karizmatik kimselerin çekim gücünü teknik bir açıklamayla veya matematiksel bir ölçümle ifade edemeyiz. Statükonun sınırlandırdığı ilişkileri aksatmayan bir figüre indirgenmeyi reddeden kişilerin kışkırtıcı etkisinden dem vururken, onlarda şeytan tüyü bulunduğu iddia edilirdi. Şimdi ise karizma, bireyin görüntüsüyle irtibatlı bir üstünlük, yani imajın gücünü belirten dolayısıyla tüketim hızının artışıyla beliren bir imtiyaza dönüştü. Şeytan tüyü de alışveriş kataloglarında yerini aldı. Belki de Şeytan Tüyü bir tıraş losyonu markasıdır!

Özel bir insanlık durumunu işaret etmekten çıkarak düpedüz şeytani bir sisteme intibakı sağlayan şeytan tüyü sentetikleşti. Paranızın yettiğince şeytan tüyü satınalabilirsiniz. Şeytan tüyünden dokunmuş giysiler giyebilir, şeytan tüyüyle kaplanmış döşemelerde oturabilirsiniz. Şeytan tüyüyle dolu bir yastıkta uyuyup, şeytan tüyünden bir kefenle sarmalanabilirsiniz!

Herkeste şu veya bu oranda şeytan tüyü bulunan bir toplumda karizma iflas etmiştir.

Kitlenin eşkali eğlence sektörünün idollerince tayin

edildiğinden, insanlar giyinemez oldular; giysiler sergileniyor. Acıklı bir ilgiyle televizyondaki oyuncuların bedenlerini, kostümlerini ve davranışlarını izleyen kimseler, Pamuk Prenses'in üvey annesinin meşhur sorusunu sorar gibiler: "Ayna ayna söyle bana, var mı benden güzeli şu dünyada?" Elektronik ayna cevap veriyor: "Ooohooooo... Kör müsün? Sen gebersen bile şu mankenler, aktrisler, şarkıcılar... kadar güzel olamazsın. Yine de şansını dene. Reklamlarda söylenen herşeyi yap ki, insana benzeyesin!"

Bir ara bana hatırlat da, sayın okur, taş atmayı icat eden adamın heykelini dikeyim.

CÜCELERİN KAMBURUNA DOKUNMAK UĞUR GETİRİR

Gazetede okuduklarım beni yanıltmıyorsa, Güney Afrika'nın Mpumalanga bölgesinde büyücü/hekimlik yapan oniki yaşındaki Mahlasela Magagula, topladığı bitkilerden mucizevi karışımlar hazırlıyor. Güney Afrikalı bir anne ve İsviçreli bir babadan doğan Magagula, atalarının ruhlarını kızdırmamak için okula gitmiyor ve modern ilaçlara itibar etmeyenlere transandantal sağlık hizmeti sunuyor.

İnsanların ortak tecrübeleri ile üzerinde ittifak ettikleri sebep sonuç ilişkilerine aykırı durumlar oluşturmak niyetinde/iddiasında olanların başvurdukları giz-emli işlem ve davranışlara büyü diyoruz. Mesela: Yarasanın boyun kemiğinden kime bakarsanız o kişi size bağlanır; karısının kesilmiş tırnağı ateşte yakılır ve biber karıştırılarak, bu durumdan haberi olmayan kocaya yedirilirse işte o koca karısına sadık olur! Yılın ilk günü patronun sol gözüne tükürürseniz, yıl boyu şansınız yaver gider. Kendisine büyü yapılmış kişi bu büyüden kurtulmak için; içine yedi dükkanın süprüntüsü, çalıntı bir pancar, yeşile boyanmış bir karga tüyü atılmış suyla, tek ayak üstünde

durarak yıkanmalı veya kirpi kanı içmeli ya da hazırladığı büyülü sıvıların içine ikiz tırnağı katmayı asla unutmamalıdır! "Büyüyle uğraşamam, hem yüzüme gözüme bulaştırırım hem de korkarım" diyenlere ise kambur bir cüceye rastladıkları zaman bu tarihî fırsatı değerlendirip cücenin kamburuna bir vesileyle dokunmalarını salık veririm. Çünkü cücelerin kamburuna dokunan kişinin dünyada hiçbir sıkıntı yaşamadığı gayet iyi bilinir; gelgelelim dokunuş esnasında içinizden "Beni ancak bu saçmalık avutur majesteleri!" demeyi ihmal etmemelisiniz.

Sakın yukarıda yazılı büyü tariflerini reçete olarak kabul edip uygulamaya kalkmayın çünkü hepsini kafadan attım. Claude Levi Strauss'un yazdığına göre bir büyünün etkili olabilmesi için şunlar şart: Büyücünün kendi yaptığı büyünün geçerliliğine inanması; iyileştirmeye ya da cezalandırmaya çalıştığı kişinin, büyünün sırrını bilmemesi fakat büyü-cü-nün gücünden kuşku duymaması; ve kamuoyunun, büyücü-büyülenen ilişkisinin içinde yer aldığı bir çeşit çekim alanı oluşturan inanç ve beklentilerinin olması.

1956 yılının Nisan ayında, büyüye uğrayan bir Avusturalya yerlisi ölüm döşeğindeyken Darwin Hastanesi'ne kaldırılır; oksijen tüpleri ve serumlar yardımıyla 'hayata döndürüldükten' sonra verdiği demeçte "beyaz adamın büyüsünün daha etkili" olduğunu ifade eder. Ölmek üzere olup da, kefeni yırtan kişi Sidneyli bir kuaför olsaydı, durumu, modern tıbbın 'mucizesi' diye niteleyecekti.

Modern dünyada tıbbi gelişmeler, doğal bir süreç görünümü kazanmış; sağlık ve hastalık kavramları, insan varlığının en önemli parçalarına dönüştürülmüş durumdadır. İlaç sanayiinin, kurumsal tıpla ilişkisi her türlü tıbbi araştırmayı utanç verici bir baskı altında tutuyor. Hiçbir araştırmanın endüstriyel yapılanmayı sarsmasına müsaade edilmiyor. Nasıl mı? Tıbbi araştırma için [ki bu

işin de merkezi Amerika'dır] esaslı bir fon tahsisi, uzun bir süre, yoğun bir emek ve en önemlisi ilgili makamların onayı gerekiyor. Eğer haysiyetli bir hekim, tüm dünyada yaygın bir biçimde kullanılan pahalı hapların yutulmasını gereksiz kılacak bir keşifle ortaya çıkmaya kalkarsa, diplomasını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalabiliyor! Modern tıp ordusunun beyaz önlüklü generalleri, ticari kaygılarla fakat tıbbi iddialar öne sürerek standartlara uymayan şifa kaynaklarını kurutabiliyorlar. Bu hususta sistemin hukuki desteği daima onların arkasında. Kurumsal hukuk ve sektörel tıbbın dayanışmasının yanısıra tıp eğitimi de elbette onaylanmış teşhis-tedavi yöntemleriyle sınırlandırılıyor.

Sağlığın ve iyileşmenin ne olduğu konusunda bile net bir ifadeyi kapsamayan tıp literatürünün steril gölgesinde hastanın hem hastalığının ilerlemesi fakat hem de daha uzun süre yaşaması, bir sektörel ideale dönüşüyor!

Bin yıllık bir yeminle ele geçirdikleri asortik imtiyaz ve insan sağlığının laf arasında kutsanmasından kaynaklanan bir manevi toz kondurulamazlıkla taçlanan doktorlar, resmî sistemin de kendi lehlerine işlemesinde ötürü müthiş bir güce sahipler. Diplomalar, ihtisas belgeleri, ödüller, meslekî kongrelerde sunulan tebliğler ve daha birçok belgeyle ayyuka çıkarılan doktor itibarını, kargacık burgacık elyazıları ya da yanlış tedavilerin sebebiyet verdiği ölümler asla zedeleyemiyor. Sorarım: Kullandığı ilacın reçetesinden kim ne anlamış bu güne kadar?

Hastaların yanısıra sağlıklı insanlar da [hiçbir sıhhi muhalefetin iktidarını sarsamadığı] tıbbi müdahaleye açık hale getirildi: İlaç tüketimine yönlendirilen insanların hasta olmaları gerekmiyor artık. Mesela 63 yaşındaki bir insanın kendini zinde hissediyor olması onu doktorun menzilinden kurtarmaya yetmiyor çünkü ihtiyarlık [benzer şekilde hamilelik] başlıbaşına bir hastalık sayılıyor.

Tıpkı büyücüler gibi, uzman doktorlar da anlaşılmaz [büyülü] sözcüklerle konuşmakta, böylece bize yaptıkları/yapacakları her şeyi sorgusuz sualsiz kabul etmemiz gerektiğini ifade etmektedirler [hokkabaz terminolojisinin anahtar kelimelerinden olan 'abrakadabra' ilkin, yüksek ateşli hastaların ateşini düşürmek için söyleniyordu]. İlaç üretici ve satıcı büyücü çırakları, esrarengiz adları olan tabletleri ve sıvıları bize yutturmak için [gerekirse nöbet tutmak suretiyle] yolumuzu gözlemektedirler. Yine de modern tıp kurumlarına duyulan kamusal güven, ilaç kullanmayı ve/ya da hastaneye kaldırılmayı reddedenleri ya dışlamak ya da zorla iyileştirmek için gereken gücü profesyonel doktorlara vermektedir. Özellikle de psikiyatri karşısında insanlar, uzmanların büyülü söz ve hareketlerinden kaçamazlar.

Gazeteciler ise doktorların aksine görsel ve sözel materyalleri vulgarize ederek sunarlar fakat bu, basın yayın organlarının büyüden uzak oldukları anlamına gelmez. Medyanın göz önündeki basitliği, izleyicilerin ve bilhassa mazlumların istifadesine bütünüyle kapalı, çözülmesi güç bir karmaşanın hizmetindedir. İlaç prospektüsü gibi bir haber bülteni, izlenme oranında düşüşe, 'şifresiz' bir prospektüs ise hastanın [zavallılığın sınırını aşıp kendi adına karar vermeye yeltenerek] problem çıkarmasına sebep olacaktır.

Don Whittington'ın, Kurtadam adlı ucuz romanının yeniyetme kahramanı Winston bir dolabın içinden geçerek geçmişe, 1429 Fransa'sına gider: "... Kendimi öfkeme bıraktım. Dönüp rahibin omzumu tutan elini yakaladım ve dişlerimi geçirdim. Adam maymun gibi ulurken dişlerimin arasında etinin parçalandığını hissediyordum. Rahibin elinden kurtularak 'Oh olsun, pis Faşist!' diye bağırdım. Rahip elini ovuşturdu, kaşlarını çatarak bana baktı: 'Faşist mi? Faşist de neyin nesi?' Gülünçtü bu. Ağaca tapan insanlar, tavşan hayaletleri ve kılıçlı mahluklarca sa-

rılmıştım; komşum bir sepetin içinde yakılıyordu ve rahip budalası Faşist'in ne demek olduğunu bilmek istiyordu. Birden bunun anlamını benim de bilmediğimi farkettim. 'Bu güçlü bir büyü sözcüğüdür. Dikkatli olun, aptallar! Disneyland'ın bir keşişiyle uğraşmak size pahalıya mal olacak!' diye bağırdı arkadaşım Django. Aklından geçenleri okumamı istiyormuşçasına bana baktı. Birden ne demek istediğini kavradım. Django sözel bir hile yapıp bu adamları, bizi bırakmalarını sağlayacak derecede korkutmak istiyordu. Bazı sövgü sözlerini denemeyi düşündüm ama herhalde bunların anlamını bilirlerdi. Şaşkındılar fakat bu durum uzun sürmeyecekti. Körinançlı olabilirlerdi ama Faşist sözcüğü tüm gücüne karşın belli bir yere kadar idare ederdi. Onların diline çevrilemeyecek başka neler söyleyebileceğimi düşünerek başımı önüme eğdim ve ayakkabılarıma bakınca jetonum düştü: 'Elbette. Siz gerzekler çok ileri gittiniz. Şimdi size bir Reebok yaparsam!' 'Reebok mı?' 'Evet.' Arkamdan yaklaşan kişiye dönüp 'Kodak!' diye bağırdım. Adam korkuyla geri fırladı. Yine rahibe döndüm, kollarımı iki yana açtım ve hayatımın en büyük blöfüne başladım: 'Ey ulu Motorola, bu Sony sersemlerinin başına Toyota indir ve Moulinex'lerini Robitussin parçalasın!' Bir derviş gibi dönerek Django ile muhafıza yaklaştım 'Kellogg, Nestle, Levi's, Nintendo, Sega, Yamaha ve Mattel!' Django'nun yanına varmıştım. Nen'in bana verdiği hançeri çekip yüzü sapsarı kesilmiş rahibe doğru tuttum. 'Seni CNN, seni Tonka!' Hançeri hızla sallayarak büyük şirketlere geçtim: 'Purina, Nabisco, Procter ve Gamble; General Electric ve...' hançerimi şimdi de yanan sepete uzatmıştım 'Coca Colaaaaaaa!'"

Ekonomik çıkara odaklanmış ve soğukkanlılık ile gizemin temsilcisi haline gelmiş sağlık personelinin tamamen ya da kısmen blöf yaptıklarını söylemiyorum ama aksini öne sürmek de mümkün değil. Bembeyaz bir belirsizlik içinde hayvanların yanısıra insanları da tıbbi deneyle-

rin nesnesi durumuna düşüren modern tıbbın mukaddeslik iddiası, gülünçlükten kurtarılabilmiş midir? Doktorla hasta arasında daima bir işçi-patron ya da satıcı-müşteri ilişkisi vardır. Buna mukabil, hasta asla doktorun uygulamalarını ölçebilecek imkana sahip olamaz, onun bilmesi gereken tek şey, doktorların, insan hayatına ve sağlığına herkesten çok önem verdikleri ve bu uğurda ellerinden geleni artlarına koymamak için yemin bile ettikleridir. Halbuki hızla giden her ambulansın şoför koltuğunda hızla kan kaybeden bir yaralı vardır.

Modern tıbbın kural koyucu güce kavuşması sonucu bir insanın evinde doğması ve ölmesi imkanlar alanının dışına itilmektedir. Hastanede doğmayan ve ölmeyen her bireyin çağdaşlığı su götürür hale gelmiştir. İnsanları öbür dünyaya hazırlayan din, istikbalde yaşlılık ve ölüm denen hastalığı da tedavi edeceği ümidini aşılayan tıbbın gölgesinde bırakılmaya çalışılmaktadır. Bu durumda sözgelimi Thomas Edison, Evliya Çelebi ve L. N. Tolstoy gibi önemli şahsiyetlerin ölümünü de tıbbi müdahalenin tarihsel mağduriyet dolayısıyla gecikmesine bağlamak doğru olacaktır.

Jean Jacques Rousseau [1712-1778], vaktiyle "Kendi adıma doktorların bizim hangi hastalıklarımızı tedavi ettiklerini bilmiyorum, fakat bize en uğursuzlarını verdiklerini biliyorum: Alçaklık, ödleklik, salaklık, ölüm korkusu. Vücudu iyileştirseler de cesareti öldürüyorlar" yazmıştı. Rousseau'ya, ölümünden yaklaşık 150 yıl sonra, paranoyak yaftası yapıştıran 20. yüzyıl doktorlarına kim teşhis koyacak?

Tıbbın vaatleri, dinin vaatleriyle yarışırken en büyük desteği teknolojiden alıyor. Bilgisayarlar, uçaklar, denizaltılar, televizyon... sayesinde ulaştığımız her yerde doktorlar; röntgen cihazları, otoskoplar, ultrasonografi cihazları, stetoskoplar, abeslanglar, endoskopi cihazları...

filanla bizi bekliyor ve onlarsız yaşayamayacağımızı/ölemeyeceğimizi bil-dir-iyorlar.

Nakarat: Süpürgeye binerekten uçmuyor / Çünkü o gerçekten modern bir doktor!

ÖPÜCÜK AMBARGOSU

Süngerleşmiş trafikte pitoresk bir sürüngenler kurultayı intibaı uyandıran taşıtların içindeki kafaları alçıya alınmış şoförlerden biri olmaya son! Arabamı terkedip gıcır gıcır yağan yağmurun altında derinden gıcırdayan tarihî köprünün üstünde yürümeye koyuldum. Göz kapaklarım, o dede yadigarı midye kabukları, iyice ağırlaşmıştı; ecza dolabının camında kendine bakan bir hasta gibi durup nehre baktım. Köpek suya bakıp kendini görünce "İşte daha büyük bir kemik!" diyerek ağzını açar ve ağzındaki kemiği suya düşürürmüş; güldüm, gülüşümle beraber dişlerim de suya döküldü.

Bir Hindu prensinin bir sakat, bir yaşlı ve bir ölü görmesi herşeyi anlamasına yetmiş. Bense çevreme her baktığımda sakat ve yaşlı ölüler görüyordum ama pek birşey anladığım yoktu. Yağmurun saçlarımdan sızarak iskeletimi ıslatıp cızırdattığını hayal ettim. Bu meteorolojik ve biyolojik kurguyu kafamda evire çevire giderken köprünün karşı tarafından sağlam, genç ve canlı bir adam koşarak bana doğru yaklaşıyordu. Onu tanıdım: Robert Garcia. Rusya'da gözaltına alınmış, Çin'de hapis yatmış, Tibet'te bir geceyi manastırda geçirmiş, Pakistan'da yankesicilerin saldırısına uğramıştı ve şimdi de [saatte 9,5 km.]

hızla bana yaklaşıyordu!

"Merhaba Bob, ne var ne yok?" deyip peşine takıldım.

"Dünya ayaklarımın altından kayıp gidiyor!" dedi. Bunu söylemeye hakkı vardı çünkü 7 Aralık 1996'dan beri [tam dört yıldır] sürekli koşarak 25 ülkeden geçmişti [bu arada 25 çift spor ayakkabı eskitmişti]. İki sene sonra tabanlarını toplam 55 ülkenin yağına bulamış ve altmışsekizbin kilometre yol katetmiş olacaktı. Gazetelerde fotoğraflarını gördüğüm için görüntüsüne aşina olduğum tek Venezuellalı oydu. Medyanın ilgisinden hoşlanmıyor, rekor kırmaya değil, nefesini açmaya çalıştığını filan söylüyordu. Koşmayı bırakıp yürümeye başladı, bu onun dinlenme biçimiydi.

"Sakın sen de rutubeti sansasyona çeviren şu gazetecilerden biri olmayasın?"

"Ben 'Dokuz Canlı Moloklar' adlı anti-jurnalist bir örgütün şefiyim Boby."

"Örgütünüz hiç basın toplantısı yapmıyor mu yani?"

"Kesinlikle hayır. Bizim mottolarımızdan biri şu: 'Basına açık, demek ki meleklere kapalı'"

"Kulağım bu laflara dar geliyor. 33 yaşında bir adamı te anlatır gibi konuş benimle, mümkünse tabii."

"Günü geçmiş gazeteleri birbirine ekleyip okuduğunda herhangi bir tarih kitabı okumuş sayılmazsın, okuduğun bok yoluna gitmenin tarihidir. Bu tarihi gazeteler yazar. Gazeteler beyinlerin 'pürüzlerini' alarak onları yuvarlaklaştıran zımpara kağıtlarıdır."

"Koşarken, tabelalar dışında hiçbirşey okumuyorum. Hiçbir yazar da koşarak yazmıyordur sanırım."

"Koşarak yazılmış bir kitap okudum, soluğum kesildi."

"Kim yazmış?"

"Hakan Albay-Rock."

"Kitabın adı?"

"Ebuzer."

"Ne derece hızlı?"

"1972 Münih Olimpiyatları'nı hatırlıyor musun?"

"Elbette. Müslüman gerillalar, İsrail'in elinde tutuklu bulunan 200 Filistinli'nin serbest bırakılması için Olimpiyat Köyü'nü basarak İsrail takımından bazı sporcu, antrenör ve yöneticileri rehin almışlardı. İsrail hükümeti değiş tokuşa hayır deyince rehinelerden ikisini öldürmüşler, rehinelerle birlikte Münih'ten ayrılmak için bir jet istemişlerdi. Havaalanında Müslümanlar'la çatışan Alman polisi, rehinelerin tümünün ve gerillaların bir kısmının ölümüne yol açmıştı. Tutukladıkları 3 Müslüman'ı da, bir yolcu uçağını kaçırıp yolcuları rehin alan başka Müslümanlar gelip kurtarmıştı."

"Bir de Münih'teki maratonda matrak bir olay olmuştu: Birinci olarak stada giren Frank Shorter, önünde koşan sarışın bir genç görünce afalladı. Anonim bir Alman, stad kapısından parkura girip koşmaya başlayınca Shorter'ı şaşırtmıştı ama polisler bu korsan şampiyonu karga tulumba götürmüşlerdi."

"O Alman, Albay-Rock mı?"

"Hayır fakat Albay da bir bakıma edebiyatımızın korsan şampiyonu. Yani maraton koşucusu fakat kuralları iplemeksizin ipi göğüslüyor. Üstelik Alman genci gibi hile yapmıyor. Işık hızıyla hareket ediyor. Müslümanlar'ın, dünyanın merkezinde bulunmaktan doğan avantajlarına ve sorumluluklarına sahip çıkıyor."

"Cazip ve münasip. Nerede bulabilirim Ebuzer'i?"

Montumun iç cebinden Ebuzer'i çıkarıp Venezuellalı'ya uzattım. "Bu senindir."

Garside, ona silah çekmişim gibi kollarını kaldırıp

geri çekilerek "Acemî [İranlı] bir dervişe mataramı hediye etmeye kalktığımda bana şu şiiri söylemişti:

Hakkın var Ezra Amca
Ribâ bir kemirgendir;
Hediyeler getirir
Yüreğimi ağzıma"

"Madem öyle oku ve geri ver" dedim. Hemen okumaya koyuldu. Ben üç sigara içinceye kadar o da kitabı hatmetti.

"Kendimi 'Hayırhah dakiklik' konferansına gecikmiş gibi hissettim. Halbuki koşturup duruyorum."

"İnsanın hızı motorlu taşıtların yanında söndü gitti fakat Ebuzer'in motosikletle yaptığı yolculuklar hayal ürünü ve imkan dışı sanılıyor. Halbuki sen son 4 yılda 25 ülkeye uğrayan belki de tek kişisin. Yani Bob, bunca gazetenin politik işportacılığa dayalı pazarlama telaşı herşeyi berbat ediyor. Sen koşmanın mümkün olduğunu gösteriyorsun; demek ki biraz daha gayretle 'yardıma koşmak' imkan dahilinde."

"Kemoterapiden kafası kopmuş kraliçeler, tekno koşum takımından bunalan gangster adayları sıkı durun. Uluslararası peygamberdevesi Nike marka plastik pençeleriyle son nefesinizi dinlemeye geliyor!"

"Galeyana gelip celallenme beyzadem."

"Ortamlarda şahlanmak için gecikmenin azabından daha büyük bir gerekçe olabilir mi?"

"Öfke yönünü yitirince şiddet teröre dönüşür ve bu kavganın mahkeme masraflarını ödeyemeyiz."

"Masrafsız kavga da yoktur zannımca."

"Ağır konuştun Koşan Boğa."

"Ebuzer'in öpücükleri, diyalogları özetleyen bir metafor mu?"

"Birini öpmek, ona yakın / ondan yana olmak demektir. Kimi öptüğüne dikkat etmelisin çünkü verdiğin öpücüğü asla geri alamazsın. Hem sonra öpmekle bulaşan hastalıklar da var. Hiç unutmam, bir life style dergisinde, Bermuda sahilinde bir kadının öpücük darbeleriyle öldürüldüğünü okumuştum. Öpücük alışverişinin yoğunlaştığı; enflasyonun, öpücüğü değersizleştirdiği yerde ahlaki ve siyasi bir laçkalaşma başgösterir. Bu da emperyalizmin kanat tüylerini gürleştirir. Zalimlere öpücük ambargosu koymayı başaramadıkça aşağılanmaktan kurtulamayız."

Graside, 'motodidakt' Ebuzer'i saygıyla öperek iade etti. "Bu fiktif muhabbette bana başrolü verdiğiniz için nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum." dedi ve koşmaya başladı.

Arkasından seslendim: "Bilmediğin daha önemli bir şey var ahbap!"

Dönüp "Neymiş o?" der gibi baktı.

"Başrolde daima Müslümanlar vardır!"

Sören Kierkegaard; 1843 senesinde, Kopenhag'da yayınlanan 'Euten Eller' [Ya - Ya Da] adlı kitabında [O zamanlar Ya - Ya Da'nın Kierkegaard'a ait olduğu bilinmiyordu çünkü yazar birçok eserinde olduğu gibi, başyapıtı sayılan bu kitabında da kendi adı yerine takma bir ad kullanmıştı] "Evlen pişman olursun; evlenme, ondan da pişman olursun; evlen ya da evlenme, ikisinden de pişman olursun; ya evlenirsin ya da evlenmezsin, ikisinden de pişmansın" diyor, sözün daha başında. Kırk yıla varmayan ömrü boyunca bir yıl nişanlı kaldıktan sonra nişanı bozan fakat hiç evlenmeyen ya da evlenemeyen Kierkegaard'ın felsefesinin temelinde, Shakespeare'den aldığı bir mottonun bulunduğu söylenir: "İyi bir infazı kötü bir evliliğe yeğ tutarım".

İki insanın hayatlarını birleştirmesi, modern bir sağ kalma hilesi ve/ya da ekonomik çıkar ortaklığı niteliği taşımadıkça, saygınlığından kaybetmiş bir duygusal deney addediliyor artık. Kadınların ve erkeklerin vazifeleri, teknolojinin ağırlığı altında ezilerek şekilsizleşip komik hale geliverdi. Ev, gündelik hayatın devr-i daim ettiği bir fabrika görünümünde. Sevgi, bütün sosyal ilişkilerin yanısıra evlilikte de vazgeçilmez bir unsur olarak yer tutmu-

yor ve zaten çoğunlukla bir arıza sinyaline benz-etil-iyor. Sadakat ve tekno nimetler birbirini itiyor. Evcilik oyunu ile evlilik arasındaki mesafe kapanmak üzere. Kocasını öldüren kadınlar ve karısını öldüren adamlar, modern bir hazımsızlık çeken vatandaşlar olarak, aile hayatının cinayetlere gebe olduğunun da canlı göstergeleri. Prensip itibariyle hazımsızlığa karşı değiliz lakin doymazlıktan yanayız. Evlenmek de boşanmak da, tüketimin artırılması bakımından kulağa hoş gelen kelimeler; özellikle de birbiri ardınca ve tekrar tekrar söylendiklerinde. Maksat piyasa şenlensin, alışveriş festivali tüm hızıyla sürsün; azıcık cinayet, kimsesiz moruklar, psikoterapi seansları, yapay döllenme, telefon sapıkları... işin biberi tuzu.

Karı-koca arasına girilmez; iki tarafın da her halükarda yenildiği bu spor karşılaşmasını seyretmek istiyorsanız kenarda duracaksınız. Kadın, kocasına cırlıyor: "Seninle evlendiğimde tam bir aptalmışım!" Koca adam horoz gibi ötüyor: "Evet, kesinlikle; maalesef farkedemedim!"

1898 yılının 2 Haziran günü The Star gazetesine göz atanlar hatırlayacaktır, şöyle bir haber vardı: "Birden başlayan sağanak dün saygıdeğer bir hanımefendiyle beyefendinin Covent Garden'da Henrietta Sokağı'ndan geçerken evlendirme dairesine sığınmalarına yol açmış ve o anın kargaşası içinde nikah memuru onları evlendivermiştir. Hanımefendi Payne Townshend adında bir İrlandalı; beyefendi ise George Bernard Shaw'du... Henrietta Sokağı'ndaki nikah memurunun bu özgür girişimi şaşırtıcı bulunmakla birlikte, işin tatlıya bağlandığı anlaşılmaktadır. Bayan Payne Townshend'in gelirinin 'Corno di Basetto'nun tüm kazancından kat kat fazla olmasının bu mutlu etyemez adam için hiçbir önemi bulunmamaktadır. Hanımefendi, Londra İktisat Okulu'na derin bir ilgi duymaktadır ve pırıltılı çift bu ortak ilgi dolayısıyla tanışmışlardır. Onlara yıllarca mutlu evlilik dileriz." Haber, [Nobel ödüllü boksör, Oscar ödüllü müzik eleştirmeni ve/ya-

hut 250.000 mektup yazmış olan, çağımızın postacısı] Bay Shaw'un kaleminden çıkmıştı!

Nikah ki, kerametin kesifliğini bile letafetle kaplayan, mübarek bir buluşmadır. Kadın-erkek ilişkisi hiçbir zaman sorunsuz değildi belki fakat nikah 20. yüzyılda 'bir yastıkta kocama' niyetiyle kurulan bir bağ olmaktan çıkıp laboratuar ortamında gerçekleştirilen bir eğlence haline geldi. Shaw'un nikah şovu sevinçli görkemini koruyor ama uzun süreli evlilik artık sadece ömrün kötüye kullanılması anlamı taşıyor.

Yıldızlardan gelen astrolojik umut ışığı, İngiltere'deki BRMB radyosundan bir yarışma formunda yansıtılarak dinleyicilerin hassas kulaklarından geçti ve kalplerini aydınlattı. 'İki Yabancı Bir İzdivac' adlı programda, bir astrolog tarafından 'en uyumlu insan çifti' seçilen model Clara Germanie ve pazarlama müdürü Greg Cordell, 25 Ocak 1999 günü dünyaevine girdi. Düğün gününe dek birbirlerini hiç görmemiş olan gelin ve damat, Karayipler'de ücretsiz balayı tatili kazandı. Clara ile Greg, astrolojik yargı makamlarınca gelin ve damat olarak atandıkları evlilik kurumundan bir müddet istifa etmezlerse, ikramiye olarak otomobil ve konut dahi alacaklardı. Fakat ne acıdır ki, görkemli çiftin izdivacı tez zamanda hitam bulduu: 15 Nisan günü, boşanacaklarını ilan ettiler; Z[illegible] yak altındaki izdivac, 'flaş'lar karşısında nihayete e[illegible] Olayın en üzücü yanı da şu: Clara ve Greg bir ağızdan "[illegible] evlilik basının baskısı yüzünden bitti" demiş. Mezl[illegible] 'baskı'nın içeriğini bilemiyoruz, çünkü bu konuyla ilgili [illegible]-ferruat havadiste yer almıyor.

Herkes kendi mezarını kazarsa bütün çirkefi örtme imkanı doğar. Astrologların, gazete sütunlarındaki talimatları, ılıman bir resmiyet içinde bireyin yaşamına yön vermektedir. Öznelerin yokoluşunu şart koşan tarihsel tehdit, bugün bilimsel bir unvanla önümüze sürülen hura-

fe yığınından beslenmektedir. Batıl inançların kuşatıcı söylemi, müflis sosyal ilişkileri 'kasapların' lehine düzenleyerek, modern bireyleri zehirli otlarla dolu bir arazide gütmeye ayarlıdır. Kendini ve/ya da dünyayı tanımak için falcılardan destek umanlar, konformizmin pekişmesinden mesuldürler: Sırtüstü yattıkları yerden gökyüzüne bakınca, orada açık bir televizyon görmek isteyen evliler ve bekarların sahte mağduriyeti, tavizsiz gaddarlıklarını örtmeye yetmez.

Amerika'da yapılan bir sosyo-psikolojik araştırmanın nesnelerinden biri "Astrolojiye inanıyorum, çünkü Tanrı'ya inanmıyorum" demiş. Zihinsel emeğin ve halisane inancın sürgün edildiği yerde arsızca at oynatan palavracıların gürültüleri, ideolojik bir ninni etkisi yapıyor demek. Eğer "Sayın hokkabaz efendi, ben 'hayırlı bir iş' için geldim; lütfen bir abrakadabra yapın da, evlenmek için bana en uygun kişiyi bulayım" diyorsanız, size uygun biri mutlaka bulunacaktır: Kendi hayatını sabote etmek isteyen bir tek siz değilsiniz çünkü.

Tabiatın kucağında geçirmek üzere satınaldığınız bir gece vakti, neşenize neşe katmak için çayır kuşunun titrek sesiyle harikulade ötüşünü dinlemek istiyorsanız, yapmanız gereken cerrahi müdahale basittir: Bu minik kuşun gözlerini iğneyle patlatın yeter! Sabaha kadar can çekişirken aralıksız şakıyacak ve kulağınızdaki pası silecektir!

Mesai saatleri içinde harcanamayan insan enerjisinin kan dökücü şiddete dönüşme ihtimalini azaltmak maksadıyla, rasyonel olarak planlanmış bir irrasyonellik olan eğlence sektörü, kapitalist iktidarın vazgeçilmez dayanakları arasındadır. Yasal çerçeveden çıkmaksızın [ya da yasal şiddetin gerekliliğini belirginleştirecek şekilde yasa dışı yöntemlerle] kan dökmeyi meslek edinenler haricindeki herkesin, kana susadığı anda eğlenmek dışında seçeneği yoktur. En basitinden en egzotiğine varıncaya eğlencenin dolaylı[!] fakat kontrolsüz bir yıkım girişimi özelliği taşıdığının anlaşılmasını engellemekten başka ereği olmayan magazin medyasının neye yaradığı sorusu, kamuoyunun ilgisinden taammüden uzak tutulmaktadır.

Modern eğlence türleri sektörel yani ticari, kitlesel yani avamiliklerine bağlı olarak paradoksal bir biçimde

bir yandan devleşmeye öte yandan hafifleşmeye [içi boş hale gelmeye] yönelmişlerdir.

Hakikatin belirmesine katkı sağlamadığı halde faydalı; oyalanma, yerinde sayma anlamına geldiği halde ilerleme belirtisi; başkalarının mahvına yol açmadan gerçekleştirilemediği halde masum sayılan tek eylem eğlenmedir. Eğlencenin sevinçle akrabalığına dair iddia da yalanın iğne deliğidir. Bayağı zevklerin, soylu zevklerle kıyaslanarak kültürel bir bağlamda sorgulanmasından ödü kopan manyakların, her fırsatta zevklerin tartışılamayacağını söyleyerek sarsılmaz bir ilkeye bağlı kalmayı öneriyormuş gibi böbürlenmeleri, nesilden nesile geçen sersemce şımarıklıklar içinde belki de en uzun ömürlüsüdür. Dikkate şayan husus eğlence sektörünün hizmetindeki medya unsurlarının, muhataplarını şımartmaktan çok sersemletmeyi gözetmeleridir ve böylece konu dışına itilen asıl mesele, zulmetmekten zevk alanların kitlesel kıyımlara kalkışmasıdır. Hararetli ekiplerin sarsılmaz fakat sarsıcı bir özveriyle hazırlayıp bize ilettikleri tv. ve gazete yayınları, mazlumlarla aramıza girerek bizi olup biteni gerçek nitelikleriyle kavramaktan da, şekillendirme imkanından da mahrum bırakırlar. Eğlencenin düzenlendiği alan, her defasında işte bu mahrumiyetin körüklediği, sorumluluktan muafiyet duygusunu yansıtır. Özellikle televizyon yayıncılığında eğlence bir tema olmaktan çıkarılmış ve bütün temalar eğlendirici kılınmıştır; korkunç, dehşetengiz, barbarca, haince, ahlaksızca, aptalca... olduğu kadar, eğlendirebilen bir yayın televizyonun aktarımına uygundur. Aslında eğlence, televizyondaki her türlü söylemin üst-ideolojisidir.

Dünyada geçirdiği zamanı bütünüyle eğlenceli kılmayı başarmak yani ömür boyu abesle iştigal etmek yani mesuliyeti reddetmenin konformist keyfine varmak, zevkle çürümenin profesyonelce yüceltilmesi sonucu saygınlaşan kusturucu bir idealdir.

Her eylemimize bir eğlence niteliği kazandıran teknolojik donanımların sağladığı hız da zamanı ve giderek sonsuzluğu törpülüyor ya da başka bir deyişle dejenere ediyor. Acınacak derecede aptal çağdaşlarımız bile zamanın akışındaki hızlanmanın farkındayken, hayatımızı, zamana yönelik ölümcül saldırılar düzenleyerek düzenlememizin sebebi ne ola ki? Eğer zamanı öldürmezsek, zamanın bizi öldüreceğine dair bilinçdışı bir güdülenme mi? Halbuki biz zamanı öldürdükçe zamanın da bizi öldürme gücünün arttığını anlamak zor değil. Gerekçesini zaman öldürmekte bulan eğlence, ölümü eğlenceli kılamadığı gibi, hayatı da ölümle harmanlıyor. Yaşam tarzımız, ölüm tarzımızla birbirini belirleyici/sağlayıcı bir ilişki içindedir. Zamanı diriltmenin yolunu bulmadıkça, ölümümüz bir diriliş anlamına kavuşamayacaktır. Eğlence, yaşamla ölüm arasındaki farkı kavramaktan doğan hassasiyetten kaçmanın adıdır.

Kitlesel takdir, ticari politikalarla manipüle edildiğinden, kafasız ve omurgasız ucubeler olan pop starları hızla üreyebilmektedir. Bu yaratıklar, kelimeleri doğru telaffuz etmeyi ve/ya da cümle kurmayı bilmedikleri halde, cazibeli bir anlamın doyumsuz tekrarına çağıran bir sanat eseri ortaya koymuşçasına saçmasapan lafları sıralayarak güya şarkılar söylerler. Kemirgen kapitalizmin işleyişi seri üretime ve alelacele tüketime endeksli olduğundan pop starları da medyanın kimyasal atıkları arasına katılmaya teşne uyduruk mamuller olarak tasarlanırlar. Kitle ile pop starları arasındaki ilişkinin ortak ve yoz zevklere dayandırılması ise bütünüyle iktidarın yöresel ve/ya da küresel ekonomik çıkarlarına uygunluğu sebebiyle tercih edilir. Kültürel yozluk, başlıbaşına bir malûllüktür ve dolayısıyla zalimi tehdide değil kendini imhaya yönelebilir ancak.

Paramızın sürekli değer kaybetmesini 'pahalıya ödediğimiz' Türkiye'de, kuruşa kurşun atan milyonerlerin

acınası durumu, fondaki pop şarkılarıyla bütünlenir. Çocukların bile milyoner doğduğu ülkemizde yoksulluk duygusundan kurtulmak için çuval dolusu para yetmiyorsa, bunun sebebi pahalı zevklerin tatminine giden yolun ömür boyu katedilemeyecek derecede uzun oluşudur. İnsanlar neşeli şarkıların yankılandığı bir hapishane koridorunda koşuşturma cezasına çarptırılmış gibi ümitsiz bir keyifle ilerliyorlar ve görünüşe bakılırsa ölümcül bir bağımsızlıktan başka çıkış yok. İsyanın, alternatif politikaların ve anti-konformizmin sözcüsü kisvesinde ortaya çıkan rock müziği de maalesef eğlence endüstrisinin bir parçası durumuna düşmekten kurtulamamıştır; bütüncül ve dikkatli bir değerlendirme, bize rock'ın da nihayetinde ticari hesapların sınırlarını aşmayan bir alt sektör olduğunu gösterir. Ekşimiş anti-emperyalizm mayası, serkeş fanatikler ve üzerinde inceden inceye düşünülmüş feryat figanlar rock'ı, pejmürde milyonerlerin uyanışına aracılık eden bir melodi tarikatı/barikatı olarak temize çıkarmaya yeter mi?

Müzikal nobranlık, muğlak bir felaketzedeliğin ortak paydası kamusal melodram ve/ya da ekonomik bir neşeyi zırıltıyla taçlandıran şarkılar; hayatî meselelerin halledilmesi için gereken enerjiyi soğurarak yürekli eleştirinin sürekli ertelenmesine yol açarlar. Önemli ile önemsiz farkını belirginleştirecek ölçüyü elden kaçırmak ve/yani nüansları insafsızca harcamak, nereden bakarsanız bakın, ikiyüzlülüğü merkezîleştirmektir. Mesela, bir kimsenin bulaşık yıkarken şarkı söylemesi, şarkı söylerken bulaşık yıkaması, bulaşık yıkamamak için şarkı söylemesi, şarkı söylemek için bulaşık yıkamayı bırakması... ayrı şeylerdir.

'Bitli Cadalozu Kim Öpecek' adlı westernde, köftehor bir kovboy olan Mike can sıkıntısından ne yapacağını bilemediği için savunmasız köylülerin düşmanlarını nallıyordu. Filmin bir sahnesinde, bozkırdaki bir mağaranın

eşiğindeki gölgede gitarını tıngırdatan Mike'ın yanına [güneybatı yönünden] tozu dumana katarak koşup gelen kan ter içindeki bir köylü, soluk soluğa "Hey Mike, Tanrı'ya şükür seni buldum. Köyü haydutlar bastı ve hepimizi soyup soğana çevirdiler... Yardım et!" der ve yere yığılır. Mike toparlanıp atına doğru yürürken, küçük bir toz bulutunun kuzeydoğudan hızla yaklaşmakta olduğunu görür. Yaklaşan tozun içinden hırpani bir köylü çıkar, "Mike, Mike, Mike! Köyümüzün çevresindeki ormanda büyük bir yangın çıktı, yardımın gerek. Yoksa herşeyimiz kül olacak!" der demez bayılıp düşer. Bu sözleri duyan Mike, atının eyerini alelacele yerleştirirken doğudan, tanıdık bir cisim, coştukça coşan bir alkış gibi gelir: Dili dışarıda bir köylü; "Cockroach ve adamları kasabayı altüst ettiler; şerifi ve rahibi öldürdüler... Tek umudumuz sensin Mike!" diyerek nakavt olur. Hazırlıklarını tamamlamış olan Mike atından iner ve gitarını eline alıp, yatay pozisyondaki köylülere seslenir: "Tamam tamam, hepsini hallederiz ama önce size son bestemi çalayım."

Felaketin şarkısı ile şarkı felaketi arasında moronca bocalayan bir toplumun nasıl dürtükleneceği sorusunun havada kalması da entelektüelin mağduriyet ve suç karışımı bir yükün altında kaldığının göstergesidir. Modern entelektüele ağıt yakacak bir halk ozanı çıkacak mı bakalım.

Romanya'daki Poarta-Alba Cezaevi'nde müzikten hoşlanan üç mahkum, 'N'Zeghe' adlı bir rap grubu kurdu. Ancak üçlünün konserleriyle hapishaneyi şenlik yerine çevirmesi üzerine adalet bakanlığı, grubun elemanlarını farklı cezaevlerine dağıttı. Bakanlığın kararında, "Ceza ve eğlence birarada olmaz. Cezayı eğlenceye çevirmek sağduyuya yöneltilmiş bir hakarettir, kamuoyunu rencide eder" ifadesi kullanıldı. Peki ya eğlenceyi cezaya çevirmek? Herhangi bir suçluya evde, işyerinde, yolda, sofrada, banyoda... yapılan her işi eğlenceli kılmanın dayatıldığı

bir mankafalar toplumunda yaşamaktan daha büyük bir ceza verilebilinir mi? Yine de pop starlarının ekonomik kaygılarla kitleye kur yapmaları, beklenen hasılatı toplamaya yetiyor ve kişisel bedbahtlığını tanımlamak için bile compact disc formatında kaydedilmiş şarkıların yardımına muhtaç kuş beyinlilerin bıyığını balta kesmiyor!

Süper Adam, Örümcek Adam ve Yarasa Adam gibi çizgiroman kahramanlarının, doyumsuzluk eğitimi görmüş kafası karışık tüketicilerin imdadına koşarken [ya da uçarken] giydikleri 'iş elbiselerinin' enteresan bir ortak özelliği vardır: Dahil oldukları sürüden mutantlaşarak farklılaşan ve fakat asla ayrılmayıp çobanla sürü arasındaki irtibat noktasında tek ayak üstünde poz veren bu ekstra vatandaşlar pantolonlarının üzerine külot giyerler. Giyiniklikten ziyade çıplaklık formüllerinin sıralandığı kılık-kıyafet modalarının ve bu çerçeveye yerleşen faaliyetlerin [defileler, reklamlar vs.] etkisiyle giyinme işine acayip faktörlerin yön vermeye başlaması bile şu aşamada söz konusu süper kahramanlara bu hususta gösterilen kitlesel müsamahayı açıklamaya yetmiyor.

Ün, artık piyasadaki hareketlenmenin şartlarından biri olarak ihtiyaç duyulan, medyatik ve sansasyonlarla temin edilen bir payedir. Dolayısıyla ünlülerin tutum ve uygulamalarında zihinsel ya da pratik kalitelerin tutarlı birlikteliğini aramak 'tarihî' bir hata olur. Her ünlü, burjuva aptallığının küçümsenmesinden doğan sakıncaların yepyeni bir göstergesi olarak çıkar karşımıza: Herhangi bir ideali temsil etmeyen politikacıların, nota

bilmeyen müzisyenlerin, hayat kadınlığından sinema oyunculuğuna yatay geçiş yapanların ya da cümle kuramayan edebiyatçıların...; kitlenin mesnedsiz bir çoğulculuk adına geçerlileştirilen hödüklüğü ve kof hayranlığı sayesinde kolayca ulaştıkları 'zirve' hem korunaksız hem de çoraktır. Çünkü yalnızca biricikliğin teminatı altındaki kazanımlar insanı başkalarının insafına kalmaksızın elde tutabileceği bir mertebeye ulaştırabilir.

Gitarıyla abartılı bir ilişkisi olan Jimi Hendrix [bazı konserlerde dişleriyle gitar çaldığı, konser sonunda gitarını yaktığı filan söylenir], 1970'in 18 Eylül sabahı bir kutu uyku hapı yuttu ve birkaç saat sonra kaldırıldığı hastanede kendi kusmuğunda boğularak öldü. Hendrix öldüğü halde, hastalıklı bir ölümsüzlükle insanların arasına katılmayı sürdürmekte ve birtakım gençler onun adının yazılı olduğu tişörtleri [dünyanın çeşitli yerlerinde] gezdirmektedirler. Ünlenen isimlerle bu isimlerin sahipleri arasındaki irtibat ortadan kalkar ve ikisi de ayrı hayatlar yaşamaya başlar; bu kaçınılmazdır. Anonim kitlenin hayranlığı veya düşmanlığı asla isimle kişinin birbiriyle bütünleşmesine izin veren bir yaklaşım içermez. Ünlü, ismiyle ancak öldüğü zaman başucundaki mezar taşına kazındıktan sonra buluşur; hattâ bu kadarı için bile garanti vermek zordur. Bazı ünlülerin, henüz hayatta mı, yoksa artık ölü mü oldukları, azımsanamayacak sayıda insan için bir sırdır zira.

Ünlülerin yaşama biçimleri kadar ölme tarzları da [ün, çoğunlukla tam yerinde ve zamanında ölmekle pekişir; birçok ünlünün ölüm günü, ikinci doğumgünü gibidir] kışkırtılmış ölümlüler üzerinde birtakım yan etkiler yapar. Peru köpeğiyle yatan İspanyol bitiyle kalkar.

1977'te Londra'daki bir gençlik dergisinde alıntılanan anonim bir metinde şunlar yazıyordu: "... Peki Elvis'in cesedinin başına neler geldi? Elvis'in öldükten son-

ra kıyma makinesinden geçirildiği ve tüm zamanların en garip yiyeceğine dönüştürüldüğü artık kesinleşmiş görünüyor. Presleyburger'lerin New York ve Batı Sahili'ndeki rock aristokrasisi arasında 1000 $'a varan fiyatlarla satıldığı kesin!.." Sonradan Victoria ve Albert Müzesi'nce satınalınan Jamie Reid Koleksiyonu parçaları arasında bulunan bir başka imzasız yazıda bir 'Vampirizm Şöleni'nden dem vuruluyor ve şu cümleler yer alıyordu: "Son birkaç yıl içinde giderek yayılan vampirizmin merakları arasında iğrençburgerler olayı sadece en son örnek... Bu merakın 50'li yıllarda James Dean'in cesedinden yapıldığı öne sürülen 'Deanburger'lerle başladığı söylenir. Porsche ve güneş gözlüğü kalıntılarını da içeren bu burgerleri yiyerek 'kayış gibi sert ama lezzetli' demiş olanlardan bazıları hâlâ hayattalar. İğrençburgerler olayından bir önceki ve belki de en çirkin vampirizm patlaması, 1977'deki Presleyburger skandalıdır. Bu skandal, birtakım büyücülerin Presley'nin cesedini çalma girişiminde bulunması üzerine ortaya çıkarıldı; ceset zaten çalınmıştı! Cesedin kıyma makinesinden geçirildiği ve Presleyburger adı altında garip bir yiyeceğe dönüştürüldüğü aşikar. Bunların son derece pahalı [tanesi 1000 $] ve yağ oranının yüksek olduğu, tüm bunlara karşın heyecan arayışındaki ünlüler kalabalığının hücumuna uğradığı söyleniyor. Mick Jagger'ın Wembley konserinden önce birkaç tanesini midesine indirdiği öne sürülüyor."

Ünlülerin, nasıl kimseler olduklarına ilişkin kamusal ve vampirane ilhamlarla bezeli merak da gerçekten tanınmadıklarını doğrular. Bu bakımdan Süper Adam, Christopher Reeve'den daha cana yakındır ve Reeve pantolonunun üzerine külot giyemezken Süper Adam külotuna kemer bile takar! Süper Adam hayalî bir kahramandır fakat ününü korumak için Reeve'nin sahiciliğine ihtiyacı yoktur hattâ bunun tam tersi rahatlıkla iddia edilebilir.

Egemen sınıfla ünlüler asla aynı kefeye konmama-

lıdır; zira karşısındakini ön adıyla çağıran ve onu kontrol eden patronun aksine ünlü kimseler zaptedilmesi zor kalabalığa kendilerini sunarlar. Patron, çocuklarına mirasını paylaştırırken ünlülerin çocukları çoğunlukla anne ve/ya da babalarının o zifiri, yapış yapış gölgelerinden kurtulamazlar. Halkın kör gözünden düşme tehlikesi patronu ırgalamazken ünlüyü hop oturtup hop kaldırır hoooooop gebertir. Patronlar ünlendiği, ünlüler patronlaştığı zaman görece bir denge kurulur fakat nefret ya da tapınma dışında her türlü ilgiyi dışarıda bırakan bir çılgınlıktaki denklikte, dengenin özünü teşkil eden dinginliğin d'sine rastlanmaz.

Dünyevi kalıcılığı dert edinenler medyatik safsataların kağıttan merdivenine tırmanırken ilk adımda kişisel bir sahteliği benimseyerek benliklerini ihlal ediyorlar. Buna kitlesel beğeninin çürüklüğünü ve dolayısıyla medyanın piyasaya sürekli yeni fetişler sürme zorunluluğunu ekleyince ortaya karman çorman ve imzasız bir tablo çıkıyor. Giderek bir ünlüler kitlesi oluşuyor ve zaten tanınamaz ünlüler arasına ünsüz ünlüler katılıyor. Kitle ile ünlüler arasındaki pornografik bağ kopmaya yüz tutunca da yine medyatik bir bomba patlatılıyor.

Kathleen Ann Soliah, Rilke'nin tavsiyesine uyarak, üne kavuşunca adını değiştirdi. Sara Jane Olson adını alan Soliah 1974'te, [Orson Welles'in, Yurttaş Kane/Citizen Kane filminin kahramanı Charles Foster Kane için model aldığı] basın kralı Rudolph Hearst'ün kızını kaçırmış ve FBI tarafından her yerde aranmasına rağmen 17 Haziran 1999'a kadar yakayı ele vermemişti. Kaliforniyalı bir terörist örgütü olduğu iddia edilen 'Symbionese Özgürlük Örgütü' üyesi olarak 70'lerde birçok bombalama ve adam kaçırma eylemine katılan Soliah, adını değiştirdikten sonra Minnesota'da Fred Peterson adlı doktorla evlendi. Üç çocuk annesi olan Bayan Peterson bir tiyatro topluluğuna girerek çeşitli oyunlarda rol aldı. Komşuları tara-

fından çok sevilen ve çok kibar biri olarak tanınan Bayan Peterson'ın yakalanmasına da sahne tutkusu sebep oldu. 'Amerika'nın En Uzun Süre Aranan İnsanı' adlı tv. programında Soliah'tan bahsedilince bazı zeki seyirciler Peterson'dan kuşkulanmayı başardı ve FBI'a telefon açtılar. FBI elemanları Soliah'ı ders vermek üzere bir okula giderken canlı olarak ele geçirdiler. 1 milyon $ kefaletle serbest bırakılan Soliah, savunma masraflarına para yetiştirebilmek için 'Servis Zamanı' adlı bir yemek kitabı yazdı. 1974'te basında aylarca yer alan kaçırma eyleminin en ilginç yönü ise rehinenin kaçırıldıktan iki ay sonra adını Tania olarak değiştirip örgüte katılmasıydı. [Sahibi olduğu bütün gazetelerde oyuncu eşi Marion Davies'in adının her gün en az bir kere geçmesini emreden ve Davies 1951'de ölene kadar tam otuz yıl boyunca bu emri yerine getirilen] Patron Hearst'ün kızı Patty örgütün San Francisco'da gerçekleştirdiği bir banka soygununa katıldı ve oracıkta enselendikten sonra 7 yıl hapis yedi. Patty hapisten çıktıktan sonra evlendi ve tiyatro oyunculuğu yapmaya başladı!

Hukuk terminolojisinde, biri-ler-ini öldürmek ya da yaralamak maksadıyla silah çekmeye 'teşhir-i silah' deniliyor. Silah çeken kişi ise [sıkı durun] 'meşhur' oluyor! Meşhur biriyle karşılaşınca eli ayağı birbirine dolaşanlar şöyle dursun, meşhurlarla olan ilişkimizin yaralayıcı ve/ya da teslim alıcı niteliğini kim inkâr edebilir?

Ünlülerin maceralarının tuhaflığı; modern kitle iletişim araçlarının dedikodu, söylenti ve yanlış anlamalardaki abartılara teknolojik bir boyut katmaktan öteye gidememesine bağlı görünüyor. Böylelikle hiçbir entelektüel ürünün ulaş-tır-ılabilirliği ve kalıcılığı da gayri meşruluğun semtine uğranmadan gerçekleşemez hale gelmiştir. Medya aracılığıyla hiç tanımadığı insanlar tarafından tanınır kılınan kişi, paradoksal bir yalnızlığa hapsoluyor. Koskoca bir halkla arasında karman çorman bir duygusal

ilişki kurulan ünlü, gırtlağına kadar abartılı ve arızalı bir ilgiye batmış halde buluyor kendini. Entelektüel içinse bu durum zihinsel bir sefaletten istifade etmeyi gerektirir ki o da entelektüelliğin özüne aykırıdır. Şiddet, bayağı/medyatik terörün boyunduruğundan kurtarılmadıkça zihinlerin canlanması için gereken şok uygulanamayacak; şiddetin kötü ününden kurtuluşu ise ancak şiddetle mümkün olacaktır.

BÜTÜN BUNLAR BANA HASTAYI KAYBETTİĞİMİZ AMELİYATLARI HATIRLATIYOR

Makinenin yapabileceği iş insana bırakılmıyor ve insanlar işsiz kalmamak için makineleşiyor. Yıllar var ki insanın bir makine olduğu görüşü anatomik bir yargıdan öteye giderek sosyolojik bir olguya dönüştü. Toplumsal mekanizmalardan ve sistemin çarklarından bahsediliyor, duyuyoruz. İletişim, toplumsal entegrasyonu temin edecek yerde denetimin yaygınlaşmasına ve kökleşmesine hizmet ediyor. Bir kimse televizyon satınalmışsa, cebinde telefon taşıyorsa ve internette sörf yapıyorsa, o artık kendi aleyhine çalışan bir ajan gibidir [zaman, her zaman onun aleyhine işliyordur]: Televizyonu kapalı tutacak güçten mahrumdur [Amerikan filmleri ona bu konuda hiçbir şey öğretmemiştir]; cebinde çalıp duran telefona kayıtsız kalamaz ve internet yayınlarının çokluğu/çeşitliliği karşısında boğulacak raddeye gelse bile iletişimsel doyuma ulaşması muhaldir.

Tüketicilere sihirbazların gücünü vadeden teknolojik iletişim araçları kontrolden çıkınca herkesin şapkasından, ceplerinden, aynasından, otomobilinden... durmadan tavşan çıkmaya başladı; sihirbazları [tıpkı uçan makinenin tabiata çarpmasından sonra yetim kalan Tarzan'ı go-

rillerin büyüttüğü gibi] tavşanlar büyütüyor, yani bundan böyle sihirbazlar tavşanların izni olmadan kıpırdayamayacaklar. "Bu işte bir terslik var" diyorsanız yanılıyorsunuz çünkü toplumsal meşruiyet ve hattâ ehemmiyet arzeden her işte bir terslik var: Gazeteyi düz tutmamızda, otobüse ön kapıdan binmemizde, televizyonu dikkatle seyretmemizde, işe vaktinde gitmemizde, parayı doğru sayıp destelememizde, camide hiç konuşmamamızda, dengeli beslenmemizde, başımızı sallayıp maaşımızı almamızda... bütün bu 'nizamî' işlerde bir terslik var.

"Dünya sisteminin lordları" globalizm ve liberalizm dedikleri girişik ideolojileri piyasanın yeni şartları içinden çıkararak zulmü görgü kurallarıyla bağdaştırdılar. Zorbaların zihinlere zerkettiği zırvalar, kurumsal bağları gevşetip [koparıp demedim, zira kurumsal olmayan bağlar geçersiz addedilmektedir] mekanik harekete yapay heyecanlar katarak felaketi hijyenik ve eğlenceli kılıyor. Mezkur gevşekliğin, mütehakkim odaklara bağlılığı pekiştireceğine dair hesaplar kitle iletişiminin mesajlarının ana konusudur: Dünya artık eskisinden daha yuvarlak!

Uydu kanallarından çıkagelen televizyon yaratıkları dünyanın en ücra köşelerine varıncaya kadar kültürel farkları ortadan kaldıracak [ayrıcalığı ayrımlardan ayırıp tektipleştirecek] formülleri milyarlarca tüketiciye sunuyorlar. Seri üretim ve hızlı tüketimin şeytani kısır döngüsü, gündelik hayatın yönünü her yerde herkes adına belirliyor. İstisnalara kötü gözle bakılıyor ve onlar oyunbozan diye damgalanıyor; onların oyun bozmayı oyun haline getirdikleri söyleniyor. Zihinsel ve duygusal yavanlığa verilen ekonomik prim, birbirimizi tanımazı sağlayacak gerekçeleri elimizden alarak merakımızı ve heyecanlarımızı sistemin aşağılık seçeneklerine kenetledi.

Güvensizlik, düşmanlık ve duyarsızlık sağduyunun yeni içeriği olalı beri birbirimizden nasihat dinlemek iste-

miyoruz; birbirimizin tekliflerine kapalıyız [çünkü zaten işimiz başımızdan aşkın]; birbirimize herhangi bir ikazda bulunmaya yanaşmıyoruz. Öte yandan gözü kapalı ve kulakları tıkalı bir konformizmin bağrını [zihnini değil] eleştiriye açışındaki sahtekarlığa ne demeli? Tehditkarlığı kanunlaştıran sistemin, doğası gereği insanlık dışı bir nesnelliğe sığınan kaşıntılı asalakları, yıkıcı iradeyi içselleştiren o hırbo burjuvalar eleştiriden ne anlar sahi? Taş kafalı ve taş yürekli aptallığın kitabında yazmayan her şey kötüdür ona göre.

Dirençli bir genellemeyle söylersek, saçma kışkırtıcılık avamı, kışkırtıcı saçmalık ise entelektüeli harekete geçirir.

Riyasız nasihat, samimi teklif, salihane ikaz ve dürüst eleştirinin [tenkid] içinde kendine yer bulan şiddetin kaynağı muhatabındadır. Bu dördü de bizi hassasiyete çağırır ve/yani en ince, en kırılgan yönümüze hitap eder. Herkesi aynı çuvala koyabilirsiniz, tahkir edebilir ya da göklere çıkarabilirsiniz fakat nasihat, teklif, ikaz ve eleştiri bir [ya da her bir] kişiye doğrudur yani özeldir. Zarif nasihati, iyi-yi- teklifi, haklı ikazı, kıvamlı eleştiriyi kabul ettiğimiz anda haysiyetimizin ve hassasiyetimizin merkezinde [imrenilecek derecede anlam yüklü bir] sarsıntı gerçekleşir: Reddedişe ve/ya da inkara değil, benimsemeye ilişkin bu sarsıntının şiddeti, benimseyişimizin kalitesi oranında artar. Kendine toz kondurmayan şapşalın durumu farklıdır. Nasihat, teklif, ikaz ve eleştiri karşısında onun yıkıcı reflekslerini ambalajlayan sitemkarlık, terörizmin göbek adıdır.

Kelimeler eşyanın direncini kıramıyor artık; zira insan eşyalaşınca dil de otomatikman aksesuara dönüşmüş ve o burjuvaların aç açık ağzında konuşma, sözel bir istifrağa indirgenmiştir.

Eleştiri, nitelikler arasındaki ayrımı gözetmenin

vazgeçilmez önemine bitişirken, eleştirenin ayırıcı niteliklerini de açığa çıkarır. Bir kişi ve/ya da o kişinin eseri eleştirildiğinde ortaya konan ifade, eleştirilen ile eleştirinin/eleştirenin kıyaslanmasına zemin hazırlar. Eleştirinin diğer adının 'kritik' olması boşuna değil çünkü eleştirirken kendimizi ele veririz. Yırtık bir kalburla yapılan eleme işlemi hayatımızı çöplüğe çevirebilir ve bizi kalburüstü olanı tanıyamayacak denli körleştirebilir.

1857 yılının günlerinden birinde Le Figaro gazetesinde kalem oynatan bir meçhul zat, 36 yaşındaki Gustave Flaubert için "Monsieur Flaubert asla bir yazar olamaz" yazdı. 1858'de Saturday Review'un anonim yazarlarından biri, Charles Dickens [Dickens, o yıl 46 yaşındaydı] hakkında "Edebiyat sahasında tutunması imkansız" diyordu. Dillerini, Flaubert'e ve Dickens'a doğru uzatan zevatın sabotajcı gerzekler olduklarını anla-t-mak için dil uzatmakla eleştirinin farkından haber vermek/almak yeter. Eleştiri asla sulu bir kötüleme anlamına gelmediği gibi, kuru kuruya övmek de değildir. Desteksiz sallayanların ve yağcıların şahitliğine itibar etmek için [modern medyanın herkese bir uzlaşma alanı diye işaret ettiği] kronik bir zihinsel çaresizlik içinde olmak lazım.

Kral, muhafızları eşliğinde bir hastaneyi ziyaret ederken bir tabibin, bir askerin bacağını kesmekte olduğunu gördü. Ameliyatı ilgiyle seyreden kral, kesme işlemi tamamlanınca "Hoh hoh hoh hoooyyy!" diye keyifle kahkaha attı. Tabip, kralı saygıyla selamladıktan sonra ciddiyetle sordu: "Majesteleri, diğer bacağı da kesmemi arzu ederler mi?"

Yılışıklıkla yenilgi, ilgisizlikle edepsizlik, cehaletle suç birinci dereceden akrabadır. Doğrunun ve yanlışın, güzelin ve çirkinin, iyinin ve kötünün ötesinde kurulan pazarın lanetinden uzaklaşmamızı sağlayabilecek tek araç olan eleştiri, düşünsel dayanışmanın merkezinde yer

alır. Eleştiriye kurumsal bir alan açmak ve mekanik bir işlev yüklemek budalaca bir buyruktur çünkü bu, eleştiriyle üretkenliğin arasını açmaya yöneliktir, yani dansla dansçıyı ayırmak gibidir. Dehayla sersemliği, azametle kibiri, endişeyle rehaveti yanyana getiren bir müesseseye değil, muhakemeyle mukayeseyi, eylemle asaleti, ürünle kaliteyi kaynaştıran bir canlılığa gereksinimimiz var.

Diyalogun ve eleştirel yaklaşımın değeri bilinmedikçe hiçbir işimiz 'uçurum süsleme sanatı', hiçbir sözümüz kolektif hezeyanın bir parçası olmaktan kurtulamayacak.

Oğuz, keyfin gıcır mı?

Dünya Sağlık Örgütü'nün [WHO] yerküredeki bedensel ve/ya da zihinsel özürlü [bu kelimeyi beğenmediyseniz üzerini çizip 'engelli' yazabilirsiniz, size engel olamam] insanların sayısını hesaplarken yaptığı yuvarlamanın sonucunu veriyorum: % 10! Yani gezegenimizde yaklaşık 700.000.000 özürlü insan yaşıyor. Türkiye'de ise özürlü vatandaşların sayısı resmî makamlarca kesin bir biçimde tespit edilebilmiş değil. Birleşmiş Milletler'in yarım yüzyıllık önerisine rağmen ancak 1997'de kurulan Başbakanlık Özürlüler Daire Başkanlığı'nın da harika işlere imza attığı, maalesef, iddia edilemez.

Ülke yönetiminde söz sahibi olanların haysiyetli bir hassasiyetle kurabilecekleri bir dengeden bahsediyorum. Gelgelelim ortopedik özürlü bayan memurların pantolon giymesine bile izin verilmiyor! İlle de etek giyilecek ve bacakların bir kısmı sergilenecek! Tekerlekli sandalyede etekli bir memure, herşeyden önce, resmi kurumların utanç verici anlayışsızlığını sembolize ediyor.

Modern dünya göz kararıyla saptanmış bir bedensel standarda göre dizayn ediliyor. Elektrik düğmeleri belli

bir yüksekliğe monte edilirken, fotoğraf makineleri sağ eli olanlar için tasarlanıyor. Asansörler, motorlu taşıtlar, caddeler... hep gözleri gören, kulakları duyan, koşarak ya da yürüyerek yol alabilen insanlar için. Bu durumda özürlüler; travestilerden, seri katillerden, cadılardan, satanistlerden hattâ ölülerden bile daha kesin bir biçimde toplum dışına itiliyorlar.

Özürlülerin savaşa gidememeleri, aciz insan kategorisine girmelerine temel teşkil ediyor; buna mukabil, insanların hatırı sayılır bir kısmının savaştan kalıcı bir bedensel hasarla döndükleri gerçeği, herkesin bildiği bir sır gibi saklanıyor. Kamusal alan, özürlü bireye psikolojik yıkım, özgüven kaybı ve acziyeti kanıksama telkin eden bir makine gibi işliyor.

Özürlü insanlar en trajik hikayelerin ya da en komik masalların malzemesidir. Bir yanda Notre Dame'ın Kamburu [acıların zangocu Quasimodo], öbür yanda Pamuk Prenses'in cıvıl cıvıl cüceleri [çocuk bezi satıcılarına reklam fikirleri ilham eden minik adamlar]! Türk filmlerine gelince, Hülya Koçyiğit, dongoloz bir arabanın altında kalarak ortopedik dertlere düçar olunca kahırlı bir inzivaya demir atar. Yıllar sonra Ediz Hun'la karşılaştıklarında gözyaşları tekerlekli sandalyesinin oluklarından akarak "Beni böyle istemezsin diye düşündüm" der. Alın size toplumsal bilinçaltımıza balyozla çakılmış bir vida, karalanmış bir özürlü imgesi! Hülya Koçyiğit'in temsil ettiği masum genç kız bile toplumun şarampolüne yuvarlanıyor!

Türkiye'de özürlü vatandaşların % 97'si eğitimsiz, işsiz ve fakir! Ekonomik ve entelektüel teşebbüs için gerekli donanımdan mahrum bırakılan bu insanlar, kendi durumları ile ilgili fikir yürütecek ve sosyal alanda hak iddia edecek güce bir türlü ulaşamıyorlar. Yasal hakları kişisel bir küskünlüğün ve kamusal bir ihmalkarlığın ara-

sında eriyip gidiyor. 7.000.000 özürlü vatandaşı, bu insanların ailelerini, yakın arkadaşlarını hesaba kattığımızda halkımızın neredeyse yarısını doğrudan ilgilendiren bu mesele hakkında bir entelektüelin bir politikacının [ya da tercihen, entelektüel bir politikacının] çıkıp iki laf etmemesi, üzerinde iyice düşünülmesi gereken kritik bir husustur.

Her an her birimiz elimizi, kolumuzu, gözlerimizi, aklımızı... kaybedebiliriz. İşte, 17 Ağustos 1999 depreminin ertesi günü binlerce vatandaşımız özürlü hale geldi. Trafik kazaları, kahvaltı etmek kadar normal bir şeye dönüştüğü halde kimse özürlülük gerçeğini irdelemeye yanaşmıyor. Medya sağır, entelektüeller dilsiz, politikacılar katatonik! Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan da özürlü öğrencilere devletin yaptığı eğitim yardımını kaldırıyor! Özürlü insanların 'topluma kazandırılabilmesi' için evvela Türkiye'de toplanmamızın başlıbaşına bir kazanç anlamı taşıması gerekmez mi?

İşin tuhafı, birçok özürlü ünlü sanatçı ve siyasetçi bu konuda toplumsal bir zihin açıklığına giden yolu açmak adına belirgin bir çaba göstermekten geri duruyorlar. Lanetli önyargılardan bir an evvel kurtulmalı ve özürlülerin aciz, aptal, çirkin ve uğursuz olduklarına dair bilinçdışı/gizli terörist tutumu derhal terketmeliyiz.

Ağzımız açık seyrettiğimiz o Hollywood filmlerinin yıldızlarına dikkat edersek, birçoğunun özürlü insanları oynadıkları rollerle gönlümüzde kurdukları taht'a iyice yerleştiklerini görebiliriz. Kadın Kokusu filmindeki Al Pacino, Doğum Günü Dört Temmuz'daki Tom Cruise, Güçlüler Bölgesi'ndeki Sylvester Stallone, Uyanışlar'daki Robert de Niro... Ne yazık ki Türk sinemasında bir tane bile özürlü kahraman yok! Bizim filmlerimizde bütün körler, damdan düşen operatör saksı marifetiyle görmeye başlıyorlar!

Sadece İstanbul'da özürlülerle 'ilgilenen' 111 tane

vakıf, dernek, bilmemne var. Diyeceksiniz ki "O halde ne konuşuyorsun?" Bunların % 90'ı özürlülerin tıkıştırıldığı dilencilik işini modern, kurumsal ve teknolojik bir forma büründürmekten başka bir şey yapıyorlarsa o da şudur: Birtakım düzenbazların kıytırık ticari ve siyasi hesaplarını kabartmaya aracılık etmek! Evlere hapsedilen özürlü çocukları sahte bir canavar şefkatiyle lokallerinde toplayıp onların sırtından, hava atmaya meraklı zenginlerle pazarlık ediyorlar! Türkiye Engelliler Vakfı [TÜREV] 1999'da mafya lideri Sedat Peker'i yılın babası seçti! Yaşama Sevinci Özürlüler Spor Kulübü, elde ettiği üstün başarılara rağmen, yöneticisinin açgözlülüğü yüzünden dağılıp gitti! Eminönü'nde, Taksim'de tam techizat şarkı söyleyen âmâlara yapılan bağışlar kimin cebine giriyor, bilen var mı? Ve daha onlarca dernek, kifayetsiz muhterislerin, bilinçsiz, zırdeli yöneticilerin sömürü merkezleri olarak iş görüyor. Özürlüler, namussuzların şerefsizlere sunabileceği etkileyici ve kırılgan bir kemik buketi değildir!

Özürlülere uygulanan gizli sokağa çıkma yasağı kaldırılırsa ve bu insanların sosyal statü kazanmaları hunharca engellenmezse Türkiye sağlıklı bir nefes alma imkanına kavuşabilecek. Aksi takdirde herkesi alakadar eden bu mesele hiçkimseyi ırgalamıyormuş gibi davranarak millî kazançların temini yolunda en ufak bir adım bile atılamaz.

İlkçağ diye bilinen zamanlarda Isparta Devleti'nde özürlü çocukların uçurumdan yuvarlanması kanunen kolaylaştırılmıştı. Roma pazarlarında özürlü çocukların dağbaşlarında terkedilmeleri için hazırlanmış sepetler diğer kap kacağın arasında satılırdı. Cermen kabilelerinde babanın özürlü çocuğunu suda boğarak, işe yaramaz ihtiyar babayı ise en büyük erkek evladın asarak öldürmeye hukuken yetkisi vardı!

Eğer özürlü kimselerin toplumsal varlığını ihmal

edilmiş bir cinayetin sonucuymuş gibi beyinsizce bir nefretle karşılamayı sürdürürsek yerin dibine batmamız için gereken koşulları tesis etmiş oluruz. Riya dolu bir merhamet şovuyla üstesinden gelemeyiz bu problemin. [Dikkat! 'problem' derken özürlülerin varlığını değil, özürlülerle 'sağlam'ların münasebetlerindeki arızayı kastediyorum.]

Türkiye'nin dört bir yanında özürlülerin ağzından yayın yapan şu dergilerin adlarına bir bakın: Sevgican [Amasya], Sevgi Çemberi [İst. Sakatlar Der.], Umut ve Yaşam [İst.], Sevgi Pınarı [Kayseri], Sevgi Çiçeği [Sivas], Sevgi Gönülleri [Malatya]... Bu derece zavallıca ve sulandırılmış bir sevgi muhabbetinden kime, ne fayda var? Mide bulandırıcı bir ikiyüzlülük herkesin beynini zaptetmiş, çıkıp da özürlülerin defolu yurttaşlar olmadığını, insani itibarın bedensel bir kaynaktan doğmadığını haykıran kimse yok.

Türkiye Sakatlar Federasyonu 3 Aralık 2000 Dünya Özürlüler Günü'nde 21 parlamenterin günü bir özürlü gibi geçirmeleri için bir basın toplantısı ve piyango düzenledi. Piyangodan bir günlük körlük kazanan milletvekili Kamer Genç, 3 Aralık'ı gözleri bağlı geçirmeyi reddetti.

Bağış komisyoncularının ve siyasi rant peşinde koşanların ellerine terkedilen özürlülerle olan ilişkimizin yozluğu, bizi, birbirini öldürenlere özgü dengesiz bir işbirliği içine itecektir. Haddizatında cinayet kurbanlarının çoğu kendi silahlarıyla öldürülürler.

Ey bacım, ağlamak için kollarına geldiğimde
Bir yabancıymışım gibi beni geri çevirme

[Bob Dylan]

Dünyaca ünlü Macar sosyal-antropolog Zsolt Kallai'nin [1922-1996], Kümeste İntihar adlı kitabından rastgele bir sayfa açıp okumaya başlayalım:

"Toplumları anaerkil [matriarkal] ve ataerkil [patriarkal] diye ikiye ayırdık. Aklımızla bin yaşayalım. Kadın eli değmiş bir toplumdan yükselen zehirli kurabiye hamuru kokusu, kirli çamaşır sepetinde gerçekleştirilen sofistike infazlar, Şeytan'ın boyadığı entrika ipinin paslı bir iğne deliğinden geçirilişi; barut fıçısı erkeklerin asayişi kemale erdiren tradisyonal patlamaları, kafasında bir çift kanlı boynuz taşıyan ve sarhoşluğun buzulunda fosilleşmiş Vikingler, eski bir bar halısı gibi kokan dantelli rüşvet belgeleri... Anaerkil ve ataerkil kategorileri, historik ve/ya da modern toplumların maceralarını, bereket versin, basit fakat önemli bir bağlama oturtmamızı sağlıyor.

"2. Dünya Savaşı'dan sonra evrensel bir kabul gören psikanaliz kuramının mimar-müteahhitleri, bireyin

hayatında libido [cinsel içgüdü] ve mortidonun [öldürme içgüdüsü] itici güç işlevi üstlendiği iddiasını yumuşatılmış zihinlere kazıdı. Sosyal psikolojinin otonom bir bilim olarak belirmesiyle birlikte kitleyi sırtüstü uzatarak 'Ben seni çocukluğundan beri tanıyorum ve sen şusun, busun; aman ha şöyle yap, sakın ha böyle yapma' diye ahkam kesen profesyoneller, neden, parlamenterler insanüstü mahluklarmış gibi [iktidar sahiplerinin cinsiyeti ve öldürme hevesi yokmuşçasına] sus pus oturuyorlar? Politik stratejilerin ve uygulamaların ıncığının cıncığının çıkarılıp, milletvekillerinin rüyalarının ve davranışlarının yorumlandığı; parti kurultaylarında nutuk atanların dil sürçmelerinin ve jestlerinin masaya yatırıldığı; başbakanın, çocuk yaşta atlattığı badirelerin, şimdi tüm ulusu etkileyecek yönsemelerinde gizlenen uzantılarının bilinmesi ve bildirilmesi gerekmez mi? Zbigniew Brzezinski'nin 'mega ölümler yüzyılı' diye sıfatlandırdığı çağımızda kitle iletişim araçları, süper manyakların erotik ticari emellerine ulaşmaları için çırpınırken, bilim adamlarının da çenelerini sıkı tutarak imajını yediğimin hükümet yetkililerine kompliman yaptıklarını düşünmekten başka çare yok!

"Toplumun sevk ve idaresini sağlayan resmî mekanizmalar toplamı olan devletin ve cinsel kökenli bir sosyal birim diye tanımlanan ailenin işleyiş biçimleri arasındaki paralellikler gözden kaçırılmamalıdır. O halde resmî karar ve operasyonların [kültürel tanım çerçevesinde] kadınca bir tutumu mu yansıttığı, erkekçe bir tavır niteliği mi taşıdığı sorulmalı, sorgulanmalıdır.

"Küreselleşme komplosunun sürüklediği sömürü politikası, modern dejenerasyonun afallatıcı etkileri, sudan sebeplerle kan dökmeyi huy edinmiş uluslararası terör şebekelerinin sindirici işlevi, kategorilerin içiçe geçmesinden doğan karışıklık gibi, yeryüzündeki yaygaranın tozu dumana katan unsurları milletlerin ve dolayısıyla devletlerin cinsel yönelimlerinde sapmalara yol açtı/açı-

yor. Bunun iki görünümü vardır: Birincisi eril ya da dişil devletlerin cinsel kimliklerinin saldırgan ve yıkıcı ya da sünepe ve tavizkar bir kalıba dökülmesidir. İkincisi ise devletlerin eşcinselleşmesi şeklinde belirir. Bütün o homojenlik ve globalizasyon zırıltılarının altında homoseksüel politikaların izlerini bulmak zor değildir."

Bu doğrultuda, namusun elden gidip gitmediği de dikkate alınacak veya salyalı bir kuduz eşek azgınlığına alkış tutulacaktır. Gelgelelim, iktidarın cinsiyetini belirlemek değme babayiğidin harcı değil. Değme babayiğit, kitle iletişim araçlarının tezgahından geçirilerek iktidarın elinde oyuncak edileli yirmi yıl geçti zira. İstisnalar da kaideyi bozamadılar çünkü kaide zaten bozuktu. Yani modern iktidarda erkekçe ya da kadınca bir namus telakkisinin izlerine rastlamak imkan dışıdır. Namussuzluğun topluma sirayet etmesi ise tüketim motivasyonunun ahlaki kodları değiştirmesi ile gerçekleşti; giderek fuhuşun kurumsallaşması ve sektörel bir kimlik kazanması sonucu, yuva kurmak idealistçe bir saftoriklik durumuna düşürüldü. Boşanmak evlenmekten daha normal hale geldi. Reklamlardaki erotik tüketim tahrikinin doğurduğu açlık, alışveriş merkezlerinde harcanan son kuruşla tatmin ediliyor. Bize çiklet, çamaşır yumuşatıcısı ya da sağlık sigortası satmak isteyen firmaların reklamları olağanüstü bir cinsel deneyim önerisi biçiminde sunuluyor. Ve artık yaban domuzlarının vahşi taşkınlıkları ile sağa sola saldıran halk, cehenneme yuvarlanan kardanadamlar gibi şekilsizleşmiş durumda.

Birbirine yan gözle bakan kızışmış vatandaşların oturma odalarındaki tv., gazete ve dergiler yatak odalarının mahremiyetini yedi bitirdi. Saçıklığın sınırından sapıklığın alanına transit geçiş yapıldı ve eşcinsellik meşrulaştırılmakla yetinilmedi, göklere çıkarıldı. 'Eşcinsel Dahiler' 'Tarihteki Büyük Eşcinseller' gibi kitaplar yazılarak, belgeseller hazırlanarak binbir spekülasyonla, er-

demli olmanın yolu eşcinsellikten [palabıyıklı travestilerin, eşkali belirsiz iktidar adına anneliği haczeden lezbiyenlerin, çocuk katili homoların plastik telörgülerinin arasından] geçiyormuş gibi yayınlarla at pazarında eşek osurtuldu. Göbeğini, iştahının kanıtı ya da anıtı gibi taşıyan ve ağzı daima kulaklarıyla temas halinde olan Fatih Ürek; şoke edici endamı, 'çağ dışı' bir erkeğin imzasıyla taçlanan Bülent Ersoy; yıllar sonra fırça bıyıklarını kesme gözüpekliğini gösteren Devran Çağlar; nefesi kesilmiş fakat sesi kesilmemiş unutulmaz birey Zeki Müren... Türkiye'yi örnek bir fedakarlıkla temsil ettiler ve son derece aydınlık, yaldızlı, fosforlu bir yere taşıdılar[!]. Şu aşamada cinsel tereddütlerin çözücü tesiri sayesinde, daha fazla tüketim için gereken parçalanmışlık düzeyine ulaşıldı. İnsanlar kağıt mendil kullanmadıkları, aynı tabaktan yemek yedikleri, kozmetik ürünleri tüketmedikleri için bilimsel olarak pis, cahil, kokuşmuş diye damgalanırken; bira içtiklerinde, diskoteğe ya da geneleve gittiklerinde, porno yayınlar satınaldıklarında uygar, saygın ve üstün sayılıyorlar. Sapığın biri, saygınlığından hiçbirşey kaybetmeksizin büyükannesinin iç çamaşırlarını giyip aynanın karşısına geçerek vücuduna badem ezmesi sürdükten sonra göğsünün hizasına parmağıyla 'Beni tanımadın mı, yaramaz?' yazabiliyor! Fakat sen bu durumu kusarak kınadığın zaman ufkunun darlığı ve/ya da tahayyül gücünün noksanlığıyla itham ediliyorsun. Hepsi bu kadar mı? Elbette değil fakat benim de musikişinas[!] homoseksüellere ve saz arkadaşlarına paylaştırabileceğim bir sabır taşı koleksiyonum yok.

Kitlesel ırza geçmenin medyatik araçları zihinsel tacize bir saniye bile ara vermiyor; memleketin manzarasına halkın her hareket ve sözündeki, [ağır darbelerden kaynaklanan] çürükler hükmediyor.

Tüketim paraziti sosyal bünyeye öylesine hakim ki, kalbi zonklatan çığlıklar bile reytingi artırdığı ölçüde ek-

rana ve gazete sayfalarına yansıyor. İdeolojik şehvetin tek yatıştırıcısı para iken erkeğin vakarını, kadının merhametini kim takar. Para erkekleri ve kadınları kısırlaştırıyor: Her iki türü de satınalmak mümkünken, çocuk sahibi olmak giderek bir delilik çeşidi sayılırken aksini iddia edebilir miyiz? İngiltere başbakanı Tony Blair'in dördüncü çocuğunun doğuşunu bütün dünya şaşkınlıkla karşıladı çünkü medya, her türlü kamusal mürüvveti bel soğukluğuna uğratarak nevrimizi döndürdü ve politik zührevi hastalıklarla yaşamayı kanıksamamızı sağladı.

Elde ettiğim verilere göre 20. yüzyılın son günlerinde 3969 öğrenci, 1017 öğretmen, 412 stajyer öğretmen çağdaş kıyafet yönetmeliğine uymadıkları için o salyalı resmî ağızla tekrarlanan "Yassah hemşerim" engeline takıldılar. Dahası yılda 6000 $ civarında ücret karşılığı eğitim veren özel üniversitelerde de aynı cellat titizliği gösteriliyor. Ondan da korkuncu, İmam-Hatip Liseleri'nde okuyan çocuklar, polis kuşatması, dayak, okuldan atılma tehditleri ve canı sıkıldıkça sağa sola ateş açan keskin nişancılardan oluşan 'güvenlik' çemberi içinde öğrenim görüyorlar. [Kurumsal eğitimin bilgi edinmek için iyi bir yöntem olup olmadığı ayrıca tartışılasıdır.] En beteri, tapu tahsis belgesi, şoför ehliyeti hattâ hacca gitmek için gereken izin belgelerini filan almak için başvuran başörtülü kadınlar, ilgili evraktaki fotoğraflarının saç kılı bakımından yeterince görsellik arzetmediği gibi zırvalarla geri çevriliyorlar... 2000 yılında üniversiteye giriş sınavlarına başörtülü öğrencilerin alınmayacağı karara bağlandı ve hattâ 27 Ekim Cuma günü, Konya'da, derslere girerken saçlarını görünür kılmaya zorlanan İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden bazıları okuldan çıkarken başlarını örttükleri için tutuklandılar! 14-17 yaşlarındaki elli kadar kız çocuğu, kahraman Türk polisi tarafından zorla yakalanıp merkeze götürüldü... [Bu yazı yazıldıktan kısa bir süre sonra; 10 Ocak 2001'den itibaren, gençlerin, İslâmî ilimleri derinle-

mesine tahsil etmek üzere gittikleri ilahiyat fakültelerinde de bayanların -İslâmî bir düstura riayet ederek- örtünmeleri yasaklandı.] Hiç kuşku yok ki, 'kendi' saçlarını [İslam'ın tanımladığı ve teklif ettiği ilişki biçimlerini makbul addettiği için] çoğunluğun gözlerinden gizleyen bayanların uğratıldıkları belalar burada sıraladığım cezai müeyyidelerle sınırlı değil. Açıkçası, bu insanların 'başlarına' gelenleri geniş ve ayrıntılı bir biçimde buraya yazmaya hiçbir bakımdan güç yetiremeyeceğim: Harflerin, kelimelerin, cümlelerin ya da milyonlarca sayfanın silip süpüremeyeceği bir politik inatla [ya da çıldırtıcı bir bağnazlıkla], aklımı kaçırmaksızın cedelleşebileceğimi hiç sanmıyorum. Sakatlayıcı bir sakatlıkla karşı karşıya kalan Müslümanlar'dan biri olarak baktığımda, zihnimin her türlü emeğinin, ölçüsüz yasakçılar tarafından aceleyle boşa çıkarıldığını ve sadece başörtümüzün [başörtüsü daha ziyade erkeklerindir, altyazı vermeme gerek var mı?] değil kafa derimizin de istendiğini görüyorum!

"Polisi dudaklarından öp!"

Başörtüsünü yasaklayanların [yani dini, topluma zararlı ve bulaşıcı bir hobi zannedenlerin] ve bu yasağı dolaylı ya da dolaysız bir biçimde destekleyenlerin erkekçe mi yoksa kadınca mı bir politika yürüttükleri hususunu kavrayabilmek için şu soruyu sormak gerek: Bir ülkedeki bütün bayanların saçlarının göz önünde olması en çok kimin işine gelir? Şampuan üreticilerinin mi? Hayır! Doğru cevap "Eşcinsellerin"dir. Çünkü iffetin kutsallığını en çarpıcı şekilde vurgulayan başörtüsü, kadının alelade bir nesneye dönüşmesini engeller. Kadın nesneleştikçe cinsel etki-nlik- yozlaşacak ve insan soyuna ihanetin daniskası demek olan eşcinsel fuhuş meşrulaşacaktır. Tesettürlü kadınlar, homoseksüelliğin önüne Çin Seddi'nden daha

büyük ve güçlü bir set çekerler.

Martin Scorsese, Francis Ford Coppola ve Woody Allen'ın yönettikleri birer kısa metrajlı filmden oluşan New York Stories / New York Üçlemesi'nin ilk bölümü [Scorsese'in filmi] Hayat Dersleri'nde dövülmüş bakırdan maço bir ressamla [Nick Nolte] naylon suratlı asistanı [Rosanna Arquette] arasındaki 'ilişki' anlatılır. Filmde şöyle bir sahne vardı: New York'un arka sokaklarında gece vakti yürürlerken, orta yaşlı ressam bedensel bir karıncalanma içinde, asistanına eski günlere dönmeyi önermektedir. Asistanın betonarme nazı karşısında beriki önce ısrar eder sonra da yalvarmaya başlar: "Senin için herşeyi yaparım!" Genç kadın: "Madem benim için herşeyi yapabileceğini söylüyorsun, o halde git ve şu arabadaki şoförü ağzından öp." diyerek sokağın sağ çaprazında duran polis arabasını gösterir. Ebleh ressam, gececil polislere doğru kararlı adımlarla yürümeye koyulur; kimliği belirsiz bir New York cisminin kendilerine yaklaştığını gören polisler [üniformalı iki adam] tabancalarını dışarıdan görünmeyecek şekilde çıkarıp beklemeye başlarlar. Ressam, şoför koltuğundaki aynasıza iyice yanaşır ve bir an durakar. Polis/şoför bu şüpheli şahısa soru soran gözlerle bakar... Bu hikayeden bir hayat dersi çıkarmak gerekirse, alelade bir kadının emre amade bir erkeğe emir kulu bir başka erkeği öpmesini buyurmasına dikkat etmek yeter bence. Bahse girerim, hiçbir başörtülü ve Müslüman bayan ressam, homoseksüelliğin kapsamına giren bu davranışı önermez.

Hem kadın ve hem de Müslümanlık'ları bakımından, eşcinsellerin somut varlığını öteleyen kesimin itham, iftira ve/ya da istizale yoluyla imha edilmesi yönündeki gayretin gizil gerekçeleri aslında binlerce yıldan beri bilinmektedir. Kadınların tesettürlü olmasını savunan bir eşcinsel gösterebilir misiniz? Eşcinsel emperyalizmin realizasyonu kadınların saçılıp dağılmalarına bağlıdır. Na-

mussuzlukla sapıklık arasındaki ilişki el ile eldiveninki gibidir. Başörtülülerin ve/yani dindarlığın aşağılanması düpedüz namussuzca bir nefretin ürünüdür. Velhasıl bu yasağın kanca suratlı, manyak, zırdeli ama bir o kadar da budala sorumlularına "Bravo çok erkekçe bir iş yaptınız" ya da "Bu yasak bir hanımefendinin incelikli zekasının ve pamuk şekeri kalbinin sıcaklığını taşıyor" diyebilir miyiz? Söz konusu yasak hötöröfçe bir politikanın uzantısından başka hiçbir şey değil; mantığın gösterdiği mecburi istikamette otoyolu korsan panayırına çevirmiş ibnelerden başka kimseyi göremiyorum!

Maksim Gorki, Anton Çehov'a yazdığı mektuplardan birinde "Mirim; Anton Pavloviç, Martı'yı seyrettim, kadınlar gibi ağladım!" cümlesini kurmuştu. Yeryüzünün hemen bütün yörelerinde dünyevi ne varsa eriten gözyaşı hazinesinin tapusu kadınların elindedir. Doğrusu, birçok kadın bu hazineyi müsrifçe ya da silah niyetine kullansa da hazine hazinedir. Erkekler için gözyaşı, değirmeni döndürmeye yetmeyen taşıma [ödünç, bağış] su gibidir ama ne su! Gözyaşı erkeği kadına çevirmez, tıpkı bomba taşımanın kadını kadınlıktan çıkarmadığı gibi; buna kaçınılmazlığın ve mazurluğun harmanlandığı iç burkan hem de dolambaçlı bir yakınlaşma evresi diyebiliriz. Zihinsel yetersizlik sebebiyle ahlakın işsiz kalmasına ne diyeceğiz?

Yüce Allah'ın mesajları arasında Peygamber Lut [onu selamlarım] ile kavmindeki bazı et kafalılar arasında geçen bir diyalog yer alır. Peygamber kendisini ziyarete gelen civan delikanlılar görünümündeki iki meleğe sulanan eşcinsellerin ısrarcı kabalığından bunalır ve onlara "İçinizde hiç mi reşit bir adam yok?!" der. Binlerce yıl sonra Sigmund Freud da homoseksüelliği çocukluğun aşamalarından birini aşamamaya [anal dönem saplantısına] bağlı bir sendrom olarak tanımladı [aferin yani!]. Demokrat tıp literatüründe ise eşcinsellik artık hastalık sayılmıyor! New-York sokaklarında her yıl haziran ayının son

haftasında bir günü bayram yaparak kutlayan, tiksinç kanalizasyon yaratıklarına benzeyen gövdeleriyle şov yapan 'oy davarı' sürüsü homoların demokrasiye yön veren sömürgeci hatırlarını kıramayanlar ['homo politicus'lar]; erotik bir vicdansızlıktan güç alan ve entelektüel, politik ya da kültürel şahsiyet kazanma çabasının çağdan çağa değişen risklerinden kaçan zavallılardır!

M.S. 2 Mayıs 1999 günü, TBMM'inde psikanaliz tarihine geçecek bir örnek vaka gerçekleşti. Fazilet Partisi'nden milletvekili seçilen Merve Kavakçı ve MHP'li Nesrin Ünal'ın, yemin töreninde başörtülerini çıkarmaları için yoğun bir politik/medyatik baskı yapılıyordu. Bu baskının merkezî gerekçesi olarak da 'teamüllere' yani geleneksel eğilimlere aykırılık gösteriliyordu ki bu, düpedüz yenilik aleyhtarlığı demektir. Tören günü Nesrin Ünal başörtüsünü çıkarmış ve saçma yemiş bülbül gibi tanınamayacak kadar değişik bir görünüm kazanmıştı. Merve Kavakçı ise meclis salonuna başörtüsüyle girdiğinde DSP grubundan kimselerin çoğunlukta olduğu bir topluluk ayağa kalkarak Merve Hanımı alkışlamaya başladı! Evet, bu 'yeni' milletvekili zaptedilemez bir coşkuyla karşılandı! İşin tuhaf yanı şuydu: Alkış tufanını başörtülü vekile yönelten parlamenterler aynı zamanda "Dışarı! Dışarı!" diye bağırıyorlardı. Mantık ve hukuk dışı bir talepte bulunmanın heyecanlı çelişkisi içinde kendilerini kontrol edemeyen bu vatandaşlar, dilleriyle söylediklerini bedensel tepkileriyle inkar ediyorlardı! Olayın, tüm gazetelerde yayımlanan fotoğrafına baktığımızda ya da söz konusu haberi tv.'un sesini kısarak 'izlediğimizde' hürmetkar bir şakşakçı kesiminin gerilimli saygı gösterisine şahit oluruz. Bilinçaltlarında "Vay canına! Ne azimli, cesur ve asil bir insan! Dur şunu bir alkışlayayım!" yazılı bir ışıklı pano yanıp sönerken, zihinlerinin ideolojik yanılsama ve despotluk üretim merkezinde radyasyon sızıntısı meydana gelen mezkur yurttaşlar, olgunlaşmamış meramlarını

ifade etmek namına "dışarı" sözcüğünü dillerinin ucuna getirmekte kimbilir nasıl zorlandılar. Başbakan Ecevit ["Karaoğlan" Bülent] ise program dışı bir konuşma yaparak Müslümanlık'ın icaplarından birini ifa ettiği için, şu veya bu topluluğun mümessilliğini yapamayacağını zannettiği Kavakçı'yı, dolaysız bir biçimde 'horlarken' muhtemelen uyuyordu. Çünkü öteden beri beden emekçilerinin deneyimledikleri enva-i çeşit zevali simgeleyen ve yaşı yetmişi [rakamla: 70'i] 'aşmış' Ecevit'in, TBMM'ni *'Devletin'* [*milletin* değil, devletin] 'temsil edildiği en yüksek organ' diye tanımladığı konuşma, insanlık tarihinin en büyük sözel/politik skandalıydı. Ne tür bir cehaletin ya da safdilliğin cesurane hasılası olduğunu kestiremediğim konuşmanın sonunda Bülent Bey, hırçın bir acziyet içinde "Bu hanıma haddini bildiriniz!" diyerek gaip ve infaza gönüllü cellatlara çağrıda bulundu! Başbakanın, bizzat kendisiyle gerçekleştirdiği bir spor müsabakasıydı bu. Dönemin cumhurbaşkanı da [Demirel, "Çoban" Süleyman] kameralar ve mikrofonlar aracılığıyla Türkiyeliler'e [bu arada Müslümanlar'a da] seslenerek, Merve Kavakçı'nın "Ajan, provokatör" olduğunu söyledi. Bir siyasi yetkili ve totolojik manipülasyon ustası olan Demirel'in, konuşmalarına yön veren maksatları kendinden bile gizli tuttuğunu hesaba katarsak, bu iki kelimenin durumla ilgisini kurmamızı sağlayacak parçayı bulmak için ömrümüzün bütün mevsimlerini semantik arkeoloji çalışmalarına adamamız gerekmediğini görebiliriz.

Zalimane gerekçelerden dahi yoksun, tam anlamıyla psikoanalitik bir hafriyat gerektiren başörtüsü yasağının somut [hukuki, anayasal, siyasi, ekonomik, kültürel, sosyolojik...] dayanaklarına ve bu yasağın bilançosuna dair ipuçları bulabilmek maksadıyla harekete geçince kılıkkıyafet yönetmeliği adı altında muğlak bir bürokratik hiyerarşinin irrasyonel uygulamalarından başka bir şey bulmak mümkün değil. Yasaların, paranoyak bir falcının

fal taşı gibi açılmış gözleriyle incelenmesinden doğan bir kısa devre ile hukuki tutarlılık arasında fark gözetmek gerek. Bir ülkenin vatandaşı olmakla kayıtlı kazançlar, giysi kumaşı üzerinden yürütülen bir ırkçılıkla gasp ediliyor: Üniversite mezunu bir vatandaşın, saçlarını gözlerden gizlemesi gerekçe gösterilerek okula alınmaması ve diplomasının [nezaket dolu bir takdir ve tebrikle ya da resmî bir yalıtkanlıkla] kendisine takdim edilmemesi tam anlamıyla gasptır. Gasp da hala 'suç' kategorisine giriyor.

Türkiye'de inanmak neden bir asayiş sorununa dönüşüyor ve neden inanç alanı bilimsel ve/ya da politik unsurlarca işgal ediliyor? Çünkü yurdumuzda tamamen, resmiyet kazanmış bir duygusallık, daha doğrusu politik bir duygulanım bozukluğu hüküm sürüyor. Mevcut koşullarda hukuki itirazların ve mücadelenin standart bir fayda getireceğine inanmıyorum. Çünkü silahlı ve silahsız bürokrasiyle medyanın ittifakı zaten hukuki bir iflastan elde edilmiş kazançla gerçekleştirilmedi mi? Özgür insanlar üzerindeki [dışlama, aşağılama ve saldırı dolayısıyla oluşan] psikolojik baskının genel olarak üstesinden gelinebilmesi ise böylesi bir ulusal rezaletten bile özel kazanımlar doğabileceğini gösteriyor. Haksızlığa uğrayan insanların enerjisi ile son derece önemli işler yapılabildiği, insanlık tarihinin en sırıtkan [bariz] gerçeğidir.

Oklahoma, Broken Arrow'daki Union Intermediate adlı okulda büyü ayinleri yaparak ibadet eden, 15 yaşında bir öğrenci, öğretmenlerini büyü yoluyla hastanelik etti ve okul yönetimini lanetledi[!]. Wicca Tarikatı'na ilgi duyan Brandi Blackbear adlı büyücü/öğrencinin okuldan uzaklaştırılması avukatlarca engellendi. Gerekçe de şu: Din ve ibadet özgürlüğü hiçbir okul yönetimi tarafından kısıtlanamaz! Bir Amerika övücüsü ya da büyüsever filan olduğumu sanmayın, fakat ülkemizdeki yasakların da bir tımarhane bilimkurgusu sınırlarına vardırılmasından memnuniyet duymak deliliktir. Bebek bekleyen evli bir

üniversite öğrencisinin kolu kırılıyor, 13 yaşındaki çocuğu gözaltına alınan bir veli tartaklanıyor... Bütün bunlar fantastik bir terörün havasını taşıyor.

Başörtüsünün kadınlardan çok erkeklere ait olduğuna dair yaklaşımın parantezden kurtarılması gerekmediğini iddia etmekten vazgeçmem lazım; aksi takdirde "Boynumdaki soru işaretinin noktası neden tek boyutlu değil?" diye diye stresin katı hali olup çıkacağım. Bazı kadınların resmî ya da gayri resmî bir haksızlığa uğramaları; sosyal, politik ve/ya da psikolojik bir biçimde yaftalanarak itilmeleri, erkeklik vasfını koruyanların harekete geçmesini gerektirmez mi? Meseleyi, kadınlardan ve Müslümanlar'dan uzak tutmuyorum, tutamam da zaten fakat akletme melekesinin şerefini kurtarmayı önemsiz saymayacak her erkeğin önden buyurması gerektiğini söylemek ve hem de homoseksüellerle delileri konu dışı bırakmak zorundayım. Türkiyeli erkeklerin kesif bir sivillik problemleri var arkadaşlar. Sivilliğin, erkekler adına en esaslı göstergelerinden, başta kılıbıklıktan mahrumlar. Ev içinde uyurgezer bir despot iken, dışarıda ölmeden yokolmayı başarmış zavallı bir avareye dönüşen erkekler hangi onurlu itirazı üstlenebilir ki? Dindaşlarının, eşlerinin, annelerinin, bacılarının ve/ya da yurttaşlarının 'saçlarından' sürüklenerek zalimce bir saçmalığın doğurduğu boşuna bir acıyla boğulmalarına bakıp da "*Başlarının* çaresine baksınlar" diyebilen bir erkeğin incitilebilecek boyutlarda bir gururdan nasibini almadığı ortadadır. Kabaca söylersek ['kabaca' söylemekten başka çaremiz mi var?], Türkiye'de politik kökenli bir cinsel saldırı yaşanıyor fakat erkekler olayı 'güvenli' bir uzaklıktan seyrediyorlar; alın size ultra-modern bir iktidarsızlık belirtisi!

Erkeklerin dominant unsur ve/ya da egemen güç addedilmelerine engel teşkil eden konformist zorbalıklarından doğan iki manzara var ki, pek az şey bu manzaralar kadar sinir bozucu olabilir. Bakınız ve görünüz, çoğu

erkek, tesettürlü bayanlarla evleniyor ve/fakat resmî ya da gayri resmî bir sinyal alınca hemen eşine başını açması yönünde baskı uyguluyor; yine bazı Müslüman erkekler de her nedense 'açık' bayanları eş seçiyor fakat belirsiz bir müddet sonra ona 'kapanması' yönünde telkinlerde, tekliflerde, giderek tehditlerde bulunuyor. Söze konu ettiğim bu iki durum istisnai birkaç örnekle sınırlı olsaydı çenemi tutmakta zorlanmazdım fakat erkeklerin duruma hakim ol-a-madıklarının yaygın göstergelerinden sayabileceğimiz mezkur çekişmeler ülkemizdeki parmak sayısıyla kıyaslanabilecek çokluktadır.

Medyanın, Müslüman kadınların çektiği/çekmekte olduğu sıkıntıları sidikli bir profesyonellikle ele alışına şaşıranlara afiyet diliyorum. Hiçbir trajedinin tiraj kaygısının önüne geçemediği medya, vicdan ve bilinç gibi satış dışı mefhumlarla katiyen alakadar değildir. Tam anlamıyla bir iç savaş tecrübesi sayabileceğimiz başörtüsü krizi, şimdilik, herşeyi tezgaha döken fahiş piyasadaki mütecaviz unsurların lehine sürüyor fakat insanlık tarihi boyunca bütün zalimlerin özür dileme fırsatlarını değerlendiremeyen destursuz mankafalar olduklarını hatırlamalı. Elbette cahillerin gölgesine sığınanların da o üzerine titredikleri midelerinin bir kapasitesi var.

Playboy dergisinin Nisan/2000 sayısında yayımlanan 'Karınızı iz bırakmadan nasıl dövebilirsiniz' başlıklı yazı dolayısıyla Romanya'da kadınlar sokaklara döküldü. Uluslararası 51 örgütün desteklediği protesto eyleminde 'Şi noi suntem neveste' 'Domestic violence is not a joke!' yazılı pankartlar taşındı ve Playboy'un yayın yönetmeni, protestoculardan özür dilemek zorunda kaldı.

Türkiyeli bürokratlar kadınlara el kaldırıyorlar ve fakat iz bırakmamayı nedense bir türlü başaramıyorlar. Haksızlık karşısında susarak erkekliğe de kadınlığa da asla sığmayacak bir pozisyonu benimseyemeyeceğimize,

kimseye "Haksızlık etmekte haklısınız" demeyeceğimize göre; alnımızda mücevherler gibi parlayan cop iz[düşüm]lerini, lanet eşitliği [eşitlik derken bir matematik teriminden bahsetmiyorum, öyle olsaydı herkes birbirinin eline su dökebilirdi!] galip gelerek bozup, barışı sağlayacağımız güne kadar taşıyacağız demektir!

MEZARIMI DERİN OYUN, İÇİNE MICROCHIP KOYUN!

Johnny Dow'un mezarının başucundaki taşta şu dörtlük yazılı: "-Kim yatıyor burada? / -Ben yatıyorum, Johnny / -Vaay, o yatan sen misin? / -Evet ölüyüm şimdi." Biz, şimdilik hayatta olanlar; ebedi istirahatgahımızın koordinatları, mezar taşımızda yer alacak sözler ve benzeri hususlarda çoğunlukla net fikirlere sahip değiliz. Bu genellemeyi kesin ifadelerle desteklemek gerekirse, mezara girmeye hazırlanan müşteri ve/ya da meraklılara yönelik [sözgelimi, mezarlıklardaki toprak çeşitleri, mezar yapımında kullanılan mermer türleri, kefen'in kumaşı ve nasıl giy-dir-ildiği... gibi konuları da şümullü ve teferruatlı bir şekilde işleyen] tek bir dergi [Mezar Magazin!] bile olmadığını söyleyebilirim. Bereket versin ki gazetelerde neşredilen bazı haberler mezar-lık-ların durumu hakkında az da olsa bilgi içeriyor: Filan zâtın 'aramızdan ayrılmasından' duyulan üzüntüyü dile getiren ölüm/taziye ilanları [bu ilanlarda, bir ölümün sevinçle karşılandığına hiç rastlamadım]; ilgililerden fidye almak, altın dişlerini sökmek ya da daha insafsızca işler için mezardan gizlice çıkarılıp götürülen cesetler; bulundukları yerden yol geçmesi gerektiği kararlaştırılan ve bu sebeple başka bir yere taşınan ölüler; popüler kimseler nezdinde popülerliğini

koruyan ölülerin, ölüm yıldönümlerinde [ve/ya da bazı başka önemli günlerde] topluca ziyaret edilen görkemli kabirleri; çalınan tarihî mezar taşları; mezarlıkları mesken tutan evsizler...

23 Nisan 1999 tarihli bir gazete haberinde İzmir Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Müdürlüğü'nün, ISO 9001 kalite belgesi aldığı bildiriliyor. Mezarlıklar Müdürü Hasan Önen, arşiv ve mezarlık düzenlemesi yaptıktan sonra TSE ISO 9001 kalite belgesi almak için başvuruda bulunduklarını ve gerekli incelemeler yapıldıktan sonra kalite belgesini aldıklarını belirtiyor. Bilgisayar sayesinde mezarlık sakinlerinin nerede yattıklarını ve müstakbel ölülerin nerelere gömüleceklerini kolayca tespit edebildiklerini, böylece yakını ölen vatandaşlara daha iyi hizmet verdiklerini söylüyor Önen.

Öldükten sonra gömüleceği yeri belirlemek, bilmek isteyenlerin kefen parası ne tutuyor, bilmiyorum; kefen'in astarı yüzünden pahalı olmasın? Yaşam/insan kalitesinin artırılmasına ilişkin görüşler/temenniler/girişimler, ölümcül bir bayağılıktan mustarip olanları ve ölüm kalitesine dair endişeler taşıyanları ne derece teselli ediyor acaba? Mezarların yerlerini bilgisayar yardımıyla saptamak, yaşam kalitesinin üstünlüğüne delil olabilir mi? Nur içinde yatmakla, rahat uyumak aynı şey mi? Mezarlıkların, mezbele ya da mezbahaya benzemesini tasvip etmek imkansız elbette. Buna mukabil, ölümün maddi vechesini öne çıkarmanın; mezarlıkları, bilgisayarlı kurumlara dönüştürmenin uygunsuzluğu da ortada. İzah edeyim: Bazı mezar taşlarında mevtanın fotoğrafı bulunuyor. Teknolojinin ilerlemesine koşut olarak, bu fotoğrafların bulunduğu yerlerde, acı kaybımızın başrolde olduğu kısa ya da uzun metrajlı bir film oynatılabilir. Eğer merhumun yaşarken kaydedilmiş görüntüleri yoksa, filmde, ona çok benzeyen [ya da benzetilmiş] bir oyuncu kullanılabilir. Bir belgesel, bir tanıtım filmi de işe yarar. Mezarlıklardaki serviler, modern

bir sembol olmak bakımından yetersiz kalacakları için kesilebilirler. Onların yerine elektronik trafik levhaları, kameralar, rahmetlilerin sanal görüntüleri, mezarların içini gösteren ekranlar filan döşenebilir. Hem böylece mezarlıklar turistik geziler ve eğlence için ideal mekanlara dönüşür. Hattâ bazı mezarlara reklam bile alınabilir. O zaman, Mezar Magazin adında bir dergi çıkmaması için de hiçbir sebep kalmaz. Zamanla, mezarlıklarda güzellik yarışmaları da düzenlenerek, falan mezarlıktaki, yılın en güzel ve en yakışıklı cesetleri de seçilip ödüllendirilebilir.

Jozeph M. Schenk'in "inançsızlık başkenti" diye nitelediği Hollywood'un modern dünyaya sattığı; politik/ekonomik/sanatsal hurafelerin hevesli müşterileri [buz hokeyi oynayan orman cinlerine, sarımsak sosundan tırsan burjuva vampirlere, her fırsatta sinemaya giden çeyrek entelektüel kurtadamlara, kozmetik reklamlarından uçarak gelen plastik cadılara ekmek parası güvencesi veren gizemsiz yığın] için çekilen trilyonlarca filmden birinde görmüştüm: Sahibi olduğu lunaparkta insanları korkutmaya bayılan komik bıyıklı bir adam, tavsamış bir evlilikleri olmasına rağmen, eşinin doğumgününde, eski bir tımarhanenin enkazı üzerine inşa edilmiş metalik deterjan kutusunda parti veriyordu. Partiye davet edilen beş kişiden sağ salim sabaha çıkanlar 1'er milyon doları cebe indirecekti. Ölen-ler-in payı, kalan-lar-a taksim edilecekti. Gelgelelim, vaktiyle buradaki tımarhanede canları çok 'sıkılmış' olan delilerin terörist ruhları öldürücü bir duman formunda uçuşmaktaydı. Acayip bir kan davası güden tırlak ölüler, IQ sahibi dirilere etmediklerini bırakmıyorlardı... Bu ve benzeri filmlerde rol icabı hayatını kaybedenler için de fiktif mezarlıklar düzenlenebilir.

Mübalağa ettiğimin farkındayım ve/fakat mübalağa bir sanattır ve kavrayış gücünü artırır. Hayatın ve ölümün gafilce abartılarla kuşatılması ise zihinsel kavrayışın zayıfladığı yani mankafa zombilere dönüşen dirilerin, ölü-

leri habire dürtüklediği anlamına gelir. Merhum ve merhume akrabaları için Fatiha Suresi'ni okuyabilecek donanıma sahip insanların, bilgisayar yardımı almaksızın hedeflerine ulaşabilecekleri, bilgisayarın manevi desteğine muhtaç olanların ise ağızlarını hayra açacak güçten mahrum kalanlar/bırakılanlar arasından çıktıkları aşikar.

ÖLDÜKTEN SONRA HERKES CİDDİLEŞİR

Edebiyat meraklı ve Poe tiryakisi olan Bay Ulrich, Avrupai hurafelerin yörüngesinde yaşayan bir kediydi. Genç bir müzisyen olan Karga Joss'la sonu kavgaya varan tartışmalar yaparlardı. Birgün, Beat Kuşağı'nın rock, blues ve/ya da punk tarzında müzik yapan bazı kişiler üzerindeki etkilerini konu ettikleri bir tartışma sonunda yine kavga çıktı. Bay Ulrich kanat tüylerini punk usulü saç tıraşına uygun bir biçimde kopardığı için yıllardır uç-a-mayan Karga Joss'u kovalamaya başladı. Zavallı Joss, can havliyle kaçarken bir yandan şapkasını tutuyor, bir yandan da Ulrich olacak bu bütün tüyleri ağarmış kedinin 7,65'liğinden çıkan kurşunlardan korunmaya çalışıyordu! Çevik bir hareketle yazı masasının üstüne zıplayan Joss tam enseleneceği sırada masadaki mürekkep şişesini Ulrich'in başından aşağı boşalttı. O kargaşada üzerine dökülen sıvının mürekkep olduğunu farkedemeyen bunak kedi koridordan geçerken ansızın donakaldı: Tam karşısında bir karakedi duruyordu ve bu full-time uğursuzluk getirirdi. Ulrich ne yaptıysa karakediden kurtulamadı ve hiddetlenerek tetiğe bastı! Talihsiz Ulrich mürekkep banyosu yüzünden siyaha kesmiş bedeninin aynadaki aksine ateş ettiğini anladığında iş işten geçmişti: Ayna kırmak yedi yıl uğursuzluk demekti!

Gündelik hayatın içerdiği tehlike çeşidindeki artış;

karakedilerin sırtındaki uğursuzluk yükünün, muhtelif alet ve makinelere aktarılarak hafiflemesi sonucunu doğurdu. Makineler her ne kadar kölelerin yerini tutan becerikli eşyalar olarak sunulsalar da hayatın bütün yönlerinde trafiği tıkayacak derecede çoğalarak insana ve onun amaçlarına hükmetmeye başladı. Bu sıkışıklık zaman, mekan ve kişisel hız ile ilgili algılarımızı [ve de telakkimizi] endüstriyel bir baskı altında tutarak toplumu sarhoşlara özgü bir dengesizliğe sürükledi. Kontrol elimizden büsbütün çıkmış olmalı ki, motorlu taşıtlara binmeksizin işyerimize ulaşmamız, tv. seyretmeden havadaki kirliliği farketmemiz, okula gitmeden bilgilen-diril-memiz ve/ya da gazete okumadan sokağımızda işlenen cinayetlerden haberdar olmamız ihtimali eriyip gitti.

Hızla gelişen teknolojinin buldozerlerden tişörtlere kadar herşeyi eski, hurda ve/ya da modası geçmiş zımbırtılara dönüştürme eğilimini görememek için kitlesel bir sersemliğin gerektiği ortada. Haddizatında insanlar; birbirleri ve tabiatla kurabilecekleri ahlaki, zihinsel, duygusal irtibatın siyasi ve kültürel kalitelerinden doğabilecek gücün değil fakat chat-board'lu cep telefonu, uydu anteni ve morina balığı biçiminde [ebola virüsü desenli] bir kravatın sağlayacağı birkaç yüz saniyelik imajın peşinde debelenmektedir.

Çağcıl idealizm, her yerde ve her zaman saygın ve yağlı bir müşteri muamelesi görmeyi hedefleyen züppelerin midelerinden gelen sinyal sesinde ifadesini bulur. Bürokrasinin ve makinelerin aksesuarına dönüşen, zaman kıtlığı ve kişisel güçsüzlüğün pençesiyle gıdıklanan birey, modern başdönmesinin tesiri altında belediye otobüsünden inip son model otomobiline binmeyi başardığında da otoyol trafiğini sıkıştıran mekanik bir böcek haline gelir.

Herkesin bedensel ve zihinsel bakımdan sakatlandığı bir kuşatmanın malzemesi olan tekno-hırdavatın yo-

rucu güdümü sosyal aşağıla-n-malara varır. Dilimizi, ellerimizi, ayaklarımızı herhangi bir mekanizmanın yedek parçası durumuna düşmeden kullanmamız için gereken mucize ise tatil beldelerine tur düzenleyen seyahat firmalarının uhdesindedir. Cennet vatan: İçinden otobüsle, üzerinden uçakla geçtiğimiz bir manzara; metro yolculukları boyunca kararan bir ekran; televizyonda bir film; gazetelerde bir fotoğraf ya da oturma odamızın penceresinden rahatlıkla seyredebileceğimiz sıvası dökülmüş bir apartman duvarıdır.

Herhangi birinin, herkesin rahatını bu derece kaçırdığı [ya da tam tersi] bir dönem yaşanmış mıdır? İştahlar böylesine kabarık, zaman son derece dar ve ihtiyaçlar sınırsız olduğu halde aniden yolumuzu kesip "Günaydın" diyen bir komşunun bu tehdidini sineye çekip koşmaya devam etmek az şey midir? Şu halde ekonomik nedenlerle gerçekleştirilen her saldırı, kabusa dönüşen tekno bayağılığın bir gereği ya da cinnetin zehirli köklerini sulayan içki reklamlarının sonucu sayılmamalı, modern standartlara ulaşma çabasındaki girişken bireyin trafikteki tıkışıklığı giderme yönünde attığı şanlı bir adım olarak selamlanmalıdır! Şaka şaka. Elbette kimseyi öldürerek trafikten men cezasına çarptırılmak ya da trafiğin her yerde üstümüze doğru akmasına sebebiyet vermek istemeyiz...

Ciddiyet; tutarlılık, dürüstlük ve dolayısıyla güvenil-ebilin-irlikle mukayyettir. İnsana [o aktüel ya da potansiyel müşteriye] güvensizliğin yazılmamış fakat evrensel bir ilke olarak kabul görmesi, bilgisayar kayıtları ve rüşvetten [hangisi daha yabani?] başka kanıta yer kalmaması, gündelik çıkara ilişkin amaçlara hizmet edebilecek her aracın meşruiyet kazanması ve dürüstlüğün ekonomik bir tutumluluğu [düzeltiyorum: 'tutuklu-lu-ğu'] simgelemesi... kamusal yavşaklığın sınır çizgileridir. Dostunu tanımadan, düşmanıyla tanışmadan yaşarken çürümenin melodisine kendini kaptırmış ılımlı bireylerin bünyesi cid-

diyeti kaldırmaz. Trafik sıkışıklığın görsel ve işitsel yaygarası içinde can vererek aramızdan ayrılanlar ise bir daha "Günaydın!" diyerek bizi duraksatmayacakları hususunda güven verici bir tutarlılık sergilemiş olurlar. Cilveli bir kararlılıkla yaklaşan eceli püskürtme gayretindeki teknolojinin gayri tabii bir intizamla beynimize doğru ilerlerken gözlerimizi kör etmek zorunda olması ne acı[!].

Akıbetimizin ölümcül niteliğine duyarsızlığımız, modern kargaşayla desteklenen kayıt dışı bir 'anlaşmayla' korunmaktadır. Ölülere yönelik törensel hizmetler, kitlesel yas jestleri/mimikleri, şatafatlı ritüeller, iade-i itibar mavalları ve hattâ 'anısını' ödüllendirmeler filan herşeyden önce ölen kişiye verilen sus paylarıdır: Ölülerin söz hakkı, eğlenceyi andıran acıklı bir yaygara ile gasp edilmiştir. Bir akrabamızın ya da ahbabımızın ölümü bizi nasıl da sarsar; oysa Azrail'in işi artık bizimledir ve bize ondan daha yakındır!

Things to do Denver when You're Dead [Sen Ölünce Denver'da Yapılacak İşler] adlı filmde, eski bir mafyoso olan Aziz Jimmy [Andy Garcia], bir yandan ensesindeki Bay Sus'u atlatmaya uğraşıyor, bir yandan da 'temiz' işler yaparak para kazanmaya çalışıyordu. Jimmy'nin işi, banttan yayınlanan 'After Life' adlı bir tv. programı hazırlamaktı. Programa katılanlar, kamera karşısına geçip dünyadan, hayattan ne anladıklarına dair ve elbette mesaj yüklü bir konuşma yapıyorlar ve bu kayıt, o kişi öldükten hemen sonra yayınlanıyordu... Yaşadığımız hayat, söylediklerimizin anlaşıldığını görüp ferahlayabileceğimiz kadar uzun değil artık. Ciddi olduğumuzu ispatlayabilmemiz için ölmemiz gerekiyor.

Buna rağmen ölümün metafiziksel yükünün tepemize inmesini engellemek için morg çekmeceleri ile piramitler arasında turistik bir açı yaparak, cenaze konforuna para yatırmamızın gerekeceği günü bekleriz. Ünlüler

bile ölüyor hem. Paris'teki Pere Lachaise mezarlığında [Yılmaz Güney'in az biraz güneyinde] yatan Jim Morrison'ın [tiksinti mıknatısı] mezarı buna delildir. Dileyen gidip görebilir Morrison'ın mezarını; bulmak çok kolay çünkü mezarlıktaki bütün Fransız ediplerinin mezar taşlarına sprey boyalarla "Jimmy'nin mezarına gider" yazılıp ok işaretleri çizilmiş.

Frenleri tutmayan bir araç, taşıt trafiğine heyecan katma gücünden çok şey kaybetti fakat yine de ölüler, ciddiyet nöbetini birbirlerine devrederken sorun 'yaşamıyorlar'!

Adını unuttuğumun da dediği gibi: "Bütün bu söylediklerim kısa vade için geçerli, uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız!"

Lao Tzeu'nin bir sözünü değiştirerek şöyle söyleyebilirim: "Her kim muhtemel ihanet kurşunlarıyla dolu silahını gösteriyorsa dülger keseriyle oynuyor demektir. Bu oyunda parmaklarını kaybetmeyenlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır."

Mücadelenin, hafifmeşrep belirsizliğin elverişsiz koşullarında ihanet veya manyaklık olarak algılanmasında şaşılacak yönler var elbet fakat haklılık tespit edilemez hale geleli beri köprülerin altından çok sular aktı ve hakhaklı unutuluverdi. Horgörünün imkanları horgörüldü, hoşgörülen hep hoşgörünün kendisi oldu. Üçkağıtçılarla hovardalar arasında sürüp giden gevşek pazarlık da ancak üçkağıtçı ve/ya da hovardaların ilgisini çekiyor işte: Herkes birbirinin gezegeni mahveden küçük kusurlarını hoşgörmeye geçen yüzyıldan hazır!

Üçkağıtçı ile hovarda doyumsuzluk paydasında buluşmuşlar çünkü bu her türlü soysuzca davranışa meşruiyet kazandıran bir pozisyondur; doymazlığın, övgüye değer atılımların vazgeçilmez şartı ve insanoğlunun ayırıcı özelliği sayılması dünya işlerini gereğince kızıştırınca da hem üçkağıtçılık hem de hovardalık yüz kızartıcı olmak-

tan çıktı.

Bir insanın tecrübesinden, bilgisinden ve/ya da fiziksel enerjisinden istifade etmek üçkağıtçının kitabında yazmaz, onun işi insanları kullanmaktır. Hovarda ise parayı verip düdüğü çalmaktan ibaret bir zevke taliptir, herhangi bir aşamada haksızlığa uğramak onu ayıltmaya yetmez fakat hakkını aramayı[!] zevk edinen hovardalar da yok değildir. Onlara da 'bilinçli tüketici' diyoruz.

Üçkağıtçı, hovardanın parasını cukkalayabilmek için piyasaya sürekli yeni ürünler sürmek, yeni tüketim alanları türetmekle kalmaz ama aynı zamanda hovardanın aradığını [belasını?] bulması için ona kılavuzluk eder. Üçkağıtçı su katılmamış bir budala olduğu halde, beyni sulanmış hovardaları gütmek için gerekli teorik donanıma sahiptir. Üçkağıtçının budalalığı, sürekli yalan söylemesine rağmen bu yalanların birbirini yanlışlamasını engelleyemeyişi ve daha birçok şeyle açıklanabilir. Üçkağıtçı der ki: "Bu otomobil hayatınızı değiştirecek!" Hovarda gider bahsi geçen arabayı satınalır. Üç gün sonra üçkağıtçı yine bir anons yapar: "Bu tıraş losyonu hayatınızı değiştirecek!" Hovarda ikide bir değiş-tiril-en hayatının mahiyetini kavrayacak fırsat bulamadan dünya değiştirir. Ayrıca üçkağıtçılık ve/ya da hovardalık bilinçli kararlar ile varılan mertebeler değildir. Seçeneklerin bolluğuna karşılık kategoriler sınırlıdır. Üçkağıda getirildiğini farkeden kişinin üçkağıtçıya dönüşmesi uzun sürmez. Siyasi, ekonomik, kültürel... alanlarda yalanın gırla gitmesi, sahtekarlığın yadırganmaması kitlesel üçkağıtçılığın göstergesidir. Hovardalık da kitlenin iliklerine işlemiş ve gündelik yaşantıların ayrılmaz bir parçasına dönüşerek gözalıcılığını belli ölçüde yitirmiştir. Yani yoksullar da hovardalaşmış durumdadır. Tripleks villasında viskisini yudumlarken dev ekranlı televizyonundan at yarışlarını seyreden varsıl hovarda ile gecekondu mahallesindeki kahvehanede toplanan aile reisi fabrika işçilerinin atların sırtından

devşirdikleri kumarlı coşku, gösterinin, gösteriş yarışından ibaret olduğunu gösteriyor. Bu iki durum arasındaki yedi farkı bulmak da üçkağıtçıların işi.

Halkın [avamın] üçkağıtçı ve hovardalardan müteşekkil bir yığın olduğunu söylemek entelektüel bir üçkağıt ve/ya da hovardalık olmasın sakın?! Açıkçası bu soruyu bizzat kendim sorduğum için cevabı bir başkasının ve eğer mümkünse Türk halkının vermesini beklemeyi tercih ederim. Yine de kuşkuları üzerime çekmemek adına asıl meselenin entelektüel ile iktidar arasında olduğunu kaydetmem lazım. Şöyle ki, iktidarın safına çekilerek üçkağıda getirilmiş her entelektüeli hovardalıkla; iktidarın imkanlarına özenen entelektüelleri de üçkağıtçılıkla isimlendirebiliriz. Böylelikle şapşallar ve yalancılara dönüştükleri açığa kavuşan zevatın da entelektüellik sıfatları ortadan kalkar. Zira entelektüellik zihin açıklığı ve ahlakın temin ettiği bir zindelikle mukayyettir.

Söz konusu zindelik ulusal ve/ya da uluslararası "karşılaşmalarda" kişiye, ne iktidar ne de halk nezdinde bir şampiyonluk madalyası getirmez. Bilakis işini üçkağıtçılıkla yürütmeyen, hovardalığa kendisini kaptırmayan kişinin tutumu sözgelimi bilinçdışı etkenlerle [bunlar çocukluk anılarında yapılacak rastgele bir gezintiyle keşfedilmeye teşnedir!] açıklanır. Entelektüellerin bu bakımdan yetimlere benzediklerini söyleyebiliriz. Çünkü yetimlerdeki sonu gelmez ödeşme/hesaplaşma arzusu entelektüel nosyonun temelinde de yer tutar. Gelgelelim yürekli olmakla kaçaklık arasındaki bağlantı, kahramanlık ve suçluluk arasında da aynen mevcuttur. Madalya, iktidar karşısında boynu yerle uygun açıyı yapan cici çocuklara takdim edilir, çirkin ördek yavrularına değil.

Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Bad Reichenhall kentinde 16 yaşında bir genç 1 Kasım 1999 günü evinin penceresinden rastgele ateş açarak yoldan geçen iki

kişiyi öldürdü ve 6 kişiyi yaraladı. Tez zamanda olay yerine intikal eden polis ekipleri apartmanı ablukaya aldı ve adı duyurulmayan çocukla bağlantı kurmaya çalıştı fakat çocuk aynı silahla kendi hayatına da son verdi!

Modern dünyanın standartları gereği üçkağıtçılar ya da hovardaların dışında bir kategoriye girmek tek kelimeyle zor, çift kelimeyle çok zor. Adını ilâ-nihaye öğrenemeyeceğimiz gencin davranışında üçkağıt veya hovardalık sezinliyor değilim fakat ihanet ve yılışıklık da görmüyorum.

Hainlik ve zibidilik haricinde bir tercihe yönelenler, her seferinde dünyeviliğin sınırları dışına çıkarak ölümcül bir sarsıntıyı şu veya bu şekilde deneyimlemek durumundadır.

Montanalı eski bir saz şairinin çatlak sesine kulak verelim:

"Kuşkuya düşsen de ahbap, sakın kapılma
İntihar yanlış bir özeleştiri biçimidir
Ve bin okka soyutlamaya bedeldir
Bir dirhem uygulama!"

Dona Corrosive adlı Arizonalı bir kadıncağız, böceklerin göründüklerinden daha zeki olduklarını düşünüyor ve onlara ilginç numaralar öğretiyordu. Eğittiği böceklerle yaptığı şovlar komşularının da hoşuna gidiyor, hep birlikte hızla vakit geçiriyorlardı. Bayan Corrosive bir keresinde bir arı kovanına örgü şişini saplamış ve kovandan çıkan eğitimli arılar vızıldayan bir şapka şeklinde sevgili öğretmenlerinin başına konmuşlardı. Corrosive'in eğittiği bir karınca sürüsü, lahana yapraklarını yiyerek geometrik şekiller çıkarıyordu...

Eblehçe doğaçlamalar sayesinde pekişen sömürü ağına takılan haşeratı, parfümlü kelimeler ve [içselleştirilmiş sansürün şekillendirdiği] stilize cümlelerle anmak kancıklık olur. Yasal yollarla birbirini gıdıklayan ve toplumsal bir neşe koması içinde rahata eren antenli yaratıklardan bahsederken zehir kullanmanın faydası tartışılmaz bir kesinlikle ortadadır.

Modernizasyonun çemberinden geçmiş bir toplumu yani her ne kadar zor-unlu-luklar içinde kıvransa ve sonsuzluğu savsaklasa da, eğitimli insanlar kalabalığını küçümsemekle dahası ona dil çıkarmakla acaba hata mı ediyorum?

Modern topluma iştirak etmesi öngörülen bireylerin sosyal bir hammadde olarak gönderildikleri okullara atfedilen kurumsal kudsiyet, sorumluluk sahibi vatandaşları bu kıyma makinelerinin niteliğini tartışmaktan men etmiş durumdadır. Halbuki öğrenmeyi [hele de anlamayı] öğretimle karıştırmak, eğitimi ilerlemeyle derecelendirmek, yeterliği diploma ile belgelemek, yeni bir düşünceyi ortaya koyabilmeyi akıcı konuşmayla bir tutmak... okulun insanı seri üretilen bir fabrika mamulüne çevirmesinden kaynaklanan yanılgılardır.

Öğretmenlerin, savunmasız bebeler üzerindeki hakimiyetinin ürkütücü içeriğini görmemek için ancak okullarda yıllar süren ve dirseklerden başlayarak bünyeyi mahveden bir çürüme dönemi geçirmiş olmak gerek.

Zira öğretmen denen vatandaş, öğrenci karşısında duruma göre bir komutan, psikiyatr, papaz ya da yargıç konumundadır. 'Öğrencilere yönelik fiziksel ve moral kör şiddet okulun en belirgin özelliği değildir' diyenin alnını karışlarım.

10 Ağustos 1999 günü tutuklanan Arkansaslı bir lise öğrencisi, okula bıçak getirdiği için kompozisyon yazmakla cezalandırılmış [derslerin ve ödevlerin ceza niteliği taşımalarına dikkat] ve yazdığı metinde "okulda bir sorunu çözmenin en iyi yolu okulu havaya uçurmaktır" deyince akli dengesinin tespiti için hastaneye sevk edilmişti. Okula yan gözle bakmak, mabetlere sövmekten daha büyük bir suç sayılmaktan da öte, çılgınlık kabul ediliyor.

Çocukların kendi öğretmenlerini seçmeye ve eleştirmeye hakkı yok! Öğretmenin mutlak hakimiyetini ise biricik ve mukaddes[!] misyonu dengelenmekte. Çoğunlukla, sırf daha çok para kazandıran bir iş tutamadığı için öğretmenliğe soyunanlar, hiç kuşkusuz saygıdeğer ve yetkin kimseler olmadıkları gibi merhametin 'm'sini de bilmezler. Onların gözünde öğrenciler, kuduruk başbelalarıdır

fakat asıl başbelasının kim olduğunu tartmak zor değil. Okul adı verilen toplama kamplarındaki ritüeller ve kısıtlamaların semeresi, aç gözlü kemirgenlerden [tüketicilerden] oluşan bir toplum meydana getirmektir. Zira okulun kurumsal niteliği onun politik ve ekonomik ideoloji tarafından kullanılmasına izin verir. Öğretilenlerin içeriği, toplumu denetleyenlerin kim olduğuna bağlıdır.

Ülkesini bir kumar masası gibi kullanan tırlak mirasyedilerden oluşan bir toplumun intizamlı cehaletinin tesisi için okullar şarttır! Otoriteye boyun eğecek ve canı sıkıldıkça birbirini kamçılayacak köleler ya da ışıl ışıl ışıldayan ve gerektiğinde birbirini tamir edecek robotlar ancak okullarda üretilebilinir.

Diogenes, esir düşerek satıldığında ona ne yapmayı bildiğini sorarlar. Pasaklı filozof sertlikle yanıtlar: "Buyurmak!" Ve tellala bağırarak seslenir: "Sor bakalım, kim bir efendi satınalmak istiyor?!" Şu üzücü tersliğe bakın ki, modern okullarda öğrencilere şiddetle söylenip duran "Efendi ol!" sözüyle kastedilen şey "Uysal ve amade bir köle gibi davranmayı öğren artık!"tır.

GÜCÜNÜ, BİTMİŞ KALEM PİLLERDEN ALAN BİR HİKAYE

Londra Hayvanat Bahçesi'ndeki bir devekuşu bir çalarsaat yutmuştu. Bu çalarsaat, devekuşunun midesinde onsekiz yıl düzenli bir biçimde işledi; her saat başında ve buçuklarda üç kez çalmaktaydı. Yine de devekuşu saatin kaç olduğunu öğrenmek için kolundaki saate bakıyordu.

Bu hikayedeki devekuşu, çalarsaat yerine ya da yanında '96.4 The Eagle FM' e ayarlı, açık bir el radyosu yutsaydı, henüz bir yaşında olan Chicken Jackson'ın sunduğu hava ve yol durumu programını hiç kaçırmayacaktı. Chicken Jackson gri-parlak tüylü bir papağan ve sahiden de Guildford'daki mezkur radyoda sunuculuk yapmak için girdiği sınavda [ki bu sınav tüm papağanlara açıktı] üstün bir performans sergileyerek işi kaptı. Kelimelerin konuşmaya değil, ötmeye yönelik kullanımına prim veren modern medyatik mentalitenin Chicken Jackson'a selam durmasında şaşılacak bir yön yok. Gelgelelim, Londra Hayvanat Bahçesi'nde mahpus olan günahsız devekuşunun açık bir el radyosu yutması halinde kısa süre sonra radyonun pillerinin biteceğini ve yayının kesileceğini düşünenlere, bu konuyu devekuşuyla bizzat konuşmaları ge-

rektiğini söylemek zorundayım.

Chicken Jackson'ın radyo programı sunması fikri ve kararını uzaktan fakat gönülden destekliyorum; dahası papağangillerin haber bülteni sunabilecekleri, kan arama ya da şarkı anonsları yapabilecekleri kanaatindeyim. Sadece radyoda değil, televizyonda da benzer hizmetler sunabilirler. Papağanlar şehirdeki gündelik yaşantıların ayrılmaz parçaları olan ezberlenmiş lafları da pekala telaffuz edebilirler. Mesela bir belediye otobüsünde "Gerilere doğru ilerleyelim, baylar bayanlar!" diye öten bir papağan, trafik terörünün şiddetini unuttuğumuzu bize unutturabilir.

Zeka ve duygu arasındaki ilişkiyi koparark ahmaklığın her çeşidini aklamak ideolojik bir uygulamaya dönüştüğünden beri, konuşma papağanlara özgü ifade imkanıyla sınırlanmıştır. 'İnsan oluşun üstün imkanını doğuran dil'in alanının derinliğini inkara yani düpedüz yüzeyselliğe [sığlığa bile değil] dayalı bir zihinsel sakatlık övgüsü haline gelen konuşma, özgül niteliğinden soyutlanmış durumda. Hayra yorulması zor el kol hareketleri ve alışkın ağızlarla yapılan bir spor: Konuşmak. Haklı çıkma çabası, katırlar arası bir inatlaşma figürüyle beliriyor konuşmalarda. Herhangi bir radyo istasyonunda mikrofonu eline alan bir züppe, 'sabuklamak herkesin hakkı ve hatta ihtiyacıdır' gibi enteresan bir yargıya sırtını yaslayarak geyik çeviriyor. İki eli olan herkes zilin sesini duyar duymaz, dilsiz-genç bunakları alkışlayarak taltif ediyor. Derinlikli düşüncenin ancak düzgün bir anlatımda ifadesini bulabileceği gerçeği taammüden gözden kaçırılıyor. Cümle kuramayan mankafalar, sadece Michel Butor'a değil, uzun cümleler kuran her yazar-konuşmacıya küstahça satışıyorlar. Sıkı bir metin karşısında sıkılan her ebleh, bayat bir alicenaplıkla yazarı özür dilemesi gerektiği çünkü kendi paşa gönlünü incittiği yönünde uyarıyor.

Reklam sloganlarından devşirdiği hayat felsefesini sevgili halkıyla paylaşmak teveccühü gösteren DJ'ler ve VJ'ler; anlatım bozukluklarıyla dolu basın, dahası edebi[!] eserler; tükürük fıskiyesi bir ağızla saçmalayan politikacılar; söyledikleri sözümona şarkılarla coşarak kendinden geçen benzersiz sanatçı ordusu, anlamın/hakikatin muhteşem sağlamlığına karşı zihinsel zavallılıklarının kalın kabuğu altında besledikleri kudurgan kini gizlemeyi pek beceremiyorlar. Renkli, çok yönlü, üretken, zengin, halkını seven, ödüllü... gibi sıfatlarının arkasında açgözlü birer şapşal olduklarını saklayabileceklerine nasıl da inanıyorlar!

Medyamız zehirli papağanlarla dolu bir kafesi andırıyor. Yemeğini ayaklarıyla yiyen ve gerçek bir kuş beynine sahip olan Chicken Jackson, Türkiye'deki 'pili bitmiş' özel radyoları teftişe gelirse şaşırmayacağımı söylemem, sizi umarım şaşırtmaz.

Fransız etnolog Martin Moneister'e göre; ellerimizde, koltukaltlarımızda, yemek masamızda ve/ya da çantamızda gazeteler olduğu halde girdiğimiz 21. yüzyılın [bu yüzyıla girdiğimizi farketmemizde gazetelerin payı matbu takvimlerinkinden fazladır] şu ilk günlerinde insan eti yiyen insanların [kanibal / cannibal] toplam sayısı 6 milyonu buluyor. Moneister, Kore hariç hiçbir yerde açlık ve/yahut kıtlıktan doğan mecburiyetin insan eti yemeye yol açmadığını, kaniballiğin bir alışkanlık olduğunu kaydediyor.

Alışkanlık, zihinsel ve duygusal dinamizmin yitirilmesi ile ortaya çıkar. Ne ki eleştiri ve sorguya kapalı, coşku ve her türlü heyecandan uzak, dayanaksız ve dayanıksızdır işte o alışkanlığın kapsamı-nda-dır. Mesela selamlaşırken kullanılan sözcüklerin anlamını sahiplenmemek dolayısıyla rastgelinen herkese bol keseden alelade bir biçimde selam vermek; selamlaşan kimselerin birbirlerinin selameti bakımından vazgeçilmezlik arzetmeyişleri, alışkanlık virüsünün sosyal bünyeyi kanser ettiğinin işaretlerindendir.

Karaduygululuk ve bunaklıklarını meşru göstermek için bahane arayanlar, alışkanlığın kıraç düzlükle-

rinden daha münbit bir alan bulamazlar. Dikkatsizliğin ve kabalığın beraberinde getirdiği yozluk, toplumsal itibar ve imtiyazların ön koşulu olarak belirince kurumsal denetimin motive ettiği alışkanlıklar sayesinde suç da masumiyet de anonimleşti. Sürekli ilerleyen teknolojinin, insanın hareketlerini insanilikten uzaklaştıracak derecede pratikleştirmesine alışmamız, bilincimizi ve vicdanımızı devre dışı bırakarak yaşamamız anlamına gelse de bu durumdan şikayet edemeyiz. Çünkü alışkanlık zaten şikayet ve itirazla bağdaşmaz bu bir; ikincisi, toplumsal alışkanlıkların reddi ister muhafazakar bir tutuma, isterse devrimci bir alternatife dayandırılsın ilgisiz makamlarca 'kıllık' diye nitelendirilecek ve arızalı vatandaş, tereyağından çekilen kıl misali çekilip alınacaktır. İşin tuhafı, hızla yeni modelleri üretilen ve piyasaya sürülen teknomamullerin kullanılabilmesi için yeni alışkanlıklar edinmek ve/ya da eski alışkanlıkları çabucak modernize etmek gerekmektedir; halbuki insan için alıştığı bir davranışı değiştirmek hiç kolay değildir. İşte bu aşamada modernizmin dayatmacı özelliği devreye girer: Resmî ve sivil kanalların baş döndürücü manipülasyonu, işi, hâlâ annenizin margarinini kullandığınız için sizi aşağılamaya vardırır [anneannenizle aranızdaki en ufak bir benzerlik ise her türlü hakarete müstahak bir kepaze olduğunuzu gösterir!]; kitle iletişim araçlarının elinde büyüyen çocuklar, yenilikleri ebeveynlerinden daha yakından tanıdıkları için baba [kendi hödüklüğünü modernize edebilmek için], bir yolunu bulup [bir şebek kadar bilinçli ve bir timsah kadar vicdanlı] oğlunu örnek almak durumundadır.

Biricikliğin, [entelektüel kazançların tedavülden kaldırılması dolayısıyla] bedeli ağır ödenen fitneci bir iddiaya dönüşmesi; toplumsal birlikteliğin tesadüfler ve mecburiyetlerin tayinine dayandırılması; bürokratik hipnozun, eleştirel dayanışmayı engelleyen molozlaştırıcı fonksiyonu; medya şebekelerinin fiyakalı bir cehaleti ör-

gütlemesi... kudurganlığın zirvesine alışkınlık tepesinden bakan etçil insan sürülerinin iç ilişkilerini saldırı ve infaz fırsatlarını asla kaçırmama prensibine bağlar. Vampirler insanların kanını içerek nasıl yüzyıllarca yaşıyorlarsa, yamyamlar da etini yedikleri kişinin ömrünün kendilerine aktarıldığına inanırlar. Bir şenlik havasında sürdürülen sömürü faaliyeti, hayatımızın tümüne yayılma eğilimi gösteriyorsa, hem vampir hem de yamyam olan yaratıklar tarafından yürütüldüğü içindir. Açıkçası, vampirlerin ve/ya da yamyamların terbiye edilmesi diye birşey yoktur; onlar sadece telafi edilebilirler: Etimizin ve kanımızın boşa gitmesini önlemek istiyorsak, değerli ile pahalı arasındaki farkın belirginleşmesine çalışmak zorundayız.

İlk bakışta girift ve gizemli görünen fakat dozu iyi ayarlanmış [bilhassa gençler ve yoksullar üzerinden yürütülen zalimane pazarlıkta belirginleşen] bir gözüdönmüşlüğün ekseninde hareket eden kapitalist terör mekanizması, insanların ilgilerini darmadağın ederek [onları münasebetsizleştirerek] numaralandırılmış yedek parçalar haline getirdiğinin görülmesini, görülse de bu emperyal yapı karşısında acziyet içinde boyun eğmekten başka bir çıkar yol tasarlanmasını rezilce engellemektedir. Bu engel enva-i çeşit dışkı karıştırılarak yapılan harçla inşa edilmiş olmasaydı böylesine katlanılmaz bir koku yaymazdı elbet.

Meşhur hiciv ustası Jonathan Swift, Mütevazı Bir Teklif adlı denemesinde, yoksulların [dilencilik, hırsızlık, inşaatçılık, hayvancılık, falcılık, hamallık, tarım gibi iş kollarında çalıştırılmaları muhtelif sebeplerle mümkün olmayan] küçük çocuklarının zengin aileler tarafından satınalınarak pişirilip yenmesinin doğuracağı sosyo-ekonomik yararlardan söz açar. Swift'in teklifi, insanların düpedüz kurbanlık hayvan muamelesi gördükleri sistemin işleyişini, yıkıcı bir ima yoluyla ortaya koyuyordu ve/fakat bugün artistik imaların, salihane ikazların ya da tahrik

edici hakaretlerin yetkili/kasıntı moruklara ve emir kullarına işlemediği; etkin bir politik uyarının ancak vicdanlı/elitist bir şiddetle gerçekleştirilebileceği aşikardır.

Hayvani sportif izdihamı; teknolojik vakit öldürme mekanlarını; yeni modellerin üretilmesiyle tam bir mahrumiyet simgesi olup çıkacak makinelerin, ömürlük taksitlerle satınalınmasını; leş kokulu birahaneleri; toplumdaki hormonal dengesizlikten çıkar sağlayan yasal batakhaneleri ve daha yığınla manevi cinayet mahallini koordine edenler yüzünden artık insan ömrü bir suçlar toplamıdır. Tüccarca uyanıklıkları sayesinde elde tuttukları ekonomik sermayeyi zekalarının delili olarak öne süren, küçük çıkarlar peşinde büyük bir gayretle koşan bu cüceler bütün manzarayı kamburlarıyla kapatıyorlar. Gençlerin beynini, yoksulların kalbini yiyerek semiren bu sahtekar şövalyelere, bu embesil dalkavuklara, bu fotojenik yamyamlara meydan okumak; [tekrarlamaktan fayda umarak söylüyorum] gücünü haksız kazançtan almayan ve şerefli bir şiddeti içselleştirenlerin işidir.

Tekinsiz bir taksi şoförünün kendikendine söylediği gibi: "Birgün sıkı bir yağmur yağacak ve bütün bu pislikleri alıp götürecek!"

Yüzyılımızın [20. yy.] ilk yarısında doğduğu ve gezezdeki yer darlığını, maddi kaynakların günden güdığını[!] gördüğü halde işi pişkinliğe vurup yaşaevam edenler; bitki örtüsü üzerinden henüz alınhayvanların katil üç 't' [tüfek, trafik, televizyon] an öldürülmeleri işinin önümüzdeki pazartesiye telendiği yerlerde ikamet edenler; bir de dünyasözlerini, Nagazaki bombalanmadan önce söyleızdan belki hesapsız fakat uygun bir zamanlarılarak toprağa katılanlar 'At görmek için ansikekrana ve/ya da dürbüne ihtiyacı olmayanlar n elemanlarıdır.

ırın sırra toynak bastıkları ve tüfeğin omzumuamlusunun ensemize], trafiğin paçamıza, teleözümüze yapıştığı çağımızda "Biz şehir ahalisi" zamanımızın çoğunu zaman alıcı işleri yapakazandıran zımbırtıları satınalmak için çalışdiğimizden hayatımızda acele ve panik hakim; ı değil. Canlıların canlarına ve canlılıklarına lerek yerlerine makinelerin ikame edilmeye nertliğin bozulduğunu anlamak için artık şaekmediği dönemden [19. yy. başlarından] bu

yana atlar da geri geri giderek gözden kayboldular. Yunus balıklarının, kelaynakların, koalaların, bozayıların, su kaplumbağalarının, alageyiklerin, zebraların, su aygırlarının, yeşil başlı ördeklerin, çil horozların, dağ tavşanlarının... da şehirde izlerine rastlanmıyor. Onları belki hayvanat bahçesi tabir ettiğimiz hayvan hapishanelerinde görmek mümkün. Yine de atlarla insanlar arasındaki münasebet sözgelimi baykuşlarla olan münasebetten daha farklı ve işlevseldi. "Erin ağırını hafifini at bilir"di; "At sahibine göre kişner"di; "Uysal atın çiftesi pek olur"du; "Kuş kanadıyla, adam atıyla" idi. Modern yerleşim merkezlerinin şehir, metropol ya da megapol olmaları atların kurban edilmesi ile mümkün hale geldi. Bu bakımdan atların insan hayatının dışına itilmeleri ayrı bir önem taşır.

Milattan önce 2000'li yıllardan beri araba çeken atlar, 19. yy.'ın başında araba tarafından ekarte edildi; araba, atı ezip geçti.

Melekleri omuzlarımızdan atıp, atın sırtından atladık. Savaş meydanlarında yandaşlık, yollarda yoldaşlık eden at, insanı belki de en çok şımartan hayvandır. Asalet duygu ve düşüncesini pekiştiren attır. At, canlı olması bakımından hiçbir motorlu taşıtın olamayacağı derecede cana yakındır.

Şimdi ise atlar ölü ya da diri, üç "t"den birinde [belki de üçünde birden!] barınmaktadır: Tarih, toprak ve/yahut taşra. Duygusallık ve ikiyüzlülük göreneklerimizden ve de modern açgözlülüğümüzden yakamızı sıyırmaksızın atlarla yüzleşmemiz imkansız. Motorlu taşıtların, atların yerini pekala tuttuğu inancına ortak olan ve selametin teminatından alabildiğine uzaklaşarak caddeye çıkan ve canını asfaltta bulmadığı halde otoyolda ruhunu teslim etmeye namzet gözükara bireylerin atlarla birarada yaşaması düşünülebilir mi? Besbelli motorlu araçların tekerine çomak sokmakla yetinmeyip modern yaşama koşulları-

nın cana zeval vermede kaydettiği aşamayı yoklamayı denemek gerek. Herkes bir ahırda at yetiştirebilir fakat hiç kimse bir apartman dairesinin balkonunda bunu yapamaz. Demek atların gözden kaybolmasında sadece araba üreticilerinin payı yok. Her türlü endüstriyel mamul üreticilerinin yanısıra servis uzmanları da boyunlarında atların ve atsızların günahını taşıyorlar: Atlar çarpışmak ve infilak etmek suretiyle onlarca insanın ölümüne sebep olmazlar, at tarihinin hiçbir döneminde böyle bir olaya rastlayamazsınız; oysa arabalarla kaza yapılması; doktorların, avukatların, gazetecilerin ve eğitmenlerin ekmek edinmesini, o ekmeğe yağ sürebilmelerini sağlar.

Her yiğidin varoluş koşullarını işaretleyen 'at, avrat, silah' üçlüsü, ilkel azametine rağmen, önce ideolojik hesaplar gereği nobranca karalandı ve itaatkar birey, ölüm saçan bir binek ve zırıltı saçan biricik tüketim arkadaşı ile fakat tamamen savunmasız olarak ortada bırakıldı. Çok özel bir teselli arayışı içinde süsüne süs katmak isteyen yurttaşlar ise süs köpekleri edinerek aynı zamanda 'hayvansever' sıfatıyla anılmaya hak kazandılar. Terziler, kuaförler, mama imalatçıları, mütehassıs baytarlar... gibi birçok meslek erbabının ihtimamlı ilgisine muhtaç hale getirilen 'şanslı' köpekler, gazete okumak ve vergi ödemek dışında ortalama bir birey hüviyetine kavuşturuldular: Atlar bu numarayı yutar mıydı?

Boynu bükük küheylanlara da it eziyeti yapıldığı oluyor elbet. 29 Temmuz 1981'de İngiltere veliaht prensi Charles'la Lady Diana'nın evlenme töreninde süvarilerin oluşturduğu korteje dikkat: Kortejdeki atların dışkılarının hepsi aynı büyüklükte, pastel tonda, bej ile sarı arası renkte ve pırıl pırıldı; göze batmadıkları gibi, törene katılan şık bayanların yumuşak renklerdeki giysileriyle de uyum sağlamışlardı! Daha sonra, kraliyet atlarının televizyon ekranında hoş görünecek renkte/biçimde dışkılamaları için bir hafta boyunca özel haplarla beslendikleri

ortaya çıktı!

Hz. Ali'nin, Köroğlu'nun, Napolyon'un, Red Kit'in hattâ Cin Ali'nin At'ı "artık ölmüş olan at"lar arasından akla ilk gelenler. Milano Dükü Sforza'nın babasının atını da unutmamak gerekir. İyi bir binici olan, hattâ kendine ait ahırlarında atları sabırla eğittiği bilinen Leonardo Da Vinci [Tecrübe Havarisi], Milano Dükü Luovico Sforza'ya mektup yazarak dükün babasının at üstünde bir heykelini yapmayı va'detmişti. Fakat Sforza heykeli hiçbir zaman yapılamadı. Geriye sadece Leonardo'nun taslak çizimleri kaldı. Heykelin kilden bir modeli yapılmıştı, lakin Dük Luovico o dönemde Fransa'ya karşı başarısız bir savaşı sürdürdüğü için heykele gereken tuncu ayıramadı. Fransızlar zafere ulaştıklarında kil modeli atış talimi yapmak için kullandılar.

Günümüzde bir arabanın arka koltuğunda doğmak ve ön koltuğunda can vermek normal hale geldi. Yaşadığımız şehirler arabaların hareket ve/ya da park etmelerine uygun şekilde düzenlenmekte. Yayalık tam anlamıyla yürekler acısı bir durumu ifade ediyor. Yayaların öl-dürülmeye müstahak olduklarına dair gizli bir kanı 'yürürlükte'. Bu kanı doğrultusunda hayvanlar yayalıklarının cezasını çektiler ve hâlâ otoyollar kedi-köpek-kurbağa kalıntılarıyla dolu. Ezilmiş hayvanlar, otoyolların belirleyici özellikleri arasında. Atlar ise 'binek'lik vasıfları silikleştirildi-ği için yaya durumuna düştüler ve onların da imhasını ertelemek anlamsız hale geldi, çünkü arabaların yerlerini daraltıyorlardı.

Dünyada yarım milyar civarında araba var. Bunca arabanın varlığını petrol ve maden kaynaklarını tüketmekteki azmimize borçluyuz. Atlar soylu varlıklarını yağmur sularından içerek sürdürürlerdi. Arabalar ise asit yağmurlarına yol açıyorlar. Sanayileşmiş ülkelerdeki hava kirliliğinin % 70'ine arabaların çıkardığı zehirli gazlar

sebep oluyor. Bunların yanısıra trafik kazaları sürekli bir dünya savaşı varmış gibi etrafı cesetlerle dolduruyor. "Trafik kazası" ifadesi, trafikte can kaybının kaçınılmazlığı düşünülürse, son derece komik. Arabalar şu veya bu oranda benzinin yanı sıra bir miktar da kanla yürüyorlar. Bu, bütün saygıdeğer motorlu taşıt sürücülerinin bilmesi lazım gelen bir kuraldır. Araba kullanırken can verenlerin çoğu, araba kullanmak için can atanlar arasından çıkıyor, ne tuhaf.

Eskilerin "demir at" adıyla andıkları tren de arabaların saltanatını gölgele-ye-miyor. Aslında gölgeleyebilir. Dünyada araba başına taşınan insan sayısı 1,3'tür yani 400 kişiyi taşımak için 300 araba gerekmektedir. Bu da 5000 m. uzunluğunda bir kuyruk demektir. 150 m. uzunluğunda bir demir at aynı işi ekonomiye ve çevreye çok küçük bir maliyetle yapabilir.

Atların hipodromlarda koşturulmasından tuhaf sonuçlar çıkaranlar da atın binicisinden kaçıyor olabileceği ihtimali üzerinde durmuyorlar-durmayacaklar. Modern zamanlarda mecaza dönüşen atlarla en içten ilgiyi şairler kurmuştur: Ne diyordu Sezai Karakoç? "...Atlarını yalnızca atlarını cana yakın buldum / Öpüp çıkıp gittim yelelerini"

BİR İNSANIN AT OLMASINI GEREKTİRMEZ, AHIRDA DOĞMASI

Euathlus'un hukukla iştigal edebilmesi için hitabet dersleri alması gerekmektedir. Euathlus, sofist filozof Protagoras'a gider ve "Bana hitabet dersleri verir misiniz?" der. Protagoras, Euathlus'a ders vermeyi kabul eder ve bir anlaşma yaparlar. Bu anlaşmaya göre Euathlus ders ücretini, kazandığı ilk davanın ardından ödeyecektir. Ancak Euathlus eğitimini tamamladıktan sonra herhangi bir dava üstlenmez. Ders ücretini tahsil etmek için ölünceye dek beklemeye hiç de niyeti olmayan Protagoras, Euathlus'u mahkemeye verir. Protagoras, kulaklara bayram getiren belagati ile şöyle der: "Bu davayı kazanırsam Euathlus ders ücretini bana mahkeme kararıyla ödemelidir; eğer Euathlus kazanırsa anlaşmamız icabı ödeme yapması gerekecektir!" Euathlus ise hitabet derslerini boşuna almadığını kanıtlarcasına "Hayır!" diye gürler, "Bu davayı ben kazanırsam mahkeme kararı, ders ücreti yükünü üzerimden alacak; fakat kaybedersem henüz bir dava kazanmadığım için, anlaşmamız gereği, ücret ödemem gerekmeyecektir."

Akılsızca bir zeka gösterisinin elbirliğiyle alkışlandığı yerde geçici ve ahlaksızca bir dayanışmadan başka

bir şey yoktur. Vicdansızlığın kaygan pistinde; sağlamlığını ve yekpareliğini yitirmiş atraksiyonel bir nezaketle birbirini esenleyen uzlaşma yanlısı bireyler, kendi çıkarlarından başka bir şeyi temsil etmedikleri için aynı zamanda toplumun ve toplumsal eylemin sahteliğini titizlikle örtbas ederler. Ahlaki sorumluluğun kesin reddi anlamı taşıyan konformizm, haksızlığın cicili bicili ambalajlar içinde [çok derinlerde] 'korunmasına' bağlıdır.

Etiyopya'da her gün 500 kişi açlıktan ölüyor ama modern ulaşım ve iletişim araçlarının hızı o insanlara yardım götürme düşüncesinin zihnimize ulaşmasına bile yetmiyor. Sevgisiz bir barış ve nefretsiz bir savaşın birarada yürüdüğü hayat, ölümcül bir spor haline geldi. Haklı olma çabası mana ve ehemmiyetini yitirdiğinden midir nedir, haksızlığa uğramak kimseyi şaşırtmıyor. Dikkatler dağınık; aksi takdirde açgözlü bir kör gibi davranmak imkansızlaşırdı.

Yoksullara ve mazlumlara lütfedilen gülümseyiş ve/ya da bozuk para miktarının, [bu yatırım eldeki mutluluk reçetesinde sıkı kurallara bağlanmadığı ve kişisel ekonomik ayrıcalıkla ilgili amaçlara ulaşmakta zorunlu bir dolayım işlevi görmediği sürece enayilik anlamına geleceği için] aşırı dozda olmaması önemlidir. Yani mutluluk "Bugün Etiyopya'da çoğu çocuk 500 kişi öldü" diyen spikeri duyar duymaz 'hızla' kanal değiştirmeye kuvvetle bağlıdır. Yoksul yetimler yararına düzenlenen eğlencelere katılıp, ölmek bilmeyen ebeveynin ve doymak bilmeyen çocukların birer problem olarak portresinden bahsedilmesinde bir beis yoktur. Pazar günü biraz iyi vakit geçirebilmek için balık avlamaya çıktığında oltana bir gencin cesedi takılırsa onu tereddütsüzce suya geri bırak; böylesi her ikiniz için de daha iyi olur, hem o da senin için aynı şeyi yapardı.

Dünyaya baktığında; intihara meyilli Fransız polis-

ler, cinnet geçirip sağa sola ateş açan Amerikalı vergi mükellefleri, söylediği yalanların birbirini yalanlamasını engelleyemeyen Türk siyasetçiler, yeni çıkan bir oyuncağı satınalmak için oyuncakçıların önünde yatıp kalkan Japonlar, toplu mezarlara sürüklenip fırlatılan Müslüman Çeçenler, sokağa başörtülü çıkması devletçe yasaklanmış Faslı anneler-kızlar... gören ve ilginç bir vaka olmanın prestijini kullanan sistem aleyhtarları da bizzat sebep oldukları politik can sıkıntısının astronomik faturasını ödeyeceklerdir.

Brezilyalı Marko ve Roberto de Solisa adlı kardeşler şiddetli geçimsizlik dolayısıyla didişirlerdi. Birgün, Marko'nun gözü kararır ve kardeşinin kafasına bir kurşun sıkarak onu öldürdü; fakat Marko ile Roberto yapışık ikiz oldukları ve aynı dolaşım sistemini paylaştıkları için beş dakika sonra Marko da Roberto'nun yanına vardı.

Terörün temelinde 'minik' haksızlıkların yer aldığını gözden kaçırarak ve aktüel zulme göz yumarak varılan katmerli mutabakat, modern bir ahırda doğduğu için ömür boyu at gözlüğü takmayı ve zalimleri sırtında taşımayı gerekli sayanların evcil [ya da ahırcıl] olduğu kadar düpedüz kendini inkara dayalı gayri meşru münasebetlerini çerçeveler. Eşkali belirsiz iktidar karşısındaki haklı ve tutarlı her itiraz, budalaca bir kapris diye nitelenip küçümsenecek tarafı yoksa [tam da bu yüzden] kamçı efektleriyle bastırılır.

Neji Bejaoui [39], 2 Haziran 2000 günü içinden yükselen yasadışı sesi dinlemiş ve tam yirmibeş çocuğu silah zoruyla rehin almıştı. Kendini ağırdan satan bir acemilik içinde Lüksemburg halkından ilgi ve şefkat talep ediyordu. Fırtınaya körükle gidilmeyeceğini bilen polisler ve çocuklarının tek parça halinde olay yerinden kurtarılmasını uman ebeveynler, Bejaoui'nin aklını başına toplaması için dua ediyorlardı. Derken, bir kameraman, suçluya yaklaştı ve eğer dışarı çıkarsa canlı yayında derdini anlatmasını sağlayacağını va'detti. Bejaoui tutsaklarından birinin şakağına dayadığı silahıyla dışarı çıktı ve kamera karşısına geçerek kendinden bahsetmeye başladı. Daha sadede gelemeden kolundan ve omuzundan vurulan şantajcı yeri öptü. Kameraman aslında bir özel tim üyesiydi ve kamerasının arkasında bir tabanca gizliyordu!

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu [IFJ] Başkanı Aidan White ise "Adli olaylarda polisin dürüst davranması gerekir. Bu taktik, bundan sonra meydana gelecek olaylarda gazetecilerin hayatını tehlikeye sokar" diyerek Lüksemburg polisini kınadı.

Bana kalırsa Bay White'ın demeci fasaryadır; ka-

meranın, gerçeğin görülmesini sağlayacak açıyı işgal altında tutan ölümcül bir silah olduğunu anlamamızı kolaylaştıran bu olay, pek hoşuna gitmemiş sanırım. Gerçeğin cesedini soyanlar, kendileri hakkındaki gerçeğin ortaya çıkmasını istemezler elbette.

Medya, hakikatin katledilmesine aracılık ediyor ve hem katilleri hem de cinayetin sebeplerini gözden gizleyebiliyor. Görüntü bolluğundan kaynaklanan sansür sayesinde, hakikatin ayarıyla oynuyorlar ve asayiş belalı bir yoldan sağlanıyor. Felaketin belirsizliği yüzünden, hafifletici sebepler aramak boşuna. Katillerin, suç ortaklarının ve cinayet sebeplerinin bilinmesi halinde hafifletici sebepler gündeme gelebilir ancak. Şu durumda yalnızca ağırlaştırıcı sebeplerden söz açmak mümkün; ağırlaştırıcı sebepler ve hafifletici sonuçlar!

Zamanın hızlanması ve vaktin daralması ile ortaya çıkan kitlesel panik, yeni dünya düzeninin ayrılmaz bir parçası ise bunda enformasyon zehirlenmesinin payı büyüktür. Dünyalılar, hızla kendi kusmukları içinde fosilleşiyor!

Dağıtmayayım [mevzu fazlasıyla dağınık zaten], insanın, dünyanın ve gerçeğin hafiflediğinin delillerine bir bakalım.

1] İnsan öylesine hafifledi ki, tartışmak [yani iki kişinin karşılıklı olarak birbirlerini tartmaları] imkansızlaştı ve insanları hafife almak [kendikendini doğrulayan] doğal bir eğilime dönüştü. 2] İnsan artık daha kolay taşınmakta, nakledilmektedir. Trenler, otobüsler, uçaklar, gemiler gemi azıya almış; yer çekimi ve mesafe ile ilgili sorunlar halledilmiş durumdadır. 3] Zekaya [gizli] güvensizlik yüzünden bilginin hararetle makinelere kaydedilmesine dikkat. Böylelikle insan bilgi taşımaktan ve işlemekten kurtulmuş[!] kuş gibi hafiflemiştir. Hafızanın birinci fonksiyonu, sahibini yanıltmak oldu yani hafızasına güvenenlere kimsenin güveni kalmadı. Dolayısıyla, insanın insana

NEDEN KİMSE KAPISINA "CİCİ KÖPEK" LEVHASI ASMIYOR?

Kazak halk efsanelerinden biri, 'kurmay' adı verilen bir kuşun yumurtalarından köpek yavruları çıktığından söz eder. Francis Bacon da [1561-1626] "Şairler söylentiyi bir canavar yaparlar" yazmış. Dünyada ilk gazetenin Anvers'te Abraham Verhoeven yönetiminde, Bacon tam kırkdört yaşındayken çıkarıldığı, Wettlycke Tidinghe adlı bu gazetenin ayda iki defa, üstelik Fransızca ve Flamanca basıldığı göz önüne alınırsa Bacon'ın neden gazetecileri değil de şairleri canavar yapıcı yaptığı açıklığa kavuşur. Gezegenimizde, Bacon'ın okuyabileceği gazeteler 1620'li yıllarda ortaya çıktı. Yani İngiliz düşünür, gazeteleri ve gazetecileri yakından tanıma fırsatı bulamadı. Karl Kraus [1874-1936], Bacon'dan daha az yaşamış ve Alman olmasına rağmen, gazetecilerle şairler arasında mukayese yapabilecek imkana sahipti; dahası "Der journalismus dient nur scheinbar dem Tage..." ["Gazetecilik, yalnızca görünüşte güncelin hizmetindedir. Gerçekte ise gelecek nesillerin zihinsel hassasiyetini tahrip eder"] diye söyle-n-miştir.

"Geçmişte kaldı bütün bunlar / Bana bugünden bahset Sezar!" nakaratını bütün gazete okurları az çok

bilir; siz bu şarkıyı söylemeyesiniz diye hemen bugüne geliyor ve soruyorum: Evcil hayvan besliyor musunuz, besliyorsanız kaç tane, aralarında bir tanecik olsun köpek de var mı ve gazetenizi [tıpkı filmlerdeki gibi] salondaki koltuğunuza getiriyor mu? Cevabınız evetse sorularıma bir ilave yapmak isterim: Gazetelerde çıkan, köpeklerle ilgili haberleri takip ediyor musunuz? Benim [gazetemi ya da terliklerimi getirecek] bir köpeğim yok, hiç olmadı. Buna mukabil, köpeklerle ilgili haberleri mümkün mertebe okurum. İşte size birkaç örnek:

1] İtalya'nın Arezzo Kasabası Belediyesi, sokakların temiz kalmasını sağlamak amacıyla, köpekler için ücretsiz plastik külot dağıtmaya başladı. Şimdiye dek üçbini aşkın külot dağıtan Belediye Başkanı Salvatore İlliano, konuyla ilgili gerekli titizliği göstermeyen köpek sahibi vatandaşlara ağır para cezası verileceğini açıkladı.

2] Tokyo'da gerçekleştirilen Asya Uluslararası Köpek Şovu'nda köpek sahiplerine çeşitli kategorilerde ödüller dağıtıldı. Üç yaşındaki Chihuahua adlı köpek, Japon Kennel Kulübü'nün 90. yılı kutlamalarında binikiyüzon ziki yarışmacı köpeği geride bırakarak 'En Güzel Dişi Köpek Ödülü'nü kazandı. Minik Chihuahua yarışma sonrasında da koca kupasının içinde kameralara poz verdi.

3] Almanya'da köpekler posta teşkilatını felce uğrattı. Postacıların kabusu haline gelen köpekler 1998 yılı boyunca 849'u postacı olmak üzere üçbinden fazla Alman'ı ısırdılar. Postacıların basın sözcüsü Nobert Schafer, ısırılan postacıların en az üç gün hastanede yattığını, köpeklerin bu postacıları tanımaması için hazırlanan yeni üniformalar için onyedimilyon mark harcandığını söyledi.

4] Polonya İçişleri Bakanlığı, onbir köpek türünü 'saldırgan köpekler' listesine aldı. Bakanlığın yaptığı açıklamaya göre, listedeki türlere mensup köpeklere sahip olanların, tez vakitte yerel yetkililerden izin almaları, ev-

lerinin girişine 'dikkat, tehlikeli köpek var!' panosu yerleştirmeleri, köpeğin bahçeden çıkmasını önlemek için bahçe çitlerini yükseltmeleri ve sağlamlaştırmaları gerekiyor.

Çobanların ve kuş ya da tavşan avına çıkanların sayısındaki çıplak gözle görülür azalma ile ters orantılı olarak süs köpekleri ve bekçi-polis köpeklerinin sayısı artmaktadır [sokak köpeklerinin durumuna henüz akıl erdirebilmiş değilim]. Biz, metropol 'sakinleri', bizi mutlu kılabilecek her şeyin burada bulunduğu ve onların hatırına bazı şeylere razı olmamız gerektiği kanaatini ithal ettiğimiz zamanlardan beri, 'itle dalaşma köpekle dolaş' ilkesini de benimsemeye başladık. Birbirimizle güvenli bir iletişim kurmamızı engelleyen çıkar savaşımı, bizi meçhul hayvanlara isimler takıp onlara hitap etme, kendimizden bahsetme durumuna getirdi. Hayvan sevgisinin ürkütücü dev boyutlara ulaşmasına karşılık, insan sevgisinin de kısır ve ahmakça klişelerle bezenerek yıkıcılığın kılıfı olarak kullanıldığı yani dehşetengiz ikiyüzlülüğün herşeye sirayet ettiği bir 'hesaplı kuduzluk' yaşanıyor.

Arezzo Kasabası'nda yaşayan köpeklerin plastik don giymek istediklerinden kuşkuluyum şahsen; minik Chihuahua'nın kendini Asya'nın en güzel dişi köpeği kabul ettiğine pek ihtimal vermiyorum; Almanya'daki ısırgan köpeklerin çenelerini tutacaklarını sanmıyorum; Polonya'da bulunan, sözgelimi, Pitbull ya da Rottweiler cinsi köpeklerin de adlarının yer aldığı kara listeyi okuyacaklarını kimse iddia edemez. Bu arada, polis köpeklerinin de sürdükleri izlerin yasallığını umursadıklarını düşünmüyorum.

'Dikkat Köpek Vaurrrrr!' levhaları, ister Tanrı misafiri, isterse mesleğine sanatsal bir saygınlık kazandırmış bir kiralık katil olsun her kimseyle kurulması muhtemel diyalogu baştan savma niyetinin ifadesidir: "Televiz-

yonumla ya da bahçe kapımla aramda köpeğimden başkasını [özellikle de seni] istemiyorum" demektir. Köpeğine yüksek sesle gazete okuyan her duyarlı birey ve sahibine gazete okuyan, çizgi film kahramanı köpekler bu levhaların arkasında gül gibi geçinip giderler.

Müstakil bir münasebetsizlik sembolü olan noel babanın öteden beri sahtekarlık sınırları dahilinde yürüttüğü hedonik hesapları kabartmaya matuf terör, medyanın emperyalist zevzekliğinin güvencesiyle desteklenerek enteresan bir düzeye yükseldi. Ve 24 Aralık 1999 günü Reuters ajansı Doğu Timor'un başkenti Dili'de elinde otomatik tüfekle devriye gezen güneş gözlüklü bir noel baba fotoğrafı yayımladı. Aynı gün Beyaz Saray'ın bahçesinde Bill Clinton'ın, [adını bilgisayar şifresi olarak kullandığı, dünyaca ünlü] biricik köpeği Buddy'le cilveleşen bir başka noel baba daha vardı [ki anonim bir FBI ajanı olduğu için pembe burnuyla havayı koklamayı ve lacivert gözleriyle sağı solu yoklamayı ihmal etmiyordu]. Bütün bunlar olurken Hüseyin Bulut da boş durmuyordu tabii: Antalya'da Ramazan davulculuğu yapan Bulut, noel baba kostümüyle ortalıkta dolaşıyor ve davul çalıp mani okuyordu! Bulut, dünyanın ilk 'spor ayakkabılı ve sakalsız noel baba/Ramazan davulcusu'ydu.

Herhangi bir anlamı temsil, teslim ve/ya da tespit etmek yükünün üzerimizden alınmasıyla hem kesinlik hem de süreklilik kazanan panik, zihinsel/duygusal bir tekabüliyetin felaketle sonuçlanacağını tehditkarca vurgu-

layan çağcıl noel 'babaların' birbirlerinin üstüne attıkları evladıdır. Ne ise o olmaktan çılgınca kurtulma çabası çizgi roman kahramanlarını da kapsayan yaygın bir tutuma dönüşünce, kriterlerin yit-iril-mesinden doğan kriz içinden çıkılmaz bir karikatür haline geldi. Reddedilecek ya da kabul edilecekler arasındaki ayrım, ehemmiyetin iflasıyla eş zamanlı olarak ortadan kalktı: "Önemsiz olan neyi tercih ettiğin değil, bizzat sensin; demek cinayet işleyip intihar edeceksin, vız gelir tırıs gider [ya da tam tersi]!"

Noel baba buzdolabında yıllarca sakladığı [şüpheli] hediye paketlerini çocuklara dağıtan saftorik ve şakrak bir moruk veya en azından 'zararsız' bir zırva figürü iken bir anda evrilerek alkolik örgüt lideri, gedikli bilgisayar korsanı, kleptoman itfaiye şefi ya da ne bileyim, yemeklere gizlice tüküren kibar garsona filan dönüşüyorsa artık 'hız'la tanımlanan statükonun bekçilerinin keyfi gıcır demektir. Çünkü tektipleşmeyi başka bir bağlama kaydırarak, her türlüsü kabul gören değişimi de sağlayabiliyorlar. Statükonun hızı, soruların saçmalığıyla cevapların yetersizliği arasındaki yarışın kızışması oranında artar. Seçeneklerin sahteliği, zulme destek vermekten daha üstün bir hilenin imkansızlığı bahanesine açılır. Masum eğlenceler [ne demekse] katliamın ama bilhassa hakikatin örtbas edilmesindeki başarının bir parçası ise bunda vergi mükelleflerinin kabahati olduğunu düşünmek hatadır, hele ki vergi mükellefiyseniz.

Washington'daki Soykırım Müzesi'ne girerken yaşı, cinsiyeti ve görüntüsü sizinkilere denk bir soykırım kurbanının fotoğraflı kimlik kartını alırsınız. Üç katlı sergiyi dolaşırken bu kartı önünüze çıkan bilgisayarlara sokup 'yerine geçtiğiniz' talihsiz bireyin başına gelenleri izlersiniz. Sonunda vurularak, zehirli gazla veya yakılarak ölürsünüz; açlıktan ya da tifüsten ölmek üzere kalabalık bir koğuşa kapatılmanız da mümkün. İşin kötüsü her taraftaki video cihazlarına bağlı ekranlarda kitle imha grupla-

rının insanları kurşuna dizmesini, işkence sahnelerini ve hendeklere doldurulan cesetleri seyrederken gofretinizi yiyip kola içmekte zorluk çekersiniz. Yine de bu soykırım lunaparkından ayrılırken herkes gibi siz de çıkış kapısının yanındaki çöp kovasına gofret ambalajı ve kola kutusunun yanısıra kimlik kartınızı da atıp arabanızla uzaklaşabilirsiniz!

İnsan kılığındaki bayat çerezler olan noel babalar terörist bir kafa karıştırma örgütünün militanları, katliamlar ise geçerken uğranabilecek eğlence merkezlerindeki şovların malzemesi olabiliyor. Hakikatin kaderiyle bu derece oynanmasından huzursuzlananlar, Yürüyebilen Yaralılar Kulübü'nün [anti-jurnalist cephe] doğal üyeleridir. İnsan bu dünyada ya [bir nevi] yaralı ya da [bir nevi] ölüdür zaten. Üyelerin bir diğer alamet-i farikası da noel baba sevecenliğiyle sunulan kömürleşmiş iletişim araçlarını yakarak ısınmalarıdır; içinde yer aldıkları ve kaçınılmaz olarak labirenti andıran siperden yükselen alevler, aynı zamanda [Kızılderililer'in duman işaretleri gibi] bütün mazlumlarla barışçı bir diyaloga dünden hazır olunduğunu işaret eder. Beton çölü yeryüzünde Yürüyebilen Yaralılar'ın vahası, kitlesel üretim-tüketim mekanizmalarının yan ürünü kurşun geçirmez vurdumduymazlığın güvenli kıldığı kamusal alandan çıkınca girilen, sponsorların [vaftiz babaları] esamisinin okunmadığı bu yasak bölgedir. Kaotik bir yerlilik duygusuyla gerçekleştirilen her hamle, uygarlığın parolasını bilmeyenlerin yedikleri kurşunun ölümcül etkisini giderebilmekte ve böylece yaralıların gözüne fer dizine derman gelmektedir:

"Hey ahbap, o üstündeki ne?"

"Hırka."

"Onun üstündeki?"

"Yama."

"Onun üstündeki?"

"Kahve lekesi."
"Onun üstündeki?"
"Kulüp rozeti."
"Onun üstündeki?"
"Kurşun deliği."

HAYALLERİNİN KAHRAMANI SENİN TABAĞINDAN YER!

Eğer yaşadığınız şehir işgal altında ve/ya da adım attığınız yer mayın döşeli ise kaygılanmanız gereksiz. Bu yıl [1998] altmışıncı yaş gününü kutladığımız bir hemşehrimiz sizi koruyacak, icabında kurtaracaktır. Nitekim kendileri, Bosnalı çocuklara mayından nasıl korunacaklarına dair bilgiyi veren kişidir. Söz konusu etkin ve etkileyici şahsın adını Joe Struster ve Jerry Siegel, [göz kamaştırıcı, üstün güçlerini vurgulamak üzere] Superman koymuşlar. Mermiden daha hızlı hareket edebilen; ileri görüşlü; uçma girişimleri başarıyla sonuçlanan; iyilerin dostu, kötülerin düşmanı; sosyal ve kişisel sorunları çözmekte mahir; içimizden biri... Superman!

XVIII. Yüzyıl'da İngiliz hiciv gravürlerinde tasvir edilen kişilerin ağızlarından çıkarılan cümleler, bu çalışmalara kaydediliyordu. Bu dönemde William Hogarth [1697-1764] olayların komik ve çelişkili yönlerini anlatırken figürleri öyle farklı ve abartılı bir biçimde çiziyordu ki onun illüstrasyonlarına ayrı bir ad verildi: Karikatür, yani 'kötü taklit'. Karikatürün ve çizgiromanın babası işte bu Hogarth'tır. Yüzelli sene kadar sonra Birleşik Devletler'de önce New York World gazetesini yöneten Joseph

Pulitzer, sonra da New York Journal'ın başında bulunan Rudolph Hearst, gazetelerinin pazar eklerinde çizgiroman tarzında çalışmalara yer açtılar; niyetleri tirajı artırmaktı. Çizgiroman'ın, toplumun ellerini eleştiri suyu ve mübalağa sabunuyla yıkamayı bırakması, böylece karikatürden kopmaya başlaması da bu döneme rastlar. Bu kopuşun öncüsü ise Windors Mc Cay adlı çizerdir.

Popülist bir etkinliğe dönüşerek son şeklini alan çizgiromanın, gazetenin eline doğmuş olması ilginçtir; dahası Superman bile bir gazetecidir [röportaj muhabiri Klark Kent]. Tıpkı foto muhabiri Örümcek Adam [Peter Parker] ve Tenten gibi. Nasıl ki gazeteler özerklik ve özgünlükle; siyasanın ve piyasanın getirdiği mecburiyetler nispetinde irtibatlı iseler, çizgiroman da sanatın bu ön koşullarını yerine getirecek güçlerden mahrum doğmuştur. Nitekim 1920'li yıllarda yayınlanan çizgiromanlarda müreffeh Amerikan ailelerine yönelik sempatik, zararsız ve rahatlatıcı konulara yer verildi [Hürriyet gazetesinde 'Fatoş' adıyla hâlâ yayınlanan 'Blondie' buna örnektir]. 1929'da Amerikan borsasında yaşanan bunalımla birlikte insanları bu kargaşadan mümkün mertebe uzaklaştırarak avutacak öyküler yazılıp çizildi. Sosyo-ekonomik politikaların eleştirisine iktidarın ve basının tahammülü yoktu. Borsa kriziyle birlikte belirginlik kazanıp süreç içinde semiren suç şebekeleri ve Amerikan toplumunda yaşanan ağır bunalım, saçmasapan bir adalet sembolü olan Superman'in dünyaya gelmesine yol açtı [1938]. Niteliksiz insanların reel fakat legal bedbahtlıklarına sürreel ve gerekirse illegal çözümler getiren karton uzaylı, uçuş seferlerine öyle bir başladı ki, onu tutabilene aşkolsun. İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan askerlerinin moral bulması için bir yığın süper kahramanın cirit attığı çizgiroman dizileri hazırlandı. Fransa'da naziler ve nazi sempatizanları da gençleri etkileyebilmek maksadıyla haftalık çizgiroman dergileri çıkardılar ve 1943-44 yıllarında bu

dergilerin tirajı yüzbini aştı. Bu arada Mussolini, Mickey Mause dışındaki bütün Amerikan çizgiromanlarının ülkeye girişini yasaklamıştı. 60'lı yıllara gelindiğindeyse toplumun kurtuluş hayalleri daha sofistike bir görünüm kazandı ve böylece pitoresk 'problemli süper kahramanlar' dönemine girildi. Örümcek Adam [Spider-Man] gibi kendi söküğünü diken, faturalarını ödemekte zorluk çeken, halasının ördüğü kazağı giyen, dahası kitap okuyan bir kahraman gerekiyordu artık.

Türkiye'de ise çizgiromanın neden/niçin/nasıl türeyip tüketildiğinden ziyade karikatürün politik kullanımına dikkat çekmek isterim. Cumhuriyet tarihi boyunca politikacılarımız gerek beceriksizce oluşturulmuş abartılı imajlarının, gerekse batılı meslektaşlarının tartışmaya kapalı kötü taklitleri olmalarının doğurduğu demokratik güvensizlikten nadiren kurtulabilmişlerdir. Özellikle 1960'lardan sonra siyaset 'sahnesinde' boy gösteren üst düzey politikacılar konuşmalarının 'hamakate yepyeni açılımlar kazandıran içeriği, hiçbir coğrafyada duyulmamış aksanları, çizgifilm seslendirmeye elverişli ses tonları, hamurişi suratlarına gizemin yağını getiren tikleri, yüzede ifadeye de yer vermeyen yüz ifadeleri, bağımsızlık mücadelesi veren göbekleri, gülünç/yalan/saçma vaadleri, unutulmaz berbatlıktaki esprileri... ile ete kemiğe bürünmüş özensiz karikatürlerdir. Batıda son politik karikatürler de yerlerini çizgiroman kahramanlarına bırakırken bizim karikatürlerimiz inatla koltuğa yapışıyorlar. Çizgiroman kahramanlarını dört gözle beklediğim sanılmasın, onlar da yasaları halk adına çiğnemeyi huy edindiklerinden vatandaşları yasal düzlemde temsil etmeye değil yasalara rağmen teselli etmeye yatkındırlar çünkü kuralları koyanların dolaylı destekçisidirler.

Çizgiroman, çizginin imkanlarını kullanarak sinemaya özgü güçlere talip ve sahip oldu. Romanın imkanlarıyla da edebiyatın alanına el attı ve bir daha da oradan

elini çekmedi. Bu iki kanaldan hayatı yansıtma ve daha da ileri giderek dönüştürme gücü kazanmış bir yapı haline geldi; hayatın içinde yerleşik bir unsur olarak belirginleşti. Mizah, savaş, bilim-kurgu, arkeoloji, tarih... çizgiromanın konuları arasına dahil oldu. Ve çizgiroman büyük bir kadroyla üretilen, çeşitlilik arzeden ve yan sanayisi olan bir sektöre dönüştü.

Fransız L'Express dergisinin yaptığı bir araştırmaya göre çocukların hemen hemen yarısı Batman'in sahiden var olduğuna inanıyor. Demek ki bu çocuklar, Batman'in öneri ve uyarılarını dinlemeye hazırlar. Peki ya büyükler? Onlar da hazır! Tabiatsever, gizemli ve on kaplan gücünde olan Phantom [Kızıl Maske]; hayvani karizmasıyla Jane'in kalbini ve ondan da önce orman ahalisinin lojistik desteğini kazanan Tarzan; entelektüellik ve araştırmacılığın seçkin örneği Martin Mystere ve daha birçok çizgiroman kahramanı yetişkinlere nasihat yüklü mesajlar iletmeye adanmışlardır.

Çizgiromanın sinema ile edebiyatın arasındaki büyük boşluğa kurulup spekülatif bir sanatlık iddiasına ve sahte ya da çalıntı edebî kalitelere aynı anda temas etmesi, konformizmin ihtiyaç duyduğu bulanıklığı yedekte tuttuğunun göstergesidir. Sinema filminin sürekli olarak gözden ve elden kaçarak izleyiciyi pasifize eden seyri, izleyiciye 'okuyucu' payesi sunularak; edebiyatın, okura yoğun ve aktif katılım şartı koyan yapısı ise okura 'izleyici' konforu sağlanarak çizgiromandan dışlanıyor. Çizgiroman takipçilerini okur mu, seyirci mi saymalıyız? Orası belli değil. Neresi belli? O da belli değil.

Güvenlik güçlerinin 'normal' insanlardan oluşması nedeniyle ortaya çıkan yetersizliği gideren 'süper' kahramanlar, süperliklerini ve kahramanlıklarını, kağıt üzerinde meşrulaştırılmış fakat gerçekte medya patronlarının lehine işleyen bir şiddete borçludur. Atraksiyonel bir

şiddet uygulamaktan başka çaresi kalmayan bu yurttaşlar, süper güçlere sahip olmanın getirdiği süper sorumluluklarla yıkıp-dökerek asayişi sağlamaktadırlar. Yıpratıcı mesleklerine rağmen hiçbiri emekliliği düşünmemekte ve çoğu yüz yaşına merdiven dayamış, seçkin bir kesimin bu fedakar mensupları 'şehri' korumaktadır. Tuhaftır, süper kahramanların güya savaşıp durdukları kötü yaratıklarla, çizgiromanın üretici ve satıcıları arasında şaşırtıcı bir benzerlik vardır. İşte bu süper çelişki, bizim uyurgezerliğimizi kendi ticaretinin dinamosu kılanların yüzünü maskeler. Hayalî kahramanlar bizim tabağımızdan yedikçe patronlar göbeklenirler.

Üstünde açık renk şeritler bulunan, siyah postlu, anal bezlerinin salgıları sayesinde çok pis kokular yayabilen bir memeli olan çizgili zorilla ile çizgiroman kahramanlarını birbirine karıştırmamak gerektiği, çizgiroman izleyici-okurları tarafından gayet iyi bilinen bir gerçektir. Çünkü çizgili zorilla sadece kemirgenler ve kuşlarla beslenen etçil bir kokarcadır ve bizden çok uzakta yaşayan fotojenik bir mahluktur. Değerli hemşehrilerimiz çizgiroman kahramanları ise fotojenik ve etçil olmakla kalmaz, aynı zamanda otçuldurlar da...

"Bu maceranın sonu"

İyilikten maraz 'doğuran' bir toplumda laf 'ebeliğinin' yaygınlaşması mukadder; laf ebeliğinin [araştırmacı-gazeteciliğin] girla gittiği bir gezegende iyilik ve marazın, iyi ve arızasız bir şekilde kavrandığını iddia etmekse müşküldür. Yani marazi bir iyilik telakkisine sahip kimselerce yapılan iyilikten doğan marazın kökü, mezkur iyiliğin dahilindedir. Dünyevi bir karşılık beklentisi ile girişilen işlerden [ticari alışveriş, materyal/moral rüşvet vs.] memnuniyet hasıl olsa bile bunları iyilik diye nitelememiz uygun düşmez, zira iyinin tanınmasını zorlaştırmak ve/yahut ahalinin kafasındaki, konuyla ilgili dosyaların yerlerini değiştirmek uzman laf ebelerinin uğraşıdır.

Tuzağa konulan peynir, onu yutmak isteyene en fahiş bedele malolur. Bedava sirkenin baldan tatlı addedildiği bir ortamda balın tadı, beleşçilik yoluyla sınır dışı edilmiştir. Muhatabından karşılık umulmaksızın yapılan iyilik seküler bir topluluk için kuşkusuz zeka noksanlığı ve/ya da delilikle [anlamsızlıkla] at başı gider fakat bir öte dünya yatırımı olan iyilik, Müslümanlar nazarında vazgeçilmez faydalarla yüklü bir iştir. Delirmeksizin ve maraza gebe olmayan bir iyilik yapabilmek, ahiret inancı taşıyanlara özgü bir ayrıcalıktır. Müslümanlar'ın birbirlerine

verdikleri varoluşsal kredi ve primleri, hiçbir banka hiçbir müşterisine veremez. İpotek veya rehin yoluyla sağlanan aşağılık güven-cey-e ve lanet faize Müslümanlar'ın ihtiyacı ise bir uskumrunun motosiklete olan ihtiyacı kadardır.

Her günü, bir rehine krizi havasında yaşamamızı nasıl açıklayacağız o halde?

Satınalma fırsatlarından mahrum bırakılanların angaje oldukları bir tüketim kültürünün tahakküm alanında aktüel bir sabotaj tehdidi kesif bir leş kokusu halinde insanların üzerine sinecek ve onları sindirecektir. Ekonomik terimlerle tanımlanan kişisel değeri, tükettiği ürünlere sımsıkı bağlı bir köle masaya cep telefonunu, Marlboro sigarasını, Mercedes'inin anahtarını koyup, üzerinde ancak bazı kimselerin okuyabildiği 'zevksiz, zevzek ve zavallıyım' yazısı bulunan 500 $'lık kravatını hafifçe düzeltiyormuş gibi yapmadan ağzını açamıyor. Neden? Çünkü kendine güvenini elinden alan reklamları izlemiş ve şarkı şeklinde deklare edilen yere zamanında gidip, istenen miktarda parayı bayılarak [fidye ödeyerek] yeniden elde ettiği özgüveni, işte bu tiksinç edevatı gittiği her yerde sergilemesine, ayrıca reklamlarda iletilen yeni tehdit mesajlarında sözü edilen diğer pislikleri alıp üstüne başına sürmesine bağlı hale gelmiştir.

Rehine [Başharf 'R'nin büyüklüğüne bakılıp bir bayandan bahsettiğim sanılmaya.] krizi, bizden biri-leri-nin, başkaları tarafından yasadışı yöntemlerle ele geçirilmesi sebebiyle elimizin kolumuzun yeterince ya da fazlasıyla uzun iplerle bağlanması ile ortaya çıkar. Bizim elemanlar-ımızı ele geçiren kişi-ler- intikam ve/ya da sadece can almak niyetindeyseler bu oylaya rehin almak değil esir almak deriz. Rehin alan, fidye karşılığında rehineyi serbest bırakacağını söyler fakat bu da içimizin ferahlamasına yetmez, tam tersine bizi bunalıma sokar ki rehine krizi işte bu bunalımdan doğar. Yasal yollarla bir eşyayı rehin bı-

rakmak ya da bir gayri menkulü ipotek ettirmek de ekonomik bunalımın ve/ya da bulanıklığın işaretidir. Günümüzün gelişkin iletişimsel karmaşasının ahlaksızlık derecesinde rasyonel mekanizması, kitlenin içinde bulunduğu rehine krizini gözden kaçırmaktadır. Maddi karşılığını tahsil edemeyeceği hiçbir işe girişmeme prensibiyle işletilen sistemin gardiyanlarının [ya da dadılarının] verdiği moralle avunaraktan mevcut sosyal düzeni, gerekirse kendini suçlayarak, savunanların kof itirazlarla yoluma çıkmasına da aldırış ederek lüzumlu bir ikazda bulunmanın vaktidir: Bireyin kişiliği elinden alınarak kitlesel rehine krizine yol açılmış, bu arada kişinin 'kendisi' olmasına giden yol tıkanmıştır. Kitlesel rehine krizinin temelinde, insanların kendilerini 'tek başına' bir şey yapamaz zannetmeleri yer alır; oysa kimse ne tek başına bırakılmaktadır ne de kimsenin kendine gelmesine izin verilmektedir. Medyanın muhatabı olan herkes, kendinin önemsizliğine koşullandırılır. Özgüven, zeka, bilgi gibi kişisel kazançlar medyanın eline geçmiş ve ancak onun öne sürdüğü şartları yerine getirdiğimiz ölçüde bize iade edilecektir. Herkesi tüketime ilişkin saplantılarla biçimleyen medya, insanların satınalma vecibelerini yerine getirmeleri halinde de onları serbest bırakmayı şiddetle reddeder. Çünkü bu kadarı zaten medyanın varoluş mazeretini ve giderek vazgeçilmezlik iddiasını desteklemektedir. Asıl iş yani nispeten daha somut ve şantaj da içeren bir rehine krizi bundan sonra başlar: Medya yetkilileri zımnen ve/ya da alenen, kendi kişisel değerinden ümidini kesmiş seyircileri avucunun içine aldığını ifade ederek patronlara şantaj yapar. Fidye olarak da devasa reklam ücretleri ister ve eğer ters giden birşey olursa, ilgili firmanın ticari itibarını paspasa çeviren bir dizi gerçekçi habercilik örneği sunar.

Yoksulluktan kurtulmak için bıyıklarını süpürge edip memleketinin dağlarını ormanlarını süpüren ve bu arada birçok insanı ve bir sürü fili de 'temizleyen' Tamil

eşkıya Veerappan'ın gardırobunda düzinelerce takım elbise var fakat bu takımların hepsi birbirinin aynı: Sempatik cani, kaçırdığı polislerin üniformalarını giyiyor ve yakayı bağrı fayrap etmiş mütebessim bir polis görünümünde dolaşıyor! 15 yaşındayken ilk filini öldüren Veerappan [60], kırk küsur yıllık haydutluğu boyunca 130'dan fazla cinayet işleyip yüzlerce adamı yaralamış, üçbin fil öldürüp 15 milyon $'lık fildişi ve sandal ağacı kaçakçılığı yaparak mitolojik bir yasadışı prestij kazanmış; 1986'da yakalanmış fakat dört polisi mıhlayıp kirişi kırmış. Veerappan'ın kardeşi Arjunan 1994'te gözaltında öldürülünce, o da 15 polisi delik deşik etmiş. Ve artık kanuni bir emeklilik arzusu duyuyor. Hepitopu 15 adamıyla birlikte ormanda, genç eşinden yıllardır ayrı yaşayan ve henüz on yaşındaki kızını hiçbir okulun kabul etmediği kahramanımız ['lafın gelişi'ne bakar mısınız], yasaların güdemediği vahşi bir kaçak-göçebe olmaktan epeyce yorulmuş ve affedilmek istiyor fakat yetkililerin paşa gönlünü bir türlü alamıyor. Bu uğurda polisler ve komiserler kaçırıp tehditler savurduysa da nafile... Esaslı bir rehine kriziyle kendini affettireceğini uman Veerappan, Bengalor'da yaşayan efsanevi aktör Rajkumar'ı [73] kaçırmakta buluyor çareyi ve bir gece, akşam yemeği yerken tv. seyreden hipertansiyon ve kalp hastalıklarından mustarip aktör'e "Ey Rajkumar, ilaçlarını al ve şu üç akrabanla birlikte önüme düşün!" diyor. Dört rehineyi de kaptığı gibi yirmi yıldır kale niyetine kullandığı Satyamangalam Ormanı'na götürüyor [1 Ağustos 2000] ve Hindistan'da kıyamet kopuyor: Tam 210 filmde rol alan Rajkumar'a çılgınlık derecesinde hayranlık duyan Bengalorlular sokağa dökülüp Tamiller'le ve polisle çatışıyorlar, okullar kapanıyor, sokağa çıkma yasağı konuluyor, otobüs seferleri iptal ediliyor, dükkanlar yağmalanıyor, arabalar ateşe veriliyor, halk "ormanın nemi Rajkumar'ı öldürecek vay!" diye inleyerek deliler gibi ağlıyor, göğsünü paralıyor ve hattâ intihar edenler oluyor...

Olayın beşinci günü Rajkumar'ın oğlu Şivraj aracılığıyla yetkililere iletilen bant kaydında Rajkumar "Kardeşim Veerappan bana çok iyi bakıyor. O çok zeki, iyi kalpli ve hassas biri. Aman ha polis operasyon yapmaya kalkışmasın ve herkes sakin olsun lütfen. Burada gayet rahatım ve sadece Veerappan'ın affedilmesini diliyorum." diyor! Ayyuka çıkan ulusal feryatları dindirecek jesti yapmak için Veerappan'ın talep ettiklerinden bazıları ise şunlar: Çetesinin affedilmesi; polislerin, kendisini yakalamaya çalışırken zarar verdiği köylülere tazminat ödenmesi ve köylülere zalimce davranılmasına göz yuman yargı komisyonunun yenilenmesi; Tamil dilinin Karnataka eyaletinin ikinci resmi dili olması; Bengalor'da bir Tamil şairinin heykelinin dikilmesi; kendisinin yöneteceği ve kendi hayatını anlatan 'Orman' adlı bir film çekilmesi...

Rehine krizinin çerçevelediği tehditler, mecburiyetler ve belirsizliklerden kaynaklanan endişenin yapışkan hamuru [mazlumların kan, ter ve gözyaşıyla hazırlanan o kaymak], medya için pek muteber bir besindir. Medyanın suç eylemlerine katkısı, gezegenimizdeki en seri katil Luis Alfredo Garavito'nun [42], cinayetlerinin bilançosunu [sadece 189 çocuk] rahatlıkla 'gölgeleyecek' kadar çok oluşu, asıl rehine krizinin mesleki sır niteliği taşıyan yöntemlerle örtbas edilmesindendir. Çocuk katillerinin ve katil çocukların sayısındaki artışı teşvik ederken, metropolün göbeğinde piknik yapıyor izlenimi uyandıran hokkabazlar, aslında, insanın değeri hususunda kuşku yaymakla temel görevlerini yerine getirirler. Fransızca 'piquer' [: atıştırmak, yutmak] ve 'nique' [: değersiz şey] kelimelerinin birleşmesinden doğan piknik, insanlar değersizleştirildi-kçe, canice bir işlem niteliği taşıyacaktır. Değersiz bir insanı ve dahası değersiz insanlardan müteşekkil bir kitleyi yutmaktan kolay ne var?

Gündelik skandalların, hoppaca kahkahalara katık edildiği bir aymazlığın bedelini, vicdansızlığın sağladığı

[ya da solladığı] imtiyazların avuntusu içinde gebererek ödeyeceğiz; ya da imtiyazlı bir vicdana sahip kimselerin ayıklığının renksiz ve kokusuz birşey olmadığını kavrama bahtiyarlığına ereceğiz: Bu bir nasip meselesidir ve nasip de aranarak bulunur; diyeceksiniz ki, bela da öyle. Evet fakat çağımızın ayırıcı özelliklerinden biri de, belanın da [gazete ilanlarıyla filan] fellik fellik bizi aramasıdır. Demek bir skandal çağında yaşıyoruz, evet fakat bana kalırsa bir insanın varolması [bir bakıma göre] başlıbaşına bir skandaldır zaten. Yani zalimlerin nefesini kesecek türden müspet skandallar gerekli bize.

Medya da [piknikten artakalan nükleer atıklar ve taammüden söndürülmemiş ateş], skandallarla beslenir fakat 'asıl' skandal seyircilerin medyadan yüz çevirdikleri anda gerçekleşecektir!

MR. RABU NEDEN BİR KİLİSE FARESİ KADAR SESSİZLEŞTİ?

Monica denince, biz gazete okurlarının zihninde hemencik Bill Clinton'ın da alt tarafı bir sığır çobanı [cowboy] olduğu yönündeki yaklaşıma destek veren bir kadın figürü beliriyor. Bayan Lewinsky' den bahseden onca haberden sonra basında nihayet bir başka Monica'nın da adı geçti. Bu yeni [ve mezkur adaşından epeyce farklı] Monica, St. Petersburg'da yaşıyor. Sumatra'da dünyaya gelişinden kısa bir süre sonra Polonya'ya kaçırılan, oradan da St. Petersburg hayvanat bahçesine getirilen bu Monica adlı orangutan zor günler geçiriyor. Herald Tribune'den Türk basınına da yansıyan konuyla ilgili haberden öğrendiğim kadarıyla hayvanat bahçesi yetkililerini hayvani zekasıyla etkilemeyi başaran Monica, Pavlov Enstitüsü'nde insanla ilkel canlıların mukayese edildiği bazı çalışmalarda 'görev almış'. Pavlov Enstitüsü yetkililerinden Leonid Firsov, Monica'ya suluboya ve pastelle resim yaptırıyormuş. Monica'nın, resim galerisine çevirdiği hayvanat bahçesine Hollanda'dan Rabu adında bir orangutan naklediliyor. Monica ve Rabu birlikte, uyum içinde yaşamaya başlıyorlar ve bu birliktelikten Ramon doğuyor. Daha küçücük bir bebekken ailesinden koparılan Monica'nın, bir annenin nasıl davranması gerektiği hususunda

en ufak bir fikri yok; çocuğuna süt vermeyi bile bilmiyor. Yetkililer bu orangutan ailesine, bir nevi orangutan pembe dizisi diyebileceğimiz video filmlerinin seyrettirilmesini öngören televizyonla eğitim programı uyguluyorlar fakat bu iş Rabu'nun bütün gününü televizyon karşısında geçirmesi ve eşini de çocuğunu da ihmal etmesiyle sonuçlanıyor... Orangutan bir aile reisine yakışmayacak şekilde sessizleşen Rabu'dan sıtkı sıyrılan Monica depresyona girdi ve bütünüyle içine kapandı. Böylece Ramon da dünyanın ilk televizyon yetimi orangutanı oldu.

Yeryüzünde kamera, balta ve/ya da kibritle oynayan modern bireylerin girmediği orman kaldı mı? Sanmam; çünkü 'hayvanseverler', hayvanların ağzından "Siz insanlar ve biz hayvanlar ayrı alemlerin canlılarıyız" gibi bir laf çıkmadığı için, sükut ikrardandır diyerek hayvanları şu ya da bu şekilde şehre taşıyorlar. Bazı hayvanların şehre yalnızca kürkleri ge-tiri-lirken, bazılarının kaydedilmiş görüntüleri getiriliyor. Konuşan, golf oynayan, takım elbise giyen, silahlı soygun yapan hayvanlar şimdilik sadece çizgi filmlerde görülüyor. Şehirlere tek parça halinde ve canlı olarak getirilen hayvanlar ise, soytarı/mahkum konumunda bulundukları, hayvanat bahçelerine kapatılıyorlar. Hayvanların; insanların gözü önünde, eli altında yani ana caddeye iki adımlık mesafede hoplayıp zıplayabilecekleri parkları da unutmamak lazım.

Hayvanlarla olan ilişkilerinde, belki safdilane olan fakat dürüstlüğe sığmayan tutumlar sergileyen şehirliler, akşama kadar kablolu televizyondan 'hayvanların renkli/gizli [mahrem] hayatı'nı gözlerini bile kırpmadan seyrediyorlar. Televizyondaki vahşi-doğa belgeselleri, aynı zamanda doğadaki soylu vahşete uygulanan terörün de belgeleridir. Kameranın olduğu yerde doğallık ne gezer? Fakat kamera, her zaman göz önünde olduğu halde, hunharca gizlenir. Kendi gözleriyle değil, tv. kamerasıyla gören kimse; [en geniş anlamıyla] akrabalarıyla, müstakbel

dostlarıyla, aile efradıyla ve hattâ kendisiyle yapacağı hayatî söyleşiyi sürekli erteliyor: Bay Rabu'nun yaptığı feci hatayı yineliyor. Ölümün bile insanın elinden alamayacağı biricikliği, tv. rehin alıyor ve varoluşsal tesellinin köklerini kazarak o boşluğa kablo döşüyor. Televizyona özgü cansız hareketliliğin bir dış unsuruna dönüşen insan, elindeki uzaktan kumanda aletiyle poz verirken, kumanda edilenin bizzat kendisi olduğunu göremeyen zavallı bir gösterişçi durumuna düşüyor: Bekçilik yaptığı mezarlıkta televizyon seyreden bir memur!

Ülkemizde eskiden [1990'ların başlarına kadar], devlet televizyonunda yayın sona erdiğinde, geceyarısından sonra da olsa kendimize gelmemize fırsat veren o "Televizyonunuzu kapatmayı unutmayın" yazısı belirirdi. Renkli yayına geçildikten, özel kanallar çoğalıp 24 saat kesintisiz yayınlar başladıktan sonra mezkur yazı silindi ve unutuldu. Kumanda aletiyle 'stand by' moduna getirilebilen televizyonu kapatmak, aklımızın ermediği, gücümüzün yetmediği bir iş haline geldi. Televizyonu kapatabilmek için gereken soğukkanlılığı da Amerikan filmlerinden devşirecek değiliz ya!

Şair, Ahmethan Yılmaz'ın şu dizelerini muhtemel bir çay sohbetinde konuşan bir arkadaşın söze başlarken telaffuz ettiğini tasarlamaktan pek hoşlanırım: "cesetleri açık tv.'nin önünde bırakıp çıkarken / anayurda / doğru..."

Yıl: 1896. Inn nehri civarındaki Lambach Manastır Vakfı Okulu'nun çocuk korosundaki Adolf Hitler, 7 yaşında olmanın gerektirdiği ciddiyeti muhafaza ederek sevinçle şarkı söylüyor:

"Ne de tatlı dereciğin ezgisi
Şirret şehre yabancıyız biz elbet
Sallanır ağaçlar ileri geri
Uçar gelir canıma yapışan dert.

Doğa vahşi, dünya değil mi fakat?
Kalbim de dünya gibi yusyuvarlak
Hırpalar herdaim beni bu hayat
Zırt-pırt saçımı çekip bırakarak"

Yeniyetmelik çağında yalnızca resim dersinde üstün başarılar elde eden Adolf, sınıfta kaldığında kaydını Steyr Lisesi'ne aldırdı ve daha sonra Adolf Hitler Meydanı adı verilecek olan Grünmarkt [Yeşil Pazar] semtinde bir öğrenci evine taşındı. 1905'te ressam olabilmek heve-

siyle gittiği Viyana'da akademinin kapısından eli boş dönen genç Adolf, 1914'te gönüllü olarak Bavyera ordusuna katılıncaya kadar sürdürdüğü badanacılık işini yaparken epeyce şarkı mırıldandı.

Hitler'den 14 yaş büyük olan Rilke askerî okullarda geçirdiği 5 yılı 'korku çağı' olarak adlandırarak bu dönemin kendisine bitmek bilmeyen bir ev arama işi gibi geldiğini, böylece yıllar süren bir uşaklık duygusu yaşadığını söylemiş.

Rilke büyük bir şair olarak ünlendikten sonra eski öğretmenlerinden Korgeneral Von Sedlakowitz'e gönderdiği mektupta şunları yazmıştı: "Bugün sevinçli sayılabilecek bir hayatım varsa bunu askeri okulda geçirdiğim beş yılı unutmak için yaptığım ruhsal çekişmelerdeki başarıma borçluyum. Tümüyle reddettiğim o beş yılı anımsatacak herhangi bir çağrışımı önlemek için neler çektiğimi bilemezsiniz. Çocukluğumu büyük bir basınçla ezen, daha sonraki yıllarda bile beni bunalıma sürükleyen bu yaban-cılaştırı-cı yaşantılardan, bu korkunç tehlikeden kurtuluşumu ancak 'mucizevi bir hastalık' sağlamıştı."

Rilke'den 4 yaş küçük olan ve ilkokulu zar-zor bitiren Albert Einstein, Luitpold Lisesi'ne girdiği ilk gün okuldaki öğretmenlerin işkence örgütüne benzediklerini söyledi. Öğretmenler hakkında [s]açık konuşmayı seven derbeder fizikçi bir defasında "İlkokulda bana çavuş gibi gelen öğretmenler, ortaokulda teğmen gibi görünmeye başlamıştı" dedi...

Düşlemek, düşülebilir yüksekliği kavramaktır. Anlamayı dışlayan bir öğrenmeyse, düşlemenin yerine düşüşü koymaktır.

Evcilleş-tiril-miş bir avcılar sürüsü olan kitle, varlığını nitelikler arasındaki ayrımın silikleşmesine dayandırması bakımından, yükseliş ile düşüşün farkını ve düşlemenin doğurduğu imkanı dışlar. Şöyle ki: Kitle, varoluş-

sal kaliteyi temin eden ayrıntıları feda etmeksizin çabalamayı sürdüren kişileri kamusal alanda sakat bırakır bu bir; ikincisi, kitle, kendini politik hesapların vazgeçilmez[!] bir parçası saydığı için, yetkililer ve uzmanlar karşısında kullanabileceği demokratik kozları olduğunu vehmeder. Bu vehmin gıdası ise [yemek yerken bile gözlerin ayırılmadığı] televizyon ve sürekli küçülen ekmektir.

Putperestliğin ve köleliğin modern icaplarına riayeti garantilemek için kurumsal eğitim zorunlu bir hazırlıktır. Köleleştirici yargı makamları nezdinde çocukların hayatı, geleceğe yönelik boyutu dışında hiçbir şey ifade etmez. Her sabah aynı saatte, aynı yerde, aynı kişilerle sıralanarak okul binasına sokulan çocuklar; zil sesiyle derse başlıyor ve öğretmen denen mutantın direktiflerine boyun eğdiriliyor. İlköğretim boyunca yaklaşık ikibin defa yemin törenine katılan çocuklardan istenen tam olarak nedir? Burada çocuklar korku içinde sus pus oturmayı, o iğrenç zil sesinin gereğini yapmayı, sürekli sınav vererek okula sadakatlerini belgelemeyi ve ne kadar yüksek notlar alsalar da gerçekte aptal bir bastıbacak olduklarını öğreniyorlar!

İddiam o ki, herhangi bir öğretmenin zekası, ders verdiği sınıftaki öğrencilerin zekasının ortalamasının kesinlikle altındadır ve zaten vazifesi de bu farkı öğrencileri aşağı çekerek kapatmaktır. Hem vaktiyle o da bu sıralarda dirsek çürütmüş ve onun da kafasına saman doldurulmuştu. Herkesin okula gittiği bir toplumda çocukla yetişkin arasındaki ayrım, çocuğun aleyhine kullanılır; oysa istatistiksel bakımdan ele alındığında yetişkinin çocuktan tek belirgin farkı sadece mezara daha yaklaşmış olmasıdır! Elverir ki bazı öğrenciler, zayıf notlar aldıkları ya da sınıfta kaldıkları için dehşet yüklü bir çaresizlik içinde kendi canlarına kıysınlar! Açın bakın, gazetelerin üçüncü sayfaları, okul-aile birliğinin canavarca iş/güçbirliği karşısında direncini yitirip hayatından vazgeçen çocukların

ölüm haberleriyle doludur! Karne günlerinde hüngür hüngür ağlayan başarısız[!] çocukların gözyaşları ise kurumsal eğitim neferlerinin zafer madalyalarıdır.

Güney Afrika'da bir okul gezisi için kendilerinden alınan parayı, "bu kadarı fazla" diyerek geri isteyen öğrenciler, paraları geri vermeyi reddeden iki öğretmeni taş yağmuruna tuttular. Öğretmenler silaha sarıldılar ve 19 yaşındaki bir öğrenciyi öldürüp, iki öğrenciyi yaraladılar. 1999 Haziranı'nda yaşanan bu tatsız olaydan ötürü cinayetten yargılanan öğretmenlerin, her bir öğrenciden 30 sent fazla para aldıkları ortaya çıktı! Öğretmenlerin hepsi hırsız ve katildir demek zor fakat öğretmenliğin kutsal bir meslek olduğunu kolayca öne sürenler de artık seslerini kesseler iyi olacak.

Delileri tımarhaneye, suçluları hapishaneye tıkınca geriye 'küçük yaramazlar' kalıyor; onları okula yollamak en iyisi, değil mi? Değil. Okulda uğradığı belalara rağmen akıl ve ruh sağlığını koruyabilmiş hiçkimse, okulu övgü ve hasretle anamaz. Paydos zili çaldığında çocuklar neden çığlıklar atarak kaçıyorlar? Eğitimcilere, kırtasiyecilere, ilgili bakanlığın mensuplarına, ders kitapları yazıcılarına/tacirlerine vb. ekmek parası temin eden ve bu arada ebeveynlerin çalışması esnasında çocukları alıkoyan okulda, sürüleşmenin ön hazırlığı yapılmaktadır. Ders kitapları kadar insanı kitap sevgisinden uzaklaştıran bir şey var mıdır [televizyon hariç]? Okulun bir zorunluluk olduğuna inandıktan sonra kişi kendini diğer kurumların yemi olmaktan kurtaramaz.

Kurusıkı salladığımı düşünen arkadaş, senin de okul çağlarının en verimli zamanları okulu kırdığın günler değil mi-ydi-? Bize hep "Büyüyünce ne olacaksın?" diye sorarlardı yani derslere devam etmenin başlıbaşına bir değeri yoktu, hiç olmadı. Tarih derslerimize giren boyalı yumurta, hafifmeşrep bir psikopat olarak tarihe geçti;

matematik denince aklım-ız-a teneke zırhının üzerine kravat takan bir dalgıç geliyor; felsefeyi origamiden ayıramayan suluboya sarışını buruşuk, yalnızca yemek kitapları okuyan bir kurabiye canavarıydı; kaideyi bozamadıklarını itiraf ederek istisnai bir konuma yükselen erdemli kişilerle de sahici bir diyalog kurmamız ancak okul badiresini hep birlikte atlattıktan sonra mümkün oldu. Sizden n'aber?

Ömrümüzün dörtte birini okullarda geçirdikten sonra elimize tutuşturulan istikbal tarifesinin vazgeçilmez önemini kim, nasıl açıklayabilir? Kabul etmeliyiz ki, yıllar süren öğrenciliğin köreltici yönü dolayısıyla hepimiz birer 'eğitim zayiatı'na dönüşüyoruz. Sadece profesyonel, kurumsal, toplumsal ve zorunlu eğitim sayesinde insanlar kendi başlarına [mesela şu anda sizin yaptığınız gibi, okuyarak] bilgi edinemeyecek derecede cahil bırakılabilirler. Bu cehalet; bollukla sefaletin, eğlenceyle tehdidin, güvenlikle terörün birbirine karıştığı ve de bir baltaya sap olmanın idealize edildiği felaket sisteminin yapıtaşıdır. Okul yoluyla varılan hedefe, kendimizi ve hayatımızı ıskalamadan ulaşabilir miyiz?

Sistematik aşağılamaya karşı çıkmak şöyle dursun, bu aşağılamayı algılayamayacak kadar moronlaşmış olanlar ve de daha çok tüketmeyi düşleyenler, uykuya dalar dalmaz soluğu okulda alırlar!

Sigara aleyhtarlığı, sigara içmemekten daha önemli hiçbir özelliği olmayanların ideolojisidir.

Sigara içenlere duyulan meşru ve mukaddes nefretin ardında; güvenli bir yer olmaktan çıkan bu dünyada, kendine kurban gözüyle bakmaya başlayan fakat neler olup bittiğini anlayamadığı için, duman çıkararak yerini belli eden tiryakilere körlemesine sataşan gayretkeş zavallıların demokratik ihtişamı var. Ölümlülük karşısında cılız/modern bir itirazla bağdaştırılmaya çalışılan sağlıklılık [geçiciliğinin su götürmez kesinliğine rağmen], sigara içmeyenlere özgü bir ayrıcalıkmış gibi gösteriliyor.

Sigara tiryakilerini ölümle tehdit eden militan ruhlu sigara aleyhtarı insancıl kimseler; sağlam vücutlarının üzerinde sapasağlam bir kafa taşıyorlar ve yatacakları mezarlığın düşman uçakları tarafından günün birinde bombalanmamasını garanti edecek bir antlaşma hazırlamak yerine, sigara içenleri doğru yola çağırmak [hizaya getirmek] için fedakarca vakit/enerji harcıyorlar. Pasif içici olmayı 'şiddetle' reddeden bu fedakar fedailer, sigara içenlere uyarıda bulunma hususunda hiperaktif bir tutum sergilemeye başladılar: Lanetlenmiş gibi her yerde yasak levhalarına toslayan tiryakiler, dumanlı bir kelime olan 'kirlilik'ten birinci derecede sorumlu tutuluyor. Sigara iç-

mek Çernobil faciasıyla örtüştürülürken, klimalar sincaplar için icat edilmiş gibi davranılıyor.

Şu günlerde [20. yüzyılın bitmek bilmeyen son günleri] televizyonda TC. Sağlık Bakanlığı'nca hazırlanmış bir film gösteriliyor: Güya maymun görünümündeki ilkel insanlar, zamanla tüylerini döküp arka ayakları üzerinde dikiliyorlar. Sonraları zihinsel bakımdan da evrilerekten sakal tıraşı olup, takım elbise giyip bond çanta taşımaya başlayan insanoğlu, çağdaş bir görünüm kazanıyor; fakat o da ne? Meğer bazıları evrimini tamamlayamamış ve nikotin bağımlısı olup çıkmış! Bu filmde nikotin bağımsızı insan tipini, vücudunda başarıyla top sektiren bir Mustafa Denizli [antrenör olanı] canlandırıyor. Etkileyici, değil mi? Kim bilir kaç kişi bu filmi görünce titreyip kendine gelmiş ve bir daha asla sigara içmeme kararı almıştır. Ülke çapında bir akciğer temizliği hedefleniyorsa, bu hedefin önündeki en büyük engel dev nikotinman ordusu değil, zihinsel ve ahlaki imkanların kısıtlılığı ile malûl medyanın sürreel zevzekliğidir.

ABD'nin Tenesse eyaletinde, Linda Stewart adlı bir kadın, sürekli sigara içen kocasına ders vermek maksadıyla evini yaktı. Yangını kasten çıkardığını ifade eden Linda Stewart, "yangından bir gün önce kocasının elindeki yanık sigarayla uyuyakaldığını ve yatağını yaktığını" belirterek, kocasına "neler olabileceğini göstermek istediğini" söyledi. Buyur 'Burdan' yak! [Filtreli 'Burdan' sigaraları, yeni çıktı!] İngeborg Bachmann, sigarası yanıkken uyuyakaldığı için çıkan yangında can vermişti fakat bugün hiçkimse Bachmann'ı sadece bir sigara tiryakisi olarak anmıyor; o şairdi. Bay Stewart'ın durumunu/hislerini bilemem fakat Bayan Stewart'ın sigara içmemesinde ya da yaşadığı evi ateşe vermesinde harika bir taraf göremiyorum.

İdam mahkumunun son sigarasını içmesi, sigaranın işlevsel değerini en yakından görmemizi sağlayan

olaydır: Bu son sigara asla bir bağış ya da rüşvet değil ama belki bir borçtur; zaten sigaranın [Çavuşesku dönemindeki Romanya gibi istisnalar bir yana] genellikle söze [pazarlığa] konu edilmeyen bir değeri vardır. Sigara yakılır ve doğallıkla tükenmeye başlar, nefes alışın ritmine uygun bir biçimde parlar, yanar, duman yükseltir ve küllenir; insan ve sigara birbirlerinin simgesine dönüşür.

Yine de "Sigara içme[ye başlama]k ahlaki ve/ya da akli bir irtifa kazanma işareti olabilir mi?" sorusuna verilecek tek cevabım var: "Hayır". 1998 yılının en salakça olaylarından biri olarak kayıtlara geçen bir sigara macerası haberi aktarayım: Almanya'da, kır gezisine çıkan bir adam, sigarasını yakmak için yanında herhangi bir ateşleyici olmadığını farkedince, civardaki bir yüksek gerilim hattına tırmandı ve yüzseksenbin volt elektrik geçen telden sigarasını yakmaya çalıştı. Akıbeti meçhul olan bu Alman'ı, sigara içenlerin yüzkarası saymak, sigara içmeyi ideolojik bir ortak payda kabul etmeye vardırır bizi. Sigara, hiçbir zaman gazeteler gibi bir ideolojik birlik göstergesi olmamıştır.

Bilgelik, sevginin ve nefretin doğru yerlere odaklanmasıdır; cehalet ise tam tersi. İnsanın ekonomik kullanımının sömürgeciler hesabına kolaylaşması için yürürlüğe sokulan nefret modası sigarayı hedef gösteriyor, olay budur. Kanserojen bir varoluş biçimini benimsemiş tüketici/kölelerin bazı mamullerden nefret etmeleri, onları başka mamulleri satınalırken daha hırslı davranmaya sevkediyor. Sigara değil de tatlandırıcılı çiklet satınalmak, tüketiciler arasında bilince dair bir üstünlük iddiası olarak beliriyor. Marka bağımlılığı, tam anlamıyla bir fetişizm çeşididir ve sigara içmenin [de züppeliğe elverişli yönleri bulunabilmekle birlikte] sözümona vahşice görünümleri, kozmetik tüketiminden daha yavan bir çılgınlık değildir.

Muş'un Korkut ilçesinin Değimlitaş köyünde sigara

içmeyi yasaklayan ihtiyar heyeti, yasağa uymayan azınlığın köyden kovulmalarını karara bağlamaya çalışıyor! Arkansas'ta hapishanelerde sigara içmek yasaklandı! Kanada hükümeti sigara paketlerinin üzerine kanserli akciğer fotoğraflarının koyulması yönünde bir kamu önerisi hazırladı! Onurlu bir hayat yaşamanın yolu sigara içenlere hakaret, içmeyenlere iltifat etmekten geçiyormuşçasına aptalca bir patırtı koparılıyor. Değimlitaş köyünün ihtiyar heyetinin zekası, Arkansaslı gardiyanların disiplin anlayışı ve Kanada hükümetinin ileri görüşlülüğünün mucizevi ışımaları insanı mest ediyor.

Ayağında çizme, belinde silah, başında şapka, ağzında sigara ile at sırtında ve evinden, memleketinden uzakta [kağıt üzerinde] doğan [1946] yalnız kovboy Lucky Luke [Red Kit], yaşının 'ilerlememesi' dolayısıyla paslanmaz çelik çakı gibidir. Red Kit'in duman çıkarmayan sigarasına kafayı takacak kadar detaylı bir dünya görüşü açısı yakalamayı başarmış Avarel'ler, 1983'te kahramanımızın düşmanlarıyla arasındaki bariz farklardan biri olarak göze batan sigarasını alıp onun yerine bir ot parçası koydular. Dünya Sağlık Örgütü [WHO] de Red Kit'in bu zoraki örnek davranışını ödüllendirdi. Şanslı kovboyun başına gelen en büyük şanssızlık ve tek mağlubiyeti işte bu işe yaramaz ödülle belgelendi! Aynı dönemde tek kanallı Türk televizyonunda yayınlanan Dallas adlı Amerikan yapımı dizide hepimizin nefret dolu bir dikkatle izlediğimiz Ceyar'ı [JR, yani 'Ufaklık'] canlandıran Larry Hagman'ın film setinde sigara içenlere kan kusturduğunu artık tüm dünyalılar biliyor.

Yeryüzüne müptela ve imparator ruhlu köleler, dünyevi bir iptila olan sigaraya yakıcı saldırılar düzenlerken tiryakilerin yardımına ihtiyaç duyduklarını gizleyemiyorlar. Türkiye Denizcilik İşletmeleri'nin, vapurlara yapıştırdığı ve okuma yazma bilen yolculara yönelik bir dizi komutun yer aldığı afişte: "... Sigara içmeyin! ... yüce

atamızın ... düşlediği gibi iyi vatandaş olun!" buyurulmuş. M. Kemal'in de sıkı bir sigara tiryakisi olduğunu gözönüne aldığımızda, cevabını düşünürken sigaramızdan derin bir nefes çekebileceğimiz soru şudur: "O halde, sigara içmek bir ata sporu olamaz mı?"

Uçağını düşman savaş gemisine [hedefe] doğru süren kamikaze, çarpışma ve/ya da patlamadan hemen önce harakiri yaparsa ölümün kaçınılmaz çekim gücüne kişisel bir katkı sunmuş olur, zira bütün gücüyle yok etmeye çalışan kişinin, bütün gücü yok olur. Teknolojinin işleri hızlandırması ve giderek hızın iş[in ayrılmaz bir parçası] haline gelmesi, bir sonuca ulaşma çılgınlığı içindeki modern insanı bizzat kendi sonuna erdiriyor; başka bir deyişle tekno-ermişliğin en üst mertebesi, hızla sona ermekten [ölmekten] ibarettir. Çorman cihazlarla çevrelenmiş ve tuşlara dokunmanın bilgisiyle mücehhez modern bireyin hız merakı, kendi tözüne körleştiği oranda yoğunlaşır; motorların gürültüsü dijital melodilerle birleşerek gebermenin senfonisini seslendirir.

Her ne kadar, ilk bakışta, ömrü boyunca sakal tıraşı olarak sosyal demokrasiyi destekleyen emekli bir beden eğitimi öğretmeni ya da Kuzey Avrupa limanlarından birinde görevli saygın bir nakliye şefi intibaı uyandırsa da yüzyılımızı [hiç bitmeyeceğini iddia ettiğim 20. yy.] kurcalayan en etkin zihinlerden birine sahip -ya da yüzyılımızın, zihnini en fazla kurcaladığı- bir Fransız olan Jean Baudrillard [teori teröristi], hakikatin katlini deşifre ettiği

Kusursuz Cinayet adlı polisiye/felsefe kitabında "Gerçekliğin kopyalanması ve gerçeğin kopyası tarafından yok edilmesi yoluyla dünyanın hızlandırılmış çözümlemesi, nihai *çözüm*dür." yazmış.

Herhangi bir apartman dairesinde bulaşık yıkanmakta, çamaşır çitilenmekte, tv.'daki bir film videoya kaydedilmekte, telefona cevap verilmekte, odalar ısıtılmakta, yemek pişirilmekte... iken hiçkimse bulunmayabilir. Programlanmış makineler, elektronik/protez organlarımız, her işin üstesinden gelmekteyken [makinelerin çalışma mekanı olan bu] evin sahibi[!] de canı burnunda, yüreği ağzında, negatif heyecanlarla dolu maceralar peşindedir ve evine sırıtkan bir fazlalık olarak geri dönecektir. Eşyanın otomatik düzeni, insanı dışlama eğilimindedir. İnsanı iradesinin ve vicdanının yükünden kurtaran makinelerin cansızlığı da iştahı da bulaşıcıdır: "Tek dokunuş yeter!"

Birleşik Devletler'de yayımlanan Evansville Courier & Press adlı gazete 1999'da, Cadılar Bayramı [31 Ekim] şerefine internette hayalet avı düzenledi. 1937'de bir gece bekçisinin ve daha sonra birçok vatandaşın hayaletlerle karşılaştığı 'perili kütüphane' diye de tanınan Willard Kütüphanesi'ne kameralar yerleştiren gazeteciler, kaydedilen görüntüleri www.courierpress.com/ghost adlı siteden yayımlandı. Geceleri ortaya çıkan hayaletler kamera ağına takıldı mı bilmiyorum fakat konuyla ilgili tahmin raporum gayet kısa: Kamera öyle ya da böyle bir hayalet yakalamıştır; kameranın hortlatıcı etkisine can mı dayanır?!

Sosyo-foto-videosentez durumundaki ahalinin yöresinde her zaman bir gizli kamera bulunduğu için, zaman ve mekanın anlamsal çöküntüye uğramasından kaynaklanan parazitlenmeden ötürü gerçek yaşamın sürekli kısa devre yapması kaçınılmazdır. Bu sayfanın kenarları gibi

düzleştirilmiş ve fotokopiyle çoğaltılarak demokrasi aritmetiğinin 'toplama' kampındaki bakımsız rakamlara indirgenmiş vatandaşın acıklı varoluşu, eğlenceli yokoluşla çarpılmaktadır. Sağır dilsiz sayıların göbek dansı; göze hitap etmenin ideolojik türevleri ve elektronik koreografiden müteşekkil, sağlaması yapılamayan çünkü kendine çözüm süsü veren bir problem. Bu yüzden, oy kullanırken ölenlerin sayısı emekli maaşı kuyruğunda ölenlerden daima azdır.

Bize sunulan anlaşılmaz dünyayı daha da anlaşılmaz bir şekilde ifade ederek iade etmek, düşüncenin kuralı haline geldi. Sözcükler o kadar hızlı hareket ediyorlar ki, anlam silinip gitti yani zırıltının tahakkümü altında ezilen eleştirel dayanışmanın cılkı çıktı. Anlamın kara kaderi; günahkarlık derecesinde bir hamakatin, horultulu bir uykuya harcanan emeğin ve postmodernite tartışmalarının dumanlı gölgesinde daha da kararıyor: Kitlesel gülme krizine eşlik eden ümitsizliğin can alıcı baskınları!

Merkezi Londra'da bulunan Premier Chiristian Radyosu'nun, günah çıkarmak isteyenler için kurduğu www.theconfessor.co.uk adlı internet sitesine, dileyenler itiraflarını iletebiliyor. Bu interaktif arınmayı tepkiyle karşılayan Roma Katolik Kilisesi'nin sözcüsü, Daily Telegraph gazetesine verdiği, konuyla ilgili demeçte "Tanrı'yla kul arasına bilgisayar girmemeli" dedi.

Elektroniğin dehşetengiz ayinine kendini kaptıranlar; kişi ile davranışı arasına yerleşen teknolojik dolayımı, varoluşsal sürekliliğin müteahhidi sananlar ve tam bir teslimiyet duygusuyla huşu içinde sanal aleme dalanların modernize putperestliklerinin ana konusu, insanı eyleminin öznesi olmaktan mahrum bırakmaktır.

Teknolojik ürünlerin; medya bataklığından, reklam denen sür-t-ünme sürecinden geçerek kapımızdan girdiği dikkatinizi çekmiştir. Yaşayan en büyük sürüngen olan

timsahın tarzına ne de benziyor; timsahlar ki, irili ufaklı bir sürü türleri mevcuttur. Bir timsah katalogu hazırlansa bu dediğim daha da göze batacaktır. Yumurta ile üreyen timsahlar hakkında 'Timsah mı yumurtadan çıkmıştır, yumurta mı timsahtan?' gibi laubali sorular sorulmaz çünkü onlar tavuklar gibi gizem fukarası değildirler. Teknoloji de, mitolojik bir cereyana ya da göksel bir alarm verilmişçesine paniğe kapılmamız için titizlenir. Gustave Flaubert, yarım kalan eseri 'Alıklık Ansiklopedisi'nde timsaha dair "İnsanları çekmek için çocuk sesi çıkartır" yazmıştır. Teknolojik cihazların [mesela cep telefonlarının] çıkardıkları seslerin davetkar ve tuzaklı niteliğini tespit edebilmek içinse ansiklopedik bir yardıma ihtiyaç yoktur. Yüzerken burnu havada yol alan timsah, avını parçalarken özenli bir anne duygusallığıyla gözyaşı döker ve daha sonra, boş bir zamanında mideye indirir. Burnu havadalık, sahte duygusal titreşim ve boş zaman: Her teknolojik denklemde bunların üçü de hazır bulunur. Timsahın yaşlı ve renk körü gözlerinin birbirine uzaklığı ayaklarının büyüklüğüne eşittir. Kan dökmeye adanmış bu geometri, namlusu paletleriyle aynı uzunluktaki tanklarla kıyaslansa yeridir. Nasıl ki kılıçla öldürülen insanların sayısı tanklarla öldürülenlerden az ise, timsahların öldürdüğü insanlar arslanların öldürdüklerinden sayıca fazladır. İşe bakın ki timsah ağzı açık uyur; timsahbekçisi adlı kuş da gelip timsahın ağzındaki solucanları, sülükleri, dişlerinin arasında kalmış et parçalarını gagalayarak yer. Timsahın bekçi kuşa mahsus bir tolerans gösterdiğini düşünmek hatadır; o sadece diş bakımına önem verir ve yeryüzünde dişleri başkası tarafından temizlenen tek canlı türüdür hepsi bu. Bize sağladığı faydaya oranla daha yüksek bir hizmet talep etmeyen hiçbir modern cihaz yoktur. Örneğin bilgisayar, sanki iğneden ipliğe bütün yükümüzü taşımaya amadedir; gelgelelim kolayca kaydedilen bilgileri dijital bir kaprisle kaybettiğimizde kendimizi suçla-

maktan başka, cihazın içorganlarını pişmanlıkla [ve elbette günah çıkarıcı teknisyenlerin yardımıyla] okşamayı deneyebiliriz.

Timsahların bir diğer özelliği de yaşadıkları sürece büyümeleridir!

Beyazıt'taki kalabalık kitap tezgahları arasında panayır cambazı gibi dolaşırken en sevdiğim adaşım [ve onursal bacanağım] Murat Zelan'a sordum: "Diyelim düğününde çekilen fotoğrafların tamamı yandı ve ahbaplarına düğün gününün delili olarak gösterebileceğin görsel malzemeden mahrum kaldın. Hangi durumda bu problemi halletmen mümkün olur?"

Zelan, sorumun bir yem olduğunu şıp diye anlayarak "Beni uğraştırma da cevabı hemen söyle." dedi.

"Eğer tek yumurta ikizin varsa ve o da evlendiğin kişinin tek yumurta ikiziyle evlenirse onların düğün fotoğraflarını ödünç alıp 'saadet belgelerimiz' diye millete yutturabilirsin! Düşünsene, gelin ve damatların görüntüsü aynı, akrabalar aynı, belki fotoğrafçı farklıdır!"

Zelan burun kıvırdı: "Ya onların da düğün fotoğrafları da yanmışsa?" Güldük ve düğün fotoğraflarındaki çapraz ikizler konusu kapanıverdi. Ben, Salinger'ın "Titrek Bacanak' adlı kitabını arıyordum. Zelan'a, Komplo Teorisi [Conspiracy Theory] filmindeki Jerry'nin her fırsatta satınaldığı kitabın, yanlış hatırlamıyorsam, bu olduğunu söyledim. Fakat ilk ve son olarak 1989'da Metis yayınlarınca neşredilen 'Bacanak' ortalarda görünmüyordu.

Filmdeki kitabın adını Zelan da hatırlayamıyordu; üstelik film gösterimden kalkalı aylar olmuştu. [Doğrusu, 17 Ağustos depreminden sonra bu filmin tekrar vizyona girmesini bekliyordum; çünkü taksi şoförlüğü yapan tırlak teorisyen, durmadan konuşurken sık sık ABD başkanının ziyareti sırasında Türkiye'de sismik silahlarla 7.3 şiddetinde bir deprem gerçekleştirileceğini söylüyordu!] Daha da beteri Yapı Kredi Yayınları'nın, 'bütün eserleri' diye yayımladığı Salinger kitapları arasında 'Titrek Bacanak' diye bir şey yoktu! Kitabın orijinal adı ile mütercimin takdiri arasındaki farkın doğurduğu bir mesele ile karşı karşıya olduğumuzu düşünüyordum.

Aradan birkaç hafta geçti ve Zelan telefonda, bazı kitaplar satınaldığından bahsetti: "Vonnegut'un 'Kedi Beşiği', 'Gece Ana' ve 'Otomatik Piyano'sunu, bir de Komplo Teorisi'ndeki Salinger kitabını aldım."

Şaşırmıştım: "Sahafiye piyango ha?! Peki, Salinger'ın kitabının adı neymiş?"

Tek kelimelik cevap tek kelimeyle enteresandı: "Katiller"

"İyi ama Salinger'ın böyle bir kitabı yok ki!? Zaten bu herif eline nadiren kalem alanlardan. Hepi topu dört mü beş mi ne kitabı var."

Zelan sevecen bir küstahlıkla "Demek ki varmış." dedi.

Kitabın hangi yayınevinden çıktığını, kapağının nasıl olduğunu, orijinal adını filan sordum. Zelan "Kitap şu anda yanımda değil, evde bıraktım" diyerek eski bir yayınevinin kitabı 70'lerde bastığını, dışındaki gömlek çıkarıldığı için kapağın resimsiz ve bembeyaz olduğunu, kitabın orijinal adını hatırlayamadığını ama bu Salinger denen adamın bir ara Beyaz Saray'da basın sözcülüğü yaptığını, romanda da bazı uluslararası politik dolaplardan bahsedildiğini söyledi. Eleman, elindekinin 'doğru kitap' oldu-

ğundan emindi. Salinger'ın Beyaz Saray'la ilişkisine dair hiçbir kayda rastlamadığımı ve Gönülçelen'den başka romanı olmadığını söyledim. Fakat... neden olmasındı? Fotoğraf çektirmekten kaçan gizemli ve münzevi bir moruktan her şey beklenirdi.

Zelan'ın söyledikleri içime kurt düşürmüştü; ben de onun içine kurt düşürmüştüm. Kurtlarımızı dökmenin bir yolunu bulmamız gerekiyordu...

Zelan'la Kadıköy'de buluştuğumuz bir akşam Akmar Pasajı'ndaki sahafları geziyorduk. Salinger mevzusu hala kapanmamıştı. [Nasıl kapansın, ihtiyaten göz attığım YKY baskılarındaki biyografik notlarda yazarın Beyaz Saray'la irtibatından hiç söz edilmiyordu. Filmdeki kitabın kimse farkında değildi; farkında olanlar da adını hatırlamıyordu. Gönülçelen, yeni çeviride Çavdar Tarlasında Çocuklar adını almıştı. Bu başlık, kitabın orijinal adına daha uygundu ama şurası kesindi ki, çevirmenlerin sağı solu belli değildi. Süleyman Çobanoğlu'na kalırsa, bu yeni çeviri son derece güzeldi. YKY'nın kaçınılmaz olarak sınırlı sayıda basılan Salinger'ları birçok kitapçıda tükenmişti...] Kitap raflarından birinde Titrek Bacanak'ı görünce ikiz bacanağımı görmüş gibi sevindim. Zelan'a "İşte," dedim "kitap burda!" İncelediğimizde, kitabın Dokuz Öykü'den [Nine Stories] alınmış 5 öyküden müteşekkil olduğunu gördük. Demek, Komplo Teorisi'ndeki kitap kesinlikle bu değildi. Dükkan sahibine elinde başka Salinger kitabı olup olmadığını sorduk. "Şurda bir yerde vardı bir tane... Hah işte!" diyerek yeşil kapaklı 500 sayfalık bir kitap uzattı. Adı: Katiller! Yayınajans'tan, 1973 Şubatı'nda Armen İpekçi çevirisiyle basılmış! Rüyada gibiydik. Edebî-politik bir skandal kokusu alıyordum. Heyecanla Katiller'i kurcalamaya başladım ve Zelan'a dönüp "Bu adam bizim Salinger değil! Bak, Titrek Bacanak'ın yazarı Jerome David Salinger ama bunu yazan Pierre Salinger" dedim. İki Murat iki Salinger karşısında afallamıştık. Kitapçı da

şaşkınlığını gizlemeye çalışıyor gibiydi. Derken, Zelan beklenmedik bir biçimde, Katiller'in filmin konusuyla bağdaştığını ve aradığımız kitabın pekala Pierre'e ait olabileceğini iddia etti. Bu pek muhtemel değildi ama mümkündü. Kitapçıya Katiller'in fiyatını sordum. Adam, heyecanımızı nakite çevirmeyi mi umdu nedir, 1.5 milyon lira fiyat çekti. Normalde bu külüstür macera romanı 500 bin, bilemedin 750 bin lira ederdi. Zelan'a kalsa, parayı bastırıp yine alacaktı fakat engel oldum. 'Bacanak'ı almakla yetindim ben. Zelan da Selahattin Yusuf'un, haklı olarak, saygılı bir övgüyle sözünü edip durduğu Faulkner'ın iki romanını satınaldı ve çıktık.

Salinger esprisi, muammalı bir dedektiflik macerasına, burgacık bir spagetti şifresine dönüşmüştü ve Komplo Teorisi'ni tekrar seyretmekten başka çözüm yolu kalmamıştı. Ben de gidip bir video kulübünden filmin bir kopyasını aldım. Düpedüz heyecanlanmıştım. Filmin kasetini eve getirdim ve olup bitenlerden tamamen haberdar olan eşimle birlikte seyretmeye başladık. Kitapla ilgili sahneye gelinceye kadar da bir sürü yorum yaptık: Gökhan Özcan'ın filmle ilgili yazısından, Albay-Rock'ın "İslam devletinde sansürsüz gösterilebilecek bir film" şeklindeki tespitinden filan söz ettik. Nihayet, Jerry'nin evindeki, Salinger kitabının değişik basımlarının bulunduğu rafın göründüğü sahnede görüntüyü dondurdum. "Catcher in_" yazısı okunuyordu. Yani peşinde koştuğumuz kitap, yıllar önce okuduğum ve Can Yayınları'nca Adnan Benk çevirisiyle basılan [daha sonra YKY'ından Çavdar Tarlasında Çocuklar adıyla çıkan] Gönülçelen [Catcher in the Rye] den başka bir şey değildi!

Hemen Zelan'ı aradım. "Zelan, Komplo Teorisi'nin kasetini aldım, şimdi onu seyrediyoruz." dedim.

"Eeee, kitap hangisiymiş?"

"Catcher in the Rye, yani Gönülçelen, yani YKY'ın-

dan Çavdar Tarlasında Çocuklar adıyla basılan yani John Lennon'ı temizleyen Mark Chapman adlı hergelenin üzerinden çıkan kitap ama bir gariplik var."

"Ne?"

"Altyazıda kitabın adı 'Titrek Bacanak' diye geçiyor!"

Zelan biraz durup düşündükten sonra "Menteş, şimdi bu filmde Mel Gibson geçmişini hatırlamayan, devlet adına çalışmış eski bir tetikçi, değil mi?"

"Evet?"

"Ya Salinger da kendisiyle ilgili bazı gerçekleri hatırlamayan bir Beyaz Saray görevlisi filansa?"

"Uçtun iyice. Meydan Larousse'a baktım, iki ayrı Salinger maddesi var."

"Bu hiçbir şeyi değiştirmez ki!"

"Bir saniye... Hem filmdeki Jerry ne diyordu: 'Bu kitabı her gördüğüm yerde niçin satınaldığımı bilmiyorum.' 'Okudun mu?' diye sorulunca da 'Hayır' demişti. Pierre ile Jerome'nin aynı kişi olma ihtimali nisbeten zayıf ama Jerry, hafıza problemi dolayısıyla Pierre Salinger'ın Beyaz Saray dalaverelerinden dem vuran kitabı yerine Jerome'nin, matrak okul çocuklarının muhabbetlerini konu eden romanını satınalıyor olabilir! Belki de filmin gizlice ima ettiği şey, hattâ asıl mesajı budur!"

"Ben de onu demek istiyorum Menteş."

"Neden olmasın?!"

Fransa'da ölen [1989] İngiliz psikiyatr Ronald David Laing, Bölünmüş Benlik [The Divided Self] adlı kitabının, ünlü yayınevi Pelican tarafından yapılan basımına [1964] yazdığı önsözde şunları yazmıştı: "Kızıl yerine ölü olmayı yeğleyen biri normaldir. Ruhunu yitirdiğini söyleyen ise delidir. İnsanların makine olduğunu öne süren biri büyük bir bilim adamı olabilir. Kendisinin bir makine olduğunu söyleyen kişi psikiyatrik jargona göre 'depersonalize' olmuştur. Zencilerin aşağılık bir ırk olduğunu haykıran biri yaygın bir saygı görebilir. Kendi beyazlığının bir kanser türü olduğunu söyleyen birisi damgalanır. [...] Bir akıl hastanesinde onyedi yaşındaki küçük bir kız bana çok korktuğunu çünkü karnının içinde atom bombası olduğunu söylemişti. Bu bir hezeyandır. Oysa kıyamet silahlarına sahip olmakla övünen ve etraflarına tehditler savuran devlet adamları, kendilerine 'psikotik' yaftası yapıştırılan insanların çoğundan 'gerçekliğe' daha fazla yabancılaşmış bir haldedirler."

Mahremiyet ve merhametten mahrumiyet: Kimliği belirsiz kişilerin naylon ipiyle indiğimiz kuyuda başımıza ördüğümüz çorabın markası. Multimedya teknolojileriyle gerçekleştirilen kitle iletişimini sistemleştirenlerin gü-

venlik ve hız adına kültürel bir kuralı uygularcasına mahremiyeti ihlal etmesine hiçbir şekilde karşı çıkmıyoruz. Kitleyi hedef alan medyatik operasyonlar bütünü, eğlenceli bir linç süreci içinde içimizi dışımıza çıkarıyor ve bu hengamede ne durabiliyoruz ne de durdurabiliyoruz. Durabilsek düşünebileceğiz, durmadan düşünmekse muhaldir. Sebep sonuç ilişkilerini altüst eden hız, dünyayı hakikatin yörüngesinden çıkarmışsa ve güvenliğimiz merhametsizliğin de ötesinde ancak suçun teknikleriyle sağlanıyorsa [yani güvenlik ile suç arasındaki sınır ortadan kalkmışsa] felaketin anonimliği toplumsal varlığımızla çakıştığındandır: Herkes = Hiçkimse. Totaliter aptallığın bahanelerinin özenle korunduğu bu sıfır noktasında "Neden bu aptallığı yaptın?" sorusunun hazır iki cevabı vardır: "Bunu herkes yapıyor" ve de "Ben bunu hep yapıyorum."

Oysa varoluşsal hakikatin ifadesini nobranca bir hazırcevaplıkta bulamayacağımız kesindir.

"Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli" mısraının şairi, istiklalin mahremiyetle irtibatını belirgin kıldığı oranda, esaretin mahremiyetin ihlalinden doğduğunu ve/yani zorbalığın temel kuralının, mahremiyeti ihlal/işgal/iptal etmek olduğunu gösteriyordu. Kendimizle aramızda viyaklayan karakediler korosu, aşağılık bir boyuneğme saplantısı ile beslenir. Bizi kendimize dışardan bakmaya teşvik/davet edenler, bir daha nasıl kendimize geleceğimizi söylüyorlar mı? Asla. Kendimizi [ve kendilik bilgisini, hakikati] kaybetmemizle ve arayıştan el çekmemizle eşzamanlı olarak hayatımız bir macera olmaktan çıkıyor; sistemin, modern gerekçelerle, sürü halinde baştançıkardığı kimselerin mahkumiyeti, çürürken neşeli şarkılar söylemelerine ya da şakalaşmalarına engel değil. Komedinin trajediyi bu derece trajik bir biçimde baskı altına aldığı bir çağ yaşanmamıştır.

İnsanlar; kararsız bir dava, kırıcı bir hayalî birlik,

nesneleştiren bir görüntü, sahicilikten koparan roller ve kodlanmış toplumsal zamanlamayı yakalamak uğruna kendilerinden vazgeçtiler. Özgürlükle kölelik, beraberlikle ayrılık, göze batmakla aleladelik, asılla yedek, yetişmekle kaçırmak... modernist paradigmaların sersemletici dolayımları sayesinde birbirinin yerine geçirildi. Yoksullık endişesi içinde kıvranan zenginler, birbirini tanımayan komşular, görüntüsüyle arası açılmış müşteri temsilcileri, sıraya sokulmuş 'eşi bulunmaz' müşteriler, bütün zamanını zaman kaybetmemeye adamış görevliler... Aşırılığın normalizasyonu, varoluşu yokoluşa intikal ettirdi.

İsyanın [ve asice düşüncelerin] göstergeleri bile sistemin karanlık [ve sığ] sularında eriyorken karşı çıkış biçimleri arasındaki farkı teşhir etmenin kritik önemini görmezlikten gelemeyiz. Müslümanca bir itirazın, sözgelimi anarşist çağrışımlar taşıması bu ikisi arasındaki belirleyici farkları gafilce gözden kaçırma hakkı vermez bize. Savaşı, şakayla karışık kazanmayı umamayız.

Emperyalist hışımla yayılan küresel kapitalizm, sembollerini gezegenin her yerine serpiştiriyor. Mc Donald's'ı eğer reddediyorsanız bir tekmelik mesafede, yok eğer seviyorsanız iki adımlık yerdedir. Dinamik nefreti statik sevgiye dönüştürecek lezzet testi ise masaya oturduğun anda kaybedeceğin bir oyundan başka nedir? Senden iki hamburgerden hangisinin daha lezzetli olduğuna karar vermeni istiyorlar; asıl istedikleri ise, birini besleyebilenin o kişiyi kolayca zehirleyebileceğini unutman!

Bir keşiş, Teng Hsüeh'e sormuş: "Ne sözün ne de sessizliğin kabul edilebilir olmadığı bir zamanda kişi yanlış yapmadan nasıl geçer zaman?"

Zamanı, zamanın önüne geçme çabası içinde geçiren modern bireylerin söyledikleri de sessizlikleri de saçmalığa irca edilmiştir. Doğruluğu yanlışlayan, kargaşayı sabitleyen, boşunalıkla iştigal eden ve zehirin tadını çıka-

ranların hilesi, savunmasızlığı umursamazlıkla birleştirmektir: Hamamdaki bir adam kadar savunmasız ve hamamdaki bir adam kadar umursamazdırlar. Dünyanın halinden sorduğumuzda, bize şunu diyeceklerdir: "Artık herkes umursamaz oldu ama kimin umurunda!"

Kendine güveni ipotek altına alınmış merhametsiz hayaletler kendi varlıklarına inanamıyorlar bile. Ben bu durumda bir tuhaflık olmadığı düşüncesini tuhaf buluyorum. Tuhaflık olmaması halinde başgösteren tuhaflık, tuhaflık varken tuhaf bir biçimde ortadan kalkıyor.

Ecza dolabı kitaplığından büyük olan ve çenesi kafasından çok çalışan bir moruğun [moruk dediğin başka nedir ki?], walkman'den Bruce Springsteen'in Dead Man Walking şarkısını veya Dead Can Dance'in Into The Labyrinth albümünü dinleyerek imge bankası caddelerde gezinmesinden daha normal ne olabilir? Trafikte kendinden başka bir şey taşımaksızın devinen bu yurttaş, iletişim aygıtlarının asıl işlevinin 'yalıtışımı' garantilemek olduğunun sivri bir örneğidir. Meselenin can damarı bize iletişim imkanı sunan cihazların tamamının yalıtkan özelliklerinin karanlıkta bırakıldığı bölgeden geçer: Hiçbir hayatî yükün altına girmeksizin; sevinçten, kederden, ciddiyetten, yani bize ulaşan ve/ya da ötekine/berikine ulaştırdığımız haberin içeriğinden soyutlanarak anlamsızlığın ve yokoluşun menzilinde debelenmek bağlantı kurmak mıdır? Kudüs sokaklarındaki bir çatışmada terörist İsrail askerlerince vurulan 11-17 yaşlarındaki Filistinli çocuklardan birini bile televizyon aracılığıyla koruyamazsın. Öğlen yemeği esnasında göz attığın gazeteden ['patlayıcı yapımında ve kağıt imalinde kullanılan selüloz'dan üretilen şu gündelik paçavradan], Uluslararası Çocuk Bürosu Başkanı olan Kanadalı Yargıç Andre Ruffo'nun [altın ya da değil fakat madenî bir kalbi olduğuna kalıbımı basa-

rım], dünyada üçmilyon çocuğa fahişelik yaptırıldığını bildiren minik demecini okuduğunda ne halt ettin? Normalliğinin bir kanıtı olarak, yemeğini bitirdikten hemen sonra şöbiyeti mideye yolladın ve işinin başına döndün. Modern hayatın akışına ayar çekenlerin normalize ettiği ne varsa, ekonomik bağımlılığın yaygınlaşıp kökleşmesine yöneliktir; alternatif bolluğunun yanıltıcılığı dolayısıyla beliren sahte özgürlük ve bireysellik hissi, asayişin [gerektiği gibi] bozulmasını önler. Daha doğrusu, gezegenimizin gün geçtikçe cehenneme daha çok benzediğine dair detayları sürekli öğrenerek fakat çıldırmadan yaşayabiliyoruz, çünkü zaten çılgınız; biz müsbet [normal mi desek?] bir mücadelenin, özellikle de karbonhidrat parası temin etmenin trafiğinde boğuşuyoruz ve hezeyan katsayımız umulan düzeyde.

Müslümanlık'ın ölçülerini ve ölçülü Müslümanlar'ı vicdani titizlikten alabildiğine uzakta sıfatları hor kullanarak küçümseyenler, kitlesel bilinçsizliğin motorunu mazlumların kan/ter/gözyaşıyla yani provokatif dolayımlar sayesinde 'uygarlığın gerektirdiği birtakım trajik manzaralar' süsü verilmiş terörle çalıştırıyorlar. Modernizmin, parçalayıcı dayatmaları ile birbirinden yalıtılmış insanların normalizasyonu, her türlü diriltici tavrı dışarıda bırakmaktan başka bir anlam taşımıyor. Delilik, hastalık ve suçla mücadeleyi, [teşbihi mazur görün] Nemesis'in gazabını cezbedecek derecede iddialı bir biçimde yürüten modern kurumlar, insanları topyekun deli, hasta ve suçlu kılıyor. Mesela, [Kur'an'da, Firavun'un belirleyici/ayırıcı özelliğini vurgulayan] 'israf' kelimesinin konuşmalardan çıkarılması hem delilik hem hastalık hem de suça açılmaktır. Gelgelelim normallik demokratik bir kavramdır; kurumların kontrol altında tuttuğu toplumdaki yaygın tavrın ortalamasını ifade eder. Satınaldıkları ıvır zıvırın içinde boğulan ve satınalamadıkları ıvır zıvırı elde etmek için yırtınan bir toplumun bireyleri, çağdaş

normlara uygunluklarıyla övünmeye hak kazanmıştır: Şahsiyetsiz, mukallit, savunmasız fakat meşru oluşlarını normalliklerine 'borçlu' bu yığının hesap bilmezliği ağlatıcı derecede gülünçtür. Tıpkı, sık sık uçak yolculuğu yapan istatistikçi gibi, uçaklara aynı anda iki bomba konulma oranının düşüklüğünü istatistiksel verilerden öğrenince uçağa her binişlerinde yanlarına bir bomba alırlar!

1999 güzünde birgün, gazetelerden bazısı, Reuters'ten geçilen şu haberi yayımladı: "Dünyanın ilk motorize klozetini tasarlayan Rob White, Palmerston kentinde her sabah hız denemelerine girişiyor. Her gün Ongley Parkı'nda klozetiyle tur atan White, klozetine taktığı motor sayesinde beş saat boyunca yol alabiliyor ve saatte 15 kilometre hıza erişiyor. İki motorize klozeti olan White, bazı günler North Island'da arkadaşlarıyla birlikte yarışlar düzenlemeyi de ihmal etmiyor."

Herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda ve herhangi biri tarafından sergilenen fakat 'haber değeri' taşıyan her budalalık, dünyanın tüm haber merkezlerine ulaştırılarak 'örnek vaka'ya dönüştürülür; böylece hem nefret taşıyıcısı andavallılar kendilerini yalnız hissetmekten kurtarılırlar hem de tahripkar hamakat piyasadaki yerine yerleşir. Artık hiçkimse hatalarını yalnızca kendi aleyhine yapabilecek imkana sahip değildir. Diyelim adanın biri, evinin karşısındaki otelin dördüncü katında kalan genç öğretmen bayana abayı yaktı. Ve öğretmene daha yakın olabilmek için yanına birkaç parça eşya alıp otele bir oda tuttu. Fakat o da ne? Asansör görevlisi ile öğretmen pek samimiler! Bizimki de bir gece asansör görevlisini şişledi ve pamuklu kumaşlara sararak rafa kaldırdı. Sonra da ilk iş dördüncü kattaki asansör kapısına şu notu yazdı: "Hayat iniş çıkışlarla doludur." Patlayıcı bir çengenlik içinde kıvranan her geri zekalının ilgisini çekecek bu olayın suyu çıkarılır ve medyatik ağ sayesinde bir ddenin ya da kasabanın sınırlarını bir anda aşarak ge-

zegenimizdeki bütün dar gelirli şövalyelerin sulak beyinlerine damlatılır. Ve besbelli, hiçbir aşağılık suçun öncülüğünü yapamayacağını ve/ya da ne kadar çabalarsa çabalasın yeryüzünü hatırı sayılır oranda kirletemeyeceğini anlayan kimseler suç işleme 'haklarını' gizli tutarlar. Gazetelerin yaydığı sado-mazoşizm salgınını durdurmak için artık dünyayı karantinaya almak icap etmektedir!

Kamu menfaati denen şey neden bu kadar dehşet vericidir? Çünkü kamu, kendi kârını zararını saptayabilecek durumda değildir; bu işi medya üstlenmiştir ve onun kamuya atfettiği menfaat düpedüz kamçılı adamların [Dikkat, medya sadece bir kamçıdır, yiğitleri borçlu çıkarmaya yarayan bir kamçı.] çıkarlarını sağlama almanın kapsamındadır.

Hasıl-ı kelam, walkman dinleyen moruk, tekbaşınalığın dibine yaptığı yolculuk boyunca delidir. Herkesin walkman dinlediği bir cadde düşünün: Mezarlıklara özgü bir sessizlik ve tımarhane koşullarına indirgenmiş bir iletişim ortamı. Canlılığın ve aklın varlığının ispatı için gereken tüm delillerin gömüldüğü bir yer. Motorlu klozetiyle kendi kendine ve dost bildiği kimselere teknolojik bir dışkılama terapisi uygulayan Rob White hastadır. Şifa bulma yolunda saatte 15 km. hızla ilerleyen Mr. White'ın acelesine hak vermek gerek. Otel cinayetini bir nakkaş titizliğiyle işleyen anonim katilin suçlu olduğunu anlatmak için okuma yazma bilmek bile gerekmez. İnsanların izlemeyi seçtikleri her medya organı deliliğin, hastalığın ve suçun kavşağındaki trafiğin akış hızını denetleyen işaretler içermedikçe varlığını sürdüremez hale gelmiştir.

Nasıl ki son model bir spor arabayla son sürat giderek tekno emperyalizmin baskı alanından bir arpa boyu olsun uzaklaşmak mümkün değilse, medyanın iki duyumuza teklifsizce dayadığı 'hayatın röprodüksyonu'yla irtibatı kesmeksizin dirilmemiz mümkün değildir.

Kucağında gazetesiyle televizyon karşısına geçip zaping yapan biri, kanallar arasında turlamak suretiyle, Tokyo'daki bir elektronik çarşısından geçip, Amazon Ormanları'na çıkabilir. Robert De Niro'nun yıllar önce sürdüğü döküntü arabanın içinden gece vakti New-York'un arka sokaklarını seyretmekten sıkılırsa, Cosby'lerin evinde biraz soluklanabilir... Yine de modern medya ile yapılan gezi sonucunda kimsenin bir arpa boyu yol aldığı vaki değildir.

Ne kadar gezersen gez, hiçbir yere gidemeyeceksin. İstediğin kadar zaping yap, sonuçta yine zaping yapmayı isteyeceksin!

. Merhum, Fethi Gemuhluoğlu [1922/3-1977], 'Dostluk Üzerine' başlıklı konuşmasının bir yerinde şunları ifade etmiş: "Her mahalleye bir kasap lazımdır beyefendiler, o siz olmayın. Kan dökücü olmayın. Maktul olun, katil olmayın. Mazlum olun, zalim olmayın. Size kasap olmak, avcı olmak, tellak ve tellal olmak yakışmaz." Hayatın anlamını gerinerek deklare eden omurgasız ayaktakımından bahsederken bile şoke edici nezaketinden zerrece taviz vermeyen Üstad Gemuhluoğlu'na Allah rahmet etsin ve onu asıl dünyanın şerefli konuklarından kılsın.

[Ölülere ve/ya da dirilere karşı kusursuz bir saygı ile davrandığımı/davranacağımı söylediğim anda saygıda kusur etmiş olacağım. Şu andan itibaren içinde bulunduğum sözü uzatma tehlikesi ise bir başka kusur olarak başgösterdi bile. Demek ki, aşağıda yazdıklarım bilhassa kusurlu yönleri bakımından, benim açıklama tarzımın kapalayıcılığına filan dayandırılmalıdır.]

Mezkur dört meslek de cahillerin eline yakışır. Cehaletin modernizasyonu, hiç şüphesiz bu dört mesleğin dallanıp budaklanması sonucunu doğurduğundan, onların mahiyetini deşifre ederek meseleyi didiklemek lazımdır. Kasaplığın özünde, kan dökme işinin zihni ve kalbi

yönlendirici tesirlerinden kopmak vardır; yılda bir kere kurban kesmekle, yani Hz. İbrahim'in bizlere yadigar bıraktığı ve Allah yolunda en yakınlarımızı ve de kendi canımızı sunmaya hazır olmanın heyecan verici mecazlarla yüklü mübarek tecrübesiyle kasaplık arasında hiçbir bağlantı yoktur. Mateme son derece elverişli bir ortam olan yeryüzünde, duyguların yanısıra zihni de bir kenara fırlatmadıkça kasaplık bir maharet sayılamazdı. Yirminci yüzyılda silah ve [seküler anlamda] kurban çeşidi öylesine arttı ki, kasaplık bir bakıma göre herkesin iştigal/iştirak ettiği bir 'iş' haline geldi. Mesela motorlu taşıtlarla yolculuk eden kişi, [insan ya da kedi] birilerini öldürmek için gereken şartları yerine getirmiştir ve/fakat kanserojen tüketim maddelerini piyasaya süren, pazarlayan ya da satınalanlar da daha stilize ve nispeten uzun vadeli bir kasaplığın uygulayıcılarıdır. Dikkat buyurunuz, toplumsal insafsızlığın cana tasallut bahsinde kişinin bizzat kendine kıyması da, bir nevi kendi kendine kasaplık 'hizmeti' sunması da söz konusudur.

Avcılığın kitlesel bir etkinliğe dönüştüğünü söylerken ısrar ve ikna yöntemlerini yardıma çağırarak kısır bir edebi siyasete soyunmamız gerekmez. Şehirde şu veya bu maksatla ya da kasıtsızca yürümüş herhangi bir kimse 'avlanma' deneyimini yaşamıştır. Hattâ çağımızda [her iki anlamıyla da] avlanmak için ava gitmek bile şart değil; televizyonu açın yeter. Avcılığın formülü 'hazırlıksız yakalamak'tır. Hazırlığın ne olduğu hususunda yanılgıya düşen herkes, aynı zamanda tuzağa da düşmüştür [yakalanmıştır]. Reklam panoları, alışveriş tapınakları, stadyumlar, otoyollar... kabacası herşeyiyle mükemmel bir av sahası olan şehirde kimin avcı, kimin av olduğunu tartışmaya 'hazır' kimse var mı? Modern huzursuzluğun temelindeki budalalara yönelik sürprizler şeytani bir basitlik arzeder. Gündelik bir yavanlıkla malul şu meşhur "Nerelisin?" sorusunu "Huzurluyum." diye cevaplayabileceklerin

sayısındaki acıklı düşüş, kimin huzurunda bulunduğu bilgisinden mahrum andavallıların avcı, tazı ya da dağ tavşanı olarak aramıza sızdıklarının kanıtıdır.

Umumiyetle yetişkin kimselere bıcı bıcı yapan tellaklar, ilk bakışta, kırkından sonra azanları paklayan ya da daha demokratik bir tutumla yaşa başa bakmaksızın azimle kese sallayan vatandaşlardır. Ekmeğini başkalarının bedenindeki pasaktan çıkarmak, tellaklığın kuralıdır. Suya sabuna el sürmekten imtina edenlerin hizmetindeki işinin ehli bir tellak, benim diyen adamın bile gövdesinden topak topak kir çıkarır; onun nezdinde, yaşayan her insan tükenmez bir kir madenidir. Hamama giren terleyecek, tellakın bir dizi operasyonuyla gözenekleri açılacak ve hamamdan çıktığı andan itibaren [amaca uygun biçimde] kirlenmeye başlayacaktır. Vücut temizliğine elbette ahlaki ve sıhhi bakımdan özen gösterilmelidir fakat tellakların yardımı bu işi maksadından uzaklaştırmaktadır. Nasıl ki mecbur kalmadıkça bedenimizi cerrahlara emanet etmiyoruz, aynı şekilde tellakları da kendimizden mümkün mertebe uzak tutmaya bakmalıyız. Ayıptır. Haddizatında tellaklık, ayıptan kaçınma hassasiyetinin buharlaşması nispetinde varlığını ve gelişimini sürdürür. Bedensel kusurların çeşitlendirildiği çağımızda, insanın gövdesiyle başı[nın arası] hoş değildir. Tellaklar çilekeş ve bir o kadar da soğukkanlı profesyoneller olarak, arsızca paslanan [görünüşe bakılırsa, kendi aleyhine işleyen] tırışka makineleri çağrıştıran insan bedenlerini elden geçiriyor ve ilk günkü gibi yepyeni yapıyorlar. Mide bulandırıcı ter kokularının tadını en iyi onlar çıkarır.

Tellallık, anlama güçlüğü çekenlere verilen işitsel primin düzenli hale getirilmesiyle ortaya çıkmış bir meslektir. Davulun müzik dışı bir amaca hizmet ettiği, enstrüman değil alet olarak kullanıldığı tellallık mesleğinin sırrı, bir olayı veya durumu sır olmaktan büsbütün çıkacak şekilde duyurmaktır. Tellal, yasal gürültü virüsünün

aktif taşıyıcısıdır. Gönüllülerle gönülsüzlere, edeplilerle edepsizlere, suçlularla masumlara... aynı anda hitap ederek onları aynı hizaya getiren ve aynı kefeye koyan tellalın icraatı, onur kırıcı bir saldırıdan başka birşey değildir. Buyrun, şehir meydanını zapteden elektronik ilan/reklam panosuna bir bakın: Muhatabını dangalak yerine koyan bu patavatsızlık karşısında ağzı hayranlık dolu bir ilgiyle açılanlara da midesi ağzına gelenlere de o berbat 'kolay lokma' muamelesi yapılmaktadır. İnsan kulağı, saniyede 16 - 20.000 ses titreşimini duyabiliyor; bu büyük bir nimettir. Tellal, titreşimi değil sarsıntıyı örgütler ve bunun bir marifet olmadığı iddiasını duyamayacak kadar sağırdır.

Meslek hastalıkları denen bir hastalık kategorisi mevcut. Bazı mesleklerin uygulayıcılarının 'iş icabı' kendilerine tıbbi müdahale gerektirecek derecede zarar vermeleri sonucu beliren birer ayırıcı özelliktir bu hastalıklar. Amyant tozlarıyla haşır neşir olanların yakalandıkları asbestosis; kömür madencilerinin çoğunda görülen pnömokonyoz; berilyum bileşiklerini içeren tozların veya dumanların inhalasyonu nedeniyle meydana gelen berilliyosis... gibi hastalıklar bu gruba girer: Söyle hastalığını bana, söyleyeyim mesleğini sana.

Mesleklerle ilgili hastalıklar, kişilerin meslekleriyle ilgilerini gevşetecek ya da kesecek kadar ilerlemedikçe tıbbi kayıtlara geçirilmez, yani 'meslek hastalığı' düzeyine yükselemezler. Bazı hastalıkların meslek gibi görünmesi bundandır. Örneğin, gazetecilik dedikleri şey tam bir hastalık olduğu halde saygın bir meslek sanılmaktadır. Gazetecilerin çoğu hastadır demiyorum, dediğim şey gazetelerin ilaç ya da reçete olmadıklarıyla da sınırlı değil; sesimi yükseltmeksizin tekrarlıyorum: Gazetecilik hastalıktır. Gazeteci, kitlesel cehaletin desinatörüdür fakat kendini aktif bir bilgi aktarıcısı diye takdim eder. Değişmez vasfı, zihinsel sakatlığı yaygınlaştırmaktan ibaret bir işe emek

verenlerin hastalığı da kuşku yok ki zihinsel kökenlidir.

Gazetecilik; kasaplık, avcılık, tellallık ve tellaklık mesleklerinin özelliklerini tuhaf bir biçimde yansıtır. Kan dökmeyi kağıttan bir kılıfa uydurur gazeteci; içinde kan bulunmayan bir gazete 'boş' bir gazetedir. Haber peşindeki bir gazetecinin eline hiçbir avcı su [ya da kan] dökemez çünkü döktüğü anda habercinin avına dönüşür. Hatırlayınız, kamerayla insan avına çıkan paparazzilerden kurtulmaya çalışan Prenses Diana bu uğurda canından olmuştu da, onun yanıklar içindeki cesedinden dünya medyasına otuz günlük 'aş' çıkmıştı. Tellak, hamama gelenlerin kiriyle uğraşır; gazeteci ise birinin kirinden resim yapmak için asla beklemez; o, insandaki ve çevredeki kirden alır gıdasını. Gazetecinin tellaldan bir farkı varsa, o da davulun sesinin zaman zaman dinmesine karşılık gazetenin ve tv.'un sesinin [efsanevi bir lanet gibi] hiç kesilmemesiyle alakalıdır.

Kan ve pasakla beslenen ve de gürültü üreten bir kimsenin sağlıklılık iddiasında bulunması saçmadır. Gelgelelim gazetecilik, her gün kendine 'mucizevi bir gerçeklik' makyajı yapan bir saçmalıktır: Enformatik kasaplık mezbahada vals; gazeteci merakı dağda estetik araştırması; hilekar kameraman hamamda buz pateni şovu; çağdaş dert ablası hassasiyeti caddede evrenin anlamını gösteren kafiyeli yön levhaları varmışçasına blöf yaparak kitleyi tavlar ve medya denen mütehakkim ötücü/alıcı kuşlar sürüsü yöremizi kaplar karartır.

"Biz Amerikalılar'ın herşeyden fazla nefret ettiğimiz iki şey vardır: Önyargılar ve zenciler." demiş William Sydney Porter O'Henry [1862-1920]. İkiyüzlülüğün [tıpkı dedikodu, cinsel teşhircilik ve yalan gibi], tiksindirici olmaktan çıkıp çağdaş bir meşruiyet kazandığı gezegenimizde; 20 Nisan 1999 günü şoke edici[!] bir olay gerçekleşti: Kara Trençkotlular Çetesi'ne mensup Eric Harris ve Dylan Klebold adlı liseli iki genç, Amerika'nın Colorado eyaletinin başkenti Denver'daki, öğrencisi oldukları Colombine Lisesi'nde dehşet saçtılar! Oniki öğrenciyi, bir öğretmeni otomatik tüfeklerle öldürdükten sonra, intihar etti Eric ve Dylan. Dünya çapında yankılar uyandıran ve Türk basınında da günlerce yer verilen bu tarihsel olay; ahlaka mugayir, sinir bozucu ve üzücü kuşkusuz. Polisler, öğretmenler, politikacılar, psikiyatrlar ve sporcuları da ziyadesiyle ilgilendiren Colombine dehşeti, aslına bakarsanız, henüz sürmekte olan binbir türlü kıyım yanında pek de büyütülecek birşey sayılmamalıydı. Medyatik fırsatçılık, sansasyonel bir arsızlıkla, olayın özüne teması engelleyen bir yaygaraya sebep oldu. Canavarca münasebetsizliklerle dolu bu dünyada soluk alırken en ufak bir ahlaki tereddüt bile duymayanlar; önlerinde 'parlak bir gelecek' olduğu halde bu gençlerin neden ölümcül bir hamle yap-

tıklarını anlayamayacaklardır: Bill Clinton, konuyla ilgili konuşmasında "Bu trajedinin gerçek nedenlerini belki de asla öğrenemeyeceğiz" dedi mesela. Eric Harris'in babası da "Neden böyle birşey yaptıklarını hiç bilmiyoruz, merak ediyoruz" sözleriyle şaşkınlığını dile getirdi. Amerikan polis teşkilatından bir yetkili "Bu, 27 yıllık meslek hayatımda gördüğüm en büyük vahşetti" derken acaba ciddi mi? Yani bu anonim polis, gezegenin en manzaralı ülkesinde yaşadığı halde vahşeti görerek tanıma fırsatı bulamamışsa [nasıl desem] belki de kendini dünyalı bir polis zanneden bir ay çöreği filandır. Sosyal psikoloji uzmanları, herşey gibi, mezkur olayın da fazla film seyretmenin bir uzantısı olduğunu telaffuz ettiler. Eric ve Dylan'ın rehberlik öğretmeni, "Son derece parlak öğrencilerdi ama zekalarını doğru yolda kullanamadılar" şeklinde nur topu gibi sözel bir yumurta yaptı. Bu tuhaf açıklamalar 'ihtiyar kurt' Vonnegut'un, insanların zeka düzeylerinin elektronik bir toka sayesinde denetlenerek katı bir sosyal eşitliğin sağlandığı müstakbel bir çağı anlattığı Harrison Bergeron adlı öyküsünün ilginç bir teatral yorumunu andırıyordu.

Olayın kazalı belalı olsa da atlatılmasında katkısı bulunan kahraman polisler ve iyi ki var olan cep telefonları falan bir yana, Colombine Vakası'yla ilgili olarak dikkatimi çeken şey yetmişbin kişinin Colombine Lisesi önünde yaptığı gösteridir. ABD Başkan Yardımcısı Al Gore ve eşinin de katıldığı tören/gösteride şiddet kınayıcıları birbirlerine sarılıp ağladılar. Balonlar ve pankartlar taşıyan Littletonlılar, faciada ölümcül bir biçimde zedelenenlerin anısına, gökyüzüne 13 beyaz güvercin saldı. Demek onların gözünde, bir insanın 'kurban' vasfı taşıması için, öldürülmesi şart; intihar edenler 'kurban' değil. Ne peki? Tek kelimeyle, sapık; iki kelimeyle, gözü dönmüş; üç kelimeyle, ruhunu şeytana satmış; ya da tam anlamıyla, cani mi?! O yetmişbin kişi, elini kana buladı ve kendi ha-

yatına son verdi diye iki genci lanetlemekten başka birlikte birşey yapabilir mi; bir stadyuma doluşup bağıra çağıra futbol maçı seyretmek hariç? Dinmesini istedikleri vahşet hangi vahşettir, arzuladıkları barış ortamında dostluğa yer var mıdır?

Türkiye'de, Kara Trençkotlular'ın varlığı ve vardıkları 'nokta' ile ilgili bir yorum yazısı yayınlandı [24 Nisan 1999 / Yeni Şafak]. Yazan [malum-u âliniz]: İsmet Özel. "Ben de trençkot çetesindenim" diyerek konuya giren Özel, Eric ile Dylan'ın bulaştıkları işi 'tatsız bir olay' olarak niteledi. Kapitalist güç odaklarının, her seferinde çetenin [burada İsmet Özel'in kalemi, çetenin içine hippileri de dahil eden bir daire çiziyor] tutumunu ve eylemlerini anlamsız hale kolayca getiriverdiğini söyledi. İsmet Özel, Bahaüddin Nakşibend'in, bir sabah elinde kocaman bir sırıkla Buhara'nın en büyük çarşısını dağıtıp sonra, makam sahibi kişilerin de hazır bulundukları bir mahkemede söylediği sözlerle Kara Trençkotlular'ın davranışlarına [hem de çetenin tarafını tutarak] bir açıklama getirdiğini hatırlattı. Acaba iyi ve hoş bulduklarımız karşısında gösterdiğimiz sıradanlaştırıcı/kadir bilmez tavırla, bizi ırgalayan olayların sorumlularını cezalandırma eğilimimiz arasında rezil bir boşluk ve dengesizlik var mıydı, yok muydu? Eric Harris ile Dylan Klebold'un 'düştükleri' durumu anlamadıkça, fazlasıyla yakından tanıdığımız Bill Clinton ve onun temsil ettiği terörü, hayatı yalıtan/yok eden mekanizmayı da tanı-mla-yamayacağız. Hatırlayınız, Bağdat'ı bombalama kararı alındığında "Üzgünüm ama sanırım siviller de ölecek" demişti hüzünlü başkan Clinton.

Allen Ginsberg'ün [1926-1997] Amerika adlı şiirinden alıntıladığım şu mısraları Eric ve Dylan'a, bu iki kurbana uçuruyorum:

Amerika sana herşeyimi verdim ve şimdi bir hiçim.

[...]

Ne zaman bakacaksın kendine mezarının içinden?

[...]

Sadede gelmeye uğraşıyoruz herhalde. [...]

Gazete okumuyorum aylardır, Allah'ın günü adam öldürmekten yargılanıyor birileri. [...]

Kafam yattı verdim kararı bi bela çıkacak bu işte.

[...]

Amerika kutsal bi yakarı nasıl yazayım senin bu dangalak havanda?

Olguların üzerini romantizmin pembe süngeriyle örten cici çocukların; kısıtlı imkanlarla gerçekleştirildiği için bir nevi meşruiyet kesbeden fakat mayası tutmamış bir itirazın atonal şarkısını söyleyen ödleklerin; genellemeler yaparak kurulan bir kâr-zarar ortaklığına bel bağlayanların bellerine bağladıkları eski bir kuşak olan 68 kuşağına bağlı bir Fransız kadınına soruyoruz: "En çok kiminle konuşmaktan hoşlanıyorsunuz?" El cevap: "Köpeğimle."

Toplumsal nitelikteki siyasi ve ekonomik istismar koşullarının yegane dayanağı olan bireysel aptallığın insafına kalışımızın tesellisini ararken gözümüze evin salonunda iki çift çorap giydiği ayaklarıyla iz bırakmadan dolaşan köpeğin tasmasında anısı yaşatılan filozofun adı takılıyor: Jean Paul Sartre.

Dünyadaki dağınıklığın unsurları, flu fakat insana yönelik anıtsal birer hakarete dönüştüğünden beri yaşanan her saniye, haklı bir kavga gerekçesi içerdiğini daha çok hissettiriyor. Halbuki hayatî ve/ya da ölümcül bir hamle yapmayı tasarlamak, 'anlam'ın ağırlık merkezini yoklamaya girişmek işten kovulmaya veya alay konusu edilmeye yeter de artar bile.

Kelimeler, birbirleriyle ilişkilendirilişlerinden çıkan sonuç her ne ise ona sadık olma eğilimindedir. Hiçbir kelime iki ayrı cümlede aynı kıyafetle yer tutmaz. Bir toplumda cümlelerin iskartalığı yadırganmıyorsa, orada zihinlerin paslı çöp tenekelerinden farksız olduğunu öne sürebiliriz. Ahlaksızlık, cehaletin prematüre çocuğu olduğuna göre, ahlaksızların birbirlerine [semantik ve gramatik bakımlardan] düzgün sözel ifadeler sunmalarını ummak uygun düşmez. Belki her 'iyi konuşmacı'nın haince yalan söylediği yönündeki yaygın kanaat da bunun uzantısıdır.

Herkesin, istediğini özgürce [ne demek bu?] ifade etmesi/edebilmesi gerektiğini, çiğnenmiş sakızların depolandığı dillerinin altından eşi bulunmaz bir bakla-va-yı çıkarır gibi çıkarıp önümüze bırakanlar, söz vermeyi değil resmî evrakın aslını [ya da fotokopisini] geçerli sayanlardır. Herhangi bir tartışmayı noktalamak içinse cebinizdeki doların üzerindeki Amerikalı'nın çenesine güvenebilirsiniz. Amerikan çeneleri kasanızda ne kadar birikirse hayat sizin için o kadar herkesin kulak kabarttığı tatlı bir koro şarkısına benzer. Bütün itiraflar, dil dökmeler, yalvarmalar, medet dilemeler, özür dilemeler, izah etmeler, gerekçe göstermeler... yani insanın bir başkası karşısında, dürüstlükle sözel irtibat kurması, çağımızda, parayla ilişkimizin tökezlediğinin göstergesi sayılıyor yalnızca.

Brezilya'nın Sao Paolo şehrinde Sebastiano Jose Rodriguez adlı bir işadamı, arkadaşlarından birine 165 $ veriyor ve "Dostum, şu baltayı alıp sol kolumu kesersen sigorta şirketinden 465.000 $ alıp işleri yoluna koyabilirim. Haydi, elini çabuk tut lütfen" diyor. Arkadaşı, Rodriguez'in kolunu kesiyor fakat maalesef polis sorgusu esnasında bunun bir tezgah olduğu ortaya çıkıyor. Olayın anlatıldığı gazete haberinde Rodriguez 'uyanık' sıfatıyla anılıyor. Medyanın çakalları için açlıktan ölen Afrikalı çocukların, evinde ölü bulunan İrlandalılar'ın, intihar eden ev kadınlarının, aşırı dozdan giden siyahilerin ya da kaza

kurşunuyla beyni parçalanan bir memurun etleri arasında sadece küçük lezzet farkları vardır. Bay Rodriguez'in kesilen kolu da, tatlı değilse bile baharat olarak bir değer taşır elbet.

Mesele ekonomik, siyasi, teknolojik, medyatik ve sanatsal imkanların dokunulmaz bir bileşkesi sayabileceğimiz iktidara hitap ederken onunla aramızdaki arz-talep ilişkisinin neye dayanak teşkil ettiğiyle alakalı. Modern birey, uzaktan kumanda ile yönetilen bir aygıta dönüşmesini zincirlerden kurtuluş adı altında kutlarken, iktidar karşısında amatör bir dilenci olarak kodlanmıştır. Dünya, konuşarak çözülebilecek problemlerden arındırıldığına göre, konuşmak isteyenler kedileriyle, köpekleriyle... sohbeti koyulaştırabilirler. Tebessüm binbir meşakkate mıhlanmış, kahkaha delil olarak kullanılıyor madem, ölüm döşeğindeki yurttaş, yanına bir cezaevi papazı kimliğiyle yaklaşan siyam kedisinin esrarlı sorusunu cevaplayarak aramızdan ayrılabilir. Hem böylesi saygın ve dokunaklı bir mahremiyeti de ihtiva eder. Umudun gücünü sınamayı ertelemeyi, bize fiyakalı terör enjektörüyle ümitsizlik zerkeden tembel vampirlere boyun eğmeyi, korkak burjuvaların horlayıcı jest ve mimiklerini görmezlikten gelmeyi [evcil hayvanlarla aramızdaki farkın ortadan kalkmasına and içmişçesine] sürdüreceğiz ne de olsa.

Ebediyet Müptelası Bacılar, Kırmızı Biberler, Deniz Kaplumbağalarına Hayat Öpücüğü, Dünyalı Kamyoncular, Şamatacı Korsanlar, Aç Kafalar Kitabevi'*nin Gedikli-leri, Sınır Tanımayan Doktorlar, Yufka Yürekli Büyücüler Çetesi, Orman Ahalisi İttifakı* gibi gidişata muhalif yüzlerce gruptan toplam kırkbin kişi internet aracılığıyla haberleşerek Dünya Ticaret Örgütü [WTO] toplantısını protesto etmek üzere Aralık 1999'da Seattle'da buluştular. Bu kadar çok "uluslararası haşere"yi birarada hiç görmemiş olan Seattle polisi gaz bombalarını bol keseden savurmaya başladı. Göstericiler de, yılbaşı alışverişi için özenle süslenip püslenen mağazaları yakıp yıkarak şehre 10 milyon $'lık zarar verdiler. Evet ama Boeing ve Microsoft gibi dev firmaların merkezlerinin bulunduğu ve 1998'de 34 milyar $'lık mal ihraç eden Seattle için bu zarar, sağır bir devede kulak ne ise oydu. Ekolojik tacizin geriye yalnızca betonarme imparatorluklar bıraktığı; kolera, tifo ve açlıktan her gün binlerce insanın can verdiği; alınterinin ucuz bir vücut sıvısına indirgendiği; medyatik düzenbazlığın iletişimsel yozluğu yaygınlaştırdığı; eğitimin politik amaçlara uygun bir biçimde insanları tektipleştirdiği... modern dünyada sermaye kapitalizminin küreselleşmesinin doğurduğu tehdide karşı yekinen Seattle'ın davetsiz

misafirlerinin ulaştığı sonuçlara bir göz atalım: *Deniz Kaplumbağalarına Hayat Öpücüğü* üyeleri en iyi kostüm ödülünü kazandılar; *Ebediyet Müptelası Bacılar* sokaklarda ameleler gibi üstsüz dolaştılar; *Dünyalı Kamyoncular* belli başlı çevreci gruplarla bir konfederasyon oluşturdular; *Şamatacı Korsanlar*'dan bazıları tutuklandı ama çoğu tabanları yağlayıp aynasızları kuyruklarından silkelemeyi başardı; Aç Kafalar Kitabevi'*nin Gediklileri* makro ekonomi, 'essentialism' [özcülük], teknolojik sömürünün paradigmaları filan hakkında nutuk attılar; *Yufka Yürekli Büyücüler* ise William Clinton'la görüştüler...

18 Nisan 2000 günü Washington'da biraraya gelen IMF [Uluslararası Para Fonu] ve Dünya Bankası yetkilileri tam 603 ayrı gruptan oluşan yirmibin protestocu tarafından karşılandı. Yine internet üzerinden sağlanan koordinasyon sayesinde göstericilere taktik bilgiler, biber gazından korunmaları için deniz gözlüğü, sağanakta sucuğa dönüşmesinler diye yağmurluk ve polise sunacakları beyaz güller verildi. Üniformalı etçil memurlar, 1300 kişiyi koyunlar gibi önüne katıp kodese tıktı.

O görmüş geçirmiş Prag şehrinde IMF - Dünya Bankası yıllık kongresinin yapıldığı gün [26 Eylül 2000, Salı] global kapitalizmin kaptanlarına 'dur!' demek isteyen onikibin gösterici yollara dökülmüştü. Rakip takımda ise onbirbin polis ve üçbin asker yer alıyordu. Elbette bu bir maç filan değildi: Bir taraf topu sürekli taca atıyor, diğer takımın elemanları ise hiç durmadan kasti faul yapıyorken ne maçı? Yine de işkolik Prag polisiyle huysuz sivillerin karşılaşması görülmeye değer bir nitelikteydi. Göstericiler Mc Donald's dükkanlarının ve bankaların camlarını indirdi. CNN'e ait bir taşıt hurdaya çevrildi, kongre binası taşlanarak bazı delegeler yaralandı, 70 civarında polis hastanelik edildi, polislerden bazıları atılan molotof kokteylleriyle meşale gibi yandı, arabalar ters çevrilip yakıldı, barikatlar kuruldu ve kolluk kuvvetleriy-

le esaslı bir biçimde kapışıldı. Göstericilerin bir kısmı [1000'e yakın kişi] kargatulumba götürülüp demir parmaklıkların ardına atıldı, kollar bacaklar kırıldı, tutukluların telefon etmeleri, tıbbi ya da hukuki yardım almaları büyük ölçüde engellendi ve en çok da İsrailli tutuklulara yüklenildi... Prag görüşmelerinin bir gün erken bitirilmesini göstericiler teselliden de öte bir galibiyet saydılar.

Prag zirvesinde konuşan Dünya Bankası Başkanı James Wolfensohn ve IMF Yönetim Kurulu Başkanı Horst Koehler, 'yuvarlak adamlar her zaman yuvarlak laflar eder' kuralına uyarak, kongrede alınan kararların zengin ülkelerin istekleri doğrultusunda olduğu yönündeki iddiaları reddedip şeffaflaşma önerilerine sıcak baktıklarını falan söylediler.

Bir kerecik olsun, 18 milyarlık dış borç yükü altında ezilen Kongo'nun IMF sorumlusu Mawampanga Nanga'ya kulak verelim: "Bu protestolar, meseleleri ön plana çıkarmak ve kamuoyunu harekete geçirmek bakımından yararlı oldu. Ezilen ülkelere sırtını dönen ABD'ne sesini duyurmak istiyorsan biraz şiddete başvurmak gerekiyordu."

Papua Yeni Gine delegesi Vele Iamo ise şunları geveledi: "Şehrin üzerine yayılan dumanları izlerken, göstericilerin yoksullukla ilgili konularda bilinçliliği artırma çabalarının haklı bir yanı olduğunu hissettim. Gelişmekte olan dünyanın vaziyetine duyarsız kalınmayacağını ümit ediyoruz..."

Mawampanga Nanga'nın ve Vele Iamo'nun konuşmaları, delilikle temas halindeki kanserojen bir çaresizliğin ürünü iniltiler dosyasına kaydedilmeli. Bir ülkede halk, hükümeti seçebilir fakat yöneticilerinin IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü'yle ilişkilerini asla belirleyemez durumda iken elbette yoksulların lider/sözcüleri konuşmaktan ziyade yutkunacak, kem küm edecek ve

itirazın hakkını veremeyecektir. Beynelmilel platformda fukaranın şahsiyet ibrazı yerküreyi ambalajlayanlar tarafından imkansızlaştırılmış ve millî efendilik iddiası çürütülerek özgürlük hevesi ekonomik [sadece ekonomik mi?] bir töhmet altında bırakılmıştır.

Küreselleşmeyi diyalektik bir mecburiyet addeden [tersten] okumuşlar ve/ya da gezegen çapında bir yuvarlanıp gitme sananlar yani zayıf hafızalarının elverdiği ölçüde ezberden konuşanlar yepyeni bir döneme girdiğimizi öne sürebilirler. Oysa yüzyıllardır süregelen emperyalist etkinliğinin standartları aynen korunmaktadır. Globalizasyon dediğimiz şey aslında sivilizasyon ve onun ardından gelen modernizasyonun bir uzantısından başkaca bir şey değil. Avrupa'nın pasaklı bağrından kopan coğrafya kaşifleri kutsanmış bir açlıkla [dünya ve ticarete dair bir koşullanmayla] yeryüzünün 'küreselliğine' güvenerek ve/yani batıya doğru ilerledikçe doğuya yaklaşmayı umarak yelken açtılar [XV.yy.]. Hindistan'daki, Avusturalya'daki ve Afrika'daki halkları sömürgeleştiren, Amerika yerlilerini katleden Avrupalılar, dünya işlerini kendi lehlerine çevirmeye başladılar: XVIII. yüzyılın sonlarına kadar Sömürge Paktı'nda dile getirilen Merkantalist ilkelere uyuluyordu; bu demek, sömürü faaliyeti anayurdun ihtiyaçları doğrultusunda biçimleniyordu. Katliamlar, arazi işgali, altın yağmacılığı ve kitlesel köle nakli Avrupalı milletlerin süregelen birbirleriyle didişmelerine yeni rekabet dalları ekliyordu. XIX. yüzyılda İngilizler Avusturalya'yı işgal ettiklerinde işin çehresi değişmişti; o güne dek kurşunlayarak ya da kamçılayarak yapılagelen 'uygarlaştırma ödevi' yarım bırakılmamalıydı.

Beyaz adam, sanayi devriminin mekanik semerelerini aldıkça kan emiciliğine teknik bir boyut katma gereği duydu: Modernizasyon! İlkel buharlı posta arabasının 1820'lerde, sürekli tv. yayınlarının ise ilkin 1929'da [İngiltere] yapıldığı göz önüne alınırsa modernizasyonun hız

kazandığı dönem hakkında bir fikir edinilebilir. İkinci Dünya Savaşına dek ticaret kapitalizmi yağlı bir kıvama gelip sanayi kapitalizmine çevrilmişti, çünkü şu veya bu yolla ekonomik bağımlı durumuna düşürülen ülkelerin işgücü ve hammadelerini ucuza kapatarak teknolojik edevat üreten batı, milletlerarası ticari ilişkileri yoksulların elini kolunu kaptırdıkları otomatik çarklara dönüştürmeyi becermişti. Modernize olması gerektiği söylenerek kültürel kazanımları boşa çıkarılan ve ayırıcı özellikleri işlevsizleşecek şekilde tanımları değiştirilen fakir halklar ilerlemeci bir mahrumiyetin ağına takıldılar. Onlar sadece, lordlardan artakalan hurdaların sürekli müşterisi, endüstriyel çöp karıştırıcıları ve turistik bir çanak yalayıcı bezirgan takımı idiler artık. Kıldan yünden türemiş bir ırkçılık, bulanık bir suda fırtına koparma hüneriyle sınırlı bir solculuk, bir çuval berbat incirin çekirdekleriyle oynanan bir oyuna indirgenmiş o bütün yapışkan ideolojiler hep açlıktan midesi alarma geçenlerle gözünü toprak doyurasıcalar arasındaki tuhaf dolayımlardı. Dengelerin korunması, durumun aktif denetimi, ambargo hakkı, kısıtlama gücü yani bütün vanalar soluk benizlilerin elindeydi. Derken efendim, IMF [Uluslararası Para Fonu] ve Dünya Bankası kurularak [1944] değneksiz yürüyemeyen milletlere koltuk çıkılacağı öne sürüldü. IMF, garibanlaştırılmış memleketleri inceliyor, onlara birbirine benzeyen ihtiyaç listeleri hazırlıyor, Dünya Bankası da gereken krediyi veriyordu. Zamanla, yoksul ülkeler, meşhur borç bataklığında debelenen ülkeler haline geldi, IMF de uluslararası bir tahsildar kesildi. Asıl mesele, Amerikan Doları'nın gezegendeki geçer akçe olması ve iktisadi milliyetçiliğin anlamını yitirmesiydi. Nasıl ki bir vatandaş banka kredisi alınca hayatı 'değişiyor' Amerika da ülkelere kredi vererek ülkelerin hayatını değiştiriyordu. Fukara memleketlerindeki eğitim, sağlık ve ulaşım hizmetlerinin gündelik işkencelere dönüşmesinin gerçek sebebi işte bu

uluslararası tefecilik işinden doğuyordu. Bankaların, müşterilerine postaladıkları uyarı mektuplarının benzeri reçeteleri, IMF, hükümetlere gönderiyordu. Doğudaki alternatif emperyalist SSCB'nin topu dikmesiyle, dünyanın iki kutbundan biri gitti: Elde var globalizm! Şöyle ki, IMF'nin imajı eskiyince Dünya Ticaret Örgütü kuruldu [1995]. Bu ağaların dediğine göre, herhangi bir ülkenin herhangi bir tüccarı, dünyanın her yerine serbestçe gidebilmeli. Demek ki, zaten borçlu ve reel gelirleri aşağı çekilmiş kimselerin emekleri rahatlıkla sömürülebilecek! Rekabetin serbest olması, tüyü bitmemiş yetimin karşısına rakip diye bir astronotun çıkması anlamına geliyor; ya da ölüm döşeğindeki bir pir-i fani ile Superman'in hesaplaşması! Büyük alışveriş merkezlerinin çoğalmasıyla birlikte bakkalların yerinde yeller estiği dikkatinizi çektiyse, oradan pay biçebilirsiniz.

Anthony Giddens'in, modernitenin zamanı ve mekanı yeniden örgütlemesine bağladığı globalizasyon [küreselleşme], yalnızca ekonomik bir oluşumı değil ama aynı zamanda politik ve askeri bir süreçtir. Amerika'nın Ortadoğu'daki çıkarları sadece ekonomik bir içeriğe sahip değil. Dikkat: Küreselleşmenin kriterlerini belirleyen Amerika ve Avrupa'dır. Asla Hindistan'ın, Cezayir'in ve/ya da Türkiye'nin tespit/teklif/tercih ettiği bir ölçü, küreselleşme işini biçimleyemez. Yani, Meksikalı bir işçi, kendisiyle aynı işi gören bir Amerikalı'nın aldığı paranın sadece %10'unu alırken, necip Türk halkı ümitlerini rezil lotaryalara bağlamışken ne küreselleşmesi? Sakince söylersek, New-York'tan, Paris'ten birileri kalkıp senin ülkende sorgusuz sualsiz dükkan açabilecek, şirket kuracak, zira onların yeni müşterilere ihtiyaçları var; fakat sen kalkıp, mesela, Londra'ya çalışmaya gidemeyeceksin [sahi, senin işe ihtiyacın yok muydu?]. Haçlı ideolojisiyle takdis edilmiş sermaye [batıda basılmış kağıt paralar] vizesiz dolaşacak, haklı bir hınçla dolmuş bir doğulu ise ancak kendi

safındakileri [zaten ezilenleri] ezmek seçeneği ile başbaşa kalacak.

Globalizasyon; teknolojik iletişim, ulaşım, sağlık imkanlarının herkesin en üst düzeyde faydalandığı bir hedefe doğru ilerleme gibi sunulurken, 2 milyar 800 milyon insanın yoksulluk ve/ya da açlıkla pençeleştiği yeryüzünde, devletlerarası iyi niyetin göstergesi konserve vaadlerden ibaret. Güney Asya'daki bir ayaklanma, Peru'daki maden işçilerinin belini ağrıtıyor çünkü dolar [$] dalgalanıyor ve böylece euro kurunda bir oynama meydana geliyor, bazı yatırımların borsadaki değeri değişiyor ve hiç tanımadığın kişilerin çırpınışları senin başını döndürebiliyor. Osmanlı, Çin, Hint, Japon devletlerinin sözünün geçtiği günler geride kaldı: O zamanlar, köleler de dahil herhangi bir insan emeğinin mal mülk sahibi kişilere rağmen değeri vardı. Şimdi ise teknisyen korsanlar dünyayı fırdolanıyorlar ve ellerindeki resimli kağıtlarla, büyüledikleri insancıkların hayatları üzerine kumar oynuyorlar.

Medyatik kabusun misafir oyuncuları küreselleşme karşıtı protestocu burjuvalar, mazlumların intikamını almaya namzet savaşçılar mıdır, yoksa ekonomik bir sorumluluğu bir vicdani meseleye çevirip yumuşatan sulugöz serseriler mi? Bu karnı tok sırtı pek bireyler, reddediş dayalı döküntü ideolojileri bakımından bile birbirleriyle mutabık değiller; manipülasyona dayanıklı bir uzlaşmaz tavır içinde olduklarını söyleyemeyiz. Sistemin lordlarına sitem ediyorlar ve bu durum pek hoş karşılanmıyor; uyuz bir barışçılık lakırdısı hoş karşılansa ne çıkar? Değil mi ya? Ateşli protestocular hakkında en iltifatkar genellemeyle şunu söyleyebiliriz: Kendilerini dünya vatandaşı [katiyen öte dünya vatandaşı değil] addeden bu gösterici asiler[!] "Birilerinin imkansızı başarması hepimiz için iyi olacak!" diyorlar. Anonim bir tavşan sürüsünün sıradağlara küsme seferberliği! Doğrusu, bende alkışlama isteği uyandırmıyor.

Almanya'nın Hannover şehrinde, haziran ayında açılan Expo 2000 teknoloji fuarını protesto eden küreselleşme aleyhtarları ortalığı birbirine kattı! Nasıl oldu bu? Kuştüyü yastıklarla! Fuar alanında taş ve sopa yerine yastık kullanan binlerce gösterici, yastıkları parçalayıp fırlatarak ortalığı savaş alanına döndürdü! İntikamcı mazlumların direnişini sembolize etmekten belki de en uzak nesnelerden biri de kuştüyü yastıklardır ve tam anlamıyla bir eğlence niteliği taşıyan tek savaş da yastık savaşıdır. [Seattle'da, Washington'da, Prag'da atılan taşlar kuş tüyünden yapılmamış mıydı?] Tüm bu yaygaranın köftehor sorumlularının silah diye yastığa sarılmaları, asıl meselenin bir yorgan kavgası olduğunu görmemizi önlememeli. Yorgan kavgasına girişen 'sivillerin' uyku sersemi oluşu, mezkur kargaşaya hülyalı bir hava getiriyorsa, bunda kurtarıcı bir sağlamlık olduğu anlamına gelmez. Polonyalı yahudi üstadın da dediği gibi "Ne yaptığını bilmeyen insanın başına kendini coşturan bir aptallık çöker."

Ancak, her adımda meleklere uğradıkları yolda müşrikleri uğraştıran Müslümanlar'dan yansıyan her canlılık belirtisi, dünyayı kazıklamaya çabalayanların basit hilelerini bozabilir. Çünkü yalnızca Müslümanlar kaybetse de kazanan kişilerdir. Kendikendini yemenin tadını çıkarmak, en şiddetli eyleminde bile boşunalığın tahakkümüne boyun eğmek ya da sosyo-psikolojik faturalarla boğuşmak biz Müslümanlar'ın işi değil.

200. DOĞUMGÜNÜNÜZÜ KUTLAMAK İÇİN MEZARINIZA UĞRAYACAĞIM

Fareyi öldürmeksizin yakalayan fare kapanı, buğulanmayan banyo aynası, yattığınız yerden inekleri sağmanızı sağlayacak bir uzaktan kumanda, horlamaya başladığınız anda ses alıcısıyla uyarılıp kolunuza elektrik vererek horlamanızı durduran 'horlama kesici' bileklik, köpeğinizin sırtından geçinen pireleri öldürücü tasma, cenaze törenlerinde ağlamanızı kolaylaştıracak cenaze yüzüğü... gibi bir yığın enteresan ürünün tanıtılıp pazarlandığı tele-market programlarını, usta işi komedi şovlarına yeğlerim.

Umberto Eco da bir uçak yolculuğu esnasında önündeki koltuğun sırtındaki cepte bulduğu 'Kişilikli Armağanlar' adlı dergide okuduklarından bahsederken şunları söylüyor: "Sizin için özel olan birine doğumgününde hediye verecekseniz, New York Times gazetesinin onun doğduğu gün yayınlanan sayısının ona gönderilmesi için 30$ yeterli olacaktır. Ancak o kişi Hiroşima bombalandığı gün ya da Messina'da deprem olduğu gün doğmuşsa iş kötü olur. Hiçbir şeyin olmadığı bir günde doğmuşlarsa, bu hediye, hoşlanmadığınız kişileri küçük düşürmek için de kullanılabilir."

Yaşlanma etkilerini geciktirme/geçiştirme gayretinde olan kozmetik üretici/satıcıları ve doktorlar çabalayadursun, 2000'in noel gecesine kadar [noel baba da dahil] birçok ihtiyarın 'bütün çabalara rağmen' kurtarılamayabileceği ihtimaline binaen 1999, Birleşmiş Milletler tarafından 'Yaşlılık Yılı' ilan edildi. Yıllara meydan okuyanların, 1999'u da devireceği ümidi, bu yılın resmî bir makam eliyle kendilerine hediye edilmesi sayesinde daha da kuvvetlendi mi? Kim bilir?

Yirminci yüzyılda yaşlılık; olgunluk, tecrübe, bilgelik gibi mühim kazanımlar içeren saygın bir mertebe olmaktan çık-arıl-ıp, kronik bir rahatsızlık hali/süreci olarak tanımlandı. Modern yaşama biçiminin standartlarına intibak edemeyen bir yabancılar topluluğu durumuna düşen yaşlıların bazıları evlerinde, huzur evlerinde ya da mezarlarda çürümeye bırakılmamışlarsa bunun sebebi ameliyat masasında, bir holdingin yönetim kurulu toplantısında ya da parlamentoda olmalarıdır. Fiziksel bakımdan genç kalmak ve/ya da gençleşmek, dünyaya kazık çakmaktan başka çıkar yol tasavvur edemeyen ve öbür dünyaya ilişkin ifadelere de tahammül edemeyen modern insanın önünde ulaşılması zor ve fakat zorunlu bir hedef olarak belirdi. Bilgiyi ve saygıyı para karşılığında alabileceğine dair çağdaş yanılgıya bel bağladığı için, bilgisini para kazanma yolunda kullanan ve parayı elinde tutanlar önünde saygı duruşuna geçen yani bu uğurda beli bükülen erişkinler, bellerini doğrultabilmek için ihtiyarları ve ihtiyarlığı sırtlarından indirmek, gerekirse atmak mecburiyetindeler. Bir 'moruğu' çocukları, akrabaları, gazeteciler, katiller, doktorlar, avukatlar, jigololar, şef garsonlar, fahişeler... için ilginç kılabilecek tek şey para değilse ne olabilir? İkinci Cihan Harbi hatıraları, eskitilmiş kelimelerle yazdığı şiirler, ibadet etmenin hayatî ehemmiyetine dair kıssalar anlatması ya da ağaçtan yonttuğu küçük çanaklar filan mı?

Basında, genç kalmaya çalışmanın ihmal edilmeye gelmeyecek bir iş olduğu yargısına varmış kimseler için yayınlanan kılavuzluk bilgileri, haberler ve ilanların yanı sıra ihtiyarlar hakkında da birçok iyi ya da kötü haberler yer alıyor. Yaşlılık Yılı'nda yayınlanan bazı haberlerin özetlerini ilginize sunuyorum:

1] Çirkin eş, uzun ömür: Güzel kadınlarla evliliğin bedeli, oniki yıl daha az yaşamak... Nedeni ise kıskançlık, eşini bir başkasına kaptırma korkusu ve ona yaranabilmek için daha fazla sorumluluk yüklenmek!

2] Yaşlanmayan kaslar: Bilim adamları kasları gençleştiren genetik bir yöntem geliştirdi. Laboratuar hayvanlarında yaşlanmayı durduran tekniğin ileride insanlar üzerinde de uygulanabileceği söyleniyor.

3] 55 yaşından küçükler giremez: ABD'de yaşlılar kendi belediyelerini kurmaya karar verdiler. Los Angeles'ın 70 km. güneyinde bulunan ve Laguna Woods adını alacak belediye sınırları içersinde ikamet edecek olanların, en az 55 yaşında olması gerekiyor!

4] Yaş 100 yolun yarısı eder: ABD'de yapılan bir araştırma sonrasında, insan ömrünün 200 yaşına kadar uzatabileceği iddia edildi. New York Times gazetesinde yayınlanan bir makaleye göre, bilim adamları laboratuarda meyve sinekleri ve fareler üzerinde yaptıkları deneylerde, canlıların ömürlerini birkaç katına kadar uzatmayı başardı!

5] İhtiyar delikanlının şansı: Çin'de 99 yaşındaki Zhang Kebiao, yerel bir gazeteye gönderdiği 'yalnız kalp' mesajlarının ardından 20'li yaşlardaki genç kızların evlenme teklifi yağmuruna tutuldu!

Bilim adamları, bir yandan insan ömrünü uzatma endişesi içinde koşuştururken, bir yandan da güzellik yarışması jürisi gibi davranıyorlar; haksızlık etmeyelim, belki de çirkinlerle evlenmenin ömrü uzattığını bizzat

kendi tecrübelerinden yola çıkarak ortaya atmışlardır. Yaşlanmayan, daha doğrusu, yıpranmayan kaslara sahip olmayı kim ister, bütün gücü pazularındaki şişkinlikten ibaret olan zevat dışında? 55 yaşından küçüklerin Laguna Woods kasabasında ne işi var; yoksa gergin ciltleri, gür saçları, sağlam çakılmış dişleriyle büyüklerine hava atmayı mı planlıyorlar?

Birgün, tekerlekli sandalyede boynumuzu bile kıpırdatamayacak kadar takatsiz de kalsak, titrek sesimizle takriben kırkbeş dakika içinde şöyle bir cümle kuracağız: "Hey ahbap, hatırlıyor musun, evvelki yüzyıl İstanbul'da çıkan bir gazetede şöyle bir haber vardı..." Yaklaşık yüzkırk sene sonraki doğumgünümüzde bir genç kız [70] bütün içtenliğiyle "Demek yüzaltmışyedi yaşındasınız bayım, en fazla doksan-doksanbeş yaşında gösteriyorsunuz" diyerek bize iltifat edecek; ona şimdiden teşekkür ediyorum.

ÖZEL HAYATLARINIZ ALINIR, SATILIR, YENİSİ İLE DEĞİŞTİRİLİR

Biz dünyalılar çok fazla film seyrediyoruz. [80'li yıllarda, colley cinsi bir köpeğe rastlayınca, heyecanla "A-a! Lassie!" diyen vatandaşlar şimdi ne hissediyorlar acaba?] Şehirler film yıldızlarının karikatürlerinden ibaret kalabalığın 'keşfedilmeyi' beklediği birer tımarhane görünümünde.

Yalnızca birtakım karmaşık elektrikli nesneler toplamı değil, aynı zamanda yaşamı ve yorumlamayı standardize ederek güdümleyen bir etkinlik/edilgenlik alanı olan teknoloji, insan hayatını bir eşek şakasına dönüştürdü: Güney Afrikalı çiftçiler Amerikan rüyası görüyor; Japonya'da en popüler meslek estetik cerrahlık, çünkü Japonların çoğu Şeker Kız Candy gibi iri gözlere sahip olmak istiyor; Hindistan'da sayısı 1000'e yaklaşan gülme kulüplerine kayıtlı milyonlarca Hintli, stresten kurtulabilmek için, bazıları palyaço kılığında dolaşan doktorların komutlarına uyarak bir ağızdan kahkaha atıyorlar; bu arada küresel iktidar karşısında huzursuz bir bilgi taşıyıcısı olarak beliren entelektüelin, ulusal bir tv. kanalında kendisine yöneltilen sahte sorulara sahici cevaplar vermek için açılan ağzı her seferinde çiklet ve tuvalet kağıdı-

reklamları-yla dolduruluyor.

Yoğun üretim-tüketim, bu yoğunluğun hesaplanması-planlanması ve denetlenmesi süreçlerinin açık ve/ya da gizli kurallarının toplamından müteşekkil modern sistem; bireyleri, mesnedsiz bir tarafsızlığa ve çoğunluğa mal olmuş kişisel tercihler yapmaya özendiriyor. Hayat tam anlamıyla bir oyun addedildiği için, mesela, blue jean giymek bir kişisel tercih, giymemek ise oyunbozanlık sayılıyor. Katliamlar sürerken nezaket dolu bir sessizlik içinde ekrana bakmak, tarafsızlık sanılıyor.

Kendi tanımını tartışma yeteneğinden mahrum bırakılmış ve yaşantılarıyla ilgili ihtimallerin tamamı fiyat listesinde kayıtlı yurttaşlar, özel hayatlarını[!] düzenlemek için medyanın cömert desteğini alıyorlar. Mesela, diş sağlığını en iyi şekilde koruduğu iddia edilen onlarca diş macununu satınalıp, her bir dişi farklı bir macunla fırçalamak ya da bu macunlardan tekini soğukkanlılıkla kullanmak arasında seçim yapabilmemiz ancak medyanın özel hayatımıza yaptığı katkılarla açıklanabilir.

Şirketlerin önemli bir kısmı personelin çalışmalarının izlenmesinde, niceliksel olarak değerlendirilmesinde elektronik gözetim sistemlerinden faydalanmaktadır. Böylelikle işçinin her fiziksel hareketi [bilhassa ibadet etmeye, yemek yemeye ve tuvalete gidişi] denetlenebilmekte ve ölçülebilmektedir. Laboratuar fareleri bile bu işçilerinkinden daha müreffeh bir çalışma ortamına sahip. Ahlaki kriterlerle bağlantısız bir otosansür ve binbir çeşit fobiye dayalı psikososyal alanda, ortalığı telaşa vermeme sorumluluğu taşıyan insanın tekno-denetimden yalıtılmış bir özel deneyimi olabilir mi? Zor.

O takdirde ABD'nin Florida eyaletinde bulunan Voyeur öğrenci yurdunda kalan 7 kızın sözümona özel hayatlarını satışa çıkarmalarını normal karşılamamız lazım. Bu kızların yurttaki odalarında geçirdikleri her sani-

ye, 40 kamerayla kaydediliyor ve ayda 34 $ ödeyen internet aboneleri [şimdilik 7000 kişi] tarafından izleniyor. Tipik bir arz-talep meselesi! Sapıklar kooperatif kurunca, sapıklık makul ve meşru bir zemine yerleşiyor. Mahremiyetin ekonomik bir terim olmadığını kavramaktan uzak insanların satılık ya da kiralık olmayan bir şeyleri kalmış mıdır?

İnsani niteliklerin, piyasadaki hareketliliğin hızı ve sürekliliği uğruna baskı altında tutulmasında medyanın rolü büyük. Felaketlerin ve mucizelerin iki boyutlu yansımaları, mucizevi bir felaket olan medyayı bir araç saymamıza neden oluyor fakat telefon ve/ya da kamera şakalarından sonra internetin makro boyuta taşıdığı iletişimsel sahtelikler, özel hayatın özelliksizleşmesinden başka birşeye yaramıyor. Herhangi biri kadar takdire şayan olmaktan kurtulmaya çabalayan herkes, hayatına özellik katacağını umduğu şeyleri satınalmaya ve/fakat tam da bu yüzden özü zedeleyen sahteliklerden de geri durmadan genelin ağına [oltasına değil] 'takılmaya' devam ediyor.

Orta yaşlı Bayan S., Londra'nın Camberwell semtinde tek başına yaşadığı evinde 1997-98 yılları boyunca tam sekiz kez saldırıya uğradı; altısını hafif, ikisini ağır yaralarla atlattı. Her saldırı ertesinde, olayı araştıran polislere yardımcı olabilmek için çırpındı Bayan S.; ifadesine başvurmak ya da hatırını sormak için kapısını 'tıklayan' memurları her defasında fırından yeni çıkmış kurabiyelerle karşılayarak ağırladı. 300 saatten fazla zaman harcamasına rağmen saldırganları yakalama yolunda bir adım bile ilerleyemeyen polis, sonunda çareyi kadının evinin çevresine gizli kameralar yerleştirmekte buldu. Bayan S. dokuzuncu saldırıya uğradıktan sonra bant kayıtları incelenip de kadının belirttiği saatte eve kimsenin girmediği tespit edilince düğüm çözüldü. Ardından da şaşırtıcı bir itiraf geldi zaten. Ortalıkta saldırgan filan yoktu, Bayan S. sırf birileri kendisiyle bir nebze ilgilensin için

kendi kendini yaralıyordu.

Anlaşılan, Bayan S., interaktif muhabbetlere adaptasyon sağlamak için gereken materyal ve moral imkanlara sahip değil. Bize gelince, bizim olayımız farklı: Yap-boz şeklindeki ithal 'life style' talimatnamelerini bağrına basan halkımızın mutantlaşmasını hiçbir ortayaş krizi ya da mehter takımı önleyemez.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında yazdığı İnsanlığın Son Günleri adlı oyunuyla bazı beyinlerde tiyatro kurmayı başarmış, düşünsel yolsuzluğun huzursuz ve kavgacı düşmanı Karl Kraus der ki: "Polisin keskin zekası, bütün insanları hırsızlığa yatkın sayma yetisinden ve bunlardan bazılarının suçsuzluğunun kanıtlanamaması yönündeki şansından müteşekkildir." 1936 yılında Viyana'da ölen Kraus'un bu sözüne [Avrupa'da ya da başka bir diyarda] sözel mukabelede bulunan bir emniyet görevlisi çıktı mı bilmiyorum fakat İngiliz polisinin suçla ve bu cihetle eski suçlularla mücadele türündeki münasebetinde psiko-kıyak [kıyak: kıyıcı] bir uygulamayı [kim bilir ne zaman] yürürlüğe soktuğunu bir gazete haberinden öğrendim. Sözgelimi kova burcundan olan Thomas adlı bir sabıkalı her yıl şubat ayının ikinci haftasına rastlayan doğumgününde posta kutusunu açıyor ve en az bir zarf buluyor. O zarfın içinde ne var dersiniz? Polis İngilizler'den gelen bir doğumgünü tebriği! Tebrik kartının ön yüzünde 'Sevgili Tom'un unutmak için can attığı hapishane koğuşunun bir fotoğrafı; arka yüzünde ise "Seni doğumgününde unutmadık, Tom" yazısı! Tom 'geleceğe umutla bakma yılları'nın diyelim yedi tanesini demir parmaklıklara ve/ya da gardiyanın üniformasındaki düğmelere bakarak geçirdikten

sonra, Tom'un mazisini süsleyen mavi polis gözlerinin hâlâ onu aradıklarını ve belki de devriye gezen polislerden birinin, meslektaşına: "Hey George, şu parktaki adamı görüyor musun, bizim Tom olmasın sakın?" diye seslendiğini düşünüyor artık. Yirmidokuzuncu doğumgününde Tom [sahiden de yirmidokuz yaşında olabilir; sabıkalı İngiliz erkeklerinin, cilt bakımına özen gösteren sonradan Avrupalı'laşmış bayanlar gibi yirmidokuzuncu yaşgünlerini defalarca hattâ yirmidokuz defa kutladıklarına dair bir ipucuna henüz rastlanamadı] ülkeyi terketmeye karar verebilir. Ne de olsa bir noel gecesi iki arkadaşıyla birlikte, daha önce de yaptıkları gibi, kornfleks, baharatlı ketçap, diyet bisküvisi, halı deterjanı ve bir miktar sterlin temin etmek üzere ellerinde kurusıkı tabancalarla içeri daldıkları süper market birkaç blok öteden rahatsız edici sinyaller gönderip duruyor. O süper market ki, Tom ve arkadaşlarının soygun girişimleri esnasında kredi kartı taşıyan saygın-süper iki polisin, temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazır bulundukları münezzeh bir mahfildi. Gayretkeş Tom, süper polislerden birinin süper tabancasını ele geçirip onun süper pazusuna süper bir delik açınca, işte bu süper tebrik kartının eline ulaştığı güne kadar uzayan olaylar cereyan etti/yaptı. Kopenhag'ta 'Küçük Thomas'ın küçük teyzesi var; bizimki oraya gitmeyi tasarlıyor. Gelin/gidin görün ki, Kopenhag polisi de bilhassa hırsızlık hadiselerinin arttığı noelde [noel babayla hırsızlar arasında bir muhabbet mi var dersiniz?] eski suçlulara bir noel kartı postalayarak onların hatırını soruyor! Kopenhaglılar'ın kendilerini 'emniyette' hissetmesini birinci vazifeleri sayan yöre polisleri, gazetelere bakılırsa, İngiliz meslektaşlarından ilham almışlar.

Tom sinirli. Tom'un doğum yıldönümleri ve posta kutusunda beliriveren malum kart, her yıl daha erken geliyor. Şimdi Tom diyor ki: "Kaplanlar gibi saldırdım sağa sola, Puma marka ayakkabımın bağı çözülmeseydi beni

zor yakalarlardı; arslanlar gibi yattım kafesimde ve nihayet evcil bir [sarman] kedi olarak çıktım hapisten. Bunu Türkiyeli gazete okurları dahil, herkes biliyor. Doğumgünlerimde, köküne kibrit suyu dökülesice anılarımı yüzeye çıkaracak kartlar almaktansa Gülün Adı'ndaki manastırın bahçesindeki çimleri biçmeye razıyım! Biri beni anlamalı!" Mavi gözlü polisler cevap veriyor: "Yapma Tooom, sence de biraz abartmıyor musun şu kartpostal meselesini? Biz seni sevdiğimiz ve çelenk göndermeye paramız yetmediği için postalıyoruz o kartları; buna karşılık sen ne yapıyorsun? Ziyaretimize gelmek, telefon açmak, kart göndermek şöyle dursun, şikayet ediyorsun!"

Sabıkalı Türkler, polis teşkilatı tarafından gönderilen kartlar almıyorlar özel günlerde. En azından gazetelerde bu konuda bir haber yayınlanmadı. Günün birinde eski bir suçlu, Türk polisinden gelen bir doğumgünü tebriği alırsa ne der? Bu biraz da sabıkalı vatandaşımızın, hislerini ifade ederken bir televole kamerasına mı, özel bir tv. kanalının 'canlı' haber programı kameralarına mı baktığıyla alakalı olsa gerek.

Ne yaptığını bilmemeyi fakat yapmaya devam etmeyi öğrenmek zorunda bırakılanlar için bütün bunlar üzücü ya da sevindirici bir manzara anlamı taşımaz. Üzüntü ile sevinç birer uğrak değildir onlara; tartışmaya kapadıkları temel prensip ise şudur: Ölen ölür, kalan sağlar seyirci.

Aynada kendi suratını her gördüğünde yorulan, Yanık Kelebek salonunda ikisi de kadın kılığında olan uzay ve ölümün arasında oturan, toplantı halindeki kargaların "Şimdi!" diyerek işaret vermelerini bekleyen Rick Belane adında bir serserinin ağzını kanguru dili konservesi gibi bıçakla açtığımızda "Göbek bağımız kesildiği andan itibaren başka şeylerle bağ kurma çabasına giriyoruz" diyor. Biz de yiyoruz tabii. Konu sözel besinler olunca abur cubura pek az kimse hayır diyebiliyor ama bence Belane'e, bu lakırdısı karşılığında, hak vermek gerek...

Şahsiyetin ilgasına ve diyalogun [teatinin] iflasına sebebiyet vermeksizin bağ kurabilen insanların birliğinden doğan cemaatin cemiyetten ve camiadan farkı, derli bir topluluk olmasıdır.

Cemiyet [toplum], rastlantılar ve zorunlulukların biraraya getirdiği insanlar arasında muhtelif uzlaşma vesilelerinin devreye girmesiyle varlığını/bütünlüğünü korur; kuruluşuna değil fakat belki işleyişine yıkıcı ya da onarıcı bir etkide bulunabileceğimiz [mekanik] bir yapıdır. Cemiyet içinde hizaya gelmek, kişinin kaybolmasından başka bir işe yaramaz yani toplumsal kurallara ri-

ayet, tarih yazmak ya da tarihe geçmek için elverişsizdir çünkü zafere giden yolda uygunadım yürünmez. Haddizatında kamunun, kimseden 'dahiyane uğraşı' gibi bir talebi de yoktur ve dahiler çoğunlukla toplum bağından [bahçesinden] uzakta, ayırdedilmesi zor bir biçimde benzedikleri ayrıkotları arasında olgunlaşırlar.

Camia hobilerin, takıntıların ve/ya da alışkanlıkların biraraya getirdiği insanlar kümesidir. Bir hususta ortak karara varmanın mazeretini sayıca çokluklarında arayanların, mesela aynı futbol takımını ya da siyasi partiyi sıkıca/gevşekçe tutanların herkesleşme eğilimi camiayı tamamen ortaya çıkarır.

İnziva da dahil hiçbir şey kişiyi cemiyetin bir asli ya da yedek parçası olmaktan kurtaramaz. Rastgeleliğin sınırlarını zorlamaksızın kendimizi bir camianın içinde bulmamız işten değildir. Cemaat üyeliği ise ümitsizliğin ya da korkusuzluğun [ve/ya da ikisinin birden] bizi baskı altına almasını önleyen dahiyane bir mukayyetlikle mümkündür.

Hayat, insan ve dünya hakkında kârlı/mübarek bir dert ortaklığına giren kimseleri bütünleştiren ümmetin coğrafya, tutum ve/yahut hissiyat ile ilgili nüanslarla birleşen/ayrılan unsurlarıdır Müslüman cemaatleri. Birbirlerinin aşağılık komplekslerine dadılık yapanlar, kendini kötü hissettikçe iyi hissedenler, modernize zavallılığın tadını çıkaranlar, kof bir reddedişin kozası içinde didişenler, talihsizliklerini suiistimal edenler... üstlerine alınmasınlar zira onların toplamı ümmetin sırtındaki kamburun hacmine eşittir.

Herhangi bir sebeple buluşan üç kişiyi şüpheli şahıslara dönüştüren sistem karşıtlığının içinde konformizm bütün silahlarıyla pusuya yatmıştır. O halde ahiret inancını, cennetteki rahatlığa kavuşmayı bekleyen insanların zaman öldürerek taksitlerini ödedikleri bir yatırım

saymak yanlıştır. Uhrevi faydayı ya da zararı dışarıda bırakan hiçbir insan davranışı yoktur elbette ama bu durum da yalnızca insani varoluşun gerilimini doğurur. İslami emniyet; uydular, füzeler ya da televizyon aracılığıyla çöken sistematik zulüm [karanlık] sürerken cemaat halinde baş koyabileceğimiz ve kocayabileceğimiz bir yastık mıdır? Hiç sanmıyorum. Zehirli kan nakillerinden kaynaklanan ölümler, silahların yoksul çocuklar üzerinde denenmesi, ekolojik tacizin yol açtığı nefes darlığı, ekonomik krizden doğan oynaklaştırıcı sefalet... öldükten sonra dirileceğine inanan kesimin hem entelektüellerini hem de diğer emekçilerini şu ya da bu düzeyde/biçimde irgalamıyorsa, bu durum dünyevi konforun yerine uhrevi bir konforu koymaktan başka bir anlam taşımaz.

Camiye [toplantı yeri] girmekle sistemin dışına çıkmak aynı anlama gelmese de, yasaların dışına çıkmak bir kimsenin yargı makamlarının ilgisini çekmesini sağlayabilir ama onu zeki biri yapmaya yetmez. İhlal ettiğimiz kural, o kuralı çiğnerken riayet ettiğimiz kuraldan daha çok ilgilendirmemeli bizi evet ama mekanik adalet ya da adalet mekanizması tarafından ilginç addedilmek hayırlı bir iş yaptığımızı tek başına kanıtlayamaz. Yine de sözlerimizin kralları kızdırmaması durumumuzu kuşkulu kılar, çünkü kışkırtmak davettir!

Saplantı, cemaat halinde düşünmenin zorluğunu aşmamıza yarayan bir şifa kaynağı mıdır? Ritüellere dört elle sarılmak [Uyarı: Farz ve/yahut nafile ibadetlerin 'ritüel' diye anılmasına karşıyım. 'Ritüel' derken, cemaatlerin kendilerine mahsus 'törensel' faaliyetlerini kastediyorum.] birlikte hareket etmenin yegane yöntemi midir? Kesinlikle hayır. Sırf göze batmayı başardıkları için kendilerini cemaat diye niteleyen güruhlar, kritik soruları sormaktan neden deli gibi kaçıyorlar? Çünkü böylesi sorular, şiddetli geçimliliği anında şiddetli geçimsizliğe çeviriyor. Demek, şebeke ruhunun korunması ve çıkar ilişkilerinin

rayına oturtulabilmesi için bir bahane imparatorluğunun yardımı gerekiyor. Günah çıkarmak isteyen cemaat, [bir gazete çıkarıyor ki, sadece çalanın kulağına hoş gelen sesler çıkaran kağıttan bir dümbelek; ve/ya da] dünya sisteminin kuyruğuna yapışıyor çünkü dünya sistemi öylesine uygun ve büyük bir günah keçisidir ki, tüm üyelerin günahlarını iki boynuzu arasında [gerçi artık tek boynuzu var] sektirebilir!

Sistem birgün kendiliğinden çöker ve ilgili cemaatin ocağına düşülürse, aceleci yıkıcılığın ve çıtkırıldım ameleliğin dışındaki şeyler önem kazanacaktır. Zaten cemaat elemanları bireysel kaliteler taşıdıkları sürece sistemin derhal bozguna uğratılması gibi uçarı idealler de sönecek, insanın olgunlaşmasına giden yolun ışıklandırılmasının önemi kavranacaktır. Dilerseniz rehavet verici tekdüzelikle heyecan verici, moda riskler arasında bir ömür boyu salınabilirsiniz. Cemaatin asıl işlevi bu salıncağa binmemeyi temin etmek olmalıdır. Kurtuluşu tehlikeye sokan eğlencenin yeri ve zamanı çok yanıltıcı biçimlerde belirebilir ve kahramanca bir uyurgezerlik içinde avunmak kolaydır. Cemaat bir hayal kurma örgütüne dönüşmemelidir çünkü lirizm [öz sabotajın bin yıllık adı], terin soğumasına ve topluluğun 'kuru' kalabalığa dönüşmesine yol açar!

Modern kuşatmayı yarmak, pusulardan sıyrılmak ve faka basmamak için kurulan bağ, hafif bir mecazla söylersek, silah arkadaşlığıdır. Arkadaşlığın [ihanetin yerine itimadı koyan dayanışmanın], silah niteliği taşıdığı ortama hayatî bir direnç katanların alnındaki açıklık yüzündeki aklık aynı zamanda hastalıkları geçiren [geçmişe karıştıran] bir aşıdır. Silah arkadaşlığı derken, kan dökücülüğe yönelenlerin dayanışmasını kastetmiyorum, yozlaşmadan korunmayı sağlayan imkanı belirten bir metaforu hizmetinize sunuyorum, hepsi bu. "Ancak Müslümanlar kardeştir"; bununla birlikte cemaat, arkadaş olma imkanı

bulanlardan müteşekkil bir organizmadır; bu yüzden, bir cemaatin herşeyi olamayan üye, hiçbirşeyi olamaz.

"Madem bireyin vazgeçilmezliği cemaatin temel ilkesidir, cemaatleşmeye ne gerek var, bireyler tek başlarına yaşayamazlar mı?" diye sorabilirsiniz. Yaşayabilirler fakat toplumsal dokunun zedelenmişliğinden ötürü, entelektüel ve ahlaki kaygılar taşıyan kimseler kendilerini sürgünde hissediyorlarsa bundan başkaları da zararlı çıkar. Soğukkanlılıkla samimiyeti eşzamanlı olarak örgütleyebilen insanlar bu zararın bir yerinden u dönüşü yapabilirler ve/fakat beraberken yapılan işin verimi ile ayrıyken yapılanın verimi arasında fark yoksa artık beraberlik de yoktur.

Çarpık bir sadakat ilkesini, şu meşhur konjonktürel gerekliliği ve/ya da hedefe varma stratejilerini bahane ederek üyelerinin şahsiyetini inciten yani modern kurumsal hiyerarşinin şablonlarını kullanan bir cemaat, ancak cemiyetin biricikliği fesheden faaliyetine alet olabilir: Kaşarlanmış politikacıların mutfak robotları... Politik taşların pirincini ayıklayan ve taşları pişiren mutfak robotları...

Yazar, yetmişdokuz yaşına girme tehlikesiyle her an karşı karşıya olan kişidir.

Felsefi şüpheciliği sanatsal bir kurnazlıkla birleştirmiş Polonyalı yahudi üstad, gizli kalmış bir eşek şakasını deşifre edercesine konuşuyor: "Kemikleşmemek fakat sağlam olmak; görev başında [hazır] olmak fakat yerinde saymamak; esnek olmak fakat yamulmamak; arslan ya da kartal [gibi] olmak fakat hayvana benzememek; tek yanlı olmamak fakat ikiyüzlülüğe de pabuç bırakmamak..." işte yazarın vazifesi! Kaliteli önyargıların taşıyıcısı ve nüansları iç hacmi geniş çöp tenekesinden kurtarmayı gözeten okur daha mı avantajlı? Hayır, değil.

Sahibinden taammüden koparılıp [kayıt altına alınarak] uzaklaştırılan görüntü dijital pazarda satılıyor; çünkü, emperyalist küresel iktidar, görüntü ile hakikatin [asıl] farkını/bağlantısını gözlerden kaçırarak görsel bir laneti yeryüzüne yaydı. Para ile [imaj, şov, gösterişin hammaddesi olan] görüntü birbirine endekslenerek görüntü en pahalı meta haline getirilirken, 'büyük para' kazanabilmek için ise 'görülmeye değer' olanı elde tutmak gerekti. Bunun iki açıklaması var: Birincisi, kapitalizmin 'kör' bir inanca dönüşmesi ile ilgili. Parasının ağırlığı bi-

reyin ağırlığına denkleşti; bir insanın kilosu değişiyor fakat parası çoğalmıyorsa artık onu kimse ağırla-ya-maz. İkincisi, politikanın öncelikli işlevi görüntü üretmek oldu: Politikacı, birilerinin gözüne girmeye çalışan, birilerine gözdağı veren, birilerini gözden düşüren ve/ya da birilerinin gözünü oyan bir şov adamı olup çıktı. [ABD'nin eski başkanlarından Richard Nixon, makyajcısının sabotajı yüzünden seçim kaybettiğini söylemişti.] Global politika da asıl işin perde arkasında döndüğü yutturmaca bir sahne performansı ve kanlı sonuçlara ulaşma amacına yönelik bir arena seferberliği şeklinde ikiye ayrıldı. Ticari kaygılarla gerçekleştirilen katliamların ve süper dilencilerin süper yardımseverlere diplomatik bağımlılığının gözlerden gizlenebilmesi için ihtiyaç duyulan küresel görüntü patlaması gerçekleştiği halde asayiş bozulmadı. Çünkü olay, bir cadı kabağının hiç tanımadığımız insanların başında patlamasından ibaretti ve sonunda hepimiz dünyanın kaç bucak olduğunu kazasız belasız[!] ve görerek öğrendik.

Göze hitap etmeyen hiçbir şey harekete geçirici bir etkide bulunamıyor artık. Halbuki televizyon seyircisi de kredi kartını aşındırabilmek için bedenini piyasaya sürmüş bir tanık sandalyesi mahkumudur. Toplumsal hareketlilik hiçbir zaman toplumsal harekete dönüşmüyor çünkü ötekinin faka basması, berikinin şansının eseri sayılıyor: Ekrandaki mesajların, başkalarının uğradığı felaketler ve 'bizim' ulaşabileceğimiz mutluluk üzerinde yoğunlaşması boşuna değil. Seyirci, zihnini ve hafızasını kullanmaktan alıkonulmuş, sahte bir taht'a oturtulup eline bir kumanda aleti verilerek kendisini dünyanın kralı zannetmesi sağlanmış kafasız bir soytarıdır. Duyularıyla zihni arasındaki bütün köprüleri atmış, duyarlılığını tamamen yitirmiş bu hilkat garibesi, neyin kayda değer olduğunu anlayacak güçten mahrum bırakılmıştır...

Yazı'nın itibarının, medyatik görsellik tarafından

gasp edilmesiyle birlikte yazar da ağırlığını hafiflikten yana koymak zorunda kaldı. Şehrin her gün değiştirilen kirli örtüleri gazetelerde ucuz, sentetik fakat süslü bir yama gibi duran yazarın yeni işi onu güçsüz bıraktı. Halbuki yerkürenin çekim gücü, dünya ile arasına bir mesafe koyarken ayaklarını yere basmaya mecbur olan yazar için, ekonomi terimleriyle ifade edilen metaforik bir anlama sahiptir: Tuzağa düşmemek için gösterdiği özenli gayret, ona zaten tuzakta bulunduğunu öğretmiştir.

Modern iletişim biçimleri aşırılığı yayarak, yazılanları yazılış maksatlarını aşan bir bölgeye vardırıyor ve böylece yazar iletişimsel kaosun günah keçisine dönüşerek tuşa getiriliyor. Görsel sermayeyi politik kâra çeviren iktidar, mekanik bir saçmalama yeteneği ya da kitlesel gafleti rötuşlama görevi karşılığında dul maaşı bağladığı, yüz yıl öncesinin gözükara entelektüelini Karagöz gibi oynatıyor şimdi: Yüzeyselliğin aşağılayıcı koşullarına paçasını kaptıran yazar alçaldıkça küçüldü ve nihayet yerin dibine geçti. Aşağılanmaya direnerek sıranın dışında duran yazarlarsa, her fırsatta, yasadışılıkla itham ediliyorlar.

İngiltere'nin Birmingham kentinde emekli polis John Plimmer ile eski hırsız Bob Long kafa kafaya vererek bir cinayet romanı yazdılar: Köstebek Adımı. Çocukluk arkadaşı olan fakat ayrıldıktan yıllar sonra suç dosyaları sayesinde tekrar buluşan gedikli polis Plimmer ve azılı hırsız Long'un ortak eseri otobiyografik özellikler taşıyor. Her ikisi de 50 yaşında olan ikilinin romanında, Birmingham'da birarada büyüyen iki çocuktan birinin dedektif, diğerinin suç örgütü lideri oluşu anlatılıyor. "Bloody Crow'un hortlaklarla dolu göğünden bakıldığında 7. Cadde'nin ortasına tebeşirle çizilmiş bir insan siluetinin üzerinde seksek oynayan iki çocuk görünüyordu!.. " cümlesiyle başlayan kitap, "Toplumsal vidalar suçun tornavidasıyla gevşetildikçe, adaletin kontrol kalemiyle sıkılacaktır!" vecizesiyle son buluyor.

Gazetecilikle yazarlık birbirine yaklaştırılıp yapıştırılınca polislerin, hırsızların, hokkabazların, palyaçoların, kabzımalların, dansözlerin... kelimeleri istismar etmelerine giden yol düzlendi. Şifreli ve dolar dolu kasaları dışında ortalama bir kasaptan farksız medya patronları bıçakla dişlerini karıştırırken, 'gazeteci' sıfatının baskısı altında kalarak kurusıkı sallayan yazarın elindeki kalem de portatif bir suç aleti haline geldi. Yazar nesli, çoğulcu bir 'üretim' stratejisinin dayatmaları sonucu gazetecilerle birleşip çoğaldıkça azalıyor. Nasihati musibet karşısında iflasa sürükleyen yargıcılar, edebiyatı da beleş bir lüks ya da lüzumsuz bir sözel akrobasi diye itham ederek kelimeleri yalnızca ticari amaçlarla kullanıyorlar. Tutuk çeneli çeteciler ve bayağı kurguları kalpazanca çoğaltan burjuvalar yazarlığı yazı-tuğra atmaya indirgediler. Tuğra gelirse herkes susuyor ve silahlar [ya da en büyük silah sayılan para] konuşuyor; yazı gelirse cinayet kağıt üzerinde işleniyor.

Kendikendinin can düşmanına dönüşmüş seyirci/tüketicilerin müebbet cehaletini takdire yanaşmadıkça yazar içedönük cazgırlığıyla anılacaktır. Onlar [o iştahlı maymunlar], yazıdan zihinsel ölümün helvasının tadını almak isterler, aksi halde yazara kötü esnaf muamelesi yaparlar ve kandırılmaktan bıkmış bir yağlı müşteri gibi pozlara girerler. Boğaz tokluğuna çalışan hareketsiz emekçi [yazar], nasıl da hızla yaşlanıyor. Belli ki, delice bir şamatacılığı besleyen yüzeyselliğin katı koşulları ona hiç yaramamış! Terbiyeli olmayı değil, ucuz yollu şoke olmayı seçen toplumumuzda, anadilini sahici sözel mücevherlerle bezeyen ve adı sanı [eserleri demedim] bilinen yazarların yaş ortalamasına bir bakın: 78!

Somurtuk şakamızı bir yana itelim ve soralım: Yazar neden çabuk yaşlanıyor? Çünkü yazarın emeği, insanların ilgisizliği sürdükçe herhangi bir işlevsel anlama kavuşamıyor. İşin işlevsel olmayan yanına bakılırsa, günah

yazardan gidiyor fakat bela gitmiyor; zira sürekli akıntıya karşı sürdüğü kağıt gemiyle birlikte buruşuyor yazar. İyi bir yazarın aynı zamanda ölüm döşeğinde ya da mezarda olması şart sanki.

Bilgi; hunharlığın harcına katılan bir tutkal ya da görkemli bir angarya olarak algılandığı sürece cellatvari şaklabanlığın kitleselleşmesi kaçınılmazlaşacaktır. Vicdan, ahlak ve namus üçlüsü; ikna cumhuriyetimizde önemini yitirmekle kalmadı, harami ekonomisinin terörist curcunası içinde iflasın eşiğini temsil ediyor işte. Çeşitlendirilmiş cinayete yataklık etmeyen yazı da müstakbel tesadüfün insafına sığındığına göre meselenin çözümü, ölümüne bir ertelemeyle sağlanacak demektir.

Medyatik yayınların, zihinsel engelliler için hazırlanıyormuşçasına gitgide daha da basitleşmesi, küresel politikanın çormanlaşması ile şaşırtıcı bir tezat oluşturuyor. Gezegen sakinlerinin öğrenim düzeylerinin yükseldiği hesaba katıldığında bu çelişki daha da ilginçleşiyor. Aptalların gönlünü hoş tutmayı ve aptallığın çapını dünyanınkiyle eşitlemeyi hedeflediği açıkça ortada olan medya ayrıca iki işe daha el atmış durumdadır: 1. İktidarın profesyonel yardakçılığı; 2. Entelektüelin cenaze kuaförlüğü!

Birbirlerine 'sırılsıklam' aşık çiftlerden oluşan 60 kişi, sevgililer günü 14 Şubat'ta [2000], Tayland'a bağlı Koh Kradan Adası açıklarında 'Aşk Dalışı' yaptılar. Taylandlılar'ın yanısıra, Çin, Avusturalya, İngiltere ve Endonezya'dan gelerek dalışa katılan toplam 30 çift; denizin 10 metre altında nikah masasına oturdular ve yetkili memura "Glup glup" dediler: Resmiyet kazandırılmış aşkın, su sporlarıyla da bağlantılandırılarak uluslararası bir neşe içinde kurumsallaştırılmasına ilginç bir örnek. Söz konusu çiftler hâlâ mutluluk denizinde yüzüyorlar mı, yoksa sudan çıkmış balıklar gibi çırpınıyorlar mı bilmiyorum. Umurumda da değil, hem bana ne? Bendenizi, daha çok, aşkın tanı-mla-nmasına giden yoldaki engelleri aşarken yapılan modern hileler ilgilendiriyor.

Kalp çarpıntıları, bedensel menfaatler, vicdan krizleri, sadakat yeminleri, duygusal şantajlar, mucizevi cazibe, sabotajcı tutkular, büyülü dakikalar, kaynar sabır, ekonomik virajlar, sipariş sadakatler, basınçlı ayrılıklar, davetkar gizemler, uçarı hevesler, frapan pişmanlıklar... Tüm bu faktörler aşka kültürel ve zihinsel farklılıklardan kaynaklanan kaotik bir imtiyaz sağlıyor. La Rochefoucauld, "Öyle insanlar vardır ki, aşk hakkında hiçbir şey duy-

manış olsalar, asla aşık olmazlardı" demiş. Görgüsüzlerin ve gösterişçilerin çağında [görüntü çağı] aşık dediğin, can-ı gönülden bocalayarak sezonluk heyecanlarının ceremesini [müzik eşliğinde] çeken bir abartı teknisyeni zannediliyor. İnsandan insana ulaşan kuşatıcı bir etkiler bütünü olan aşk; kanın kaynama noktasından sonrasını gösteren bir ibre midir, mucizevi bir körlük mü, yoksa, sonsuzluğa hışımla dalış mı? Kalpte bir kamaşmaya, beyinde parazitlenmeye, gövdede ise karıncalanmaya sebep olan aşkın bir tür delilik olduğu görüşü şairler ve filozoflar arasında yaygındır, çünkü aşk, [kuşkuya yer bırakmayan] kesinlik ve [kuşku yüklü] belirsizlik arasındaki her türlü ayrımı kronik bir biçimde ironikleştirir. Belki bu sebeple aşk öteden beri psikanalizin kapak konusu olmuştur. Şairler ve hikaye anlatıcıları da boş durmamış, aşk hakkında öylesine yüksek laflar etmişler ki, birçok insan yükseklik korkusuna kapılmıştır.

Aşk konusunda hislerimize tercüman olabilecek [illegible] bulmaya çalışmak, anladığım kadarıyla, boşuna [illegible] Eksik ve/ya da yanlış bir tercüme işimizi asla görmecektir zira. Özellikle 'sevgi' sözcüğünün 'aşk' sözcüğü aynı anlama geldiğini sananlar, işi sevimsiz kılacaklar. Sevgide, seven ve sevilen ayrımı; yakınlık ifadelerinin işaret ettiği mesafe; ayakların yere basmasına gösterilen özen yani dahiyane [ya da delice] bir ihlale fırsat tanımayan nazik kurallar yürürlüktedir. Aşkta ise tutkunun verimli vahşeti, şahsiyetimizi hayatî bir çekişmeye kışkırtarak varoluşsal pekişmeyi temin eder.

Batı medeniyeti aşka, bireyin tüketim alışkanlıklarını değiştiren bir kaza süsü vermiştir. Aşkın, dünya malına karşı bir kayıtsızlığa dönüşmesini engellemek için [aşk 'yapımında' kullanılacak] bir yığın malzeme piyasaya sürülmüştür. Hediyelik eşya satıcılarına uğramadan, romantik filmlerin gösterildiği sinemalara gitmeden, çiçekçilerin bitkisel dünyasına dalmadan, kafeteryalara takıl-

madan, diskoteklerde tepinmeden, aşk şarkılarının cd kayıtlarını kulağınıza küpe yapmadan, lüks restoranlarda yemek törenleri düzenlemeden... aşkınızı inşa/izhar/ispat etmeniz imkansızdır. Bir de sevgililer gününde düşman çatlatmanız [1- Tüketim işi düşmanca bir rekabetin yörüngesindedir. 2- Düşman-lar-ın çatlaması için göbeğinizin çatlaması gerekebilir] şarttır: Koh Kradan Adası açıklarında 'Aşk Dalışı' yapmak gibi ekstra bir sululuğun ilişkinize çok şey [ne?] katacağı ortada. Aşık müşterilere hizmet veren ve/ya da mamul satan tuhaf sektörler, duyguların sağlamlığını ekonomik yöntemlerle ölçüyorlar: Paran kadar hisset.

Modern zamanlarda aşkı bir oluş değil bir iş gibi gösterip bir nizamnameye tabi kılarak, hayatın bu merkezî tecrübesini bir tüketim vesilesine indirgemek, medyanın görevlerinden biri oldu. Hiçbir zaman kitleselleşmeyen ve konformizmle bağdaşmayan aşk, kitle iletişim araçları tarafından hayvani bir taşkınlığa dönüştürüldü. Heyecanların ve coşkuların anlatılamazlığı, piyasa standartlarının ölümcül anlamsızlığını perdelemekte kullanılırken binbir türlü yozluk ve kabalığa aşk denildi; kadınlar ve erkekler birbirlerine yönelmiş kuşmuk kıvamında iğrenç hakaretlerin simgeleri haline ge-tiri-ldi. Dedikodu, yalancılık ve ihanet aşka bitiştirildiyse boşuna değil: Kişinin ömür boyu sadakat göstereceği bir 'eş' yerine, deneme [ve mutlaka] yanılma metodu uygulayarak ilişki kuracağı partnerlerle biraraya gelmesi; aynı zamanda başkalarının 'özel' hayatlarına burnunu sokma eğilimi göstermesini, astrolojik telkinlere açık olmasını ve biçimsel/duygusal modalara uymasını gerektiriyor. Seçenekleri çoğaltabilmek için listeye katılan rezaletler, aşkı hormonal sefaletin labirentinde birbirini kemiren mutantların tekeline verdi. Yeni 'boy friend'ine hoş [yeri gelmişken aktarayım, Wittgenstein "Hoş olan asla güzel olamaz" yazmıştır] görünmek için ter döken kadınlarla, iştahsızca tıkınarak yağ fi-

çısına dönen 'aldatılmış' kadınlar bu labirentin demirbaşlarıdır. Erkekler mi? Görünen o ki, onlar da çoğunlukla kadınsı yöntemlerle yol alıyorlar. Her iki tür de birlikte ve birbirleri için inşa ettikleri insafsızlığın insafına kalmış durumda.

Beşerî münasebetlerin çöpçatanca düzenlenişi sonucu aşk doğmadan boğulup çöpe gönderiliyor.

Sakın aşkı tımarhane gardiyanlarına devrettiğimi sanmayın. Kucaklayıcı bir ifadeyle söylersek aşk, hayırlı bir anormalliktir. Bu sebeple toplumsallaşamaz ve kimsenin aşkı kimseninkiyle kıyas kabul etmez. Belli kurallarla çevrelenmiş 'hayırlı işlere' ses çıkarmayan [hatta bu 'işleri' destekleyen] toplum, hayırlı bir 'oluş'un mahiyetini kavramaya güç yetiremez. Aşkta hayır demek esastır; aşıklar sosyal kurumlarla bir nevi düello yaparak, hayatî bir şahsiyet iddiasıyla itiraz ederek toplumsal normların dışına çıkarlar/uçarlar. Haklı itirazların peşini bırakmayarak özlü ve gür bir "Hayır"la başlayan, başkalarına halel getirmeyen muhterem bir mahremiyeti nihayet hayra yormak bazılarınca anormal sayılabilir. Modern dünyada öyledir zaten.

Aşk bir sosyal sigorta sorunu değilse de güven-cey·le ilgilidir. Başkalarınca kavranamayan ve her defasında ayırıcı/birleştirici bir özellik taşıyan aşkın, aşkın [muteal] olanla irtibatı kritik bir önem arzeder. Aşıkların şahidi, kalplerden geçeni/kalplerde kalanı Bilen'dir. Aşkı birleşmeden çiftleşmeye, birlikten [tevhid] ayrılığa tebdil edenler; biricikliği fesada uğrataraktan kendilerini önce uyuşturup sonra zehirlediler.

"İntihar eden kimse, celladına rastlayan ve onu öldürendir" demiş, [yazdığı kitapların sayısı üçyüzü bulan ve el yazısıyla alınyazısı iyice birbirine karışan] Alexandre Dumas pere'in, evlilik dışı oğlu Alexandre Dumas fils [1824-1895]. İnsanı kendi kendinin celladı kılan etkenleri gizleyen bir ifade bu. Halbuki, Kant: "Ahlak, 'sevinç'e nasıl liyakat kesbedebileceğimizi öğretir bize" yazmış. Sevinç telakkisi dejenerasyona uğramış kimseler için cinayet sevindirici bir eylem anlamına gelebilir fakat öbür dünya sevincine ehemmiyet atfetmek hayatî [sadece bu dünyadaki hayatı kastetmiyorum] bir zorunluluk belirmeksizin ölümcül hamleler yapmaya engeldir. Ölümün kesif bir insanlık 'durum'u olması, öldürmeyi terbiyesizlik diye niteleyip konuyu kapatma eğilimini destekleyebilir; gelgelelim ahlaki değerlerin silinip gitmesi yönünde çaba harcayan unsurların itlafına cinayet demek, son çarenin imkanlarını devreden çıkarmaktan başka birşey değildir. İnsanüstü bir güvence vermeyen yasalara rağmen kendi kurallarını uygulayanları [burnunu bir yön levhası gibi kullananları] kınamak mantıken yanlışsa da politik müdahalelerin her aşamada mantığa öncelik tanımalarını ummak mantıksızlık olur.

Asıl mevzuya zıplayarak bir koşu sadece gelelim: İntihara meyilli olmak, yasalara saygılı pısırık katillere mi mahsustur? Yoksa intihar, hayat denen oyuna indirilmiş ölümcül bir darbe midir? Kişisel tecrübeler, toplumsal rollerin ideolojik kalıbına dökülerek insanların kendilerini bürokrasinin gözüyle görmeleri sağlandı. Toplumsal rollere, hayatın parçalara ayrılması ile bilimsel bir kılıf da uyduruldu. İşyerinde, evde, okulda, tatil köyünde, toplu taşıma araçlarında... sürekli değişen[!] maddi göstergelerin tayin ettiği ve hepsi de birbirinden kopuk roller; şahsiyetin ilgasıyla yani bireyin sebzeleşmesiyle mukayyettir. Ömrünü, kendi kendine işkence ederek geçiren kim varsa işte o bilimin ve teknolojinin desteklediği bir zombidir. Evden işe giderken deri değiştiren, fabrikadan ayrıldığında dumura uğramadan evine varamayan bir adam, her rol değişiminde ölüp ölüp dirilir. Kendi elleriyle son verdiği[!] mesainin ardından işçi benini başından savmıştır artık. Modern birey, hayatı boyunca kendini başından savmaya kodlanmıştır: Kendini asmak isteyen kişiyi ipe götürmek kolaydır. Biricik canına kıyanlar ise bir bakıma, ölümcül bir sahiciliği, hayatî bir sahteliğe tercih eden ve ötekileri/berikileri bulundukları yere kovanlardır.

Tayland'da ekonomik kriz başgösterince intihar olaylarında büyük bir patlama meydana geldi ve Haziran 1997 ile Temmuz 1998 tarihleri arasında tam 650 kişinin kendi canına kıyışının görüntüleri ekrana yansıdı. Bunların çoğu, canlı-ölüm yayınlarıydı; süslü püslü gökdelenlerin tepesinden yavaşlatılmış çekimle bir böcek gibi düşen insanlar, haber programlarının başarılarına katkıda bulunuyorlardı: Böylesi kötü haberlere can kurban!

Dünya, insanların doğal nedenlerle/biçimde ölebileceği bir yer olmaktan büsbütün uzaklaştı çünkü çağımızda hayat, doğal değil fakat normal ise var/sayılır hale geldi. Normallik; tabiatla, kültürel dolayımın uzaklaştırıcı ve yakınlaştırıcı etkilerini de kapsayan bir uyumu gözet-

meyi şart koşan ahlaktan kopmakla ortadan kalkmaz. Şu anda anormal saydığınız ne varsa, [zaman denen akarsuyun debisinin artması dolayısıyla] yakın gelecekte normal olmaya adaydır.

Otoyol cinayetleri işlemek; öz çocuğunu boğmak; banka soyarken, kuyrukta bekleyen moruklardan birini sırf yüz ifadesindeki değişimi izleyebilmek için alnından zımbalamak ve elbette ki kendi bileklerini kesmek günümüzün gazete okurları için sıradan olaylardır.

Tim Burton'ın, Marslıların Saldırısı filminde, ellerinde tabancayla bilgisayar monitörüne ateş ederek akşama kadar uzaylıları nallayan zenci çocuklar, Marslılar dünyayı yok etmeye sahiden [yani film icabı] geldiğinde ABD başkanını koruyacak kadar öldürme tecrübesi kazandıklarını ispat ettiler. Gezegenimiz, eli silah tutan çocuklarla dolu! Cinayet bir ihtisas konusu değil, çünkü herkesin ortak branşı artık.

6 Ağustos 1999 günü Alan Eguene Miller adlı bir klima satıcısı, çalıştığı firmaya geldi ve iş arkadaşlarından ikisini vurdu. Daha sonra bir benzin istasyonuna uğrayan eli kanlı klima satıcısı Miller, orada da bir cinayet işledi. Niye mi? Bu sorunun vergi mükelleflerini rahatlatacak bir cevabı yok. Genel kanı, cinayetlere Amerika'daki sıcak havaların yol açtığı yönünde; yani Miller'in icraatları meteorolojik kökenli! "Yön duygusu gelişmemiş bir pazarlamacı, aşırı sıcakların etkisiyle Coca-Cola içmek üzere harekete geçti fakat gazoz açacağıyla kola şişesinin kapağını açıp mucizevi sıvıyı midesine yollayacağı yerde, tabancasıyla birkaç vatandaşın kafalarında delikler açarak serinlemeye çalıştı. Bu olaydan iki gün önce de kravatı boynunu sıkan bir borsacı, işyerine giderek tabancasının şarjöründeki kurşunların büyük bölümünü arkadaşlarına paylaştırmış, son kurşunu ise ağız yoluyla kendi beynine göndermişti."

Hegel, "Ciddi bir uğraşı, bir ihtiyaca cevap veren çalışmadır" der. Trilyonlarca ihtiyaç tarafından görkemli bir biçimde [karıncalarla kaplı bir ördek gibi] kuşatılmış bireyler, kaotik mecburiyetlerin ve müzmin muhtaçlığın sebebiyet verdiği enteresan bir geberme süreci yaşıyorlar. Bir yandan walkman'den Ricky Martin şarkıları dinleyip bir yandan [her zamanki gibi] kola içerken öte yandan yediğimiz kurşunun sesini bile duymadan ölüp gitmek çağdaş bir icattır.

Silah üreticileri/satıcıları/kaçakçıları ve oyuncak silah imalatçıları çok ciddi bir iş yapmaktalar çünkü birçok modern ihtiyacı karşılıyorlar: Mesela, fizik öğretmenini fizikötesiyle tanıştırmak isteyen öğrencilerin kırtasiye sorununu çözüyorlar; yani öldürülmeden öldürebilmek ya da kendimizi öldürebilmek için gereksindiğimiz mucizevi gereçleri tedarik ediyorlar.

Florida'daki Hillsborough Belediyesi, Sunshine Köprüsü'ne, direkt olarak intihar önleme merkezine bağlanan 6 telefondan oluşan "Alo İntihar" hattı kurdu ve 7 Ağustos 1999 Pazar günü, yetkililer intihara kalkışan bir genci 'kurtarmayı' başardılar. Üzerinden karşıya geçmek dışında, bir intihar ve/ya da cinayet malzemesi olarak da kullanılan Boğaz Köprüsü'ne de, aşikar ihtiyaca binaen bir "Son bir alo" hattı döşense, bendeniz de vakit kaybetmeden tabancamın sapını gülle donatırım.

San Francisco'daki Radio Dire'ın sahibi Richard Buchanan; kurbanlarını çimento dolu fıçılara tıkan, muşambalara sarıp işlek caddelerin kenarlarındaki ağaçlara asan ya da kanalizasyona sarkıtarak ızgaraya bağlayan popüler seri katil Parry Jackass'e 72 saatlik canlı yayın DJ'liği yapmasını önerdi. Jackass'in elinde çok amaçlı bir gazoz açacağıyla göründüğü bir fotoğrafın üzerine "Jackass'ten önce davran, Stray gazozlarıyla şahlan!" yazılı reklam afişi büyük ilgi görmüş, özellikle gençler bu afişi odalarının duvarlarına yapıştırmışlardı. Basında her gün hakkında tartışılan Jackass binlerce mektup alıyordu; bu mektupların bazıları nefret hattâ tehdit mesajlarıyla yüklü olmakla birlikte, çoğunluğu bağlılık beyanları, ilan-ı aşklar ya da evlenme teklifleriyle doluydu. Valinin yakın arkadaşı olan Buchanan, idam edileceği gün henüz kararlaştırılmamış olan Jackass'in sıkı güvenlik tedbirleri altında radyo stüdyosuna getirilmesi için izin koparmayı başardı. 72 saat boyunca canlı yayında kalmasına karşılık Jackass'e tam 100.000 $ verilecekti. Jackass ise bu öneriyi kabul etmek için, hayran olduğu şair Jay Key'in de ya-

yına katılmasını şart koştu ve 100.000 $'ı Key'le paylaşmaktan memnuniyet duyacağını söyledi. Şiirleri çok dar bir çevre tarafından bilinen ve para kazanabilmek için hayalet yazarlık yapan Key, durumu öğrenince önce çok şaşırdı sonra da "Okey" dedi. Bu arada, Jackass ve Key 72 saat aralıksız yayında kalamazlarsa avuçlarını yalayacaklardı...

'Siyah Köpük' adı verilen, 7 Mart 1996'da başlayan ve hele üçüncü günü iyice çığırından çıkan programa müdahale edilmedi çünkü 40 milyon kişi radyosunun başında, Jackass ile Key'in bahsi kazanmasını bekliyordu ve rekor fiyatlarla kısacık reklamlar alınıyordu! Bütün tv. kanallarının haber bültenlerinde ilk haber olarak ve gazete manşetlerinde programdan söz ediliyor, hukukçular, psikiyatrlar, eğitimciler bu olayla ilgili açıklamalar yapıyordu!

Aşağıda okuyacağınız metin, Siyah Köpük'teki konuşmaların tamamını içeren, ilk basımı 1996 Nisanı'nda Terse yayınevi tarafından yapılan ve sadece Birleşik Devletler'de 1,7 milyondan fazla satan aynı adlı kitaptan alıntılanmıştır.

"Merhamet daima şiddetlidir Key, merhametsizliği de ancak şiddetle kovabilirsin."

"Sen, yumurtayı balyozla kırmaya alışmışsın birader."

"Köpeklerin sığır bağırsağıyla bağlandığı yerde kimse hakikati duymak istemez dostum. Şu anda bizi dinleyenlerin kulaklarını ısırabilmeyi çok isterdim."

"Bak ne diyeceğim Parry, Marilyn Monroe'nun 6 ayak parmağı olduğunu biliyor muydun?"

"Demek, Norma anormaldi ha? Hah hah ha!"

"Norma da kim?"

"Norma Jean Baker, M.M.'nun gerçek adı."

"Bunu bilmiyordum."

"II. Dünya Savaşı'nın bittiğini biliyor muydun peki?"

"Sanırım kendimi budala durumuna düşürme biçimlerimin bir listesini hazırlasam iyi olacak."

"Takma kafana Jay Key, bir ölüden bahsettiğimizi de unutma. Ölüler arkalarından konuşulmasından pek hoşlanmazlar."

"Evet. Ve ölülerin nabzı çok hızlı atar. Şahsi tecrübelerimden biliyorum."

"Saçmalıyorsun adamım, gerçekten saçmalıyorsun."

"Yapılan işin saçmalığıyla izleyici sayısı doğru orantılıdır."

"O senin marjinal kuruntun Jay."

[...]

"İnsancıl amaçlarını yerim senin... Ben bir sürü haşere öldürdüm fakat hiçkimseyi hapsetmeyi aklımın ucundan bile geçirmedim! Hapis cezasının cinayetten daha korkunç ve rezilce bir suç olduğunu anlamıyor musun? Mahkumlara asla iyi davranılmaz, oysa idam edilecek biri insanda garip bir saygı uyandırır. Gerçek bir cezadır idam. Hapishane koşullarının iyileştirilmesi, orayı bir çürüme mekanı olmaktan çıkarmaz mı? Düşünsene, 'Nasılsınız Bay Jackass?' 'Git başımdan gardiyan, Michael Foucault'nun Hapishanenin Doğuşu kitabıyla meşgulüm!' gibi bir diyalog olabilir mi?"

"Ölmek mi istiyorsun Parry?"

"Elbette hayır, günde yirmiüçbin kez nefes almak insanda alışkanlık yapıyor, fakat diri diri gömülmeyi istemediğim kesin."

"Umudun yüreği hep sıkışıktır, demiş çizmeli bir şair."

"Hangi umudun?"

"Hangi umut mu?"

"Avukatım da 'Her suç, topluma sorulmuş bir sorudur' diyor."

"Yoksa seni yaşlı bir kızılderili mi savunuyor?"

"Eli kanlı bir ihtiyardan komik bir hikaye dinlemek ister misin, delikanlı?"

"Eminim ki tek dinleyen ben olmayacağım."

"İki postacı, dağıtılacak mektupları tasnif ederken noel babaya yazılmış bir zarf görmüşler ve noel baba diye biri olmadığı için zarfı açıp içine bakmışlar. Mektupta, 'Sevgili noel baba, adım Harry, on yaşındayım ve yetimhanede kalıyorum. Gördüğüm kadarıyla her yılbaşında çocuklara hediyeler dağıtıyorsun. Bana da bir kalem, bir kalemlik, bir çift de ayakkabı gönderirsen çok sevinirim...' yazıyormuş. Bizim hisli postacılar mektubu gözyaşlarıyla ıslatmışlar ve hemen ellerini ceplerine atıp Harry için bir çift ayakkabı ile bir kalem almışlar. Kalemlik için paraları çıkışmamış. Malzemeleri, şehir merkezindeki yetimhanede barınan Küçük Harry'e ulaştırdıktan bir hafta sonra, noel babaya iletilmek üzere bir zarf daha geçmiş ellerine. Sevecen bir heyecanla zarfı yırtıp mektubu okumaya koyulmuşlar: 'Sevgili noel baba, gönderdiğin hediyeleri aldım. Ne kadar sevindim bilemezsin. Yalnız, kalemlik elime ulaşmadı. Onu da gönderdiğini biliyorum fakat büyük ihtimalle aşağılık, hödük, şerefsiz postacılar çalmıştır!'"

"Hah hah hah hah hayyy! Zavallı postacılar, şu anda bizi dinliyor olmalılar!"

"Neden zavallıymışlar?"

"Baksana, iyilikleri cezasız kalmamış."

"Hayır, Jay Key; ondan değil. Yaptığı iyiliği denize atmayı beceremeyecek kadar zayıf olanlar zavallıdır."

[...]

"Bir dünyalı olarak, rapor yazmam gerekseydi şunu yazardım: Dünyadaki insanların nüfusu habire artıyor da zeka ortalaması hiç değişmiyor."

"Hiçkimse genelleme yapmamalı bence, Jay Key."

"Dedem, genellemelerin genellikle doğru olduğunu söylerdi!"

"Dedenle tanışmak isterim."

"Korkarım ki yakında tanışacaksın Parry."

"Bir kimsenin ölü olması, doğmuş olduğunu kanıtlamaz."

"Bu sözü daha önce de duymuştum; nereden yürüttün?"

"Komik olma Key, bir fikri nereden yürüttüğün değil, nasıl yürüttüğün önemlidir."

[...]

"Söylesene, Key, bir insan nasıl şiir yazar?"

"Şiir, şeftalinin içindeki çekirdek gibi, insanın içindedir. 'Yenildikçe' ya da kendikendini yedikçe ortaya çıkar!"

[...]

"Programın adını 'Küvetteki Timsahlar' olarak değiştiriyorum."

"Timsahlar dil çıkaramaz fakat."

"O halde 'Harakiri Bayramı' nasıl?"

"Dedemi Yakuzalar öldürmüştü."

"Afedersin, Jay Key. 'Tümevarımsal Ağıt'a ne dersin?"

"Kara Balon'un nesi varmış?"

"Programın adı Kara Balon değil ki, Siyah Köpük"

"Program filan yok, anlaman gerek, senin can çekişmeni kutluyoruz burada Jackass."

"İstersen bu günü dedeler günü ilan edelim: 9 Mart, Dünya Dedeler Günü!"

"Çocuğun var mı Jackass?"

"Yok. Bilirsin, annenle babanın hiç çocuğu olmamışsa senin de olmayabiliyor."

"İnsan, yaşamıyla nasıl böyle dalgasını geçebilir?"

"İnsan, yaşamının medyatik şovun hammaddesine dönüştüğünü görünce, dalga geçmek doğal bir tepki olarak beliriyor. Sen şairsin Key, bunları biliyor olmalısın. Can çekişen tek kişi ben miyim? Ölümcül kasılmaların kitleselleştiğini, can çekişme biçimimizin bizi ele verdiğini anlamak için zeki olmak şart değil. Her birimizin, canının çektiğiyle can çekişmesi arasında farktan çok benzerlik vardır. Etrafına bir bak, hareket eden her şey yanlış yöne gidiyor; duran her şey yanlış yerde duruyor. Bizi makaraya, film makarasına sarıyorlar ahbap."

"Hey millet! Bu serseri doğru mu söylüyor? Bu sahte mezarlıkta en büyük sevincimiz, gerçek bir ölü bulmak mı olacak?!"

"Boşuna uğraşma dostum. Bizi dinleyen zombilerin kulakları sağır, çeneleri düşüktür hem/fakat ses telleri yoktur."

"Sağırlık sultanlık mı yani?"

"Hem de ne biçim."

"O halde ne duruyorsun Jackass?..."

"..?.."

"Benimle çığlık aaaaaaaaaaaat!"